

มาตรการการปรับเพิ่มรายการค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
ศึกษากรณีการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในการแพทย์

ภาวิณี อนันต์ธนสาร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริธีดี พนมยงค์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
พ.ศ. 2559

Legal Measures to Increase Personal Allowances for Personal Income

Tax : Case Study for the Deduction of Medical Expenses

Pawinee Anantanasan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Pridi Bhanomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

2016

หัวข้อวิทยานิพนธ์	มาตรการการปรับเปลี่ยนรายการค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ศึกษากรณี การหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในการแพทย์
ชื่อผู้เขียน	ภาวิณี อนันต์ธนสาร
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. จิรศักดิ์ รอดจันทร์
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2559

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษามาตรการการปรับเปลี่ยนรายการค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กรณีการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในการแพทย์ว่าจะส่งผลกระทบต่อหลักความเป็นธรรมและหลักความมีประสิทธิภาพหรือไม่ อย่างไร ซึ่งปัจจุบันการแพทย์และการสาธารณสุขถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีพของมนุษย์เป็นอย่างมาก เพราะสุขภาพถือได้ว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะส่งผลกระทบต่อการทำงานของกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ สุขภาพร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์ส่งผลให้บุคคลท่านนั้นสามารถสร้างสรรค์หรือคิดค้นพัฒนาสิ่งต่างๆ ได้อย่างเต็มความสามารถเท่าที่มี แต่ในทางกลับกันหากบุคคลท่านนั้นแม้จะเป็นผู้ที่มีความสามารถมากมาย แต่หากร่างกายหรือสภาวะจิตใจเจ็บป่วย บุคคลนั้นย่อมไม่สามารถที่จะสร้างสรรค์งานหรือทำประโยชน์ให้แก่สังคมได้หรือหากทำก็ทำได้ไม่เต็มตามความสามารถของตนเอง เมื่อการเข้าถึงบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาประชาชน พัฒนาเศรษฐกิจ รวมไปถึงการพัฒนาของประเทศชาติ รัฐบาลจึงควรให้ความช่วยเหลือประชาชนทั้งในด้านของมาตรฐานความปลอดภัย ความทั่วถึงของสถานพยาบาล และค่าใช้จ่ายในการเข้ารับบริการทางการแพทย์

จากการศึกษามาตรการของรัฐบาลและบทบัญญัติของกฎหมายภาษี กรณีค่าใช้จ่ายในการแพทย์ พบว่าในปัจจุบันรัฐบาลให้ความช่วยเหลือเรื่องค่ารักษาพยาบาลแก่ประชาชนในลักษณะหลายระบบ โดยมีระบบหลักอยู่ 3 ระบบ ได้แก่ ระบบสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการ ระบบประกันสังคม และระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และในส่วนของกฎหมายภาษียังคงไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการการปรับเปลี่ยนรายการค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กรณีการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในการแพทย์โดยตรง แต่ก็มีบทบัญญัติด้านภาษีที่พอจะเกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการแพทย์ในกรณีอื่น คือ กรณีได้รับการยกเว้นไม่ต้องนำมารวมคำนวณเพื่อ

เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ตามประมวลรัษฎากร มาตรา 42 และกรณีการหักเป็นค่าลดหย่อน ตามประมวลรัษฎากร มาตรา 47 เท่านั้น

หากมีการบัญญัติเพิ่มเติมกฎหมายภาษีกรณีค่าใช้จ่ายในการแพทย์มาลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเข้ามาใช้บังคับ แม้ว่าการเพิ่มมาตรการดังกล่าวจะส่งผลทั้งผลดีและผลเสียต่อหลักความเป็นธรรมและหลักความมีประสิทธิภาพ แต่ผู้วิจัยยังคงเห็นว่าการเพิ่มบทบัญญัติอย่างถูกต้องและเหมาะสม คือ ให้สิทธิผู้เสียภาษีสามารถนำค่าใช้จ่ายในการแพทย์มาลดหย่อนภาษีได้ตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินคนละ 100,000 บาท จะช่วยสร้างความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และส่งเสริมความมีประสิทธิภาพของรัฐในการจัดเก็บภาษีมากขึ้น และประโยชน์สูงสุดก็จะเกิดแก่ประชาชนคนไทยและประเทศไทยนั่นเอง

Thesis Title	Legal Measures to Increase Personal Allowances for Personal Income tax : Case Study for the Deduction of Medical Expenses
Author	Pawinee Anantanasan
Thesis Advisor	Associate Professor Dr.Jirasak Rodjun
Department	Law
Academic Years	2016

ABSTRACT

This thesis aims to study legal measures to increase personal allowances for personal income Tax (the case study for the deduction of medical expenses) to see whether they have impact upon justice principle and efficiency principle or not and how. Currently, medicine and public health are tremendously important for human beings' subsistence, because the health is regarded as a basic factor resulting in doing a variety of activities of human beings, and physical and mental healthiness enable those persons to create or invent and develop various things in their existing capability. Conversely, if those persons, despite the fact that they have a large number of abilities, are physically and mentally sick, the said persons shall be unable to create their works or deliver their utilities to their society. However, if they can do so, they cannot take action in their full capacity. Upon having access to medical and public health services is very essential for people development or economic development, inclusive of the country development, the government ought to render assistances to its people on safety standards, hospital thoroughness, and medical treatment fees.

According to the study of the government's measures and taxation law's provisions in the case of medical treatment expenses, at present, the government provides assistances on medical treatment to its people in 3 principle systems, namely, official medical treatment welfare system, social security system, and national health security system. Nonetheless, on the part of taxation law, there have not yet been any provision in respect of direct measure on increase in personal income tax allowance item in the case of medical treatment expenses. Nevertheless, there are sufficient provisions on taxation in relation to medical treatment expense allowance in other cases, namely, in the case of exemption from not being included in calculation for personal income tax payment

under Section 42 of the Revenue Code, and in the case of allowance deduction under Section 47 of the Revenue Code only.

If there is any amendment to the provisions on taxation law in the case of application of deducting the medical treatment expense allowance from personal income tax, even though adding such measure shall result in advantages and disadvantages for equity principle and efficiency principle, the Researcher is of opinion that adding correct and appropriate provisions, that is, granting the right to the taxpayers to deduct the medical treatment expense allowance as actually paid but not exceeding Baht 100,000 shall provide the equity of personal income taxation and shall enhance more efficiency of the state in tax collection and maximize benefit for Thai people and Thailand.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความเมตตาของ รองศาสตราจารย์ ดร. จิรศักดิ์ รอดจันทร์ ที่ได้กรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา โดยท่านได้สละเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำ ชี้แนะ ตลอดจนข้อบกพร่องต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร. ชีระ ศรีธรรมรักษ์ รองศาสตราจารย์ ดร. ภูมิ โชคเหมาะ และรองศาสตราจารย์ภาณินี กิจพ่อคำ ที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการเป็นกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ และได้ให้คำแนะนำ ชี้แนะ ในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัวที่ให้โอกาส ให้การสนับสนุน และให้กำลังใจ ที่ดีแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด รวมถึงขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ที่คอยให้คำแนะนำและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัย ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ตลอดมา

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่สำนักงานบัณฑิตศึกษา หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ที่คอยให้ความช่วยเหลือ และแนะนำในการสอบเค้าโครงวิทยานิพนธ์ และสอบ ปดเล่มวิทยานิพนธ์ให้แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี

หากความดีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีอยู่บ้าง ผู้วิจัยขอมอบให้บิดามารดา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้ที่มีพระคุณทุกๆ ท่านที่ได้ให้ความรู้และช่วยเหลือมาโดยตลอด หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มี ข้อบกพร่องประการใดๆ ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ภาวินี อนันต์ธนสาร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฅ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	5
1.3 สมมุติฐานของการศึกษา.....	5
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	6
1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา.....	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2. หลักการเกี่ยวกับหลักการจัดเก็บภาษีที่ดี ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การบรรเทาภาระภาษี และการให้บริการทางการแพทย์และการสาธารณสุข.....	7
2.1 หลักการจัดเก็บภาษีที่ดี.....	7
2.2 หลักการเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.....	21
2.3 หลักการบรรเทาภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.....	31
2.4 มาตรการบรรเทาภาระภาษีกับหลักความเป็นธรรมและหลักความมีประสิทธิภาพ.....	34
2.5 หลักการออกกฎหมายภาษีแม่บทและกฎหมายภาษิลำดับรอง.....	35
2.6 หลักเกณฑ์ทางการคลังของรัฐบาลในการให้บริการทางการแพทย์และการสาธารณสุข.....	36
3. มาตรการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ตามกฎหมายไทย และกฎหมายต่างประเทศ.....	61
3.1 มาตรการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและการหักค่าลดหย่อนตามกฎหมายไทย.....	61

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.2 มาตรการทางภาษีที่เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการแพทย์ในประเทศไทย.....	76
3.3 มาตรการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในการแพทย์ในต่างประเทศ.....	80
4. ปัญหาและการวิเคราะห์ปัญหาการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในการแพทย์.....	92
4.1 ปัญหาการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในการแพทย์ต่อหลักความเป็นธรรม...	92
4.2 ปัญหาการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในการแพทย์ต่อหลักความมี	103
ประสิทธิภาพ.....	98
5. บทสรุป และข้อเสนอแนะ.....	112
5.1 บทสรุป.....	112
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	116
บรรณานุกรม.....	120
ภาคผนวก.....	125
ประวัติผู้เขียน.....	143

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ตารางแสดงบัญชีอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามประมวลรัษฎากรที่มีผลใช้ บังคับในปีภาษี 2559.....	31
3.1 ตารางแสดงระดับและอัตราภาษีเงินได้ของรัฐบาลกลางแคนาดา ปี 2016.....	84
3.2 ตารางแสดงระดับและอัตราภาษีเงินได้ของสหพันธรัฐมาเลเซีย ปี 2016.....	90
4.1 ตารางสรุปผลการวิเคราะห์การหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในการแพทย์ต่อหลัก ความเป็นธรรม.....	102
4.2 ตารางสรุปผลการวิเคราะห์การหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในการแพทย์ต่อหลัก ความมีประสิทธิภาพ.....	111

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
2.1 แผนภูมิแสดงงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2558 จำแนกตาม ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ.....	41
2.2 แผนภูมิแสดงงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2558 ยุทธศาสตร์ ด้านการศึกษา สาธารณสุข คุณธรรม จริยธรรมและคุณภาพชีวิต จำแนกตาม แผนงาน.....	43
2.3 แผนภูมิแสดงงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 จำแนกตาม ลักษณะงานและลักษณะเศรษฐกิจ.....	44
2.4 แผนภูมิแสดงงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2559 จำแนกตาม ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ.....	45
2.5 แผนภูมิแสดงงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2559 ยุทธศาสตร์ ด้านการศึกษา สาธารณสุข คุณธรรม จริยธรรมและคุณภาพชีวิต จำแนกตาม แผนงาน.....	47
2.6 แผนภูมิแสดงงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 จำแนกตาม ลักษณะงานและลักษณะเศรษฐกิจ.....	48

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ฌ็อง ฌัก รูสโซ (Jean Jacques Reusseau)¹ ได้กล่าวว่า “มนุษย์เกิดมาพร้อมกับเสรีภาพ แต่เขาได้ถูกพันธนาการไว้ทุกหนทุกแห่ง (Man is born free but everywhere he is in chain)”² เขาเชื่อว่าโดยแท้จริงแล้วนั้น มนุษย์รักเสรีภาพเหนือสิ่งอื่นใด แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อมนุษย์ได้เข้ามาอยู่ร่วมกันในสังคม เพื่อป้องกันสภาพที่ขาดวินัย ป้องกันความทารุณโหดร้ายและการเอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน จึงเกิดขึ้นเป็น “สัญญาประชาคม” โดยมีหลักที่ว่ามนุษย์ทุกคนจะยอมสละเสรีภาพของตนไปให้แก่รัฐบาล แต่การสละเสรีภาพนี้ไม่ใช่ว่าเสรีภาพของแต่ละบุคคลจะสูญหายไป หากแต่จะเกิดขึ้นใหม่ที่เรียกว่า “เจตนารมณ์ร่วม” โดยให้รัฐบาลเป็นผู้แทนในการใช้เสรีภาพส่วนนี้ เมื่อรัฐได้รับเสรีภาพจากประชาชน รัฐบาลจึงสามารถกำหนดกฎเกณฑ์ขึ้นมาบังคับใช้แก่ประชาชนได้ และในทางกลับกันรัฐบาลก็มีหน้าที่ที่จะต้องดูแลให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ดีด้วย

แต่ในปัจจุบันนอกจากที่รัฐบาลจะมีหน้าที่ที่ต้องดูแลประชาชนให้มีความกินดีอยู่ดีแล้ว รัฐบาลยังมีหน้าที่อื่นๆ อีกหลายประการซึ่งได้พัฒนาปรับเปลี่ยนไปตามสภาพสังคม ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ เช่น ด้านการจัดการดูแลและส่งเสริมการศึกษา การอุตสาหกรรม การพาณิชย์ และการสาธารณสุข เป็นต้น

ในการดำเนินการข้างต้น รัฐบาลต้องมีค่าใช้จ่าย รัฐบาลจึงจำเป็นต้องหารายได้เพื่อให้เพียงพอกับรายจ่าย รายได้ของรัฐบาลได้มาจากหลายทาง เช่น การจัดเก็บภาษีอากร การขายสินค้า

¹ นักปรัชญา นักเขียน นักทฤษฎีการเมือง และนักประพันธ์เพลงชาวฝรั่งเศส ได้เขียนหนังสือชื่อ “สัญญาประชาคม (Social Contract)” แนวความคิดของรูสโซถือได้ว่าเป็นรากฐานของระบอบประชาธิปไตยในเวลาต่อมา (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชฯ. แนวคิดของ ฌ็อง ฌัก รูสโซ (Jean Jacques Reusseau) กับบางเสี้ยวแห่งวิกฤตการเมืองไทย(ออนไลน์), สืบค้นเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2559, จาก : <http://www.stou.ac.th>

² สถาบันพระปกเกล้า, “สัญญาประชาคม(ออนไลน์),” สืบค้นเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2559, จาก <http://kpi2.kpi.ac.th>

การให้บริการ การรับบริจาคหรือความช่วยเหลือ เป็นต้น แต่ในบรรดารายได้เหล่านี้ ภาษีอากรถือเป็นแหล่งเงินได้ที่สำคัญที่สุดของรัฐ³

วัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีของรัฐบาลมีหลายประการพอสรุปได้ก็คือ เพื่อหารายได้ไว้ใช้ในกิจการด้านต่างๆ เป็นเครื่องมือส่งเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ควบคุมการบริโภคของประชาชน รักษาเสถียรภาพในทางเศรษฐกิจ เป็นเครื่องมือในการกระจายรายได้แก่ประชาชน และเพื่อเป็นเครื่องมือสนองต่อนโยบายของรัฐบาล

ดังนั้น เพื่อให้การจัดเก็บภาษีอากรบรรลุวัตถุประสงค์ข้างต้น รัฐบาลจึงจำเป็นต้องกำหนดนโยบายภาษีและออกกฎหมายภาษี รวมทั้งดำเนินการบริหารจัดการจัดเก็บภาษีให้สอดคล้องหรือเป็นไปตามหลักการจัดเก็บภาษีอากรที่ดี (Good Principles of Taxation)⁴

หากพิจารณาจากลักษณะของการรับภาระภาษีอากรแล้ว เราจะสามารถแบ่งภาษีได้เป็น 2 ประเภท คือ ภาษีทางตรง (Direct Tax) ได้แก่ ภาษีที่ภาระภาษีตกแก่บุคคลที่กฎหมายประสงค์จะให้รับภาระ เช่น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล และภาษีทางอ้อม (Indirect Tax) ได้แก่ ภาษีที่ภาระภาษีไม่แน่ว่าตกแก่บุคคลที่กฎหมายประสงค์จะให้รับภาระหรือไม่ เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม⁵ ภาษีสกุลการ⁶ ภาษีสรรพสามิต⁷

ในทางทฤษฎีแล้ว ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาถือเป็นภาษีทางตรง ซึ่งมีการจัดเก็บภาษีตามความสามารถของผู้เสียภาษี (Ability to Pay) ภายใต้หลักความสามารถในการจ่าย (Ability to Pay Principle) ซึ่งคนที่มีรายได้เท่ากันจะถูกเก็บภาษีในจำนวนและสัดส่วนที่เท่ากัน ส่วนคนที่มีรายได้

³ กลุ่มนักวิชาการภาษีอากร. (2557). ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร 2557. น. 1.

⁴ จีรศักดิ์ รอดจันทร์. (2555). ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หลักการและบทวิเคราะห์. น. 6.

⁵ ภาษีมูลค่าเพิ่ม คือ ภาษีที่เก็บจากผู้ขายสินค้าในประเทศ การให้บริการในประเทศ และการนำเข้าสินค้า ผู้ประกอบการที่ขายสินค้าหรือให้บริการในทางธุรกิจหรือวิชาชีพเป็นปกติธุระ (คลินิกภาษี กระทรวงการคลัง. “ความรู้เรื่องภาษี,” สืบค้นเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2559,

จาก <http://taxclinic.mof.go.th/knowledge/revenue-dept.php>

⁶ ภาษีสกุลการ คือ ภาษีที่เรียกเก็บจากการนำสินค้าเข้าจากต่างประเทศ หรือส่งสินค้าออกไปนอกราชอาณาจักร (คลินิกภาษี กระทรวงการคลัง. ความรู้เรื่องภาษี. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2558, จาก : <http://taxclinic.mof.go.th/knowledge/customs-dept.php>

⁷ ภาษีสรรพสามิต คือ ภาษีการขายเฉพาะที่เรียกเก็บจากสินค้าและบริการบางประเภท ซึ่งมีเหตุผลสมควรที่จะต้องรับภาระภาษีสูงกว่าปกติ ภาษีสรรพสามิต,” สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2559, จาก http://www.thailaws.com/aboutthailand/general_29.htm

แตกต่างกันจะถูกเก็บภาษีในจำนวนและสัดส่วนที่แตกต่างกัน การจัดเก็บภาษีตามหลักความสามารถนี้จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษี⁸

ก่อนที่บุคคลจะนำเงินได้พึงประเมินประเภทต่างๆ ที่เกิดขึ้นในรอบปีภาษีนั้นมาคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กฎหมายในแต่ละประเทศจะยอมให้นำเงินได้พึงประเมินมาหักค่าใช้จ่าย ค่าลดหย่อน และวิธีการที่กำหนดไว้ในแต่ละประเทศก่อน จากนั้นจึงนำเงินได้ที่เหลือซึ่งเรียกว่าเงินได้สุทธิไปเป็นฐานในการคำนวณภาษีต่อไป

การนำรายได้หรือเงินได้พึงประเมินไปหักค่าใช้จ่าย มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการแสดงให้เห็นถึงรายได้ส่วนที่ปราศจากต้นทุนในการหารายได้ โดยจำนวนค่าใช้จ่ายที่กฎหมายกำหนดให้นำไปหักนั้นจะมีความสัมพันธ์กับรายได้ กล่าวคือ เมื่อรายได้น้อย ค่าใช้จ่ายที่สามารถนำไปหักได้ก็จะน้อย หากรายได้มาก ค่าใช้จ่ายที่สามารถนำไปหักได้ก็จะมาก แต่สำหรับเงินได้บางประเภท กฎหมายจะกำหนดจำนวนค่าใช้จ่ายสูงสุดที่ให้นำไปหักได้ และยังกำหนดให้ค่าใช้จ่ายที่นำไปหักได้ในอัตราร้อยละที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทหรือที่มาของเงินได้

ส่วนการนำเงินได้หลังหักค่าใช้จ่ายไปหักค่าลดหย่อน มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการแสดงให้เห็นถึงรายได้ที่พ้นระดับที่จำเป็นต่อการครองชีพขั้นต่ำ นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์อื่นๆ อาทิ ส่งเสริมให้มีการออมทรัพย์มากขึ้น ส่งเสริมให้มีการลงทุน เป็นตัวสร้างความมั่นคงให้แก่ครอบครัว เป็นตัวช่วยควบคุมประชากร เป็นตัวช่วยสนับสนุนการศึกษาหรือมีวัตถุประสงค์ทางจิตใจหรือศีลธรรม⁹ จึงอาจกล่าวได้ว่าบุคคลที่มีรายได้มากค่าลดหย่อนที่สามารถนำไปหักค่าลดหย่อนอาจจะมากหรือน้อยก็ได้แตกต่างกันไป โดยจะขึ้นกับสถานะของบุคคล เช่น โสด สมรส มีบุตร และนอกจากนี้ในเรื่องของการกำหนดค่าลดหย่อนยังขึ้นกับมาตรการส่งเสริมของภาครัฐในด้านต่างๆ อีกด้วย

สำหรับประเทศไทย รายการลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกได้ดังนี้

1. ค่าลดหย่อนส่วนบุคคล ได้แก่ ผู้มีเงินได้ คู่สมรส บุตร และบุพการี
2. เบี้ยประกันชีวิต
3. เงินสะสมที่จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ
4. ค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนเพื่อการเลี้ยงชีพ
5. ค่าซื้ออาคารและดอกเบี้ยกู้ยืมเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารที่อยู่อาศัย
6. เงินสมทบกองทุนประกันสังคม

⁸ จิรศักดิ์ รอดจันทร์, *เพ็ญอ้วง*, น. 4.

⁹ ฉัตรชัย คุณโลहित, “ผลกระทบของมาตรการเพิ่มค่าลดหย่อนภาษีของเบี้ยประกันชีวิต,”

(วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2547), น. 5.

7. เงินบริจาค

เมื่อรัฐบาลมีรายได้จากการจัดเก็บภาษีจากประชาชนแล้ว รัฐบาลก็จะนำเงินรายได้ที่ได้รับมานั้นมาดูแลประชาชนให้มีความกินดีอยู่ดีและมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ไม่ว่าจะเป็นการจัดการดูแลและส่งเสริมการศึกษา ส่งเสริมเศรษฐกิจของชาติ ดูแลความปลอดภัยของประชาชนจากอาชญากรรมหรือการก่อการร้ายต่างๆ แต่หน้าที่ของรัฐบาลที่มีความสำคัญมากอีกประการหนึ่งก็คือ การดูแลและส่งเสริมประชาชนด้านการแพทย์และการสาธารณสุข เพราะคงไม่มีใครที่ไม่เคยได้ยินพุทธสุภาษิตที่กล่าวว่า “อโรคา ปรมา ลาภา” ซึ่งสามารถแปลได้ว่า “ความไม่มีโรคเป็นลาภอย่างยิ่ง” ซึ่งเป็นความจริงยิ่งกว่าความจริงใดๆ เพราะสุขภาพดีได้ว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานแห่งชีวิตและความสำเร็จ จึงเป็นความปรารถนาของมนุษย์ทุกคนที่จะไม่ต้องประสบกับความเจ็บป่วย

องค์การอนามัยโลกได้ให้คำนิยามของ “สุขภาพ” ว่าหมายถึง สุขภาวะที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต และทางสังคม

พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ให้ความหมายของคำว่า “สุขภาพ” คือ ภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางปัญญา และทางสังคม เชื่อมโยงเป็นองค์รวมอย่างสมดุล¹⁰

จากความหมายข้างต้นทำให้เราสามารถทราบได้ว่า สุขภาพ ไม่ได้เป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละบุคคลเท่านั้น แต่เป็นเรื่องของส่วนรวมที่สามารถก่อให้เกิดส่งผลดีผลเสียต่อสังคมได้อย่างกว้างขวาง ประเทศที่มีประชาชนสุขภาพร่างกายแข็งแรง จิตใจสมบูรณ์ จะส่งผลให้ประเทศนั้นมีการพัฒนาเจริญก้าวหน้า แต่ในทางกลับกันประเทศที่มีแต่ประชาชนเจ็บป่วยไม่แข็งแรง จิตใจเสื่อมโทรม ประเทศนั้นก็ไม้อาจที่จะพัฒนาก้าวหน้าได้เลย

ในยามที่เราเจ็บป่วยจำเป็นต้องใช้บริการทางการแพทย์ก็จะเกิดภาระในส่วนของการใช้จ่ายตามมา หากมองในมุมของกลุ่มบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีก็อาจจะไม่พบปัญหามากนัก นอกจากกรณีเจ็บป่วยโรคร้ายแรงที่มีค่าบริการทางการแพทย์สูงและจำเป็นต้องทำการรักษาอย่างต่อเนื่อง เช่น โรคมะเร็ง โรคหัวใจ เป็นต้น แต่หากเราลองมองในมุมของกลุ่มบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่ดี (กลุ่มที่มีรายได้น้อย) จะพบปัญหามากมายเกี่ยวกับเรื่องค่าบริการทางการแพทย์ ไม่ว่าจะเป็นกรณีเจ็บป่วยร้ายแรงหรือแม้กระทั่งกรณีเจ็บป่วยธรรมดา ทั้งที่เรื่องความเจ็บป่วยเป็นเรื่องที่สามารถเกิดได้กับทุกคนแต่กรณีนี้กลับเกิดการจำกัดการเข้าถึงบริการทางการแพทย์เพียงเพราะฐานะของบุคคลเท่านั้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เราเห็นถึงปัญหาทั้งความไม่เท่าเทียมกันในการได้รับบริการทางการแพทย์และความเดือดร้อนของกลุ่มบุคคลที่มีรายได้น้อย ซึ่งถือได้ว่าเป็นคนกลุ่มใหญ่ของ

¹⁰ พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 มาตรา 3

ประเทศไทย เมื่อสุขภาพอนามัยเป็นเรื่องสำคัญของประชาชน และเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาประเทศไทย รัฐบาลจึงควรเข้ามาให้ความช่วยเหลือในเรื่องนี้ คือ ปรับเพิ่มค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยการบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร โดยการยอมให้ผู้เสียภาษีสามารถหักค่าออกจากเงินได้พึงประเมิน ก็จะช่วยบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายของประชาชนในประเทศได้เป็นอย่างมาก เพราะจะทำให้ประชาชนเสียภาษีน้อยลงและมีรายได้เพิ่มขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาหลักการจัดเก็บภาษีที่ดีและหลักการหักค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามประมวลรัษฎากร และศึกษาการให้บริการทางการแพทย์และการสาธารณสุข
2. เพื่อศึกษามาตรการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ตามกฎหมายไทย และกฎหมายต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ต่อหลักความเป็นธรรมและหลักความมีประสิทธิภาพ
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร เพื่อให้หน้าค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์มาหักเป็นค่าลดหย่อนในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

1.3 สมมุติฐานของการศึกษา

ประมวลรัษฎากรในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีบทบัญญัติในเรื่องของค่าลดหย่อนในเรื่องต่างๆ ก็เพื่อที่จะเป็นการช่วยเหลือ บรรเทาภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแก่ผู้เสียภาษี และเป็นการใช้มาตรการทางภาษีเพื่อส่งเสริมการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจในด้านต่างๆ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันกฎหมายของประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติในส่วนของการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ถือได้ว่าเป็นกรณีที่ภาครัฐไม่ได้ใช้มาตรการทางภาษีในการส่งเสริมให้บุคคลเข้าถึงบริการทางการแพทย์หรือบริการทางด้านสาธารณสุข ดังนั้น รัฐสภาสมควรที่จะแก้ไขประมวลรัษฎากร โดยกำหนดให้มีค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในส่วน of ค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ในจำนวนที่เหมาะสม ก็จะช่วยให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี สุขภาพดีและมีรายได้เหลือเพียงพอต่อการดำรงชีวิตมากยิ่งขึ้นภายหลังการเสียภาษี

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้มีขอบเขตในการศึกษาเฉพาะมาตรการทางภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามประมวลรัษฎากร เฉพาะในส่วนของการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในการแพทย์ โดยในการศึกษาจะศึกษาจากประมวลรัษฎากร ตำรากฎหมาย บทความและงานวิจัยทางวิชาการต่างๆที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต โดยจะมีการศึกษากฎหมายของต่างประเทศโดยเฉพาะในเรื่องของค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในการแพทย์ แล้วจึงนำมาวิเคราะห์กับหลักการจัดเก็บภาษีที่ดี โดยเฉพาะหลักความเป็นธรรมและหลักความมีประสิทธิภาพ

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้จะใช้วิธีการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลัก โดยทำการศึกษาค้นคว้า และวิเคราะห์ข้อมูลจากบทบัญญัติของกฎหมาย ตำรากฎหมาย บทความและงานวิจัยทางวิชาการต่างๆที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ข้อมูลจากข้อเท็จจริง และการศึกษาเปรียบเทียบกับหลักบางประการของต่างประเทศ โดยเฉพาะในเรื่องของค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในการแพทย์

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบหลักการจัดเก็บภาษีที่ดี และหลักการหักค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามประมวลรัษฎากร
2. ทำให้ทราบมาตรการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในการแพทย์ตามกฎหมายไทย และกฎหมายต่างประเทศ
3. ทำให้ทราบผลการวิเคราะห์ปัญหาการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในการแพทย์ต่อหลักความเป็นธรรมและหลักความมีประสิทธิภาพ
4. ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร เพื่อให้ นำค่าใช้จ่ายในการแพทย์มาหักเป็นค่าลดหย่อนในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

บทที่ 2

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับหลักการจัดเก็บภาษีที่ดี ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การบรรเทาภาระภาษี และการให้บริการทางการแพทย์และการสาธารณสุข

งานวิจัยนี้เกี่ยวข้องกับการนำเงินที่จ่ายเป็นค่าบริการในทางการแพทย์มาหักค่าลดหย่อนจากเงินได้พึงประเมินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ดังนั้นในบทนี้ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงหลักการและแนวความคิดเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หลักการจัดเก็บภาษีที่ดีที่จะนำไปสู่การจัดเก็บภาษีอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ตลอดจนความสำคัญและหลักเกณฑ์ต่างๆ ของรัฐบาลในการช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาลทางการแพทย์และการสาธารณสุข

2.1 หลักการจัดเก็บภาษีที่ดี

2.1.1 ความหมายของภาษี

คำว่า “ภาษี” นี้ได้มีผู้ให้คำนิยามไว้มากมายแตกต่างกันออกไปสุดแต่ว่าจะมองในแง่มุมใด เช่น

เอ็ดวิน โรเบิร์ต แอนเดอร์สัน เซลิกแมน (E.R.A.Seligman)¹ ได้ให้คำนิยามว่า “A tax, in the modern sense, is the compulsory contribution from the person to the government to defray the expenses incurred in the common interest of all without reference to special benefits conferred” เมื่อสรุปแล้วได้ความว่า “ภาษี คือ เงินที่รัฐบังคับเก็บจากบุคคลเพื่อนำไปใช้จ่ายในการดำเนินการของรัฐ โดยที่ผู้บริจาคมิได้รับผลประโยชน์ใดๆ ตอบแทนเป็นการพิเศษเฉพาะตัว”

จากคำจำกัดความดังกล่าวมีผู้ซึ่งไม่เห็นด้วยโต้แย้งว่าภาษีมียหลายประเภทและภาษีแต่ละประเภทมิได้มีลักษณะบังคับเหมือนกันหมด ดังจะเห็นได้ว่า ภาษีการขายหรือภาษีการค้าที่เก็บจากสินค้าอุปโภคบริโภคบางชนิดมิได้มีลักษณะบังคับแต่ประการใด ทั้งนี้ เพราะผู้ซื้อหรือผู้บริโภคสามารถที่จะหลีกเลี่ยงการเสียภาษีชนิดนี้ได้ด้วยการคว้นไม่ซื้อสินค้าที่ต้องเสียภาษี แต่ซื้อสินค้าชนิดอื่นที่ทดแทนกันได้ไปอุปโภคบริโภคแทน²

¹ นักเศรษฐศาสตร์ชาวอเมริกัน

² ปรีดา นาคเนาทิม, เศรษฐศาสตร์การภาษีอากร, (ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2526), น. 3.

ชาร์ล เอ็ม อัลเลน (Charles M. Allan) ได้ให้คำนิยาม “ภาษีอากร” ในแนวการเคลื่อนย้ายทรัพยากร (Income Flow) ระหว่างภาคเอกชนกับภาครัฐบาล ดังนี้

ภาษีอากร คือ เงินได้หรือทรัพยากรที่เคลื่อนย้ายจากภาคเอกชนไปสู่ภาครัฐบาล ยกเว้นการกู้ยืมและรายจ่ายโดยตรงสำหรับค่าสินค้าและบริการที่ผลิตขึ้นเพื่อสาธารณะซึ่งประชาชนได้จ่ายเต็มตามต้นทุนการผลิตของสินค้าและบริการนั้น³

ไซมอน เจมส์ (Simon James) และ คริสโตเฟอร์ นอบส์ (Christopher Nobes) ได้ให้คำนิยาม “ภาษีอากร” ไว้ดังนี้

ภาษีอากร คือ การเก็บเงินจากประชาชนในลักษณะเป็นการบังคับโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยที่ประชาชนผู้ถูกเก็บเงินไม่ได้รับสิ่งตอบแทนโดยตรง⁴

ศาสตราจารย์เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสวีธรรม ได้กล่าวถึงคำนิยามของ “ภาษีอากร” ไว้ดังนี้

ภาษีอากร คือ สิ่งที่รัฐบาลบังคับเก็บจากรายบุคคลและนำมาใช้เพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวม โดยมีได้มีสิ่งตอบแทนโดยตรงแก่ผู้เสียภาษี⁵

จากคำนิยามต่างๆ ข้างต้น พอที่จะสรุปลักษณะของ “ภาษีอากร” ได้ว่า

- 1) ภาษีอากรต้องเป็นสิ่งที่บังคับจัดเก็บ โดยที่ประชาชนผู้ถูกเก็บไม่จำเป็นต้องยินยอม
- 2) ส่วนใหญ่สิ่งที่ยึดเก็บจะนำไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนรวม โดยผู้ที่ถูกเก็บไม่ได้รับประโยชน์โดยตรง
- 3) ต้องไม่ได้ค่าตอบแทนสำหรับสินค้าหรือบริการโดยภาครัฐ เว้นแต่กรณีที่ย่ำเกินกว่าต้นทุนของสินค้าหรือบริการ เฉพาะส่วนที่เกินกว่าต้นทุนดังกล่าวคือ “ภาษีอากร”

ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการให้คำนิยามของคำว่า “ภาษีอากร” โดยอิงแนวคิดทางด้านเศรษฐศาสตร์ แต่ในกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะว่า ภาษีอากรคืออะไร ย่อมต้องถือตามคำนิยามในกฎหมายนั้นๆ แม้ว่าจะไม่สอดคล้องกับคำนิยามทางด้านเศรษฐศาสตร์ก็ตาม⁶

2.1.2 วัตถุประสงค์ในการจัดเก็บภาษี

วัตถุประสงค์หรืออุดมการณ์ของการจัดเก็บภาษี มี 6 ประการ ดังนี้

³ บุญธรรม ราชรักษ์, ภาษีอากร, (ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2552), น. 2.

⁴ จิรศักดิ์ รอดจันทร์, ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หลักการและบทวิเคราะห์, (ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2555), น. 3.

⁵ พรหม สิริลักษณ์มงคล, “ปัญหาในการปรับข้อมูลแผนที่ภาษี และทะเบียนทรัพย์สินของเทศบาลนครเชียงใหม่ให้เป็นปัจจุบัน(ออนไลน์),” สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2558, จาก http://archive.lib.cmu.ac.th/full/T/2550/mpa0950ps_ch2.pdf

⁶ สราวุธ วุฒยาภรณ์, “ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมายภาษีอากร,” วารสารดุลพินิจ, เล่ม 3, ปีที่ 52, น. 32-33 (2548, กันยายน - ธันวาคม).

1) เพื่อเป็นรายได้ของรัฐบาล

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วว่า แหล่งรายได้สำคัญที่สุดของรัฐบาลก็คือ ภาษีอากร ภาษีอากรที่ทำรายได้ดีจะต้องมีความยืดหยุ่นพอสมควร คือ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจได้ ไม่ว่าเศรษฐกิจจะอยู่ในภาวะอย่างไรก็สามารถทำรายได้ให้แก่รัฐอย่างสม่ำเสมอ⁷ รัฐบาลจึงต้องกำหนดกฎเกณฑ์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภาษีอากรให้ถูกต้องเหมาะสม เพื่อที่รัฐจะได้มีรายได้เพียงพอต่อความต้องการของประเทศในการดำเนินการต่างๆ

2) เพื่อเป็นเครื่องมือในการกระจายความเป็นธรรม

ภาษีอากรสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมได้ โดยการจัดเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้า เพราะจะทำให้ผู้มีรายได้มากเสียภาษีมากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย และการจัดเก็บภาษีจากสินค้าที่มีลักษณะฟุ่มเฟือยก็เป็นการช่วยลดความเหลื่อมล้ำในสังคมได้เช่นกัน

3) เพื่อเป็นเครื่องมือในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจทั้งด้านราคาสินค้า และการจ้างงานเป็นเป้าหมายทางเศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น การป้องกันภาวะเงินเฟ้อ รัฐบาลก็เพิ่มภาษีต่างๆ ให้สูงขึ้นเพื่อลดการใช้จ่าย ในยามเศรษฐกิจตกต่ำ คนว่างงานมาก รัฐบาลอาจลดภาษีต่างๆ ลง เพื่อกระตุ้นให้มีการบริโภคและลงทุนมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้มีการจ้างงานมากขึ้น⁸

4) เพื่อเป็นเครื่องมือในการจัดสรรการใช้ทรัพยากร

การบังคับจัดเก็บภาษีของรัฐบาล เป็นการทำให้เงินหรือทรัพยากรมีการเคลื่อนที่ในลักษณะเคลื่อนที่จากภาคเอกชนมาสู่ภาครัฐ เมื่อรัฐนำเงินที่จัดเก็บได้ไปทำการผลิตสินค้าหรือบริการสาธารณะ ก็จะทำให้การใช้ทรัพยากรของสังคมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น⁹

5) เพื่อเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

รัฐบาลสามารถใช้มาตรการทางภาษีเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้ในหลายรูปแบบ แล้วแต่นโยบายของรัฐบาลนั้นๆ เช่น ใช้มาตรการทางภาษีสร้างแรงจูงใจในการลงทุน หรือสร้างแรงจูงใจในการออมเงิน เป็นต้น

6) เพื่อเป็นเครื่องมือในการบรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายเฉพาะด้านของรัฐบาล

ในการดำเนินนโยบายของรัฐบาล ในบางกรณีรัฐบาลจำเป็นต้องใช้มาตรการทางภาษีประกอบการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่มุ่งหวังไว้

⁷ ปรีดา นาคเนาทิม, *เพ็งอ้าง*, น. 7.

⁸ สมคิด บางโม, *ภาษีอากรธุรกิจ*, (ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2551), น. 16.

⁹ บุญธรรม ราชรักษ์, *เพ็งอ้าง*, น. 4.

2.1.3 หลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษี

การที่รัฐจะจัดเก็บภาษีจากบุคคลใดได้นั้น จะมีหลักเบื้องหลังในเรื่องนี้อยู่ คือ บุคคลนั้นๆ จะต้องมีความสัมพันธ์กับรัฐนั้นเป็นประการสำคัญ โดยความสัมพันธ์นี้จะมีหลายรูปแบบแตกต่างกันออกไป แต่ความสัมพันธ์ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลก ได้แก่ ความสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งเงินได้หรือหลักแหล่งเงินได้ (Source Rule) ความสัมพันธ์เกี่ยวกับถิ่นที่อยู่หรือหลักถิ่นที่อยู่ (Resident Rule) และ ความสัมพันธ์เกี่ยวกับสัญชาติหรือหลักสัญชาติ (Nationality Rule)

หลักแหล่งเงินได้ (Source Rule) หมายถึง หลักที่ว่าเมื่อบุคคลใดมีเงินได้จากแหล่งในประเทศใด บุคคลนั้นก็มีหน้าที่ต้องเสียภาษีให้แก่ประเทศนั้น โดยไม่คำนึงว่าบุคคลนั้นจะถือสัญชาติของประเทศนั้นหรือไม่¹⁰ และไม่คำนึงว่าบุคคลนั้นจะมีถิ่นที่อยู่ในประเทศนั้นหรือไม่

หลักถิ่นที่อยู่ (Resident Rule) หมายถึง เมื่อบุคคลใดมีถิ่นที่อยู่ในประเทศใด บุคคลนั้นก็จะมีหน้าที่ที่จะต้องเสียภาษีให้แก่ประเทศนั้นๆ โดยไม่คำนึงว่าบุคคลนั้นจะถือสัญชาติของประเทศนั้นหรือไม่ และไม่คำนึงว่าเงินที่บุคคลนั้นได้รับมาจากการทำงานหรือทำธุรกิจในประเทศนั้นหรือไม่¹¹

หลักสัญชาติ (Nationality Rule) หมายถึง บุคคลมีสัญชาติของประเทศใดก็ต้องเสียภาษีให้กับประเทศนั้น โดยไม่คำนึงว่าบุคคลนั้นจะมีถิ่นที่อยู่ในประเทศนั้นหรือไม่¹² และและไม่คำนึงว่าเงินที่บุคคลนั้นได้รับมาจากการทำงานหรือทำธุรกิจในประเทศนั้นหรือไม่ ประเทศที่ใช้หลักสัญชาตินี้ในการจัดเก็บภาษี ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ฟิลิปปินส์ เกาหลีเหนือ เป็นต้น¹³

หากพิจารณาตามประมวลรัษฎากรของไทย จะทำให้ทราบได้ว่าประเทศไทยใช้หลักแหล่งเงินได้และหลักถิ่นที่อยู่ในการจัดเก็บภาษี แต่ในส่วนของหลักถิ่นที่อยู่ ตามกฎหมายไทยแล้ว หากเป็นการเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ต้องนำเงินได้นั้นเข้ามาในประเทศไทยด้วยจึงจะต้องเสียภาษี

¹⁰ วาสนา สุขสมัย, “การนำระบบเครดิตภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามาใช้แทนระบบการหักลดหย่อน,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551), น. 8.

¹¹ เพิ่งอ้าง.

¹² เพิ่งอ้าง.

¹³ หลักเกณฑ์ในการพิจารณาสถานที่เกิดแหล่งเงินได้ เพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา(1) (ออนไลน์), สืบค้นเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2558,

จาก http://www.sanpakornsarn.com/page_article_detail.php?aID=278

2.1.4 หลักการจัดเก็บภาษีที่ดี

การที่รัฐจะออกกฎหมายเพื่อจัดเก็บภาษีอากรนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐจะต้องพิจารณาว่า รัฐควรเก็บภาษีอากรนั้นแค่ไหนเพียงไร ภาษีอากรใดจะเหมาะสมกับภาวะทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอย่างไร เรื่องนี้ยากแก่การที่จะกำหนดหลักเกณฑ์หรือวางสูตรว่าภาษีอากรอะไรดีที่สุด เพราะต้องขึ้นอยู่กับภาวะทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม การที่จะมีระบบจัดเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพได้นั้นจะต้องมีหลักเกณฑ์การจัดเก็บ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดการจัดเก็บภาษีอดัม สมิท (Adam Smith)¹⁴ ได้เสนอหลักการจัดเก็บภาษีที่ดี (Four Canons of Taxation) 4 ประการ ไว้ในหนังสือ An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations¹⁵ ดังนี้

1) หลักความเสมอภาค

ผู้ที่มิหน้าที่เสียภาษีควรที่จะจ่ายเงินเพื่อสนับสนุนรัฐบาลให้ใกล้เคียงกันมากที่สุด ทั้งนี้เป็นไปตามสัดส่วนความสามารถของผู้มีหน้าที่เสียภาษีแต่ละคน¹⁶

2) หลักความแน่นอน

ภาษีอากรที่ดีนั้น รัฐจะต้องมีนโยบายกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เวลา สถานที่เสียภาษี จำนวนภาษีที่จะต้องเสียไว้โดยชัดเจนและมีความแน่นอนแก่ผู้เสียภาษี รัฐไม่ควรเปลี่ยนแปลงนโยบายในการจัดเก็บภาษีบ่อยๆ เพราะทำให้เกิดความไม่แน่นอน คลุมเครือ ย่อมทำให้ธุรกิจเอกชนได้รับความกระทบกระเทือน ไม่มั่นใจในการลงทุน และอาจจะเป็นช่องทางที่นำไปสู่การทุจริตของเจ้าหน้าที่ เพราะเจ้าหน้าที่บางรายอาจจะอาศัยความกำกวมของกฎหมายตีความช่วยเหลือผู้เสียภาษี โดยเรียกร้องเอาผลประโยชน์ส่วนตัวและก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมระหว่างผู้เสียภาษีอากรได้ นอกจากนี้ตัวบทที่ใช้เป็นหลักในการจัดเก็บภาษีอากรต้องมีความชัดเจน ไม่กำกวม รู้ว่าผู้ใดบ้างมีหน้าที่ต้องเสียภาษี เสียเมื่อไร เสียจากฐานอะไร ในอัตราเท่าใด วิธีเสียภาษีเป็นอย่างไร อีกทั้งมีความชัดเจนในการตีความกฎหมาย¹⁷ ความแน่นอนของกฎหมายภาษีนี้อาจจะช่วยให้การจัดเก็บภาษีทำได้ง่ายขึ้น เพราะผู้เสียภาษีจะมีความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีที่ตนจะต้องเสีย

3) หลักความสะดวก

ภาษีอากรที่ดีนั้น ควรจะให้เจ้าหน้าที่ของรัฐจัดเก็บและผู้เสียภาษีสามารถเสียภาษีได้โดยสะดวก ทั้งสถานที่รับชำระ วิธีการชำระที่ง่ายไม่ยุ่งยากซับซ้อน มีบรรยากาศเหมาะสมชวนให้อยากเสียภาษี ภาษีอากรที่ดีนั้นจะต้องมีลักษณะที่ลดความไม่สะดวกของผู้เสียภาษีอากรให้มากที่สุด

¹⁴ นักเศรษฐศาสตร์ชาวสกอตแลนด์

¹⁵ จีรศักดิ์ รอดจันทร์, *เพ็งอ้าง*, น. 6.

¹⁶ *เพ็งอ้าง*, น. 7.

¹⁷ ชัยสิทธิ์ ตราฐธรรม, *ถ้าอธิบายกฎหมายภาษีอากร*, (ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2536), น. 3.

เท่าที่จะทำได้ กฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับ ตลอดจนแบบพิมพ์รายการต่างๆ ต้องง่ายแก่การทำ ความเข้าใจในการกรอกรายการ ตัวอย่าง การเก็บภาษีบำรุงท้องที่จากชาวนาก็ควรกำหนดเวลาชำระ ภาษี หลังจากที่เขาได้ทำการเก็บเกี่ยวผลผลิตเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้เสียภาษีการค้าเล็กๆ น้อยๆ ได้เสีย ภาษีการค้าเป็นการเหมาปีละ 1 ครั้ง แทนที่จะต้องไปยื่นแบบแสดงรายการชำระภาษีการค้าทุกเดือน หรือให้ผู้เสียภาษีที่มีเงินได้ที่ต้องเสียเป็นจำนวนมากได้ผ่อนชำระเป็นงวดๆ ได้เป็นต้น¹⁸ หลักความ สะดวกนี้มีจุดประสงค์สำคัญที่ว่า เมื่อประชาชนมีภาระหน้าที่ต้องเสียภาษีอากรให้แก่รัฐ รัฐก็ควรที่จะ เป็นฝ่ายอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เสียภาษีในการไปติดต่อเพื่อชำระภาษี¹⁹

4) หลักความประหยัด

การบริหารงานเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีควรที่จะให้เสียค่าใช้จ่ายให้น้อยที่สุดทั้งต่อฝ่ายผู้ จัดเก็บและฝ่ายผู้มีหน้าที่เสียภาษี ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการเก็บภาษีควรจะต่ำกว่าจำนวนเงินภาษีที่จะ เก็บได้ และในขณะเดียวกันการจัดเก็บภาษียังควรให้ได้ผลประโยชน์มากที่สุด กระทบต่อการทำงาน ของเอกชนน้อยที่สุดด้วย²⁰

กรูฟ (Groves) ได้ให้ทัศนะในเรื่องนี้ว่า “ภาษีใดที่มีหลักเกณฑ์วิธีการสับสนยุ่งยากหรือ ซับซ้อนทำให้เสียค่าใช้จ่ายสูงไม่คุ้มกับจำนวนเงินภาษีที่เก็บได้ หรือผู้เสียภาษีต้องเสียค่าใช้จ่ายใน การเสียภาษียากก็ไม่ควรจัดเก็บภาษีประเภทนั้น เพราะอาจทำให้ผู้เสียภาษีอยากหลบเลี่ยงภาษีหรือ หนีภาษีได้”²¹

ต่อมา ไชมอน เจมส์ (Simon James) และ คริสโตเฟอร์ นอบส์ (Christopher Nobes) ได้มี การนำหลักการจัดเก็บภาษีที่ดีของ อדם สมิธ (Adam Smith) มาทำการเรียบเรียงและเพิ่มเติม²² ดังนี้

1) หลักความเป็นธรรม

ประชาชนทุกคนที่อยู่ในประเทศหรือรัฐเดียวกันไม่ว่าจะแตกต่างกันในเชื้อชาติ ศาสนา ชั้นวรรณะ ฐานะดีหรือฐานะยากจน หรือแตกต่างกันทางตำแหน่งหน้าที่การงานก็ตามควรจะต้องเสีย ภาษีอากร เพื่อบำรุงประเทศชาติตามกำลังความสามารถของตนโดยทัดเทียมกัน คนที่มีความสามารถ มากควรเสียภาษีอากรมาก คนที่มีความสามารถน้อยควรเสียภาษีอากรน้อยตามส่วน²³

¹⁸ ฟรีมัน มั่นกลาง ปรีดี บุญยัง และโกเมนทร์ สืบวิเศษ, วิชาภาษีอากรว่าด้วยเงินได้บุคคลธรรมดา, (ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2535), น. 4.

¹⁹ ปรีดา นาคเนาวิม, เพ็ญอ้าง, น. 32.

²⁰ เพ็ญอ้าง, น. 33.

²¹ ฟรีมัน มั่นกลาง ปรีดี บุญยัง และโกเมนทร์ สืบวิเศษ, เพ็ญอ้าง, น. 4.

²² จีรศักดิ์ รอดจันทร์, เพ็ญอ้าง, น. 8.

²³ ฟรีมัน มั่นกลาง ปรีดี บุญยัง และโกเมนทร์ สืบวิเศษ, เพ็ญอ้าง, น. 4.

ระบบภาษีอากรที่ดีจะต้องเป็นระบบที่มีความเป็นธรรมทั้งในระหว่างผู้เสียภาษีด้วยกันเองและระหว่างรัฐผู้จัดเก็บภาษีกับประชาชนผู้เสียภาษีอากรทั้งหลาย หลักความเป็นธรรมนี้นับเป็นหัวใจของระบบภาษีอากรที่ดี ถ้าหากระบบภาษีอากรใดปราศจากความเป็นธรรมแล้วความยินยอมเสียภาษีโดยสมัครใจ (Voluntary Compliance) ก็คงจะเกิดขึ้นได้ยาก²⁴

แนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นธรรมทางภาษีอากรมีรากฐานในทางทฤษฎีมาจากหลักความเป็นธรรมสัมบูรณ์ (Principle of Absolute Equity) และหลักความเป็นธรรมสัมพัทธ์ (Principle of Relative Equity)

หลักความเป็นธรรมสัมบูรณ์ (Principle of Absolute Equity) ระบบภาษีที่ดีที่ถือว่าเป็นธรรมตามหลักความเป็นธรรมสัมบูรณ์จะต้องเป็นระบบภาษีอากรที่ผู้เสียภาษีทุกคนจะต้องเสียภาษีคนละเท่าๆ กัน โดยมีรากฐานมาจากแนวคิดที่ว่าภาระค่าใช้จ่ายของรัฐบาลนั้นควรจะกระจายไปยังประชาชนหรือผู้เสียภาษีทุกคนในจำนวนที่เท่ากัน หากรัฐบาลของประเทศใดจัดเก็บภาษีตามหลักนี้ ก็จะทำให้พบว่าจำนวนภาษีที่ผู้เสียภาษีแต่ละรายจะต้องเสียจะมีค่าเท่ากับรายจ่ายทั้งหมดของรัฐบาลหารด้วยจำนวนผู้เสียภาษีอากร ความเป็นธรรมตามหลักนี้สามารถนำไปใช้ได้เมื่อผู้เสียภาษีทุกคนในประเทศมีฐานะทางเศรษฐกิจเท่าเทียมกัน แต่ในความเป็นจริงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้เสียภาษีแต่ละคนไม่ได้เท่าเทียมกัน ดังนั้น การจัดเก็บภาษีตามหลักนี้จึงก่อให้เกิดข้อบกพร่องหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่ว่า การจัดเก็บภาษีตามหลักความเป็นธรรมสัมบูรณ์ไม่ได้คำนึงถึงความสามารถในการเสียภาษีที่แตกต่างกัน การกำหนดให้ผู้เสียภาษีทุกคนเสียภาษีเท่ากันหมดเช่นนี้ ย่อมทำให้ภาระภาษีของผู้มีเงินได้ต่ำสูงกว่าภาระภาษีของผู้มีเงินได้สูง นอกจากนี้ยังอาจพบว่าผู้เสียภาษีบางรายที่มีรายได้ต่ำมากอาจไม่มีเงินเพียงพอที่จะเสียภาษีก็ได้ จากข้อบกพร่องดังกล่าวหลักความเป็นธรรมสัมบูรณ์จึงไม่อาจใช้ในทางปฏิบัติ เพราะจะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นในสังคม จึงเลื่อมความนิยมไปและจึงก่อให้เกิดหลักความเป็นธรรมสัมพัทธ์ขึ้น²⁵

หลักความเป็นธรรมสัมพัทธ์ (Principle of Relative Equity) ความเป็นธรรมทางภาษีอากรตามหลักนี้ไม่ได้พิจารณาที่ผู้เสียภาษีอากรแต่ละรายว่าจะต้องเสียภาษีให้กับรัฐเท่ากันหรือไม่ แต่พิจารณาที่จำนวนภาษีที่ได้เสียไปเปรียบเทียบกับประโยชน์ที่ได้รับจากรัฐหรือเปรียบเทียบกับความสามารถในการเสียภาษีของผู้เสียภาษีแต่ละราย²⁶ มาตรการในการใช้เป็นเครื่องวัดความสามารถ

²⁴ ศุภรัตน์ วัฒนกุล, ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษีอากร (เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายภาษีอากร 1 หน่วยที่ 1-7), (ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2544), น. 54.

²⁵ เพิ่งอ้าง.

²⁶ เพิ่งอ้าง.

ของบุคคล ประกอบกับการพิจารณาถึงผลประโยชน์ที่ประชาชนแต่ละคนได้รับเนื่องจากการคุ้มครองดูแลของรัฐบาล ซึ่งมีหลักการอยู่ 2 ประการที่พอจะถือเป็นหลักในการพิจารณาได้²⁷ คือ

หลักผลประโยชน์ในการจัดเก็บภาษี ตามหลักผลประโยชน์นี้มีรากฐานจากแนวคิดที่ว่า ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากสินค้าหรือบริการใดๆ ของรัฐ จะต้องเป็นผู้เสียภาษีเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการผลิตสินค้าหรือบริการเหล่านั้นตามสัดส่วนหรือขนาดของประโยชน์ที่ตนได้รับ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ในการจัดเก็บภาษีตามหลักผลประโยชน์ รัฐบาลกำลังวางตนเสมือนหนึ่งเป็นเอกชนที่ดำเนินกิจการต่างๆ ดังนั้น ผู้ใดได้รับประโยชน์จากสินค้าหรือบริการของรัฐมากก็ต้องเสียภาษีให้กับรัฐมากเช่นเดียวกัน ในกรณีที่ผู้ใดได้รับประโยชน์จากสินค้าหรือบริการของภาคเอกชน ภาษีอากรที่จัดเก็บตามหลักผลประโยชน์ ได้แก่ ภาษีการใช้ถนนหรือทางบางสาย ค่าธรรมเนียมผ่านทาง หรือค่าใบอนุญาตทำการต่างๆ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แม้การจัดเก็บภาษีตามหลักผลประโยชน์จะมีข้อดีที่ว่า จำนวนภาษีที่จัดเก็บสอดคล้องกับการใช้จ่ายในการผลิตสินค้าหรือบริการของรัฐก็ตาม แต่ก็มีข้อยุ่งยากในทางปฏิบัติหลายประการที่สำคัญ คือ สินค้าและบริการสาธารณะหลายอย่างของรัฐจัดสรรให้กับประชาชนนั้นไม่อาจกำหนดมูลค่าของประโยชน์ที่แต่ละคนได้รับ เช่น การป้องกันประเทศ กระบวนการยุติธรรม เป็นต้น นอกจากนี้ แม้สินค้าหรือบริการสาธารณะบางอย่างอาจวัดมูลค่าของประโยชน์ที่แต่ละคนได้รับได้ แต่ก็มีปัญหาว่าควรจัดเก็บภาษีตามหลักผลประโยชน์หรือไม่ เพราะ ประโยชน์ดังกล่าวเป็นประโยชน์ทางสังคม เช่น การเก็บค่าบำรุงการศึกษาที่รัฐจัดสรรให้เต็มตามค่าใช้จ่ายของรัฐ อาจทำให้คนยากจนไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาที่ดี ซึ่งจะก่อให้เกิดผลเสียในท้ายที่สุดกับสังคมนั้น²⁸

หลักความสามารถในการเสียภาษี การจัดเก็บภาษีตามหลักความสามารถในการเสียภาษีจะวัดความสามารถในการเสียภาษีของบุคคลได้จากทรัพย์สิน รายได้ หรือการใช้จ่ายของแต่ละบุคคล เป็นเกณฑ์กำหนดจำนวนภาษีที่ต้องเสียภาษี ผู้ที่มีความสามารถในการเสียภาษีมากก็ต้องเสียภาษีให้กับรัฐมาก ผู้ที่มีความสามารถในการเสียภาษีให้กับรัฐน้อยก็ควรเสียภาษีให้กับรัฐน้อยตามขนาดความสามารถในการเสียภาษีของตน²⁹

อดัม สมิท (Adam Smith) ได้ให้การสนับสนุนหลักความสามารถโดยกล่าวไว้ว่า “พลเมืองของทุกรัฐควรบริการเพื่อบำรุงรัฐบาลในสัดส่วนที่ใกล้เคียงที่สุดกับความสามารถของแต่ละ

²⁷ พรีม มั่นกลาง ปรีดี บุญยัง และโกเมนทร์ สืบวิเศษ, *เพ็ญอ้าง*, น. 4 - 5.

²⁸ ศุภรัตน์ วัฒนกุล, *เพ็ญอ้าง*, น. 48.

²⁹ *เพ็ญอ้าง*.

คน หรือนัยหนึ่งตามสัดส่วนแห่งรายได้ที่แต่ละคนมีขึ้น ภายใต้ความคุ้มครองของรัฐ การจัดเก็บภาษีจะมีลักษณะเป็นการเสมอภาคหรือไม่ ย่อมแล้วแต่ว่าได้ยึดหลักนี้หรือไม่³⁰

การจัดเก็บภาษีตามหลักความสามารถในการเสียภาษีจะเกี่ยวข้องกับทฤษฎีการเสียสละเท่ากัน (Equal Sacrifice Theory) เป็นสำคัญ ทั้งนี้ เพราะว่าการเสียภาษี คือ การเสียสละความพึงพอใจหรืออรรถประโยชน์ (Utility) ของเงินที่มีอยู่ให้กับรัฐนั่นเอง ทฤษฎีการเสียสละเท่ากันแบ่งออกเป็น 3 ทฤษฎี คือ 1) ทฤษฎีการเสียสละสัมบูรณ์เท่ากัน (Equal Absolute Sacrifice Theory) ตามทฤษฎีนี้ผู้เสียภาษีทุกคนควรเสียอรรถประโยชน์ในจำนวนที่เท่ากัน เนื่องจากความพึงพอใจของเงินแต่ละหน่วยจะมีค่าลดลงเมื่อมีเงินมากขึ้น ดังนั้นการจัดเก็บภาษีที่จะทำให้ผู้เสียภาษีแต่ละรายเสียอรรถประโยชน์ในจำนวนเท่าๆ กัน จึงต้องเก็บจากผู้มีรายได้สูงเป็นจำนวนเงินมากกว่าที่เก็บจากผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า³¹ 2) ทฤษฎีการเสียสละตามสัดส่วนเท่ากัน (Equal Proportional Sacrifice Theory) ทฤษฎีนี้ผู้เสียภาษีทุกคนควรเสียอรรถประโยชน์ที่ตนมีอยู่ในสัดส่วนเดียวกันทั้งหมด ซึ่งหมายความว่าผู้ที่มีอรรถประโยชน์อยู่มากต้องเสียอรรถประโยชน์คิดเป็นจำนวนหน่วยมากกว่าผู้ที่มีอรรถประโยชน์อยู่น้อย ดังนั้นการจัดเก็บภาษีตามทฤษฎีนี้จึงต้องเก็บจากผู้มีรายได้สูงเป็นจำนวนเงินมากกว่าที่เก็บจากผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า และจะต้องเก็บมากกว่ากรณีตามทฤษฎีการเสียสละสัมบูรณ์เท่ากันด้วย³² และ 3) ทฤษฎีการเสียสละส่วนเพิ่มเท่ากัน (Equal Marginal Sacrifice Theory) ตามทฤษฎีนี้ผู้เสียภาษีทุกคนควรเสียอรรถประโยชน์ที่ตนมีอยู่จนกระทั่งอรรถประโยชน์ส่วนเพิ่มหรืออรรถประโยชน์หน่วยท้ายของผู้เสียภาษีแต่ละรายเท่ากัน การเก็บภาษีตามทฤษฎีนี้จะเป็นการเก็บภาษีที่มีอัตราก้าวหน้ามากที่สุดเมื่อเทียบกับสองทฤษฎีแรก นอกจากนี้การจัดเก็บภาษีตามทฤษฎีนี้จะทำให้ผู้เสียภาษีเสียอรรถประโยชน์รวมกันทั้งสิ้นน้อยที่สุด³³

การจัดเก็บภาษีตามหลักความสามารถในการเสียภาษีโดยอาศัยทฤษฎีการเสียสละตามที่กล่าวข้างต้น จะก่อให้เกิดความเป็นธรรมสองด้านด้วยกัน คือ ความเป็นธรรมในแนวนอน (Horizontal Equity) และความเป็นธรรมในแนวตั้ง (Vertical Equity)

ความเป็นธรรมในแนวนอน (Horizontal Equity) จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เสียภาษีมีฐานะเท่าเทียมกันในภาวะแวดล้อมเหมือนกัน ได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้น คนที่มีความสามารถในการเสียภาษีอากรเท่าเทียมกันจะต้องเสียภาษีอากรเท่าเทียมกัน เช่น ถ้าใช้รายได้เป็นเครื่องมือวัด

³⁰ สุเกตุ อุภินาตบุตร, หลักความเป็นธรรมแห่งสังคม (สรรพกรศาสน์), (ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2501), น. 30 - 41.

³¹ ศุภรัตน์ วัฒนกุล, เพ็งอ้าง, น. 49.

³² เพ็งอ้าง.

³³ เพ็งอ้าง.

ความสามารถในการเสียภาษี ก็หมายความว่า บุคคลที่อยู่ในฐานะเดียวกัน เมื่อมีรายได้จำนวนที่เท่ากัน ต้องเสียภาษีในจำนวนที่เท่ากัน จึงก่อให้เกิดความเป็นธรรมตามแนวนอน³⁴

ความเป็นธรรมในแนวตั้ง (Vertical Equity) จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เสียภาษีในฐานระดับไม่เท่าเทียมกันควรได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกัน ดังนั้น คนที่มีความสามารถในการชำระภาษีต่างกันควรจะเสียภาษีอากรต่างกัน โดยจำนวนภาษีอากรที่เสียต่างกันนั้นจะต้องเป็นความแตกต่างที่เหมาะสม ซึ่งความเป็นธรรมในแนวตั้งนี้แม้จะมีข้อดีในการสร้างความเป็นธรรมมากที่สุดก็ตาม แต่อาจจะเกิดปัญหาในทางปฏิบัติได้ เพราะเป็นการยากที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ว่าคนที่กำลังความสามารถในการชำระภาษีต่างกัน ควรจะเสียภาษีอากรต่างกันเท่าใดจึงจะเป็นธรรม³⁵

นอกจากนี้ รัฐต้องมีการจัดเก็บภาษีอากรตามหลักความเป็นธรรมในการกระจายรายได้ครั้งใหม่ เพื่อให้ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ระหว่างประชาชนลดลง เพราะเมื่อประชาชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ เงินได้จากการทำงาน เงินได้ที่เกิดจากน้ำพักน้ำแรงหรือเงินได้ที่ออกจากรายได้สินค้านั้นแล้วแต่เป็นเงินที่แต่ละคนได้มาอันนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำหรือความไม่เสมอภาคด้านรายได้ ก่อให้เกิดปัญหาในด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีสาเหตุ คือ 1) สิ่งที่ดีตัวปัจเจกชนมาแต่กำเนิด ไม่ว่าจะเป็นฐานะทางทรัพย์สิน ทางการเงิน ทางการทำงาน หรือความสามารถพิเศษเฉพาะตัว หรือพรสวรรค์ เป็นต้น ย่อมทำให้มีโอกาสในการสร้างรายได้มากกว่าคนทั่วไปที่ไม่มีเลยจึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคกันขึ้น 2) การศึกษา บุคคลใดมีโอกาสศึกษาในระดับที่สูงย่อมที่จะมีความรู้ หรือโอกาสในการหารายได้มากกว่า หรือมีทางเลือกมากกว่าผู้มีความรู้การการศึกษาที่ต่ำ 3) ความมุ่งมั่นในการทำงานและการออมเงิน บุคคลที่ทำงานหนักกว่าและสามารถเก็บเงิน มีนิสัยดีกว่าบุคคลซึ่งทำงานได้เงินมาก แต่กลับฟุ่มเฟือย ย่อมมีเงินเหลือเก็บมากกว่าจึงสามารถนำเงินออมไปลงทุนในรูปแบบต่างๆ เพื่อสร้างรายได้ให้มากขึ้นอีก และ 4) ลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละคน ไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างทางเพศ ศาสนา เชื้อชาติ อายุ วุฒิภาวะ เป็นต้น³⁶

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น เป็นสาเหตุของความเหลื่อมล้ำหรือความไม่เสมอภาคระหว่างประชาชนแต่ละคนควรจะนำแนวความคิดหรือนโยบายการกระจายรายได้ครั้งใหม่มาปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ เพื่อนำมาซึ่งการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมหรือเสมอภาคมากขึ้น เพื่อลดความเหลื่อมล้ำรายได้ในสังคม โดยเข้าไปแทรกแซงระบบตลาด หรือโดยการจัดสรรทรัพยากรในระบบเศรษฐกิจอีก

³⁴ เพิ่งอ้าง, น. 50.

³⁵ เพิ่งอ้าง.

³⁶ จิรศักดิ์ รอดจันทร์, เพิ่งอ้าง, น. 13.

ครั้ง ด้วยวิธีที่รัฐดึงเงินออกจากกระเป๋าคนรวยไปสู่คนจน เพื่อที่จะนำมาซึ่งการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมหรือเสมอภาคในสังคมมากขึ้น³⁷

2) หลักความแน่นอนชัดเจนในการจัดเก็บภาษี

ภาษีอากรที่ดีนั้น รัฐจะต้องมีนโยบายกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เวลา สถานที่เสียภาษี จำนวนภาษีที่จะต้องเสียไว้โดยชัดเจนและมีความแน่นอนแก่ผู้เสียภาษี ต้องไม่มีการใช้อำนาจตามอำเภอใจหรือไม่มีความแน่นอนชัดเจนเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการเสียภาษี³⁸

3) ความสะดวกในการเสียภาษี

ภาษีอากรที่ดีนั้น ควรจะให้เจ้าหน้าที่ของรัฐจัดเก็บและผู้เสียภาษีสามารถเสียภาษีได้โดยสะดวก ทั้งสถานที่รับชำระ วิธีการชำระที่ง่ายไม่ยุ่งยากซับซ้อน ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

4) ความมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี

หมายความว่าของหลักการนี้ คือ ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีจะต้องมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับรายได้ที่จะได้รับมาจากการจัดเก็บภาษี³⁹

หลักความมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีและการให้ความร่วมมือในการเสียภาษี มีหลักว่า ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการเก็บภาษีของเจ้าหน้าที่และค่าใช้จ่ายในการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้เสียภาษีควรต้องต่ำที่สุด เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการเก็บภาษีที่ผลกระทบต่อรายได้ของรัฐบาลที่เกิดจากการจัดเก็บภาษี หากรัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมากในการบริหารจัดการเก็บให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ รัฐก็จะไม่มีเงินเพียงพอที่จะใช้จ่ายสาธารณะ ดังนั้น รัฐต้องสามารถจัดเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้จัดเก็บภาษีได้มาก โดยมีค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีน้อยที่สุด⁴⁰

ส่วนค่าใช้จ่ายในการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีของผู้เสียภาษีถือเป็นภาระที่เพิ่มขึ้นแก่ผู้เสียภาษีเพราะนอกจากผู้เสียภาษีต้องเสียเงินเป็นค่าภาษีแล้ว ยังต้องเสียค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการดำเนินการในการจ่ายภาษีให้แก่รัฐอีก หากค่าใช้จ่ายในการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีสูงแล้ว อาจนำไปสู่การลดลงอย่างมากของรายได้ที่ใช้จ่ายได้ (Disposable Income) และความไม่เต็มใจในการเสียภาษีของผู้เสียภาษี⁴¹

³⁷ เพิ่งอ้าง, น. 12 - 14.

³⁸ เพิ่งอ้าง, น. 8.

³⁹ เพิ่งอ้าง.

⁴⁰ เพิ่งอ้าง, น. 34.

⁴¹ เพิ่งอ้าง.

ส่วนในกรณีที่รายได้ของรัฐจากการจัดเก็บภาษีจะน้อยลง เนื่องจากผู้เสียภาษีไม่เต็มใจที่จะจ่ายภาษีเพราะมีค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีที่สูงและนำไปสู่ปัญหาการหลบหลีกหรือหนีภาษี หากค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนในการบริหารจัดการเก็บภาษีของเจ้าหน้าที่สูงและค่าใช้จ่ายในการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีของผู้เสียภาษีสูงแล้ว จะทำให้รัฐสูญเสียรายได้จากการจัดเก็บภาษีจำนวนมาก ดังนั้น การจัดเก็บภาษีตามหลักความมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีและการให้ความร่วมมือในการเสียภาษี รัฐจะต้องถือหลักจัดเก็บภาษีในอัตราที่ต่ำ แต่เก็บภาษีได้มากและทั่วถึง⁴²

หลักความมีประสิทธิภาพในทางเศรษฐกิจ นอกจากค่าใช้จ่ายในการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีของผู้เสียภาษีที่ต่ำแล้ว ภาษีต้องก่อให้เกิดผลกระทบที่ไม่ตั้งใจให้เกิดแก่ผู้เสียภาษีน้อยที่สุด (Minimum Unintended Effect) หรือก่อให้เกิดการบิดเบือนการตัดสินใจในการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจอันนำมาซึ่งผลไม่พึงพอใจให้ผู้เสียภาษีทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจน้อยที่สุด (The Disincentive Effect)⁴³

เนื่องจากภาษีมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางเศรษฐกิจของผู้เสียภาษี กล่าวคือ ผู้เสียภาษีอาจเลือกที่จะไม่ประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ตนชอบและตนเองถนัด หรือผู้เสียภาษีอาจเลือกที่จะทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ไม่ถูกจัดเก็บภาษี หรืออาจจะเลือกกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ถูกจัดเก็บภาษีไม่สูงแทนกิจกรรมที่ถูกจัดเก็บภาษีที่สูง อันเป็นการกระทบกระเทือนต่อผลการตัดสินใจของผู้เสียภาษี⁴⁴ การบิดเบือนของภาษีที่ก่อให้เกิดผลไม่พึงพอใจให้ทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจนี้ เรียกว่า “ภาระส่วนเกิน (Excess Burden)” หรือ “ความสูญเสียเปล่าทางเศรษฐกิจ (Deadweight Loss)” ผลคือรัฐบาลอาจได้รับรายได้จากการจัดเก็บภาษีน้อยลง ดังนั้น ภาษีที่ดีเมื่อรัฐทำการจัดเก็บภาษีแล้วจะต้องไม่มีผลทำให้ประชาชนไม่ยอมทำงาน หรือทำงานน้อยลง หรือทำให้บรรดาธุรกิจต่างๆ หมดความต้องการที่จะลงทุนเพราะเกรงว่าผลกำไรที่ได้รับภายหลังที่หักภาษีแล้วจะไม่คุ้มกับการเสี่ยงในการลงทุน จะเห็นได้ว่าความสูญเสียเปล่าทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการบิดเบือนของภาษีที่ก่อให้เกิดผลไม่พึงพอใจให้ทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจสามารถก่อความสูญเสียด้านรายได้จากการจัดเก็บภาษีของรัฐบาล⁴⁵

หลักความเป็นกลางในทางเศรษฐกิจ ภาษีที่ดีนั้นจะต้องมีลักษณะเป็นกลางในทางเศรษฐกิจให้มากที่สุด กล่าวคือ จะต้องกระทบกระเทือนการทำงานของกลไกในทางเศรษฐกิจน้อยที่สุด เช่น ถ้ารัฐบาลเก็บภาษีจากสินค้าโดยทั่วไปไม่มีการยกเว้น การเก็บภาษีในลักษณะนี้จะไม่

⁴² เพิ่งอ้าง.

⁴³ เพิ่งอ้าง, น. 40.

⁴⁴ เพิ่งอ้าง.

⁴⁵ เพิ่งอ้าง.

ผลกระทบกระเทือนต่อการตัดสินใจบริโภคของผู้เสียภาษี หรือผลกระทบกระเทือนน้อยที่สุด การเก็บภาษีในลักษณะนี้จึงมีความเป็นกลาง แต่ในกรณีรัฐบาลเก็บภาษีจากสินค้าประเภทใดประเภทหนึ่งเพียงประเภทเดียวโดยเฉพาะ การเก็บภาษีในลักษณะนี้จะมีผลกระทบกระเทือนต่อผลการตัดสินใจบริโภคของผู้บริโภค การเก็บภาษีในลักษณะนี้จึงไม่มีความเป็นกลาง อย่างไรก็ตาม ในกรณีสินค้าและบริการที่เป็นไทย เช่น บุหรี่ สุรา เป็นต้น รัฐบาลอาจใช้ความไม่เป็นกลางของภาษีอากรเป็นเครื่องมือจำกัดการบริโภคหรือบังคับการเลือกบริโภคให้เหมาะสมได้⁴⁶

2.1.5 โครงสร้างของกฎหมายภาษีอากร

กฎหมายภาษีอากรทุกฉบับ จะมีหัวข้อสำคัญๆ อันเป็นโครงสร้างของกฎหมายฉบับนั้นๆ ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็น 6 หัวข้อด้วยกัน คือ

1) ผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากร

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากรหรือบุคคลผู้อยู่ในข่ายที่ต้องเสียภาษี จะเป็นใครบ้างนั้นย่อมแล้วแต่กฎหมายฉบับนั้นๆ จะกำหนด แต่โดยทั่วไปมักได้แก่ บุคคลธรรมดาและ/หรือนิติบุคคล ซึ่งเป็นผู้มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย⁴⁷

2) ฐานภาษีอากร

ฐานภาษีอากรในความหมายอย่างกว้าง หมายถึง สิ่งที่เป็นมูลเหตุให้ต้องเสียภาษีอากร เช่น การมีรายได้ การมีทรัพย์สิน หรือการใช้จ่าย เป็นต้น แต่ฐานภาษีอากรในความหมายอย่างแคบ หมายถึง สิ่งที่รองรับอัตราภาษีอากร (ภาษีอากรที่ต้องเสีย = ฐานภาษี $\times$ อัตราภาษีอากร)⁴⁸

3) อัตราภาษีอากร

อัตราภาษีอากรสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบใหญ่ๆ คือ อัตราภาษีอากรแบบคงที่ อัตราภาษีอากรแบบก้าวหน้า และอัตราภาษีอากรแบบลดหย่อน โดยการพิจารณาว่าอัตราภาษีอากรมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรในกรณีที่ฐานภาษีอากรมีจำนวนเปลี่ยนแปลงไป ถ้าจำนวนของฐานภาษีอากรเปลี่ยนแปลงไปไม่ว่าจะเพิ่มขึ้นหรือลดลง แต่อัตราภาษีอากรยังคงเท่าเดิม เรียกอัตราภาษีอากรลักษณะนี้ว่า อัตราภาษีอากรแบบคงที่ แต่ถ้ากรณีที่ฐานภาษีอากรมีจำนวนเพิ่มขึ้นและอัตราภาษีอากรก็เพิ่มขึ้นด้วย เรียกอัตราภาษีอากรลักษณะนี้ว่า อัตราภาษีอากรแบบก้าวหน้า และกรณีที่ฐานภาษีอากรมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นแต่อัตราภาษีอากรกลับลดลง เรียกอัตราภาษีอากรในลักษณะนี้ว่า อัตราภาษีอากรแบบลดหย่อน⁴⁹

⁴⁶ ชัยสิทธิ์ ตราวุฒธรรม, *เพ็งอ้าง*, น. 24 - 25.

⁴⁷ กลุ่มนักวิชาการภาษีอากร, *ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร 2557*, (ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2557) น. 2.

⁴⁸ *เพ็งอ้าง*, น. 2.

⁴⁹ *เพ็งอ้าง*, น. 2 - 3.

4) การประเมินการเก็บภาษี

ในปัจจุบันการประเมินการเก็บภาษีอากร ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเป็นผู้ทำการประเมินด้วยตนเอง โดยการประเมินหรือคำนวณตามวิธีการและตามกำหนดระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด แล้วยื่นแบบรายการชำระภาษีอากรตามจำนวนที่พึงชำระต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ แต่ถ้าผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากรไม่ทำการประเมินภาษีหรือทำการประเมินภาษีแล้ว แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่สมบูรณ์ ก็จะมีการประเมินภาษีในภายหลังโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจประเมินให้ผู้เสียภาษีเสียภาษีที่ต้องรับผิดชอบเงินเพิ่ม หรือเพิ่มเบี้ยปรับก็ได้ ตามแต่ข้อเท็จจริง⁵⁰

บางกรณีแม้ยังไม่ถึงกำหนดเวลาชำระภาษีอากร เจ้าพนักงานประเมินก็อาจดำเนินการประเมินล่วงหน้าให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากรต้องชำระภาษีอากรก่อนถึงกำหนดเวลาได้ ในหลายๆ กรณีกฎหมายยังกำหนดให้ผู้จ่ายเงินได้เป็นผู้ดำเนินการหักภาษีจากจำนวนเงินที่จ่ายแล้วนำส่งต่อเจ้าพนักงานภายในเวลาที่กำหนด ดังที่เรียกกันว่า การหักภาษี ณ ที่จ่าย ภาษีที่ถูกหักไว้ก่อนนี้มักถือเป็นเครดิตของผู้มีหน้าที่เสียภาษี ซึ่งสามารถนำไปหักออกจากจำนวนภาษีที่ต้องเสียเมื่อถึงกำหนดเวลา หรืออาจได้รับคืน ถ้าถูกหักไว้เกินจำนวนที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีจะต้องเสีย⁵¹

5) การอุทธรณ์ภาษีอากร

ในกรณีเกิดปัญหาข้อเท็จจริงหรือปัญหาข้อกฎหมายขัดแย้งพิพาทกันระหว่างผู้เสียภาษีอากรกับผู้จัดเก็บภาษีอากร อาจจะเป็นกรณีพิพาทกันเกี่ยวกับจำนวนเงินภาษีอากรที่ต้องเสีย อำนาจการประเมินเรียกเก็บภาษีอากร และผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากรต้องการให้มีการพิจารณาทบทวนใหม่ กฎหมายมักกำหนดให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากรปฏิบัติตามขั้นตอนและวิธีหาข้อยุติให้ครบถ้วนเสียก่อน มิฉะนั้นอาจเสียสิทธิในการนำคดีขึ้นสู่ศาลได้⁵²

6) เบี้ยปรับ เงินเพิ่มและโทษ

ผู้ที่ไม่ชำระภาษีอากรจะต้องรับผิดชอบในจำนวนภาษีอากรที่ไม่ชำระ พร้อมด้วยเบี้ยปรับ หรือเงินเพิ่มเป็นจำนวนเพิ่มขึ้นอีกต่างหาก ถ้ามีการฝ่าฝืนไม่ชำระ กฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานดำเนินการยึดทรัพย์ของผู้ค้างชำระภาษีอากรไปขายทอดตลาด เพื่อนำเงินที่ได้รับจากการขายทอดตลาดมาชำระภาษีอากรที่ค้างชำระได้โดยไม่ต้องฟ้องศาล นอกจากนี้ผู้ที่ไม่ชำระภาษีอากรยังอาจต้องรับโทษทางอาญาอีกด้วย⁵³

⁵⁰ เพิ่งอ้าง, น. 3.

⁵¹ เพิ่งอ้าง, น. 3.

⁵² เพิ่งอ้าง, น. 3.

⁵³ เพิ่งอ้าง, น. 3 - 4.

2.2 หลักการเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คือ ภาษีที่จัดเก็บจากบุคคลทั่วไป หรือจากหน่วยภาษีที่มีลักษณะพิเศษตามที่กฎหมายกำหนดและมีรายได้เกิดขึ้นตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยปกติจัดเก็บเป็นรายปี บางกรณีเพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีที่ต้องชำระและเงินได้ กฎหมายจะกำหนดให้ผู้จ่ายทำหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่ายจากเงินได้ที่จ่ายบางส่วน เพื่อให้มีการทยอยชำระภาษีขณะที่มีเงินได้เกิดขึ้นอีกด้วย

2.2.1 โครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นภาษีที่เก็บจากหน่วยเสียภาษี คือ บุคคลธรรมดา ผู้ถึงแก่ความตายในระหว่างปีภาษี กองมรดกที่ยังมิได้แบ่ง และห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีชัณติบุคคล โดยเก็บจากเงินได้พึงประเมินที่หน่วยเสียภาษีดังกล่าวได้รับ หักด้วยค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนเหลือเท่าใดเป็นเงินได้สุทธิ นำไปคำนวณภาษีตามอัตราภาษีที่ประมวลรัษฎากรกำหนดไว้ ซึ่งอัตราภาษีที่จัดเก็บนี้ใช้อัตราภาษีส่วนเพิ่มหลายอัตรากับช่วงเงินได้หลายช่วงซึ่งผลที่ออกมาคือ เงินได้ยังมากเท่าไรอัตราภาษีเฉลี่ยยิ่งสูงขึ้นมากเท่านั้น⁵⁴

การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ตามปกติจะเสียกันปีละครั้งภายในเดือนมีนาคมของทุกปี โดยนำเงินได้ที่ได้รับตลอดปีภาษีที่ผ่านมาคำนวณภาษี อย่างไรก็ตาม มีผู้มีเงินได้บางประเภทต้องเสียภาษีปีละ 2 ครั้ง ได้แก่ ผู้มีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (5)⁵⁵(6)⁵⁶(7)⁵⁷ หรือ (8)⁵⁸ ซึ่งภาษีครั้งแรกจะต้องเสียภายในเดือนกันยายนของทุกปี โดยนำเงินที่ได้รับตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนมิถุนายนมาคำนวณภาษี ส่วนครั้งที่สองเสียภายในเดือนมีนาคมตามปกติ โดยนำเงินได้ที่ได้รับตลอดทั้งปีภาษีที่ผ่านมา มาคำนวณเสียภาษีไม่ว่าจะเป็นเงินได้ที่ได้เสียภาษีไปแล้วในครั้งแรกหรือไม่

⁵⁴ ชัยสิทธิ์ ตราธรรม, เพิ่งอ้าง, น. บทนำ.

⁵⁵ เงินได้จากการให้เช่าทรัพย์สิน เงินหรือประโยชน์อย่างอื่นที่ได้เนื่องจากการให้เช่าทรัพย์สิน กรมสรรพากร, “ความรู้เรื่องภาษี(ออนไลน์),” สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2559, จาก <http://www.rd.go.th/publish/553.0.html>

⁵⁶ เงินได้จากวิชาชีพอิสระ คือวิชากฎหมาย การประกอบโรคศิลปะ วิศวกรรม สถาปัตยกรรม การบัญชี ประณีตศิลปกรรม หรือวิชาชีพอื่นซึ่งจะได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดชนิดไว้ (กรมสรรพากร, ความรู้เรื่องภาษี(ออนไลน์), สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2559, จาก <http://www.rd.go.th/publish/553.0.html>

⁵⁷ เงินได้จากการรับเหมาที่ผู้รับเหมาต้องลงทุนด้วยการจัดหาสัมภาระ ในส่วนสำคัญนอกจากเครื่องมือ, กรมสรรพากร, “ความรู้เรื่องภาษี(ออนไลน์),” สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2559, จาก <http://www.rd.go.th/publish/553.0.html>

⁵⁸ เงินได้จากการธุรกิจ การพาณิชย์ การเกษตร การอุตสาหกรรม การขนส่ง การขายอสังหาริมทรัพย์หรือการอื่นนอกเหนือที่ระบุไว้ในประเภทที่ 1 ถึงประเภทที่ 7 แล้ว กรมสรรพากร, “ความรู้เรื่องภาษี(ออนไลน์),” สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2559, จาก <http://www.rd.go.th/publish/553.0.html>

ก็ตาม เป็นเงินภาษีเท่าใด ให้นำภาษีที่เสียไปแล้วในครั้งแรกมาหักออก แล้วคงเสียภาษีแต่เพียงจำนวนที่ยังขาดอยู่ นอกจากนี้ผู้มีเงินได้บางคนอาจขอเสียภาษีเงินได้เหมาเป็นงวดก็ได้ ได้แก่ผู้ประกอบการร้านค้ารายย่อยที่ไม่มีเงินได้อีก⁵⁹

หากผู้มีเงินได้ไม่เสียภาษีตามที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือเสียภาษีแล้วแต่ไม่ถูกต้องครบถ้วน เจ้าพนักงานประเมินย่อมมีอำนาจตรวจสอบ ใตสวน และประเมินเรียกเก็บภาษีพร้อมด้วยเบี้ยปรับและเงินเพิ่มจากผู้มีเงินได้ได้อีก นอกจากนี้ผู้มีเงินได้ยังอาจต้องรับโทษทางอาญาอีกส่วนหนึ่งด้วย⁶⁰

อย่างได้ก็ตาม ถ้าผู้มีเงินได้เห็นว่าการประเมินภาษีของเจ้าพนักงานไม่ถูกต้อง ผู้มีเงินได้ก็มีสิทธิอุทธรณ์การประเมินนั้นต่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ได้ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งการประเมิน เมื่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์มีคำวินิจฉัยอย่างไรแล้ว หากผู้มีเงินได้ไม่พอใจ ก็มีสิทธิอุทธรณ์ต่อศาลหรือฟ้องศาลได้ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยอุทธรณ์⁶¹

2.2.2 ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ได้แก่ ผู้ที่มีเงินได้เกิดขึ้นระหว่างปีที่ผ่านมา โดยมีสถานะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังนี้

1) บุคคลธรรมดา

สภาพบุคคลนั้นย่อมเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยเรื่องบุคคล มาตรา 15 คือ สภาพบุคคลย่อมเริ่มแต่เมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก และสิ้นสุดลงเมื่อตาย หากบุคคลดังกล่าวมีรายได้ถึงเกณฑ์ขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนดที่จะต้องเสียภาษี บุคคลนั้นก็มีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยไม่ต้องคำนึงถึงเพศ อายุ ความสามารถ หรือสุขภาพดี เอาไว้ ถ้ามีเงินได้ที่เป็นเงินได้พึงประเมินถึงเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนด บุคคลนั้นก็มีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา⁶²

ในกรณีที่ผู้เสียภาษีเป็นบุคคลธรรมดาซึ่งเป็นผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถ เสมือนไร้ความสามารถ หรือเป็นผู้อยู่ในต่างประเทศมีเงินได้ และเงินได้นั้นเกิดขึ้นในปีภาษี กฎหมายก็ได้กำหนดผู้มีหน้าที่ในการยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีแทนไว้เป็นกรณีพิเศษ⁶³

⁵⁹ ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม, *เพ็งอ้าง*, น. บทนำ.

⁶⁰ *เพ็งอ้าง*.

⁶¹ *เพ็งอ้าง*.

⁶² ประมวลรัษฎากร, มาตรา 56.

⁶³ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 57.

ในกรณีที่ผู้เสียภาษีเป็นบุคคลธรรมดาซึ่งเป็นสามีภริยากัน กฎหมายได้ให้สิทธิผู้เสียภาษีเลือกยื่นรายการและเสียภาษี โดยจะยื่นรายการและเสียภาษีร่วมกัน หรือแยกต่างหากจากคู่สมรสก็ได้⁶⁴ โดยประมวลรัษฎากร มาตรา 57 วรรค 2 ได้กำหนดให้สามีและภริยามีหน้าที่ยื่นรายการและเสียภาษีสำหรับเงินได้พึงประเมินที่ตนเองได้รับ ส่วนกรณีเงินได้พึงประเมินใดไม่สามารถแยกได้ว่าเป็นเงินได้พึงประเมินของสามีหรือเป็นเงินได้พึงประเมินของภริยา กฎหมายให้สิทธิเลือกได้ เช่น ให้ถือว่าเป็นเงินได้พึงประเมินของสามีและภริยาฝ่ายละกึ่งหนึ่ง หรือเฉพาะเงินได้ตามมาตรา 40(8) จะแบ่งเงินได้พึงประเมินเป็นของสามีและภริยาตามส่วนที่ตกลงกันก็ได้ ถ้าตกลงกันไม่ได้ให้ถือเป็นเงินได้พึงประเมินฝ่ายละกึ่งหนึ่ง ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้ด้วย

2) ห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีชื่อนิติบุคคล

ห้างหุ้นส่วนสามัญที่มีชื่อนิติบุคคล หมายถึง การที่บุคคลธรรมดาตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ตกลงเข้าหุ้นกันไม่ว่าจะเป็นเงิน แรงงาน หรือทรัพย์สิน ฯลฯ เพื่อกระทำการกิจการร่วมกันโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะแบ่งปันผลกำไรที่ได้จากการประกอบกิจการที่ทำนั้น ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกันในหนี้ของห้างหุ้นส่วน โดยไม่มีข้อจำกัดความรับผิด⁶⁵

ห้างหุ้นส่วนสามัญอาจจดทะเบียนให้มีสภาพเป็นนิติบุคคลก็ได้ ถ้าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนจะไม่อยู่ในข่ายเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา แต่จะอยู่ในข่ายเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลแทน⁶⁶

คณะบุคคลที่มีชื่อนิติบุคคล หมายความว่า บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงกระทำการร่วมกันอันมิใช่เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ⁶⁷ คณะบุคคลที่มีชื่อนิติบุคคลมีลักษณะเหมือนกับห้างหุ้นส่วนสามัญ ต่างกันเพียงในด้านวัตถุประสงค์ คือคณะบุคคลที่มีชื่อนิติบุคคลไม่จำเป็นต้องมีวัตถุประสงค์ที่จะแบ่งปันผลกำไรที่จะพึงได้แต่กิจการที่ทำร่วมกัน เช่น การจัดการแสดงเพื่อหารายได้นำไปบริจาค

⁶⁴ ปัจจุบันได้มีการยกเลิกประมวลรัษฎากร มาตรา 57 ตรี และ 57 เบญจ และเพิ่มความในมาตรา 57 ฅ โดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 18) พ.ศ.2555 เพื่อให้สอดคล้องกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 17/2555 ลงวันที่ 4 กรกฎาคม 2555 ที่วินิจฉัยว่า “การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากสามีและภริยาตามมาตรา 57 ตรี และ 57 เบญจ แห่งประมวลรัษฎากร เป็นการจำกัดสิทธิสามีและภริยาในการยื่นรายการและเสียภาษี ไม่ส่งเสริมความเสมอภาคของชายและหญิง และยังเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องสถานะของบุคคลภายหลังการสมรส ซึ่งขัดแย้งต่อมาตรา 30 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 บทบัญญัติตามมาตรา 57 ตรี และ 57 เบญจ แห่งประมวลรัษฎากรจึงใช้บังคับไม่ได้”

⁶⁵ กลุ่มนักวิชาการภาษีอากร, เพิ่งอ้าง, น. 11.

⁶⁶ เพิ่งอ้าง.

⁶⁷ ประมวลรัษฎากร มาตรา 39 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 39) พ.ศ. 2557.

ให้แก่ผู้ทุกขียาก ดังนั้น คณะบุคคลเหล่านั้นต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในนามของคณะบุคคลที่มีโชันติบุคคล⁶⁸

ห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีโชันติบุคคลมีหน้าที่ของเสียภาษีเงินได้ โดยการยื่นแบบแสดงรายการในชื่อห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีโชันติบุคคลนั้นเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้อำนวยการ หรือผู้จัดการ⁶⁹

3) ผู้ถึงแก่ความตายระหว่างปีภาษี

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดานั้นใช้เงินได้เป็นฐานในการจัดเก็บ ฉะนั้น ความตายของบุคคลจึงไม่เป็นเหตุทำให้รัฐไม่มีสิทธิเรียกเก็บภาษีจากเงินได้ที่บุคคลนั้นได้รับก่อนหรือหลัง ถึงแก่ความตาย โดยในส่วนของ การถึงแก่ความตายนั้นจะเป็นกรณีถึงแก่ความตายระหว่างปีภาษี คือ ระหว่างวันที่ 1 เมษายน ถึงวันที่ 30 ธันวาคม หรือจะเป็นกรณีถึงแก่ความตายก่อนยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีก็ได้ เมื่อการตายทำให้สิ้นสุดการมีสภาพบุคคล กฎหมายจึงได้กำหนดให้ผู้จัดการมรดก ทายาท หรือผู้ครอบครองทรัพย์สินมรดกของผู้ถึงแก่ความตายเป็นบุคคลผู้มีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการแทนผู้ถึงแก่ความตาย หากผู้ถึงแก่ความตายมีเงินได้พึงประเมินถึงเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดให้ต้องเสียภาษี⁷⁰

การคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาซึ่งต้องเสียในชื่อของผู้ถึงแก่ความตายนั้น กฎหมายกำหนดให้ผู้ยื่นรายการรวมเงินได้พึงประเมินของผู้ตาย และกองมรดกที่ได้รับตลอดปีภาษีที่ผู้นั้นถึงแก่ความตายเป็นยอดเงินได้พึงประเมินที่ต้องยื่นทั้งสิ้น กล่าวคือ มีหน้าที่เสียภาษีเฉพาะในปีที่ถึงแก่ความตายเพียงปีเดียวเท่านั้น แต่หากในปีภาษีต่อไป ถ้ากองมรดกของผู้ตายยังมีได้แบ่งและมีเงินได้พึงประเมินถึงเกณฑ์ที่ต้องเสียภาษีก็ให้เสียภาษีในชื่อกองมรดกของผู้ตาย แต่ถ้าได้แบ่งกองมรดกกันแล้ว และผู้ได้รับส่วนแบ่งมีเงินได้พึงประเมินถึงเกณฑ์ที่ต้องเสียภาษี ผู้มีเงินได้ต้องยื่นแบบแสดงรายการในชื่อตนเอง (บุคคลธรรมดา) ต่อไป⁷¹

4) กองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง

เมื่อบุคคลใดถึงแก่ความตาย ทรัพย์สินมรดกของบุคคลนั้นอาจมีดอกผลงอกเงยหรือผลประโยชน์อื่นใดเพิ่มพูนขึ้นก็ได้ เป็นต้นว่า เงินฝากธนาคารมีดอกเบี้ย ที่ดินตึกแถวมีค่าเช่า สัตว์ตก ลูก หรือหุ้นที่ถือไว้ในบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนมีเงินปันผลหรือส่วนแบ่งกำไร ดอกผลหรือประโยชน์ที่งอกเงยเพิ่มพูนขึ้นนี้ ถือเป็นเงินได้ที่ต้องเสียภาษี เงินได้ดังกล่าวถ้าเกิดขึ้นในปีภาษีที่ผู้นั้นถึงแก่ความตาย ก็ต้องเสียภาษีในนามของผู้ถึงแก่ความตายนั้น แต่ถ้าเกิดขึ้นในปีภาษีถัดจากปีที่ผู้นั้นถึงแก่ความ

⁶⁸ กลุ่มนักวิชาการภาษีอากร, เพิ่งอ้าง, น. 11.

⁶⁹ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 56 วรรคสอง.

⁷⁰ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 57 ทวิ.

⁷¹ กลุ่มนักวิชาการภาษีอากร, เพิ่งอ้าง, น. 10.

ตาย ก็ต้องเสียในนามของกองมรดกของผู้ตาย และการเสียภาษีในนามกองมรดกของผู้ตายนี้จะสิ้นสุดลงในปีภาษีก่อนที่จะมีการแบ่งมรดกให้แก่ทายาท เพราะกองมรดกที่จะอยู่ในข่ายมีหน้าที่ต้องเสียภาษีนั้น หมายถึง กองมรดกที่ยังมิได้มีการแบ่ง สรุปแล้วการเสียภาษีในนามกองมรดกของผู้ตายย่อมเริ่มต้นตั้งแต่ปีภาษีถัดจากปีที่ผู้ตายถึงแก่ความตายและสิ้นสุดลงในปีภาษีก่อนที่จะมีการแบ่งมรดก⁷² เมื่อกองมรดกไม่มีสภาพบุคคล กฎหมายจึงได้กำหนดให้มีผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการยื่นแบบแสดงรายการไว้ทำนองเดียวกันกับผู้มีหน้าที่เสียภาษีประเภทผู้ถึงแก่ความตาย ได้แก่ ผู้จัดการมรดก ทายาท หรือผู้ครอบครองทรัพย์สินมรดกแล้วแต่กรณี⁷³

2.2.3 ฐานภาษี

กลุ่มนักวิชาการภาษีอากร ได้ให้คำนิยาม “ฐานภาษี” ไว้ดังนี้

ฐานภาษี ในความหมายอย่างกว้าง หมายถึง สิ่งที่เป็นมูลเหตุให้ต้องเสียภาษีอากร เช่น การมีรายได้ การมีทรัพย์สิน หรือการใช้จ่าย เป็นต้น ในความหมายอย่างแคบ หมายถึง สิ่งที่ต้องรับอัตราภาษีอากร (ภาษีอากรที่ต้องเสีย = ฐานภาษี × อัตราภาษีอากร)⁷⁴

แนนซี วอลล์ (Nancy Wall) ได้ให้คำนิยาม “ฐานภาษี” ไว้ดังนี้

ฐานภาษี หมายถึง แหล่งที่มาทั้งหมดของรายได้ในการจัดเก็บภาษี เช่น กำไรของนิติบุคคลเป็นแหล่งที่มาในการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคล ตัวปัจเจกชนและเงินรายได้ของปัจเจกชนเป็นแหล่งที่มาในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา สินค้าและบริการเป็นแหล่งที่มาในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม⁷⁵

จอห์น แบล็ค (John Black) ได้ให้คำนิยาม “ฐานภาษี” ไว้ดังนี้

ฐานภาษี หมายถึง กลุ่มของเงินได้ เงินได้ก่อนหักรายจ่ายและค่าลดหย่อนต่างๆ (เงินได้พึงประเมินประเภทต่างๆ) หรือเงินได้หลังจากหักรายจ่ายและค่าลดหย่อนต่างๆ แล้ว (กำไรสุทธิ) ที่ภาษีทางตรงถูกจัดเก็บ หรือกิจกรรมทางธุรกิจ (การขายสินค้าหรือการให้บริการทางธุรกิจ) ที่ภาษีทางอ้อมถูกจัดเก็บ⁷⁶

จากคำนิยามต่างๆ ทำให้สามารถสรุปได้ว่า ฐานภาษี (Tax Base) คือสิ่งที่ถูกใช้เป็นฐานในการประเมินภาษีอากรซึ่งอาจจะเป็นรายได้ มูลค่าการใช้จ่าย มูลค่าทรัพย์สิน หรืออื่นๆ โดยปกติสิ่งที่จะใช้เป็นฐานภาษีนั้นจะต้องคำนึงถึงความสามารถของผู้เสียภาษี ตลอดจนความสามารถในการบรรลุ

⁷² วาสนา สุขสมัย, *เพ็งอ้าง*, น. 6 - 7.

⁷³ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 57 ทวิ วรรคสอง.

⁷⁴ กลุ่มนักวิชาการภาษีอากร, *เพ็งอ้าง*, น. 2.

⁷⁵ จิรศักดิ์ รอดจันทร์, *เพ็งอ้าง*, น. 106.

⁷⁶ *เพ็งอ้าง*, น. 106.

วัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีอากร ได้แก่ การทำรายได้ให้รัฐบาล การเป็นเครื่องมือในการรักษาเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจ การกระจายรายได้ที่เป็นธรรม และการส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ⁷⁷ โดยทั่วไปสิ่งที่ใช้เป็นฐานในการจัดเก็บภาษีสามารถแบ่งออกได้ 4 ประเภท คือ

ฐานภาษีที่เกี่ยวกับรายได้ (Income Tax Base) การจัดเก็บภาษีจากแหล่งรายได้⁷⁸ นอกจากนี้จะเป็นแหล่งรายได้สำคัญของรัฐบาลแล้ว ยังเป็นเครื่องมือในการกระจายรายได้ให้มีความเป็นธรรมรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ⁷⁸ ปัจจุบันภาษีที่เก็บจากฐานรายได้ คือ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล และภาษีเงินได้ปิโตรเลียม⁷⁹

ฐานภาษีที่เกี่ยวกับการบริโภค (Consumption) จัดเก็บจากการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือน หรือมูลค่าซื้อขายสินค้าและบริการต่างๆ สามารถแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ การจัดเก็บภาษีจากการซื้อสินค้าและบริการทั่วไปจะจัดเก็บตามหลักความเป็นกลาง ส่วนสินค้าฟุ่มเฟือยหรือสินค้าที่ต้องการควบคุมการบริโภคจะจัดเก็บในอัตราภาษีที่สูง⁸⁰ ภาษีที่เก็บจากฐานการบริโภค ได้แก่ ภาษีการค้ำ ภาษีการขาย ภาษีสรรพสามิต ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสินค้าขาเข้า

ฐานภาษีที่เกี่ยวกับความมั่งคั่ง (Wealth Tax Base) ความมั่งคั่งเป็นทรัพย์สินสมบัติที่ประชาชนสะสมเอาไว้ในรูปแบบต่างๆ อาจจะเป็นทรัพย์สินที่มีรูปร่าง เช่น ที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง หรือทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างก็ได้ เช่น หุ่น พณสมบัติ เป็นต้น การจัดเก็บภาษีฐานนี้เป็นเครื่องมือในการกระจายรายได้ให้มีความเป็นธรรม⁸¹ ภาษีที่จัดเก็บ คือ ภาษีที่ดิน ภาษีโรงเรือนและสิ่งปลูกสร้าง ภาษียรถยนต์ และภาษีมรดก

ฐานภาษีที่เก็บจากฐานอื่นๆ (Others Tax Base) ฐานภาษีสามประเภทแรกที่กำลังข้างต้นเป็นฐานภาษีหลัก แต่รัฐบาลก็อาจเรียกเก็บภาษีจากฐานที่มีลักษณะพิเศษนอกเหนือจากที่กล่าวมาก็ได้ ทั้งนี้ก็เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายของรัฐบาล⁸²

⁷⁷ บุญธรรม ราชรักษ์, เพิ่งอ้าง, น. 4.

⁷⁸ เพิ่งอ้าง, น. 5.

⁷⁹ กฎหมายกำหนดให้บริษัทผู้รับสัมปทานปิโตรเลียมมีหน้าที่เสียภาษีเงินได้เป็นรายรอบระยะเวลาบัญชี ในอัตราไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของรายได้สุทธิจากการประกอบกิจการ (กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ กระทรวงพลังงาน, “ภาษีเงินได้ปิโตรเลียม(ออนไลน์),” สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2558, จาก <http://www.dmf.go.th/index.php?act=petroleum&sec=tax>)

⁸⁰ บุญธรรม ราชรักษ์, เพิ่งอ้าง, น. 5.

⁸¹ บุญธรรม ราชรักษ์, เพิ่งอ้าง, น. 6.

⁸² เพิ่งอ้าง, น. 6.

2.2.4 เงินได้พึงประเมิน

แนวความคิดว่า “เงินได้” คืออะไรนั้นได้รับแก้ไขเพิ่มเติมเรื่อยมา และยังไม่มียุติสำหรับในทางเศรษฐศาสตร์คำว่า เงินได้ หมายถึงจำนวนเงินที่บุคคลได้ใช้บริโภคในช่วงระยะเวลาหนึ่ง และหมายความรวมถึงความมั่งคั่งที่เกิดขึ้นแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง ตลอดจนการเพิ่มพูนซึ่งมูลค่าของทรัพย์สินด้วย⁸³

เงินได้คือกำไรหรือผลทางเศรษฐกิจที่บุคคลได้รับในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งมักเน้นไว้เสมอว่า ภาษีเงินได้เก็บจากเงินได้มิใช่เก็บจากทุน โดยเปรียบเงินได้เหมือนผลไม้และทุนเปรียบเหมือนต้นไม้ แต่ก็ยังไม่มีใครแยกได้โดยเด็ดขาดว่าอะไรเป็นทุน อะไรเป็นเงินได้ ในหลักการจึงถือว่าเงินได้ทุกชนิดทุกประเภทไม่ว่าจะได้มาโดยทางใดหรือวิธีใด ไม่ว่าจะได้มาโดยชอบหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ย่อมเป็นเงินได้พึงประเมินทั้งสิ้น⁸⁴

จากแนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์จะเห็นได้ว่า สิ่งใดก็ตามที่สามารถทำให้สวัสดิการของประชาชนสูงขึ้นก็ย่อมถือว่าเป็น เงินได้ เงินได้ถ้ามองทางด้านเศรษฐศาสตร์จะประกอบด้วยรายการใหญ่ 3 รายการ คือ

- 1) สิ่งที่ได้รับจากบุคคลภายนอก ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบเงิน สิ่งของ หรือประโยชน์ใดๆ ที่ได้รับก็ควรถือเป็นเงินได้ เพราะสิ่งเหล่านี้สามารถทำให้ผู้รับมีความอยู่ดีกินดีเพิ่มขึ้น
- 2) การบริโภคที่ได้รับจากบริการหรือทรัพย์สินของตนเอง เป็นต้นว่า เราตัดเสื้อผ้าได้เอง มีบ้านอยู่เองโดยไม่ต้องเสียค่าเช่า
- 3) ค่าเพิ่มของทรัพย์สิน ถ้าหากค่าของที่ดินและหุ้นที่ถืออยู่มีราคาเพิ่มขึ้น ก็น่าจะแสดงว่าผู้มีที่ดินหรือหุ้นนั้นมีความสามารถเหนือบุคคลอื่น

เงินได้ตามข้อ 1) เป็นที่ยอมรับทางด้านกฎหมายภาษีอากร เพราะเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนตรวจสอบได้ง่าย ส่วนเงินได้ตามข้อ 2) ในทางปฏิบัติจัดเก็บจะตรวจสอบได้ยากและเกรงไปว่าจะเป็น การลงโทษความขยันขันแข็งของประชาชน สำหรับข้อ 3) นิยมแยกไปจัดเก็บในรูปแบบของ ภาษีมูลค่าเพิ่มของทรัพย์สิน⁸⁵

เงินได้ที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามประมวลรัษฎากรเรียกว่า “เงินได้พึงประเมิน” ดังความในมาตรา 39 แห่งประมวลรัษฎากร ดังนี้

เงินได้พึงประเมิน หมายความว่า เงินได้อันเข้าลักษณะพึงเสียภาษีตามที่กำหนดไว้ใน หมวดนี้(ประมวลรัษฎากร หมวด 3 ว่าด้วยภาษีเงินได้) เงินได้ที่กล่าวนี้ให้หมายความรวมถึง

⁸³ ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม ข., คู่มือการศึกษาวิชากฎหมายภาษีอากร, (ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2550) น. 93.

⁸⁴ ปรีดา นาคเนาทิม, เพิ่งอ้าง, น. 79.

⁸⁵ ปรีดา นาคเนาทิม, เพิ่งอ้าง, น. 80.

ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อย่างอื่นที่ได้รับ ซึ่งอาจคิดคำนวณเป็นเงินได้ เงินค่าภาษีอากรที่ผู้จ่ายเงิน หรือผู้อื่นออกแทนให้สำหรับเงินได้ประเภทต่างๆ ตามมาตรา 40 และเครดิตภาษีตามมาตรา 47 ทวิ ด้วย

จากบทบัญญัติข้างต้น เงินได้อันเข้าลักษณะพึงเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ได้แก่

- 1) เงิน
- 2) ทรัพย์สินซึ่งอาจคำนวณเป็นเงินได้

การได้รับทรัพย์สินถือว่าเป็นการได้รับเงินได้พึงประเมิน ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะเป็น ทรัพย์สินประเภทอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ ส่วนจะถือว่าได้รับเท่าใดนั้น ย่อมแล้วแต่ราคา ทรัพย์สินในขณะนั้นว่ามีราคาเป็นเท่าใด

- 3) ประโยชน์ที่อาจคำนวณเป็นเงินได้

การได้รับประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งอาจคิดคำนวณเป็นเงินได้ก็ถือว่าเป็นเงินได้พึง ประเมิน เช่น การที่พนักงานบริษัทได้พักอาศัยอยู่ในบ้านพักของบริษัท โดยไม่ต้องเสียค่าเช่า เป็นต้น

- 4) ภาษีอากรที่ผู้จ่ายเงินหรือผู้อื่นออกแทนให้ ตามมาตรา 40

- 5) เครดิตภาษีตามที่กฎหมายกำหนด ตามมาตรา 47 ทวิ

ทั้งนี้ เงินได้พึงประเมินจะต้องเป็นสิ่งที่ได้รับมาแล้ว มิใช่เป็นเพียงสิทธิเรียกร้องที่จะ ได้รับในภายหน้า เมื่อเงินได้พึงประเมินจะต้องเป็นสิ่งที่ได้รับมาแล้ว จึงเท่ากับว่า ภาษีเงินได้บุคคล ธรรมดาใช้ “เกณฑ์เงินสด” ในการคำนวณเพื่อเสียภาษี

ปัจจุบันเงินได้พึงประเมินที่อยู่ในข่ายต้องเสียภาษี นิยมกำหนดไว้ให้ครอบคลุมเงินได้ทุก ประเภท และเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติจัดเก็บจะระบุเงินได้ประเภทใหญ่ๆ ไว้ ประมวลรัษฎากร มาตรา 40 ได้แบ่งเงินได้พึงประเมินออกเป็น 8 ประเภท ซึ่งผู้วิจยจะขออธิบายรายละเอียดในบทต่อไป

2.2.5 การหักค่าใช้จ่าย

เนื่องจากเงินได้พึงประเมินเป็นเงินได้ที่บุคคลได้รับมาซึ่งส่วนใหญ่มิได้เป็นการได้มาโดย เปล่าๆ แต่ผู้มีเงินได้จะต้องเสียค่าใช้จ่ายลงทุนลงแรง ดังนั้นเพื่อความเป็นธรรม ในการคำนวณภาษี เงินได้บุคคลธรรมดา กฎหมายจึงกำหนดให้ผู้มีเงินได้นำเงินได้นั้นๆ มาหักค่าใช้จ่ายได้ตามสมควรแก่ กรณี ทั้งนี้ก็เพื่อให้ทราบถึงความสามารถในการเสียภาษีของผู้มีเงินได้อย่างแท้จริง⁸⁶

ตามปกติการหักค่าใช้จ่ายก็จะให้หักได้ตามความจำเป็นและสมควร ในกรณีการจ่ายที่มี ลักษณะเป็นการลงทุนก็อาจไม่ยอมให้หักทั้งหมดในคราวเดียว แต่อาจยอมให้หักหรือตัดจ่ายได้เป็น งวดๆ เป็นค่าเสื่อมราคาหรือเสื่อมค่า ส่วนในประเทศด้อยพัฒนาซึ่งมีระบบบัญชีและเอกสารการใช้

⁸⁶ ปรีดา นาคเนาวิม, เพิ่งอ้าง, น. 81.

จ่ายยังไม่สมบูรณ์ กฎหมายภาษีมักกำหนดอัตราค่าใช้จ่ายมาตรฐานไว้เป็นการเหมาว่า รายได้ประเภทนั้นประเภทนี้ยอมให้หักค่าใช้จ่ายได้เท่าใด ทั้งนี้ อาจกำหนดค่าใช้จ่ายต่ำสุดและค่าใช้จ่ายสูงสุดไว้ การให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมา โดยกำหนดเป็นร้อยละ ซึ่งเป็นการแบ่งเบาภาระเจ้าหน้าที่ในอันที่จะต้องตรวจสอบรายละเอียดและหลักฐานการจ่าย ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษี ทางฝ่ายผู้เสียภาษีก็สะดวกไม่ต้องห่วงในการที่จะต้องรักษาหลักฐานการใช้จ่ายหรือการทำบัญชีรายจ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่กิจการส่วนใหญ่มีขนาดเล็กหรือเป็นกิจการภายในครอบครัวเป็นส่วนใหญ่⁸⁷

2.2.6 การหักค่าลดหย่อน

นอกจากกฎหมายจะอนุญาตให้หักค่าใช้จ่ายแล้ว การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ยังยอมให้หักค่าลดหย่อน ซึ่งการหักค่าลดหย่อนเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ใช้ปรับปรุงฐานภาษีให้เป็นธรรม สอดคล้องกับความจำเป็นหรือภาระค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงครอบครัวของผู้เสียภาษีและให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการใช้ภาษีเป็นเครื่องมือด้านต่างๆ ตามนโยบายของรัฐบาล

กฎหมายยอมให้หักค่าลดหย่อนสำหรับส่วนตัวผู้เสียภาษี สามิ ภริยา และบุตร ตลอดจนบุคคลผู้อยู่ในอุปการะเลี้ยงดู แต่ในบางประเทศกฎหมายอาจให้สิทธิหักค่าลดหย่อนขยายรวมไปถึงผู้มีเงินได้ที่สูงอายุ หรือผู้ที่พิการอีกด้วย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในระหว่างบุคคลผู้เสียภาษีด้วยกัน การให้หักค่าลดหย่อนส่วนตัวจึงเป็นความพยายามที่จะมีระดับค่าใช้จ่ายในการครองชีพที่สัมพันธ์กับขนาดของครอบครัวของผู้เสียภาษี นอกจากนี้ในบางกรณีการให้หักค่าลดหย่อนอาจเป็นไปตามความต้องการในเรื่องรายได้หรือเพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลบางประการก็ได้ เช่น ประเทศไทยใช้ค่าลดหย่อนเพื่อสนับสนุนการวางแผนครอบครัว สำหรับบุตรที่เกิดหลัง พ.ศ. 2522 หักค่าลดหย่อนได้ไม่เกิน 3 คน เป็นต้น⁸⁸

นอกจากค่าลดหย่อนสำหรับส่วนตัวและครอบครัวบุคคลผู้เสียภาษีแล้ว อาจมีค่าลดหย่อนตามรายการ ซึ่งในแต่ละประเทศจะมีการกำหนดไว้แตกต่างกันออกไป ซึ่งเป็นกรณีที่ถ้าผู้เสียภาษีมียears ที่มียารายการกำหนดไว้ กฎหมายก็ยอมให้หักออกจากเงินได้พึงประเมินได้โดยจะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าทรัพย์สินสูญหาย เป็นต้น กรณีของประเทศไทยประมวลรัษฎากรให้หักค่าลดหย่อนสำหรับเงินบริจาค เงินค่าเบี้ยประกันชีวิต และค่าดอกเบี้ยในการผ่อนบ้านอยู่อาศัย⁸⁹

⁸⁷ เพิ่งอ้าง, น. 81.

⁸⁸ เพิ่งอ้าง, น. 82.

⁸⁹ เพิ่งอ้าง, น. 82.

รายการของค่าลดหย่อนมีหลายกรณี ซึ่งผู้วิจัยจะขออธิบายเพิ่มเติมในบทต่อไป โดยจะเน้นศึกษาในส่วนของการหักค่าลดหย่อนที่เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ เพื่อให้ตรงกับข้อ 1.4 ขอบเขตของการศึกษา ของบทที่ 1

2.2.7 วิธีการคำนวณและอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

1) วิธีการคำนวณภาษี

ประมวลกฎหมายรัษฎากร มาตรา 48 ได้กำหนดวิธีการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา 2 วิธี ดังนี้

1.1) นำเงินได้พึงประเมินที่ต้องเสียภาษีมาตั้ง แล้วทำการหักออกด้วยค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายกำหนด เหลือเท่าไรแล้วจึงหักออกด้วยค่าลดหย่อนตามที่กฎหมายกำหนด ผลที่เหลือเป็นเงินได้สุทธิจำนวนเท่าไรก็นำไปคำนวณภาษีตามอัตราที่กำหนดในบัญชีอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพื่อหาจำนวนเงินภาษีที่ต้องเสีย⁹⁰

1.2) กำหนดให้ผู้มีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(2) ถึง (8) ที่มีเงินได้จำนวนตั้งแต่ 60,000 บาทขึ้นไป ต้องคำนวณเสียภาษีในอัตราร้อยละ 0.5 ของยอดเงินได้พึงประเมิน ผลที่ได้จะเป็นจำนวนภาษีที่ต้องนำมาเสีย⁹¹

ทั้งนี้ การคำนวณภาษีตามข้อ 1.1) และ 1.2) นั้น หากวิธีการคำนวณมาตราใดคำนวณได้ยอดภาษีมากกว่า ผู้มีเงินได้ต้องเสียภาษีตามยอดที่คำนวณได้มากกว่า

2) อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาใช้อัตราภาษีส่วนเพิ่มหลายอัตราที่กำหนดขึ้นเพื่อนำไปใช้ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาภายหลังจากที่มีการนำเงินได้พึงประเมินมาหักด้วยค่าใช้จ่าย และค่าลดหย่อนรายการต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว ซึ่งเหลือเป็นเงินได้สุทธิ สามารถแสดงเป็นสมการได้ ดังนี้

$\text{เงินได้พึงประเมิน} - \text{ค่าใช้จ่าย} - \text{ค่าลดหย่อน} = \text{เงินได้สุทธิ}$
--

อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะมีการยกเว้นให้ผู้ซึ่งมีเงินได้ส่วนที่ไม่เกิน 150,000 บาทแรก⁹² และส่วนที่เกิน 150,000 บาทขึ้นไปจะต้องถูกนำมาคำนวณเพื่อเสียภาษีตามอัตราภาษีส่วนเพิ่มที่กำหนดไว้ในบัญชีอัตราภาษีเงินได้

⁹⁰ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 48(1).

⁹¹ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 48(2).

⁹² พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 470) พ.ศ.2551.

ตารางที่ 2.1 แสดงบัญชีอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ตามประมวลรัษฎากร⁹³ ที่มีผลใช้บังคับในปี ภาษี 2559

เงินได้สุทธิ	ช่วงเงินได้สุทธิ แต่ละชั้น	อัตราภาษี ร้อยละ	ภาษีแต่ละชั้น ของเงินได้สุทธิ	ภาษีสะสมสูงสุด ของชั้น
0 – 150,000	150,000	ยกเว้น	-	-
150,001 – 300,000	150,000	5	7,500	7,500
300,001 – 500,000	200,000	10	20,000	27,500
500,001 – 750,000	250,000	15	37,500	65,000
750,001 – 1,000,000	250,000	20	50,000	115,000
1,000,001 – 2,000,000	1,000,000	25	250,000	365,000
2,000,001 – 4,000,000	2,000,000	30	600,000	965,000
4,000,001 ขึ้นไป		35		

วิธีการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา สามารถแสดงเป็นสมการได้ ดังนี้

$\text{เงินได้สุทธิ (เงินได้พึงประเมิน - ค่าใช้จ่าย - ค่าลดหย่อน)} \times \text{อัตราภาษี} = \text{ภาษีที่ต้องจ่าย}$
--

2.3 หลักการบรรเทาภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ประมวลกฎหมายรัษฎากรของประเทศไทย ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า เงินได้ที่พึงต้องชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และได้กำหนดประเภทของเงินได้พึงประเมินที่ต้องเสียภาษีไว้ในความหมายอย่างกว้าง ซึ่งทำให้เกิดฐานภาษีเงินได้อย่างกว้าง แต่อย่างไรก็ตามฐานภาษีเงินได้อย่างกว้างขวงนั้นจะถูกทำให้แคบลงโดยบทบัญญัติเกี่ยวกับเงินได้ที่ไม่ถูกเก็บภาษี (Tax-Free Income) หรืออาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ตัวบรรเทาภาระภาษี”⁹⁴

⁹³ พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 576)

พ.ศ. 2557

⁹⁴ จิรศักดิ์ รอดจันทร์, เพิ่งอ้าง, น. 113.

องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)) ได้ให้คำนิยามของ “ตัวบรรเทาภาษี” ว่าหมายถึง วิธีการทุกชนิดที่ทำให้เกิดการลดภาระภาษีเงินได้⁹⁵

แนนซี วอลล์ (Nancy Wall) ได้ให้คำนิยามของ “ตัวบรรเทาภาษี” ว่าหมายถึง การลดลงในภาระภาษีซึ่งถูกออกแบบมาเพื่อสร้างแรงจูงใจ⁹⁶

ตัวบรรเทาภาษี หมายถึง วิธีการที่กฎหมายอนุญาตในการลดภาระภาษีเงินได้ เพื่อสร้างแรงจูงใจ ซึ่งตัวบรรเทาภาระภาษีจะหมายความรวมถึง การเครดิตภาษี (Tax Credits) การยกเว้นภาษี (Tax Exemptions) การหักต่างๆ (Tax Deductions) เช่น ค่าลดหย่อนภาษี (Tax Allowances) และการหักค่าใช้จ่ายต่างๆ (Deduction)⁹⁷

ซึ่งเหตุผลที่มีการกำหนดให้มีตัวบรรเทาภาษีในระบบกฎหมายภาษีเงินได้ เนื่องจากตัวบรรเทาภาษีจะมีขึ้นเพื่อสนับสนุนหลักความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษี และเพื่อความเป็นธรรมในการกระจายรายได้ครั้งใหม่ และวัตถุประสงค์หลักอีกอย่างหนึ่งของตัวบรรเทาภาษีภาษี คือ เพื่อประโยชน์ของบุคคล หรือเพื่อสนับสนุนการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งเป็นการเฉพาะ⁹⁸

จากการศึกษาเรื่องแนวคิดในการใช้ตัวบรรเทาภาระภาษี สามารถแบ่งตัวบรรเทาภาระภาษีออกเป็น 2 ประเภท คือ ตัวบรรเทาภาษีในเชิงโครงสร้าง (Structural Reliefs) และตัวบรรเทาภาษีที่ไม่ใช่โครงสร้างภาษี (Non- Structural Reliefs)

2.3.1 ตัวบรรเทาภาษีในเชิงโครงสร้าง (Expenses of Earning Income)

ตัวบรรเทาภาษีในเชิงโครงสร้าง หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่ก่อให้เกิดเงินได้ (Expenses of Earning Income) และค่าลดหย่อนภาษีส่วนบุคคล (Personal Allowances) ซึ่งค่าลดหย่อนส่วนบุคคลดังกล่าว ได้แก่ ค่าลดหย่อนภาษีสำหรับผู้มีเงินได้ ค่าลดหย่อนภาษีสำหรับคู่สมรสของผู้มีเงินได้ และค่าลดหย่อนภาษีสำหรับบุตรของผู้มีเงินได้⁹⁹

ตัวบรรเทาภาษีในเชิงโครงสร้าง ถูกใช้เพื่อวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ เพื่อหักเป็นค่าใช้จ่ายที่ก่อให้เกิดเงินได้ เพื่อสะท้อนถึงวัตถุประสงค์อย่างกว้างของภาษี เช่น ช่วยให้เกิดความเป็น

⁹⁵ เพิ่งอ้าง.

⁹⁶ เพิ่งอ้าง.

⁹⁷ เพิ่งอ้าง.

⁹⁸ เพิ่งอ้าง.

⁹⁹ เพิ่งอ้าง, น. 114.

ธรรมในการจัดเก็บภาษี และเพื่อให้การปฏิบัติตามกฎหมายภาษีหรือการบริหารจัดเก็บภาษีง่ายขึ้น¹⁰⁰

2.3.2 ตัวบรรเทาภาษีที่ไม่ใช่โครงสร้างภาษี (Non- Structural Reliefs)

ตัวบรรเทาภาษีที่ไม่ใช่โครงสร้างภาษี นำมาใช้เพื่อประโยชน์ของบุคคลหรือกิจกรรมบางประเภท ซึ่งหมายความรวมถึง การยกเว้นภาษีเงินได้ (Tax Exemptions) และการหักค่าใช้จ่ายบางอย่างออกจากเงินได้พึงประเมิน ซึ่งอาจเรียกได้อีกประการหนึ่งว่า “การหักค่าลดหย่อนตามรายการ (Itemized Deduction)”¹⁰¹

แม้ว่าตัวบรรเทาภาษีจะเป็นตัวกระตุ้นฐานภาษีทำให้ฐานภาษีแคบลง ส่งผลให้รายได้ของรัฐในการจัดเก็บภาษียลดลง แต่รัฐบาลก็จำเป็นที่จะต้องมิตัวบรรเทาภาษีไว้ในระบบภาษีและในกฎหมายภาษี ทั้งนี้ก็เพราะตัวบรรเทาภาษีช่วยลดภาระหรือบรรเทาภาษีให้แก่บุคคลหรือผู้ประกอบการใดกิจกรรมหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งการลดภาระหรือการบรรเทาภาษีดังกล่าวนี้้นอาจมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษี เพื่อให้เกิดการบริหารจัดเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ หรือเพื่อการกระจายรายได้และความมั่งคั่งอย่างเป็นธรรมหรือเสมอภาคมากขึ้น ดังนั้น หากรัฐบาลต้องการให้มีตัวบรรเทาภาษีไว้ในระบบภาษีและในกฎหมายภาษีและต้องการลดผลกระทบในเชิงลบของตัวบรรเทาภาษีที่มีต่อฐานภาษี รัฐบาลต้องจำกัดการใช้ตัวบรรเทาภาษี คือ ต้องจำกัดการใช้ตัวบรรเทาภาษีที่จะเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มผู้มีรายได้สูงหรือตัวบรรเทาภาษีเพื่อประโยชน์ต่อกับกลุ่มผู้มีรายได้สูงควรที่จะลดจำนวนลง และรัฐบาลต้องส่งเสริมการใช้ตัวบรรเทาภาษีเพื่อลดภาระภาษีของกลุ่มผู้มีรายได้ต่ำ¹⁰²

2.4 มาตรการบรรเทาภาษีกับหลักความเป็นธรรมและหลักความมีประสิทธิภาพ

มาตรการบรรเทาภาระภาษีต่างๆ ที่รัฐบาลกำหนดขึ้นเพื่อเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระทางภาษีแก่ประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษีนั้น แต่ละมาตรการจะมีวัตถุประสงค์และหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกันออกไป แต่ทุกมาตรการบรรเทาภาษีล้วนส่งผลกระทบต่อหลักความเป็นธรรมและหลักความมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีทั้งสิ้น

2.4.1 การหักค่าลดหย่อนกับหลักความเป็นธรรม

การหักค่าลดหย่อน ถือได้ว่าเป็นการลดฐานภาษีที่จะนำมาคำนวณจำนวนของภาษีอากรที่จะต้องชำระให้แก่รัฐ การหักค่าลดหย่อนก่อนนำมาคำนวณเพื่อเสียภาษียมีวัตถุประสงค์ก็เพื่อที่จะแบ่ง

¹⁰⁰ เพิ่งอ้าง.

¹⁰¹ เพิ่งอ้าง, น. 116.

¹⁰² เพิ่งอ้าง, น. 118 - 119.

เบาะระงายให้มีความเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น การพิจารณาการหักค่าลดหย่อนในลักษณะที่ถูกต้องและเหมาะสมต่อสภาพสังคม เศรษฐกิจ จะสามารถสร้างความเป็นธรรมขึ้นมาได้

ในส่วนหลักเกณฑ์การอนุญาตให้หักค่าลดหย่อนนั้นก็ควรที่จะมีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนชัดเจนเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย เพราะโดยลักษณะของค่าลดหย่อนแล้ว ความไม่เป็นธรรมเกิดขึ้นได้เสมอระหว่างบุคคลผู้เสียภาษีที่มีค่าลดหย่อนที่สามารถหักได้และบุคคลผู้เสียภาษีที่ไม่มีค่าลดหย่อนที่สามารถนำมาหักได้ หรือสามารถนำมาหักได้แต่หักได้ในจำนวนที่น้อยกว่า เมื่อเกิดความไม่เป็นธรรมขึ้น ฝ่ายที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมก็จะร้องขอความเป็นธรรมหรือร้องขอให้ขจัดความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นอันนำไปสู่ภาวะกดดันให้อนุญาตให้มีการหักค่าลดหย่อนได้อีกประการหนึ่ง ซึ่งจะนำไปสู่ความไม่เป็นธรรมในอีกลักษณะหนึ่งทันที

2.4.2 การหักค่าลดหย่อนกับหลักความมีประสิทธิภาพ

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า การเปลี่ยนแปลงค่าลดหย่อนไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มค่าลดหย่อนหรือลดค่าลดหย่อนจะส่งผลกระทบต่อหลักการจัดเก็บภาษีที่ดี และแน่นอนว่าย่อมกระทบต่อหลักความมีประสิทธิภาพด้วย

หลักการของหลักความมีประสิทธิภาพนี้ก็คือ ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีจะต้องมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับรายได้ที่จะได้รับมาจากการจัดเก็บภาษี และการจัดเก็บภาษีจะต้องไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือกระทบกระเทือนต่อรูปแบบของการบริโภค การออม ตลอดจนการทำงานของกลไกตลาด ดังนั้นเพื่อให้การหักค่าลดหย่อนสอดคล้องกับหลักความมีประสิทธิภาพลักษณะของค่าลดหย่อนที่ดีจึงควรที่จะมีความแน่นอนชัดเจนทั้งในเรื่องของจำนวนและหลักเกณฑ์ต่างๆ เกี่ยวกับค่าลดหย่อนนั้นๆ เพื่อที่ผู้เสียภาษีและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องจะสามารถดำเนินการในเรื่องค่าลดหย่อนเรื่องนั้นๆ ได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และสิ้นเปลืองเวลาจนเกินสมควร นอกจากนี้ค่าลดหย่อนควรที่จะให้ผลประโยชน์แก่บุคคลผู้เสียภาษีทุกคน เพื่อไม่ให้เกิดการกระทบกระเทือนในการตัดสินใจต่างๆ ของบุคคลผู้เสียภาษี ยกเว้นรัฐบาลจะมีความจำเป็นเพื่อส่งเสริมกิจกรรมในเรื่องนั้นๆ เพื่อเป็นการช่วยเหลือสภาพเศรษฐกิจของประเทศ เช่น หากรัฐบาลกำหนดให้สามารถหักค่าลดหย่อนจากผลประโยชน์จากการออมทรัพย์กับธนาคารของรัฐ ก็เกิดการกระทบกระเทือนต่อการตัดสินใจของบุคคลผู้เสียภาษีในการเลือกธนาคารที่จะทำการออมทรัพย์ แต่หากรัฐบาลมีความจำเป็นจริงๆ เพื่อเป็นการช่วยเหลือธนาคารของรัฐให้สามารถดำรงอยู่ รัฐบาลก็สามารถทำได้ตามความเหมาะสม แต่ต้องไม่มากเกินไปจนกระทบผลประโยชน์ของธนาคารอื่นๆ จนไม่สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้

2.5 หลักการออกกฎหมายภาษีแม่บทและกฎหมายภาษีสำดับรอง

กฎหมายภาษี (Tax Legislation) ประกอบด้วยกฎหมายแม่บท (Primary Legislation) ที่ออกโดยรัฐสภา (ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติภาษีและประมวลกฎหมายภาษี) และกฎหมายภาษีสำดับรอง (Secondary Legislation) (เช่น คำสั่งหรือระเบียบ) หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่ง นอกเหนือจากกฎหมายแม่บท บ่อเกิดของกฎหมายอีกประเภทหนึ่งก็คือ กฎหมายภาษีสำดับรอง กฎหมายภาษีสำดับรองของประเทศไทยพบได้ในหลายรูปแบบ เช่น พระราชกฤษฎีกาและกฎกระทรวง เป็นต้น¹⁰³

2.5.1 กฎหมายภาษีแม่บท¹⁰⁴

รัฐสภาของประเทศไทยเป็นองค์กรสูงสุดแห่งรัฐ ซึ่งมีอำนาจในการออกกฎหมายภาษีภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติภาษีที่ออกโดยรัฐสภาที่สำคัญ คือ พระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากร พุทธศักราช 2481

สมาชิกของรัฐสภา คือ วุฒิสมาชิกและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งวุฒิสมาชิกส่วนหนึ่งและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นพระราชบัญญัติภาษีอากรที่ออกโดยรัฐสภาหรือที่ถูกเปลี่ยนแปลงแก้ไขจึงอยู่ภายใต้การถกเถียงและอภิปรายทางการเมืองผ่านทางผู้แทนของประชาชน และอยู่ภายใต้การตรวจสอบทางกระบวนการนิติบัญญัติของรัฐสภา อันเป็นการสอดคล้องกับแนวความคิดในเรื่องระบบภาษีอากรที่ดี

การจัดเก็บภาษีอากรเป็นคำสั่งของภาครัฐที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ประชาชนไม่สามารถใช้เงินที่หามาได้ทั้งหมดเพราะเขาจำเป็นต้องเก็บเงินบางส่วนไว้เพื่อการชำระภาษีอากร กล่าวอีกอย่างหนึ่ง ภาษีอากรลดความสามารถในการใช้จ่ายเงินของประชาชน ผลที่ตามมาก็คือ ภาษีอากรมีผลกระทบต่อสิทธิของประชาชนในการใช้ทรัพยากรทางเศรษฐกิจและผลกระทบต่อเสรีภาพในการใช้ชีวิตของประชาชน ดังนั้น ความยินยอมของประชาชนทั้งประเทศผ่านทางกระบวนการนิติบัญญัติกฎหมายของรัฐสภาซึ่งประกอบด้วยผู้แทนของประชาชนควรได้รับเป็นอันดับแรกก่อนที่จะมีการจัดเก็บจากประชาชน

2.5.2 กฎหมายภาษีสำดับรอง¹⁰⁵

ในทางทฤษฎี พระราชบัญญัติที่ออกโดยรัฐสภา (Act of Parliament) อาจขาดกฎเกณฑ์ที่เป็นรายละเอียดและกฎเกณฑ์ทางเทคนิคที่จำเป็นเพื่อให้พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อแก้ไขปัญหาอันอาจมีบทบัญญัติในพระราชบัญญัติให้อำนาจแก่องค์กรฝ่ายบริหาร (Administrative Bodies) ในการออกคำสั่ง (Orders) หรือระเบียบ (Regulations) ที่เกี่ยวข้องกับ

¹⁰³ เพิ่งอ้าง, น. 227.

¹⁰⁴ เพิ่งอ้าง, น. 228.

¹⁰⁵ เพิ่งอ้าง, น. 236 - 237.

กฎหมายที่เป็นรายละเอียดและกฎหมายทางเทคนิคเพื่อให้พระราชบัญญัติมีผลบังคับใช้ได้มีประสิทธิภาพ โดยรัฐสภาไม่จำเป็นต้องออกพระราชบัญญัติฉบับใหม่ และในกรณีที่จำเป็น คำสั่งหรือระเบียบดังกล่าวสามารถที่จะถูกแก้ไขในภายหลังโดยไม่ต้องรบกวนการใช้เวลาที่มีคุณค่าของรัฐสภา

ระเบียบหรือคำสั่งที่ออกโดยองค์กรฝ่ายบริหารถูกเรียกว่า “กฎหมายลำดับรอง” (Delegated, Secondary or Subordinate Legislation) ในขณะที่พระราชบัญญัติที่ให้อำนาจแก่องค์กรฝ่ายบริหารในการออกกฎหมายลำดับรองถูกเรียกว่า “กฎหมายแม่บท” (Parent Act or Primary Legislation) กฎหมายลำดับรองอยู่ภายใต้หลัก Ultra Vires กล่าวคือ กฎหมายลำดับรองไม่สามารถมีเนื้อหาสาระเกินไปกว่าที่ตัวแม่บทบัญญัติในกฎหมายแม่บทที่ได้ให้อำนาจไว้ หากกฎหมายลำดับรองมีเนื้อหาสาระเกินไปกว่าที่กฎหมายแม่บทให้อำนาจไว้ กฎหมายลำดับรองจะไม่มีผลใช้บังคับ

การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไม่อาจทำได้ เว้นแต่โดยอาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย การจัดเก็บภาษามีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการใช้ทรัพยากรทางเศรษฐกิจของเขา ดังนั้น องค์กรฝ่ายบริหารจะออกกฎหมายลำดับรองเกี่ยวเนื่องกับการจัดเก็บภาษีได้ก็ต่อเมื่อมีบทบัญญัติในกฎหมายแม่บทให้อำนาจไว้หรือกฎหมายแม่บทมอบอำนาจให้แก่องค์กรฝ่ายบริหาร นอกจากนี้ กฎหมายลำดับรองต้องมีลักษณะใช้บังคับทั่วไป และต้องไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะใช้บังคับกับกรณีหรือบุคคลใดโดยเฉพาะ

2.6 หลักเกณฑ์ทางการคลังของรัฐบาลในการให้บริการทางการแพทย์และการสาธารณสุข

2.6.1 วิวัฒนาการและความจำเป็นในการเข้าถึงบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุข

การแพทย์และการสาธารณสุขถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีพของมนุษย์เป็นอย่างมาก เพราะสุขภาพถือได้ว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะส่งผลต่อการกระทำกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ สุขภาพร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์ส่งผลให้บุคคลท่านั้นสามารถสร้างสรรค์หรือคิดค้นพัฒนาสิ่งต่างๆ ได้อย่างเต็มความสามารถเท่าที่มี แต่ในทางกลับกันหากบุคคลท่านั้นแม้จะเป็นผู้ที่มีความสามารถมากมาย แต่หากร่างกายหรือสภาวะจิตใจเจ็บป่วย บุคคลนั้นย่อมไม่สามารถที่จะสร้างสรรค์งานหรือทำประโยชน์ให้แก่สังคมได้หรือหากทำก็ทำได้ไม่เต็มตามความสามารถของตนเอง

มนุษย์ทุกคนต่างตระหนักถึงความสำคัญของสุขภาพ และยกให้เรื่องของสุขภาพมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าเรื่องอื่นๆ ดังจะเป็นได้จากความรู้หรือคำสอนต่างๆ ที่เราสามารถพบเจอได้ในปัจจุบันมากมาย เช่น ในระดับชั้นประถมศึกษาเราจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างมากในการดำรงชีวิต ซึ่งมนุษย์เราไม่สามารถที่จะขาดได้ หากขาดอาจส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิต ซึ่งเราเรียกกันว่า “ปัจจัย 4” อันประกอบไปด้วย อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยา

รักษาโรค จะเป็นได้ว่าทุกๆ องค์ประกอบของปัจจัย 4 ล้วนส่งผลต่อสุขภาพร่างกายของเราทั้งสิ้น เพราะหากมนุษย์ขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไป ย่อมส่งผลต่อสุขภาพความแข็งแรงของร่างกาย นอกจากปัจจัย 4 แล้ว เราทุกคนคงเคยได้ยินพุทธศาสนสุภาษิตที่ว่า “อโรคยา ปรมาลาภา” ซึ่งแปลว่า ความไม่มีโรค เป็นลาภอันประเสริฐ ซึ่งก็แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงเช่นเดียวกัน

เมื่อมนุษย์เริ่มตระหนักและให้ความสำคัญกับสุขภาพ จึงมีวิวัฒนาการทางการแพทย์ และการสาธารณสุขเรื่อยมา ด้วยสัจยชาติญาณการเอาตัวรอดมนุษย์จึงรู้จักการรักษาตัวเองมาตั้งแต่ยุค ดึกดำบรรพ์ แต่เดิมมนุษย์เชื่อว่าโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ มนุษย์จะ พ้นจากความเจ็บป่วยก็ได้ด้วยการเช่นไหว้ การบูชายันต์ เป็นต้น บุคคลสำคัญที่เริ่มงานทางด้าน สาธารณสุขก็คือ พระพุทธเจ้า และ หมอชีวกโกมารภัจจ์ ผู้เป็นหมอสมุนไพร ในยุคนี้เริ่มมีการสร้าง สถานพยาบาลที่เรียกว่า “อโรคยาศาลา”

ยุควางรากฐานและฟื้นฟูการสาธารณสุขสู่ยุคปัจจุบัน เป็นระยะเวลาช่วงรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ใน ยุคนี้ได้มีการปฏิสังขรณ์วัดต่างๆ ซึ่งในสมัยนั้นวัดเป็นสถานที่เรียนวิชาความรู้ต่างๆ ได้มีการรวบรวม และจารึกตำรายา และฤกษ์คัณฑ์ ร่ายกุมารสามารถศึกษาและนำไปใช้ในการรักษาตนเองได้ วิทยาการ ความรู้จากชาติตะวันตกเริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการแพทย์และการสาธารณสุข โดยดำเนินการ ให้การรักษาพยาบาลผู้เจ็บป่วยควบคู่ไปกับการป้องกันโรคติดต่อที่ร้ายแรง นายแพทย์แดน บีช บรัดเลย์ (Dr.Dan Beach Bradley)¹⁰⁶ หรือที่เรารู้จักกันในนาม “หมอบลัดเลย์” เป็นผู้ริเริ่มการป้องกัน โรคติดต่อครั้งแรกในประเทศไทย¹⁰⁷

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า เจ้าอยู่หัวเป็นยุคที่บ้านเมืองเจริญรุ่งเรือง ประเทศไทยเริ่มมีการติดต่อกับประเทศแถบตะวันตกมากขึ้น มีทูตมาเจริญสัมพันธไมตรี คณะมิชชันนารีเข้ามาเผยแพร่ศาสนาคริสต์มากขึ้น การแพทย์ของประเทศ ไทยในสมัยนี้แยกออกได้ชัดเจนเป็น 2 แขน คือ การแพทย์แผนเดิมหรือแผนโบราณ และการแพทย์ แผนปัจจุบัน ได้มีการนำการแพทย์แผนตะวันตกมาใช้มากขึ้นแต่ก็ยังไม่เป็นที่นิยมมากนัก เพราะการ

¹⁰⁶ นักเผยแพร่คริสต์ศาสนาชาวอเมริกัน เข้ามาประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้า เจ้าอยู่หัว (ประวัติหมอบลัดเลย์(ออนไลน์), สืบค้นเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2558

จาก <https://sites.google.com/site/ratanakosin11/bukhkhhl-sakhay/hmxb-rad-ley>

¹⁰⁷ วิวัฒนาการสาธารณสุขและการพยาบาลอนามัยชุมชน แนวคิดหลักการและมาตรการทาง สาธารณสุข ทยุติสถานการณ์และแนวโน้มการสาธารณสุข(ออนไลน์), สืบค้นเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2558,

จาก http://www.teacher.ssru.ac.th /natgrita_wo/pluginfile.php/220/block_html/content/เนื้อหาสอนวิวัฒนาการสาธารณสุขบทที่ 1-3.pdf

รักษาพยาบาลคนไทยเป็นจารีตประเพณีและวัฒนธรรมที่สืบเนื่องกันมา เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตคนไทย จึงยากที่ประชาชนจะเปลี่ยนค่านิยมได้¹⁰⁸

ยุคต่อมาเรียกได้ว่าเป็นยุคการกำเนิดการสาธารณสุข ยุคนี้อยู่ระหว่างรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล (ปัจจุบัน) ในยุคนี้มีการออกกฎหมายแบ่งการประกอบโรคศิลป์เป็นแผนปัจจุบันและแผนโบราณอย่างชัดเจน เริ่มมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพร และได้มีการตั้งกระทรวงสาธารณสุขขึ้น สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ทรงเห็นถึงความจำเป็นของการแพทย์และการสาธารณสุข พระองค์จึงเสด็จไปศึกษาวิชาการสาธารณสุขและวิชาการแพทย์ ณ สหรัฐอเมริกา เมื่อสำเร็จการศึกษาพระองค์ทรงบำเพ็ญประโยชน์ต่อวงการแพทย์ การสาธารณสุข การพยาบาล และการศึกษาของประเทศเป็นคุณูปการโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการแพทย์ จากการที่พระองค์ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อวงการแพทย์ไทย ทำให้การแพทย์ของประเทศไทยเจริญก้าวหน้า บรรดาศิษย์และผู้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณจึงพากันถวายพระสมัญญานามว่า “องค์บิดาแห่งการสาธารณสุขไทย”¹⁰⁹

2.6.2 หลักเกณฑ์ทางการคลังของรัฐบาลในการให้บริการทางการแพทย์และการสาธารณสุข

เมื่อการเข้าถึงบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาประชาชน พัฒนาเศรษฐกิจ รวมไปถึงการพัฒนาของประเทศชาติ รัฐบาลในทุกยุคทุกสมัยจึงให้ความสำคัญกับเรื่องการแพทย์และการสาธารณสุขไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าเรื่องใดๆ ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติถือเป็นลายลักษณ์อักษรของรัฐบาลในการที่จะพัฒนาประเทศ โดยภายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจะกำหนดวัตถุประสงค์ แบบแผน วิธีดำเนินการ และกำหนดหน่วยปฏิบัติการอย่างเป็นระบบแบบแผน¹¹⁰ ซึ่งหากพิจารณาให้ดีแล้วจะพบว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุกฉบับก็จะมีเรื่องของสุขภาพอนามัยความปลอดภัยของประชาชนเกี่ยวข้องอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทั้งสิ้น และแน่นอนว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 ซึ่งเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ก็มีการกำหนดเรื่องของการแพทย์และการสาธารณสุขไว้เช่นกัน ดังนี้

¹⁰⁸ เพิ่งอ้าง.

¹⁰⁹ กระทรวงสาธารณสุข, “วิวัฒนาการทางการแพทย์(ออนไลน์),” สืบค้นเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2558,

จาก <http://mophaccess.moph.go.th/index.php/2013-07-15-03-58-59>

¹¹⁰ เจนจิรา สุนันท์, “แผนการพัฒนาเศรษฐกิจ (ออนไลน์),” สืบค้นเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2558,

จาก <https://www.eduzones.com/knowledge-2-10-28149.html>

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 มีการกำหนดเรื่องการแพทย์และการสาธารณสุขไว้ในยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะผู้สังคมนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน โดยมีการกำหนดแผนพัฒนาที่จะช่วยส่งเสริมการลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพอย่างเป็นองค์รวม โดยการสร้างเสริมสุขภาพคนไทยให้มีความสมบูรณ์แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ พัฒนาความรู้และทักษะในการดูแลสุขภาพของตนเอง ครอบครัว ชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนานโยบายสาธารณะที่เอื้อต่อสุขภาพ ควบคู่กับการพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขให้มีคุณภาพ พร้อมทั้งการส่งเสริมการแพทย์ทางเลือก การพัฒนาระบบฐานข้อมูลสุขภาพของประเทศ การพัฒนาบุคลากรด้านสาธารณสุขให้เหมาะสมทั้งการผลิตและการกระจายบุคลากร ตลอดจนการใช้มาตรการการเงินการคลังเพื่อสุขภาพที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน¹¹¹

นอกจากจะเห็นถึงการที่รัฐบาลให้ความสำคัญกับการแพทย์และการสาธารณสุขผ่านทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแล้ว หากลองพิจารณาในมุมมองของงบประมาณแผ่นดิน เราก็จะทราบถึงแผนการใช้จ่ายเงินและรายจ่ายของรัฐบาลที่ยังคงให้ความสำคัญกับเรื่องการแพทย์และการสาธารณสุขเช่นเดียวกัน

งบประมาณแผ่นดิน คือ แผนการใช้จ่ายเงินของรัฐบาล ซึ่งแสดงวัตถุประสงค์ แหล่งที่มาของรายรับรายจ่ายของรัฐบาลในระยะเวลาหนึ่ง โดยปกติคือระยะเวลา 1 ปี โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม ไปสิ้นสุดในวันที่ 30 กันยายนของปีถัดไป¹¹² และให้ใช้ปีพ.ศ. ที่ถัดไปนั้นเป็นชื่อสำหรับปีงบประมาณนั้น งบประมาณแผ่นดินมีความสำคัญต่อการบริหารงานของรัฐบาลเป็นอย่างมาก เพราะรัฐบาลสามารถใช้งบประมาณแผ่นดินเป็นเครื่องมือสนองวัตถุประสงค์ต่างๆ เช่น รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการคลังของประเทศ ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ หรือทำให้ประชาชนได้ทราบถึงกิจกรรมต่างๆ ของรัฐบาล ค่าใช้จ่ายและผลที่คาดว่าจะได้รับ ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนเข้าใจถึงกระบวนการและความก้าวหน้าของการดำเนินงานของรัฐบาลและให้ความสนับสนุนต่อรัฐบาล ซึ่งสิ่งนี้เป็นเรื่องที่สำคัญในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย¹¹³

หากพิจารณางบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 (1 ตุลาคม พ.ศ. 2557 - 30 กันยายน พ.ศ. 2558) ทำให้เราทราบถึงรายละเอียดต่างๆ ของงบประมาณในปีที่ผ่านมาว่ารัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาประเทศในด้านไหนหรือเรื่องอะไรมาน้อยเพียงใด และทำให้เราทราบถึงการจัดสรรงบประมาณของรัฐบาลเพื่อสนับสนุนเกี่ยวกับการแพทย์และการสาธารณสุขด้วย

¹¹¹ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 ข้อ 5.2

¹¹² งบประมาณแผ่นดิน(ออนไลน์), สืบค้นเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2558,

จาก <https://sites.google.com/site/nanarin325/kar-ngein-kar-khlang-kar-thnakhar/ngb-praman>

¹¹³ ไพศาล ชัยมงคล, งบประมาณแผ่นดิน : ทฤษฎีและปฏิบัติ, (ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2517), น. 24 - 25.

งบประมาณแผ่นดินสามารถพิจารณาได้หลายรูปแบบ เช่น พิจารณาจากยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่าย พิจารณางบประมาณรายจ่ายจำแนกตามลักษณะงานและลักษณะเศรษฐกิจ พิจารณางบประมาณรายจ่ายจำแนกตามโครงสร้างงบประมาณ หรือพิจารณางบประมาณรายจ่ายจำแนกตามกระทรวงและหน่วยงาน เป็นต้น

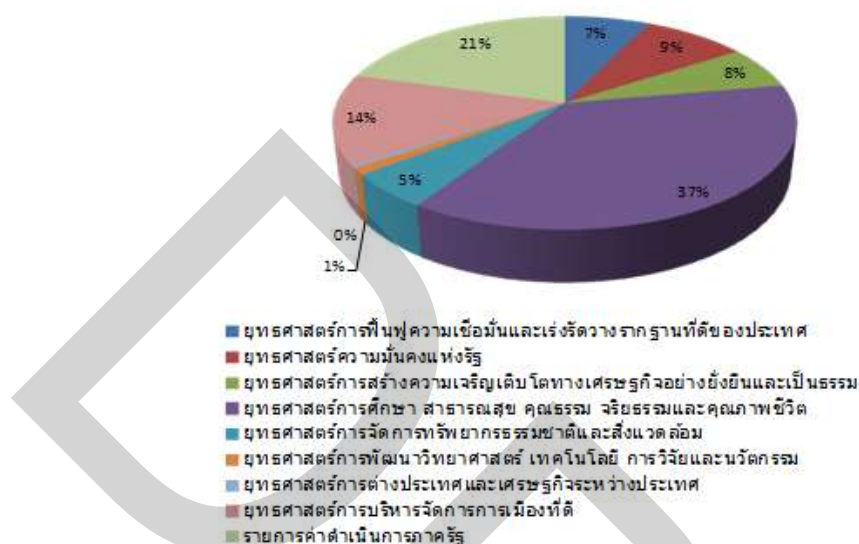
ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ได้จัดทำขึ้นภายใต้กรอบของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ยุทธศาสตร์สำคัญและแผนแม่บทระดับชาติ รวมทั้งเจตนารมณ์และนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจและฟื้นฟูความเชื่อมั่น ควบคู่ไปกับการสร้างเสถียรภาพในทุกมิติ ทั้งด้านการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม มุ่งเน้นสร้างมาตรฐานการดำรงชีวิตของประชาชน โดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม¹¹⁴

งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 โดยการจำแนกตามยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ ซึ่งมีทั้งหมด 8 ยุทธศาสตร์ และค่าดำเนินการของรัฐ มีงบประมาณโดยรวมทั้งสิ้นเป็นเงิน 2,575,000.0 ล้านบาท รัฐบาลจัดสรรงบประมาณให้แก่ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษา สาธารณสุข คุณธรรม จริยธรรมและคุณภาพชีวิต รวมทั้งสิ้นเป็นเงิน 954,151.7 ล้านบาท¹¹⁵ ซึ่งเป็นถือได้ว่ายุทธศาสตร์ที่ได้รับจัดสรรงบประมาณมากที่สุด เทียบได้เท่ากับร้อยละ 37.0 ของงบประมาณทั้งหมด

¹¹⁴ งบประมาณโดยสังเขป ฉบับปรับปรุงตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558, น. 6.

¹¹⁵ เพิ่งอ้าง, น. 6 - 24.

แผนภูมิที่ 2.1 งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 จำแนกตามยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ

การจัดสรรงบประมาณสำหรับยุทธศาสตร์ด้านการศึกษา สาธารณสุข คุณธรรม จริยธรรม และคุณภาพชีวิต วัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการขยายโอกาสและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับก่อนประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลายโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย พัฒนาด้านสาธารณสุขให้ประชาชนได้รับบริการสุขภาพทางการแพทย์และสาธารณสุขที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง พัฒนาระบบประกันสุขภาพให้ได้มาตรฐานเท่าเทียมกันทุกระบบ ดูแลผู้สูงอายุ เด็ก สตรี คนพิการและผู้ด้อยโอกาส และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนตลอดทุกช่วงวัยให้ดีขึ้น สามารถเข้าถึงบริการทางสังคมอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและคุ้มครองแรงงาน โดยส่งเสริมการมีงานทำและยกระดับทักษะฝีมือและศักยภาพแรงงานไทยทั้งระบบ ป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์โดยเร่งรัดการดำเนินงานให้มีผลอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งป้องกัน ปราบปรามและบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด อนุรักษ์ ส่งเสริมและพัฒนาศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อปลูกฝังเด็ก เยาวชนและประชาชนให้มีศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม มีจิตสำนึกที่พึงประสงค์และค่านิยมที่ดีงามตามแบบอย่างวัฒนธรรมไทย ส่งเสริมและพัฒนาการกีฬาและนันทนาการให้เด็ก เยาวชน คนพิการและประชาชน

ได้รับการเสริมสร้างสุขภาพ สมรรถภาพทางกายและจิตใจที่ดี ตลอดจนเพิ่มศักยภาพนักศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐานสู่ความเป็นเลิศและอาชีพกึ่งพาในระดับสากล¹¹⁶

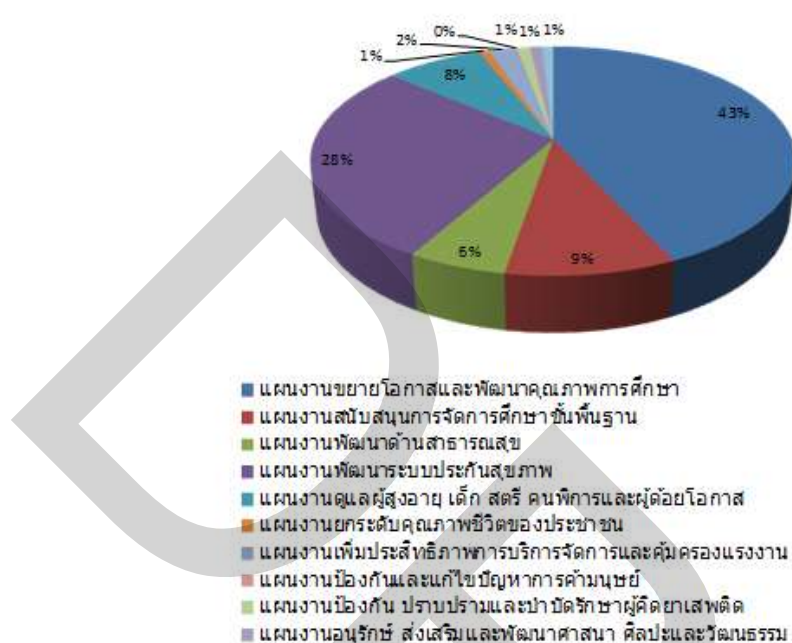
ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษา สาธารณสุข คุณธรรม จริยธรรมและคุณภาพชีวิต แบ่งออกเป็น 11 แผนงาน โดยแต่ละแผนงานก็จะมีแนวทางและวัตถุประสงค์ในการดำเนินการที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามแผนยุทธศาสตร์ที่วางไว้

ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษา สาธารณสุข คุณธรรม จริยธรรมและคุณภาพชีวิตมีแผนงานที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์และการสาธารณสุขโดยตรงจะมี 2 แผนงาน คือ แผนงานพัฒนาด้านสาธารณสุขและแผนงานพัฒนาระบบประกันสุขภาพ โดยแผนงานพัฒนาด้านสาธารณสุขได้รับงบประมาณทั้งสิ้นรวม 53,141 ล้านบาท เพื่อดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขที่มีคุณภาพมาตรฐานอย่างเสมอภาค โดยผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขให้สอดคล้องกับการให้บริการ สนับสนุนการปฏิบัติงานเชิงรุกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการเสริมสร้างการป้องกันโรค แก้ไขปัญหาสุขภาพและพัฒนาสาธารณสุขพื้นฐาน ควบคุม กำกับและส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพสถานบริการสุขภาพทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ให้มีมาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนดและยกระดับคุณภาพบริการสู่สากล พัฒนามาตรฐานคุณภาพบริการด้านจิตเวชให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนคุ้มครอง พัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาด้านการแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือกและสมุนไพร แผนงานพัฒนาระบบประกันสุขภาพได้รับงบประมาณทั้งสิ้นรวม 267,233.5 ล้านบาท เพื่อดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันทุกระบบ ทั้งระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ระบบประกันสังคม ระบบสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการ ลูกจ้างและพนักงานของรัฐ และระบบสวัสดิการรักษายาบาลพนักงานส่วนท้องถิ่นและลูกจ้าง พร้อมทั้งยกระดับคุณภาพเครือข่ายบริการสุขภาพให้สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีที่ทันสมัย ตั้งแต่ระดับปฐมภูมิ ทุติยภูมิ ตติยภูมิและศูนย์เชี่ยวชาญระดับสูง ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างสุขภาพให้เหมาะสมตามกลุ่มวัย ส่งเสริมการป้องกันโรคเพื่อลดปัจจัยเสี่ยงจากโรคเรื้อรังและโรคมะเร็งและให้ความสำคัญกับการบริการสุขภาพผู้ป่วยโรคไตวายเรื้อรัง¹¹⁷

¹¹⁶ เพิ่งอ้าง, น. 15.

¹¹⁷ เพิ่งอ้าง, น. 16.

แผนภูมิที่ 2.2 งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษา สาธารณสุข คุณธรรม จริยธรรมและคุณภาพชีวิต จำแนกตามแผนงาน

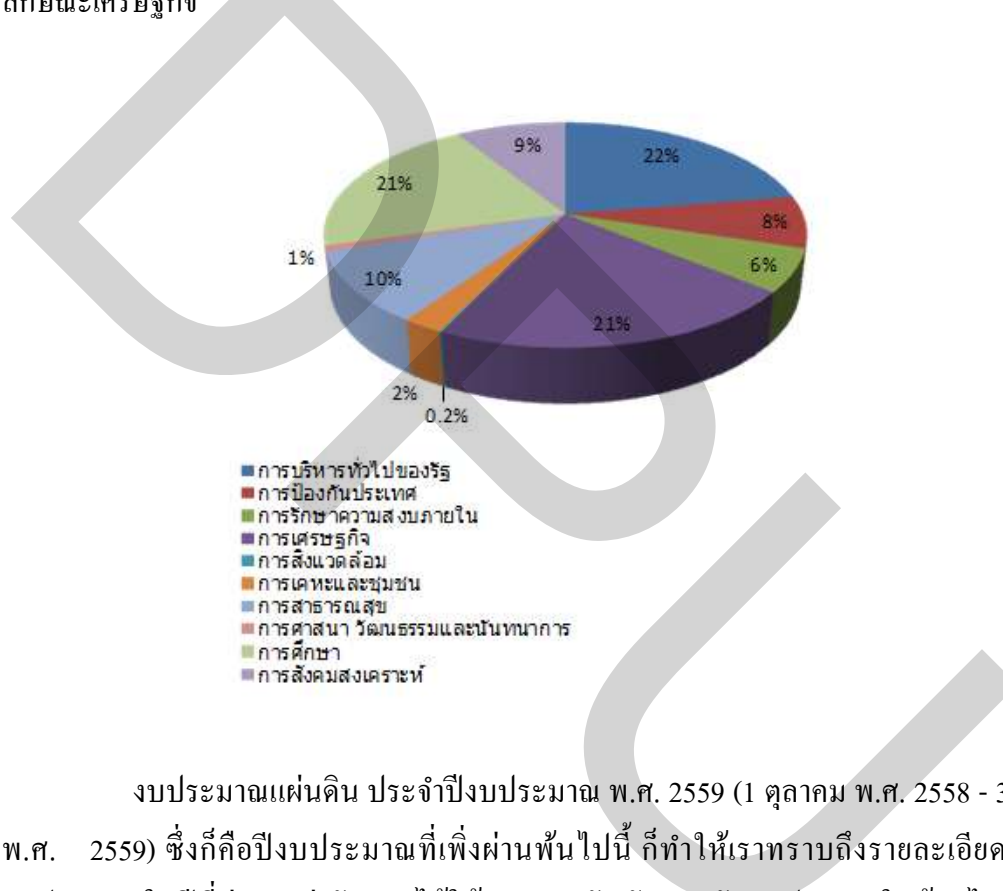
จากแผนภูมิที่ 2.2 จะเห็นได้ว่างบประมาณรายจ่ายแผนงานพัฒนาด้านสาธารณสุขคิดเป็นร้อยละ 6 ของงบประมาณรายจ่ายของยุทธศาสตร์และแผนงานพัฒนาระบบประกันสุขภาพคิดเป็นร้อยละ 28 ของงบประมาณรายจ่ายของยุทธศาสตร์ ซึ่งถือได้ว่าได้รับงบประมาณเป็นจำนวนที่มากกว่าเปรียบเทียบกับแผนงานอื่นๆ แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการแพทย์และการสาธารณสุข

นอกจากพิจารณายุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีแล้ว หากเราลองพิจารณางบประมาณรายจ่ายจำแนกตามลักษณะงานและลักษณะเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นการแสดงรายจ่ายตามวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆของรัฐบาล จำแนกการดำเนินงานของรัฐบาลตามวัตถุประสงค์อย่างกว้างขวางออกเป็นด้านต่างๆ 10 ด้าน ประกอบด้วย การบริหารทั่วไปของรัฐ การป้องกันประเทศ การรักษาความสงบภายใน การเศรษฐกิจ การสิ่งแวดล้อม การเคหะและชุมชน การสาธารณสุข การศาสนา วัฒนธรรมและนันทนาการ การศึกษา และการสังคมสงเคราะห์¹¹⁸ ซึ่งถือได้ว่าในแต่ละด้านมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติเป็นอย่างมาก งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 จำนวน 2,575,000.0 ล้านบาท รัฐบาลได้กำหนดเป้าหมายที่จะนำไปใช้จ่าย

¹¹⁸ เพิ่งอ้าง, น. 53.

การสาธารณสุข จำนวน 261,113.1 ล้านบาท หรือร้อยละ 10.2 ของงบประมาณรายจ่ายทั้งสิ้น เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดบริการสาธารณสุข ทั้งการวางแผน การบริหาร การดำเนินงาน โรงพยาบาล สถานพยาบาลต่างๆ การวิจัยเพื่อการพัฒนาด้านการสาธารณสุขและการให้ความรู้และบริการด้านสุขภาพอนามัย¹¹⁹

แผนภูมิที่ 2.3 งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 จำแนกตามลักษณะงานและลักษณะเศรษฐกิจ

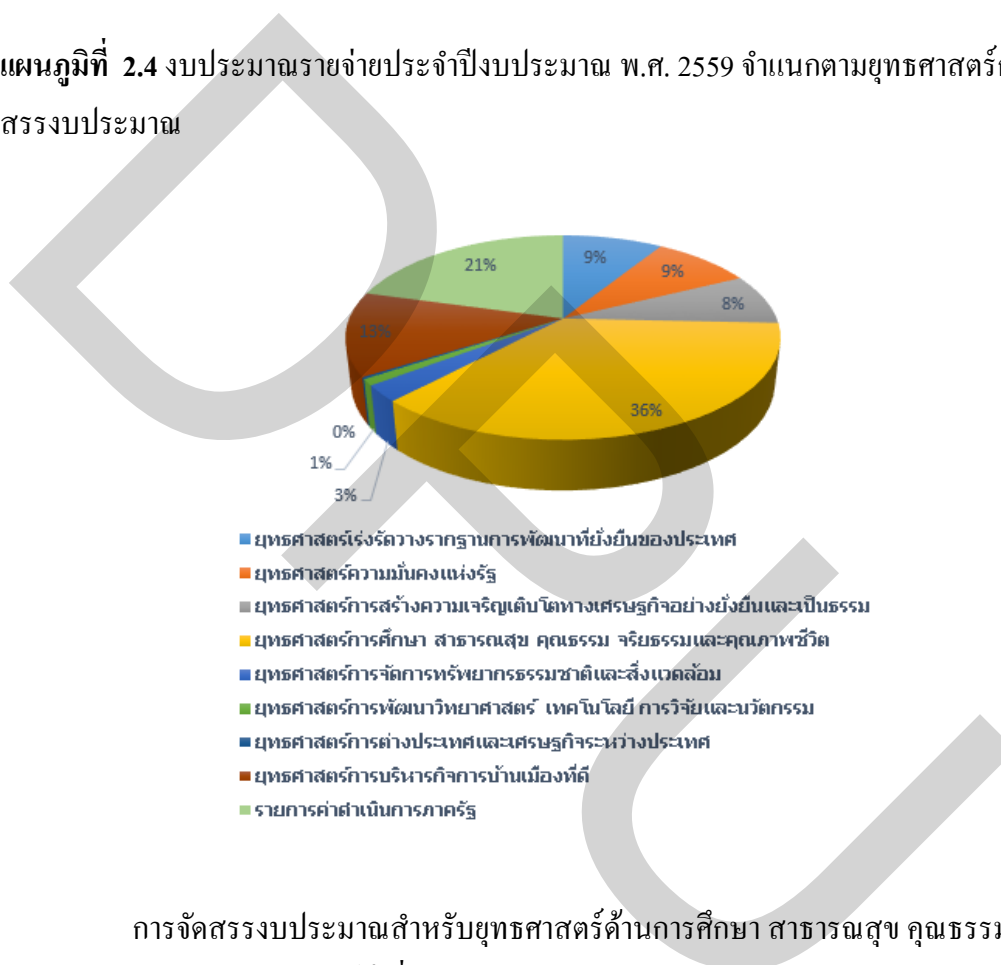

งบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 (1 ตุลาคม พ.ศ. 2558 - 30 กันยายน พ.ศ. 2559) ซึ่งก็คือปีงบประมาณที่เพิ่งผ่านพ้นไปนี้ ก็ทำให้เราทราบถึงรายละเอียดต่างๆ ของงบประมาณในปีที่ผ่านมาว่ารัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาประเทศในด้านไหนหรือเรื่องอะไรมากน้อยเพียงใด และทำให้เราทราบถึงการจัดสรรงบประมาณของรัฐบาลเพื่อสนับสนุนเกี่ยวกับการแพทย์และการสาธารณสุขและดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่างบประมาณแผ่นดินสามารถพิจารณาได้หลายรูปแบบ เช่น พิจารณาจากยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่าย พิจารณางบประมาณรายจ่ายจำแนกตามลักษณะงานและลักษณะเศรษฐกิจ พิจารณางบประมาณรายจ่ายจำแนกตามโครงสร้างงบประมาณ หรือพิจารณางบประมาณรายจ่ายจำแนกตามกระทรวงและหน่วยงาน เป็นต้น

¹¹⁹ เพิ่งอ้าง, น. 55.

งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 โดยการจำแนกตามยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ ซึ่งมีทั้งหมด 8 ยุทธศาสตร์ และคำดำเนินการของรัฐ มีงบประมาณโดยรวมทั้งสิ้นเป็นเงิน 2,720,000.0 ล้านบาท รัฐบาลจัดสรรงบประมาณให้แก่ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษา สาธารณสุข คุณธรรม จริยธรรมและคุณภาพชีวิต รวมทั้งสิ้นเป็นเงิน 989,295.0 ล้านบาท¹²⁰ ซึ่งเป็นถือได้ว่ายุทธศาสตร์ที่ได้รับจัดสรรงบประมาณมากที่สุด เทียบได้เท่ากับร้อยละ 36.4 ของงบประมาณทั้งหมด

แผนภูมิที่ 2.4 งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 จำแนกตามยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ

การจัดสรรงบประมาณสำหรับยุทธศาสตร์ด้านการศึกษา สาธารณสุข คุณธรรม จริยธรรม และคุณภาพชีวิต วัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการขยายโอกาสและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับก่อนประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลายโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย พัฒนาด้านสาธารณสุขให้ประชาชนได้รับบริการสุขภาพทางการแพทย์และสาธารณสุขที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง พัฒนาระบบประกันสุขภาพทุกระบบให้มีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานเท่าเทียมกัน เสริมสร้างสวัสดิการสังคมและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกกลุ่ม ทุกวัยให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้นและสามารถเข้าถึงบริการทางสังคมอย่างมี

¹²⁰ งบประมาณโดยสังเขป ฉบับปรับปรุงตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2559, น. 26.

คุณภาพ ทั้งถึงและเท่าเทียม รวมทั้งป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในทุกระดับ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและคุ้มครองแรงงานทั้งในและนอกระบบ ป้องกันและแก้ไขปัญหาระบบแรงงานต่างด้าว และการค้ามนุษย์ โดยเร่งออกใบอนุญาตและจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวอย่างเป็นระบบ ควบคู่กับการเร่งรัดป้องกันและแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์เพื่อให้ประเทศไทยได้รับการยอมรับจากนานาประเทศ อนุรักษ์และพัฒนาศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อปลูกฝังเด็กเยาวชนและประชาชนให้มีศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม มีค่านิยมพึงประสงค์และจิตสำนึกที่ดีงามตามแบบอย่างวัฒนธรรมไทย ส่งเสริมและพัฒนาการกีฬาและนันทนาการให้เด็ก เยาวชน คนพิการและประชาชนได้รับการเสริมสร้างสุขภาพ สมรรถภาพทางกายและจิตใจที่ดี ตลอดจนเพิ่มศักยภาพนักกีฬาไทยสู่ความเป็นเลิศและกีฬาอาชีพในระดับสากล¹²¹

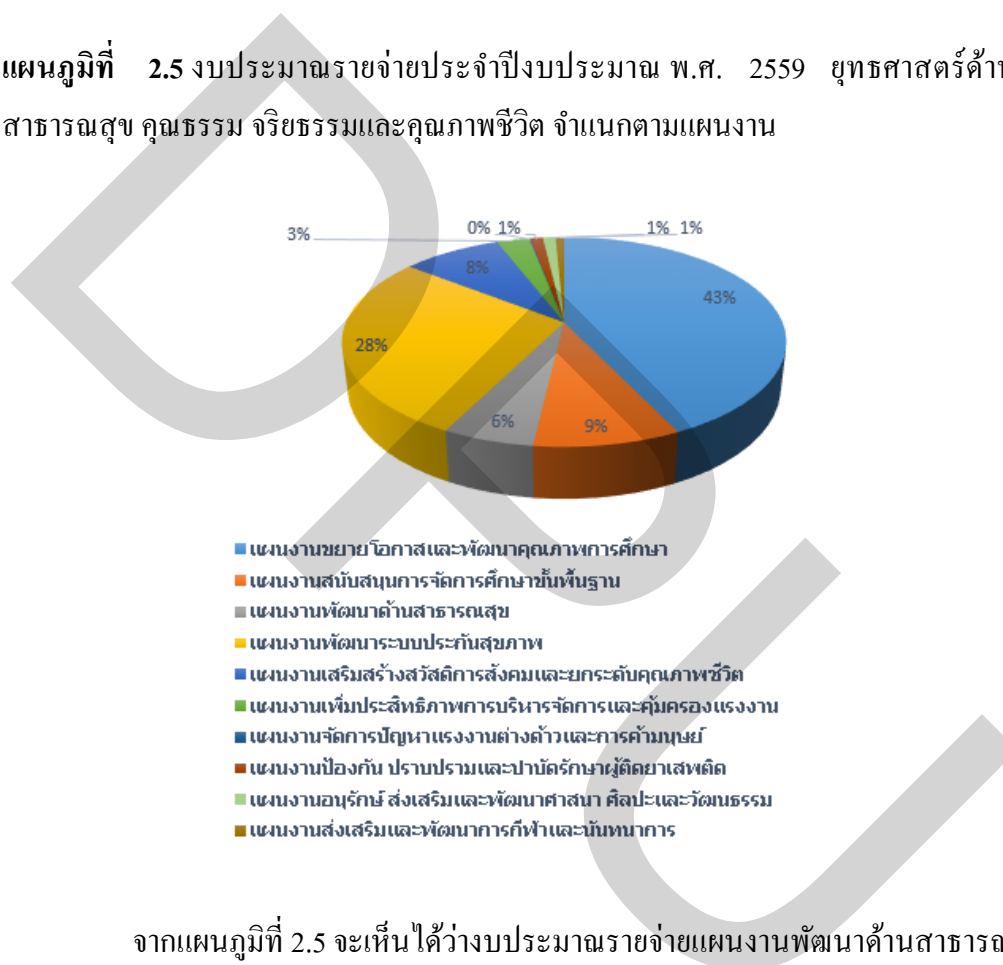
ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษา สาธารณสุข คุณธรรม จริยธรรมและคุณภาพชีวิต แบ่งออกเป็น 10 แผนงาน โดยแต่ละแผนงานก็จะมีแนวทางและวัตถุประสงค์ในการดำเนินการที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามแผนยุทธศาสตร์ที่วางไว้

ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษา สาธารณสุข คุณธรรม จริยธรรมและคุณภาพชีวิตมีแผนงานที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์และการสาธารณสุขโดยตรงจะมี 2 แผนงาน คือ แผนงานพัฒนาด้านสาธารณสุขและแผนงานพัฒนาระบบประกันสุขภาพ โดยแผนงานพัฒนาด้านสาธารณสุขได้รับงบประมาณทั้งสิ้นรวม 55,616 ล้านบาท เพื่อดำเนินการให้ประชาชนแต่ละช่วงวัยมีสุขภาพดีในทุกมิติ ได้รับการทางทางการแพทย์และสาธารณสุขอย่างมีคุณภาพและครบวงจร ทั้งด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสุขภาพ โดยพัฒนาสถานพยาบาลระดับปฐมภูมิให้มีคุณภาพ เพื่อลดความแออัดของสถานพยาบาลระดับทุติยภูมิ พัฒนาระบบบริการสุขภาพทุกระดับแบบเครือข่ายบริการสุขภาพ ส่งเสริมการปฏิบัติงานเชิงรุกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการส่งเสริมสุขภาพการป้องกันโรคและการพัฒนาสาธารณสุขพื้นฐาน สนับสนุนการผลิตและพัฒนากำลังคนทางการแพทย์และสาธารณสุข ควบคู่กับการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการรักษาพยาบาลและส่งเสริมสุขภาพ รวมทั้งให้การคุ้มครอง พัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาด้านการแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือกและสมุนไพร แผนงานพัฒนาระบบประกันสุขภาพได้รับงบประมาณทั้งสิ้นรวม 277,330 ล้านบาท เพื่อดำเนินการให้ประชาชนได้รับการสุขภาพจากระบบประกันสุขภาพที่มีคุณภาพมาตรฐานในทุกระดับอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยพัฒนาระบบประกันสุขภาพอย่างเป็นองค์รวม ทั้งระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ระบบประกันสังคมและระบบสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการ ลูกจ้างและ

¹²¹ เพิ่งอ้าง, น. 15.

พนักงานของรัฐ เพื่อพัฒนาระดับคุณภาพมาตรฐานบริการ ปรับเพิ่มค่าใช้จ่ายรายหัวในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เพิ่มสิทธิประโยชน์ในด้านการป้องกันการติดเชื้อ เอช.ไอ.วี. ดูแลผู้ป่วยจิตเวชเรื้อรังในชุมชนและบริการสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง รวมทั้งยกระดับสถานบริการสุขภาพให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล ตลอดจนพัฒนาบริการการแพทย์ฉุกเฉินให้มีคุณภาพอย่างทั่วถึง¹²²

แผนภูมิที่ 2.5 งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษา สาธารณสุข คุณธรรม จริยธรรมและคุณภาพชีวิต จำแนกตามแผนงาน

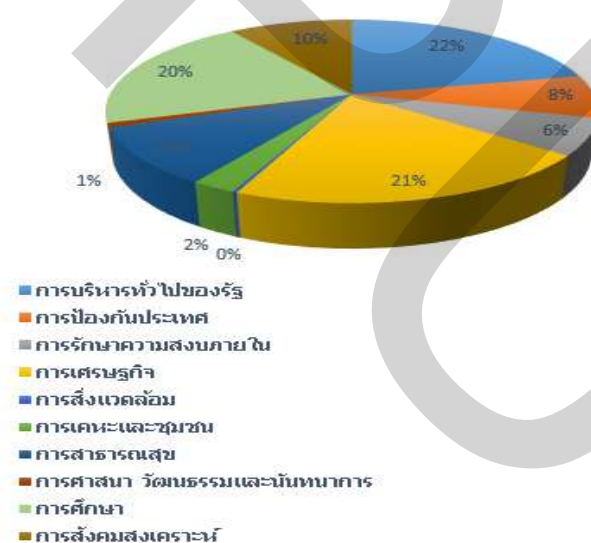
จากแผนภูมิที่ 2.5 จะเห็นได้ว่างบประมาณรายจ่ายแผนงานพัฒนาด้านสาธารณสุขคิดเป็นร้อยละ 6 ของงบประมาณรายจ่ายของยุทธศาสตร์และแผนงานพัฒนาระบบประกันสุขภาพคิดเป็นร้อยละ 28 ของงบประมาณรายจ่ายของยุทธศาสตร์ ซึ่งถือได้ว่าได้รับงบประมาณเป็นจำนวนที่มากกว่าเปรียบเทียบกับแผนงานอื่นๆ แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการแพทย์และการสาธารณสุข

นอกจากพิจารณายุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีแล้ว หากเราลองพิจารณางบประมาณรายจ่ายจำแนกตามลักษณะงานและลักษณะเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นการแสดงรายจ่าย

¹²² เพิ่งอ้าง, น. 16 - 17.

ตามวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆของรัฐบาล จำแนกการดำเนินงานของรัฐบาลตามวัตถุประสงค์อย่างกว้างขวางออกเป็นด้านต่างๆ 10 ด้าน ประกอบด้วย การบริหารทั่วไปของรัฐ การป้องกันประเทศ การรักษาความสงบภายใน การเศรษฐกิจ การสิ่งแวดล้อม การเคหะและชุมชน การสาธารณสุข การศาสนา วัฒนธรรมและนันทนาการ การศึกษา และการสังคมสงเคราะห์¹²³ ซึ่งถือได้ว่าในแต่ละด้านมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติเป็นอย่างมาก งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 จำนวน 2,720,000.0 ล้านบาท รัฐบาลได้กำหนดเป้าหมายที่จะนำไปใช้จ่าย การสาธารณสุข จำนวน 274,231 ล้านบาท หรือร้อยละ 10.1 ของงบประมาณรายจ่ายทั้งสิ้น เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดบริการสาธารณสุข ทั้งการวางแผน การบริหาร การดำเนินงาน โรงพยาบาล สถานพยาบาลต่างๆ การวิจัยเพื่อการพัฒนาด้านการสาธารณสุขและการให้ความรู้และบริการด้านสุขภาพอนามัย¹²⁴

แผนภูมิที่ 2.6 งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 จำแนกตามลักษณะงานและลักษณะเศรษฐกิจ

¹²³ เพ็งอ้าง, น. 53.

¹²⁴ เพ็งอ้าง, น. 53 - 55.

2.6.3 แนวความคิดเกี่ยวกับการหักค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์

เมื่อโรคภัยไข้เจ็บเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต้องเผชิญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้แล้ว การรักษาความเจ็บป่วยจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องกระทำเมื่อเกิดอาการเจ็บป่วย ในปัจจุบันเมื่อเราได้รับบาดเจ็บหรือรู้สึกร่างกายไม่แข็งแรงสมบูรณ์ก็จำเป็นต้องเดินทางไปสถานพยาบาลหรือโรงพยาบาลต่างๆ เพื่อให้แพทย์ผู้เชี่ยวชาญตรวจดูร่างกายว่ามีความผิดปกติหรือบาดเจ็บบริเวณไหนหรือไม่ อย่างไร เมื่อแพทย์ได้ทำการรักษาเรียบร้อยแล้ว แน่นอนว่าจะต้องมีเรื่องของค่าใช้จ่ายตามมา ไม่ว่าจะเป็นค่าบริการของแพทย์ ค่าเครื่องมืออุปกรณ์ ค่ายาต่างๆ เป็นต้น สำหรับบุคคลที่มีรายได้มากอาจจะไม่ประสบปัญหาในเรื่องค่าใช้จ่ายในการเข้ารับการรักษาพยาบาล และในบางกรณีการมีรายได้มากอาจทำให้ได้รับบริการทางการแพทย์ที่ดีกว่าหรือมีทางเลือกในการรักษาที่มากกว่าด้วยซ้ำ แต่สำหรับกลุ่มบุคคลผู้ที่มีรายได้น้อย ค่ารักษาพยาบาลย่อมมีผลต่อการดำรงชีวิตและมีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจในการเข้ารับการรักษาพยาบาล เช่น เมื่อมีอาการบาดเจ็บแต่ไม่มีเงินมากพอที่จะมาพบแพทย์ ผู้ป่วยจึงเลือกที่จะซื้อยาชุด¹²⁵รับประทานเอง หรือเข้ารับการรักษาพยาบาลกับหมอเถื่อนซึ่งค่ารักษาพยาบาลมีราคาถูกกว่าการที่ผู้ป่วยได้รับการรักษาพยาบาลที่ไม่ถูกสุขลักษณะหรือไม่ได้รับการรักษาพยาบาลจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญโดยตรง นอกจากจะทำให้ผู้ป่วยมีอาการแย่ลงแล้วยังเป็นการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

เมื่อค่าใช้จ่ายในการเข้ารับการรักษาพยาบาลเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่มีผู้ใดอยากให้เกิดขึ้นและเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อประชาชน เพราะหากประชาชนร่างกายอ่อนแอ มีโรคภัยไข้เจ็บ ประเทศย่อมไม่อาจพัฒนาก้าวหน้าไปได้ เนื่องด้วยขาดแคลนแรงงานที่สำคัญ รัฐบาลในแต่ละประเทศจึงมีนโยบายในการช่วยเหลือในเรื่องของค่ารักษาพยาบาลแก่ประชาชนภายในประเทศของตน โดยในแต่ละประเทศก็มีนโยบายที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ก็ตามแต่สภาพสังคม เศรษฐกิจ และความเจริญก้าวหน้า เช่น ประเทศเคนาดา สหพันธรัฐมาเลเซีย มีการกำหนดให้ประชาชนสามารถนำค่ารักษาพยาบาลที่ตนเองหรือบุคคลภายในครอบครัวต้องเสียนำมาเป็นค่าลดหย่อนในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้ ซึ่งในประเทศไทยของเรายังคงไม่มีหลักการในข้อนี้ ซึ่งผู้วิจัยจะขออธิบายรายละเอียดในบทต่อไป

¹²⁵ ยาชุด หมายถึง ยาหลายอย่างที่จัดรวมไว้ในซองเดียวกันเพื่อรับประทานพร้อมกันตั้งแต่ 2 เม็ดขึ้นไป ลักษณะของยาชุดที่พบมักจะเป็นยาดังแต่ 2 ชนิดที่รวมอยู่ในซองเดียวกัน เพื่อจำหน่ายให้แก่ลูกค้าตามอาการโดยไม่ได้มีการระบุชื่อยา หรือขนาดยาข้างซอง รศ.ดร.จินตนา สัตยาศัย, “ยาชุดและอันตรายจากยาชุด (ออนไลน์),” สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2559,

สำหรับประเทศไทย หากพิจารณาจากสถิติการเสียชีวิตทั่วประเทศจะพบว่าสาเหตุการเสียชีวิตอันดับต้นๆ จะเกิดขึ้นเนื่องจากโรคภัยไข้เจ็บทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิง เช่น สาเหตุการเสียชีวิต พ.ศ. 2549-2556 โรคหัวใจเป็นสาเหตุอันดับหนึ่ง สาเหตุรองลงมาคือ อุบัติเหตุ มะเร็ง ความดันโลหิต¹²⁶ สาเหตุที่ทำให้ประชาชนชาวไทยเสียชีวิตจำนวนมากเนื่องจากความเจ็บป่วยก็เพราะไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคภัยต่างๆ ความห่างไกลจากสถานพยาบาล และสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การขาดทุนทรัพย์เพื่อใช้ในการเข้ารับการรักษาพยาบาล เพราะประเทศไทยยังมีประชาชนกลุ่มผู้มีรายได้น้อยอยู่เป็นจำนวนมาก รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนทั่วประเทศอยู่ที่ 25,194 บาท¹²⁷ ในขณะที่ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนทั่วประเทศอยู่ที่ 19,016 บาท¹²⁸ จะเห็นได้ว่ารายได้และค่าใช้จ่ายมีจำนวนใกล้เคียงกันมาก ดังนั้นการที่ประชาชนจะตัดสินใจเรื่องใดๆ ก็ตามจะต้องพิจารณาสภาพคล่องทางการเงินของตนเองประกอบด้วยเสมอๆ

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นถึงความสำคัญของการแพทย์และการสาธารณสุข และรัฐบาลก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญและทราบสถานการณ์ทางการเงินของประชาชนภายในประเทศเป็นอย่างดี รัฐบาลจึงได้ให้ความช่วยเหลือเรื่องค่ารักษาพยาบาลแก่ประชาชนในลักษณะหลายระบบ โดยมีระบบหลักอยู่ 3 ระบบ ได้แก่ ระบบสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการ ระบบประกันสังคม และระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

ระบบสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการ

ระบบสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการ เป็นระบบให้ความช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนของข้าราชการ เนื่องจากอัตราค่าตอบแทนเงินเดือนของข้าราชการน้อย อีกทั้ง เป็นการตอบแทนความดีความชอบจากการปฏิบัติราชการ ส่งเสริมขวัญกำลังใจและเป็นการจูงใจให้ข้าราชการตั้งใจทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ¹²⁹

¹²⁶ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข รวบรวมโดย สำนักงานสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ. จำนวนการตาย จำแนกตามสาเหตุ และเพศ ทัวราชอาณาจักร พ.ศ.2549-2556.

¹²⁷ การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวบรวมโดย สำนักงานสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน จำแนกตามภาค และจังหวัด พ.ศ.2539-2556.

¹²⁸ สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวบรวมโดย สำนักงานสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ. ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน จำแนกตามภาค และจังหวัด พ.ศ.2545-2556.

¹²⁹ อัจฉริยา รสฉ่ำ, “ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในค่าใช้จ่ายเพื่อบริการสาธารณสุขของข้าราชการ ลูกจ้าง และประชาชนทั่วไป: ศึกษากรณีการรวมระบบบริการสาธารณสุขของรัฐ,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2557), น. 56.

กระทรวงการคลังเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลระบบสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการ โคนกระทรวงการคลังจะออกหลักเกณฑ์ วิธีการและอัตราการเบิกจ่ายเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษายาบาล ทั้งนี้ กระทรวงการคลังได้มอบหมายให้กรมบัญชีกลางซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดทำหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบในการหลักเกณฑ์ วิธีการและอัตราการเบิกจ่ายเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษายาบาลข้าราชการทั้งระบบโดยตรง¹³⁰

สำนักงานประมาณเป็นหน่วยงานที่จัดสรรงบประมาณรายจ่ายกลางให้กรมบัญชีกลางตามวงเงินที่ระบุในพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม¹³¹

ในอดีตที่ผ่านมาได้มีการยกเลิกพระราชกฤษฎีกาและมีการปรับปรุงแก้ไขพระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษายาบาลหลายฉบับ จนกระทั่งได้ประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษายาบาล พ.ศ. 2553 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขตเกี่ยวกับสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษายาบาลข้าราชการ โดยการเบิกจ่ายเงินสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการนั้น ส่วนราชการต่างๆ จะขอเบิกจ่ายโดยตรงกับกรมบัญชีกลางได้ตามจำนวนที่จ่ายจริงสำหรับค่าใช้จ่ายในการรักษายาบาลข้าราชการ ลูกจ้างและพนักงานของรัฐ

พระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษายาบาล พ.ศ. 2553 บัญญัติบุคคลผู้มีสิทธิได้รับเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษายาบาลข้าราชการ¹³² ดังนี้

ก. ข้าราชการและลูกจ้างประจำซึ่งได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณรายจ่ายหมวดเงินเดือนและค่าจ้างประจำของกระทรวง ทบวง กรม

ข. ลูกจ้างประจำซึ่งได้รับค่าจ้างจากเงินงบประมาณรายจ่ายหมวดเงินเดือนและค่าจ้างประจำของกระทรวง ทบวง กรม

ค. ลูกจ้างชาวต่างชาติ ซึ่งมีหนังสือจ้างที่ได้รับค่าจ้างจากเงินงบประมาณรายจ่ายและสัญญาจ้างนั้นมีได้ระบุเกี่ยวกับค่ารักษายาบาลไว้

ง. ผู้ได้รับบำนาญปกติหรือผู้ได้รับบำนาญพิเศษเพราะเหตุทุพพลภาพ ตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการหรือกฎหมายว่าด้วยกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการและทหารกองหนุนเบี่ยหวัดตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยเงินเบี่ยหวัด

¹³⁰ เพิ่งอ้าง, น. 60.

¹³¹ พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ.2502 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และระเบียบว่าด้วยการบริหารงบประมาณ พ.ศ.2548, ข้อ 29 (6).

¹³² พระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษายาบาล พ.ศ. 2553, มาตรา 4.

จ. บุคคลในครอบครัวของผู้มีสิทธิได้รับเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลข้าราชการ ได้แก่ คู่สมรสที่ได้มีการจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมาย บุตรโดยชอบด้วยกฎหมายซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะหรือบรรลุนิติภาวะแล้ว แต่เป็นคนที่ไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถซึ่งอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของผู้มีสิทธิ (กรณีที่มีผู้มีสิทธิมีบุตรมากกว่าสามคน ผู้มีสิทธิได้รับเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลได้เพียงคนที่หนึ่งถึงคนที่สามเท่านั้น¹³³) บิดามารดาของผู้มีสิทธิได้รับเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลข้าราชการ

สิทธิประโยชน์ที่ผู้มีสิทธิและบุคคลในครอบครัวของผู้มีสิทธิจะได้รับภายใต้ระบบสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการ ได้แก่ การได้รับบริการด้านการแพทย์และสาธารณสุข เพื่อการรักษาโรค การตรวจวินิจฉัย การฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพและการดำรงชีวิต และให้หมายความรวมถึงการตรวจสุขภาพ การสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคเพื่อประโยชน์ด้านสาธารณสุข แต่ไม่รวมถึงการเสริมความงาม ทั้งนี้ ตามที่กระทรวงการคลังกำหนด¹³⁴

ระบบประกันสังคม

ระบบประกันสังคม คือ ระบบที่ให้การประกันต่อบุคคลในสังคมที่มีปัญหาหรือได้รับความเดือดร้อนทางการเงิน เนื่องจากการประสบเคราะห์ภัย หรือมีเหตุการณ์อันทำให้เกิดปัญหาในการดำรงชีพซึ่งต้องการได้รับความช่วยเหลือ การประกันสังคมจึงเป็นการร่วมมือกันระหว่างประชาชนในสังคม เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ด้วยการรวบรวมเงินทุนเข้าเป็นกองทุนร่วมกัน และเฉลี่ยความเสี่ยง หรือร่วมกันเสี่ยงต่อเคราะห์ภัยหรือปัญหาความเดือดร้อนที่อาจจะเกิดขึ้น หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นระบบสวัสดิการที่รัฐจัดให้มีขึ้นเพื่อให้หลักประกันแก่ประชาชนว่าประชาชนจะได้รับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจหรือด้านการเงินในระดับหนึ่งเมื่อเขาต้องประสบกับภาวะความเดือดร้อนจากการสูญเสียรายได้เนื่องจากการต้องว่างงาน จากการมีรายจ่ายเพิ่มขึ้นเป็นพิเศษอันส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตหรือความเป็นอยู่ ซึ่งประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการสร้างหลักประกันดังกล่าวก็ได้แก่ ผู้ที่ส่งเงินสมทบร่วมเป็นกองทุน ซึ่งได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขอันก่อให้เกิดสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองหรือได้รับประโยชน์ทดแทนการสูญเสียที่เกิดขึ้นนั้น¹³⁵

¹³³ พระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล พ.ศ.2553, มาตรา 6.

¹³⁴ พระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล พ.ศ.2553, มาตรา 4.

¹³⁵ สถาพร จุฑารัตนพงศ์, ปัญหาการจ่ายประโยชน์ทดแทนตามกฎหมายประกันสังคม : ศึกษา

กรณีตาย,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2555) น. 30.

สรุป ระบบประกันสังคม คือ สวัสดิการในการรักษาพยาบาลที่รัฐจัดให้มีขึ้น เพื่อเป็นหลักประกันและเป็นการช่วยเหลือให้แก่ลูกจ้าง หรือเรียกว่า ผู้ประกันตน โดยที่ผู้ประกันตนจะต้องจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคม ร่วมกับเงินสมทบจากนายจ้างและรัฐบาล¹³⁶

พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งสำนักงานประกันสังคม เพื่อเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการปฏิบัติการและรับผิดชอบดำเนินการต่างๆ ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว โดยมีเลขาธิการสำนักงานประกันสังคมเป็นผู้บังคับบัญชา และมีหน้าที่ควบคุมดูแลโดยทั่วไป¹³⁷ และกำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนประกันสังคมขึ้น เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายให้แก่ผู้ประกันตนให้ได้รับประโยชน์ทดแทนตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ โดยสำนักงานประกันสังคมจะทำสัญญาและซื้อบริการจากโรงพยาบาลรัฐและเอกชน มีการกำหนดมาตรฐานสำหรับโรงพยาบาลที่สามารถจะเป็นโรงพยาบาลคู่สัญญาไว้และมีวิธีจ่ายเงินแบบเหมาจ่ายเป็นรายหัว¹³⁸

ผู้มีสิทธิได้รับการบริการสาธารณสุขภายใต้ระบบประกันสังคม มีดังต่อไปนี้

ก. คุณสมบัติของผู้ประกันตน คือ ลูกจ้างต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปีบริบูรณ์ และไม่เกิน 60 ปีบริบูรณ์ เว้นแต่ในกรณีที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์แล้วแต่ยังคงทำงานในสถานประกอบการเดิมอยู่ต่อไปอย่างต่อเนื่อง ในบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ประกันตนต่อไปแม้ว่าจะมีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ โดยผู้ประกันตนอาจสิ้นสุดการเป็นผู้ประกันตนเมื่อถึงแก่ความตายหรือสิ้นสภาพการเป็นลูกจ้าง แต่หากก่อนสิ้นสภาพการเป็นลูกจ้างผู้ประกันตนได้ส่งเงินสมทบตามเงื่อนไขเวลาที่ก่อให้เกิดสิทธิที่จะได้รับประโยชน์ทดแทนแล้ว ให้ผู้ประกันตนนั้นมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย หรือกรณีคลอดบุตร หรือกรณีทุพพลภาพ หรือกรณีตาย ต่อไปอีกหกเดือนนับแต่วันที่สิ้นสภาพการจ้างหรือตามระยะเวลาที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา แต่ไม่เกินสิบสองเดือนนับแต่วันที่สิ้นสภาพการเป็นลูกจ้าง¹³⁹

ข. ผู้ซึ่งเคยเป็นผู้ประกันตน โดยจ่ายเงินสมทบกองทุนประกันสังคมมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบสองเดือนและความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลงตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 มาตรา 38(2) คือ กรณีสิ้นสภาพการเป็นลูกจ้าง โดยจะต้องยื่นแบบแสดงความจำนงสมัครภายในหกเดือนนับแต่วันที่สิ้นสภาพการเป็นลูกจ้าง ซึ่งผู้ประกันตนจะต้องนำส่งเงินสมทบเข้ากองทุนเดือนละครั้งภายในวันที่สิบห้าของเดือนถัดไป โดยผู้ประกันตนตามมาตรานี้อาจสิ้นสุดการเป็นผู้ประกันตนเมื่อ

¹³⁶ อัจฉริยา รสธำ, เพิ่งอ้าง, น. 64.

¹³⁷ พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.2533, มาตรา 19-20.

¹³⁸ พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.2533, มาตรา 21.

¹³⁹ อัจฉริยา รสธำ, เพิ่งอ้าง, น. 65.

ถึงแก่ความตายหรือไม่ส่งเงินสมทบสามเดือนติดต่อกัน ซึ่งจะสิ้นสุดตั้งแต่เดือนแรกที่ไม่ส่งเงินสมทบหรือภายในระยะเวลาสิบสองเดือนส่งเงินสมทบมาแล้วไม่ครบเก้าเดือน โดยจะสิ้นสุดในเดือนที่ส่งเงินสมทบไม่ครบเก้าเดือน แต่ในกรณีเฉพาะผู้ประกันตนที่สิ้นสุดความเป็นผู้ประกันตนจากกรณีลาออกหรือกรณีไม่ส่งเงินสมทบสามเดือนติดต่อกัน หรือภายในระยะเวลาสิบสองเดือนส่งเงินสมทบมาแล้วไม่ครบเก้าเดือนให้ดำเนินการส่งเงินสมทบครบตามเงื่อนไขที่จะก่อให้เกิดสิทธิที่จะได้รับประโยชน์ทดแทนแล้ว ให้ผู้ประกันตนนั้นมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย หรือกรณีคลอดบุตร หรือกรณีทุพพลภาพ หรือกรณีตาย ต่อไปอีกหกเดือนนับแต่วันที่สิ้นสุดสภาพการเป็นผู้ประกันตน¹⁴⁰

ก. ผู้ประกันตนตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 มาตรา 40 กรณีเป็นบุคคลอื่นซึ่งมิใช่ลูกจ้าง สามารถสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนได้ แต่จะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปีบริบูรณ์และไม่เกิน 60 ปีบริบูรณ์ ไม่เป็นผู้ทุพพลภาพ ไม่เป็นโรคตามที่กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมกำหนด ได้แก่ โรควัณโรคในระยะอันตราย โรคพิษสุราเรื้อรัง และโรคโคโคซึ่งอยู่ในระหว่างการรักษาและอยู่ในสภาพการใช้เครื่องช่วยชีวิต

ความเป็นผู้ประกันตนนี้อาจสิ้นสุดลงเมื่อผู้ประกันตนตาย หรือได้เป็นผู้ประกันตนตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 มาตรา 33 หรือมาตรา 39 หรือแสดงความจำนงต่อสำนักงานประกันสังคมว่าไม่ประสงค์เป็นผู้ประกันตนต่อไป¹⁴¹

สิทธิประโยชน์ที่ผู้ประกันตนจะได้รับภายใต้ระบบประกันสังคม พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 มาตรา 54 กำหนดประโยชน์ทดแทนที่ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับไว้ 7 กรณีดังนี้

ก. กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย ในกรณีที่ผู้ประกันตนประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยอันมิใช่เนื่องจากการทำงาน ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในด้านการให้บริการทางการแพทย์ โดยสามารถเข้ารับบริการทางการแพทย์ในสถานพยาบาลที่สำนักงานประกันสังคมกำหนด คือ กรณีเจ็บป่วยทั่วไป ผู้ประกันตนต้องเข้ารับบริการทางการแพทย์ ณ สถานพยาบาลที่เลือกตามบัตรรับรองสิทธิที่สำนักงานประกันสังคมออกให้หรือสถานพยาบาล

¹⁴⁰ พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.2533, มาตรา 41 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2537, มาตรา 13.

¹⁴¹ พระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และอัตราการจ่ายเงินสมทบ ประเภทของประโยชน์ทดแทน ตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนของบุคคลซึ่งสมัครเป็นผู้ประกันตน พ.ศ.2554, มาตรา 16.

เครือข่าย และไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ¹⁴² กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเพราะอุบัติเหตุหรือถูกเงินหรือกรณีที่สำนักงานประกันสังคมยังไม่ได้ออกบัตรรับรองสิทธิให้ ผู้ประกันตนสามารถเข้ารับบริการทางการแพทย์ ณ สถานพยาบาลใดก็ได้ สำนักงานประกันสังคมจะจ่ายค่าบริการทางการแพทย์ตามหลักเกณฑ์และอัตราที่สำนักงานประกันสังคมประกาศกำหนด¹⁴³ แต่ก็มีบางกรณีที่มีการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยด้วยเหตุหรือกลุ่มโรคและบริการที่ผู้ประกันตนไม่มีสิทธิได้รับบริการทางการแพทย์ เช่น โรคหรือการประสบอันตรายอันเนื่องมาจากการใช้สารเสพติด การกระทำใดๆ เพื่อความสวยงาม การรักษาภาวะมีบุตรยาก การผสมเทียม โรคที่ต้องใช้เวลารักษาตัวในโรงพยาบาลประเภทคนไข้ในเกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันในหนึ่งปี เป็นต้น¹⁴⁴

ข. กรณีคลอดบุตร ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนกรณีคลอดบุตร สำหรับตนเองหรือภริยา หรือสำหรับผู้หญิงซึ่งอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยากับผู้ประกันตนโดยเปิดเผย ถ้าไม่มีภริยาที่จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย สำนักงานประกันสังคมจะใช้ระบบเหมาจ่ายค่าบริการทางการแพทย์ต่อการคลอดหนึ่งครั้ง ผู้ประกันตนแต่ละคนมีสิทธิได้รับสำหรับการคลอดบุตรไม่เกิน 2 ครั้ง¹⁴⁵

ค. กรณีทุพพลภาพ¹⁴⁶ ผู้ประกันตนที่ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยอันมิใช่เนื่องจากการทำงานจนเป็นเหตุให้สูญเสียอวัยวะ หรือสูญเสียสมรรถภาพของอวัยวะอย่างถาวรในกรณีใดกรณี

¹⁴² ประกาศคณะกรรมการแพทย์ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม เรื่อง หลักเกณฑ์และอัตราสำหรับประโยชน์ทดแทนในกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยอันมิใช่เนื่องมาจากการทำงาน, ลงวันที่ 25 ธันวาคม 2546.

¹⁴³ ประกาศคณะกรรมการแพทย์ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม เรื่อง หลักเกณฑ์และจำนวนเงินทดแทนค่าบริการทางการแพทย์กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยฉุกเฉิน, ลงวันที่ 11 เมษายน 2548.

¹⁴⁴ ประกาศคณะกรรมการแพทย์ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม เรื่อง หลักเกณฑ์และอัตราสำหรับประโยชน์ทดแทนในกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยอันมิใช่เนื่องมาจากการทำงาน, ลงวันที่ 25 ธันวาคม 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับลงวันที่ 12 เมษายน 2547 ฉบับลงวันที่ 22 พฤศจิกายน 2547 และฉบับลงวันที่ 28 ธันวาคม 2553.

¹⁴⁵ พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.2533 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2537 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2542, มาตรา 66.

¹⁴⁶ ประกาศสำนักงานประกันสังคม เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ในกรณีทุพพลภาพ ลงวันที่ 23 มีนาคม 2536 กำหนดกรณีดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าผู้ประกันตนทุพพลภาพ

1. มือทั้งสองข้างขาด
2. แขนทั้งสองข้างขาด
3. มือข้างหนึ่งกับแขนข้างหนึ่งขาด
4. มือข้างหนึ่งกับขาข้างหนึ่งขาด

หนึ่ง ให้ถือว่าผู้ประกันตนทุพพลภาพ มีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทน ทั้งนี้ การเป็นผู้ทุพพลภาพหรือไม่นั้น ให้อยู่ในดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ของสำนักงานประกันสังคมเป็นผู้พิจารณาวินิจฉัย

ง. กรณีสงเคราะห์บุตร ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนกรณีสงเคราะห์บุตร¹⁴⁷ สำหรับบุตรชอบด้วยกฎหมาย ยกเว้นบุตรบุญธรรมหรือบุตรซึ่งยกให้เป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลอื่น ซึ่งผู้ประกันตนจะได้รับประโยชน์ทดแทนกรณีสงเคราะห์บุตรที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี บริบูรณ์ ผู้ประกันตนสามารถใช้สิทธิขอรับประโยชน์ทดแทนได้จำนวนคราวละไม่เกิน 2 คน โดยนับลำดับบุตรเรียงตามลำดับการเกิดก่อนหลัง โดยเงินสงเคราะห์บุตรจะใช้ระบบเหมาจ่าย¹⁴⁸

จ. กรณีว่างงาน กรณีที่ผู้ประกันตนสิ้นสภาพการเป็นลูกจ้าง และผู้ประกันตนได้ส่งเงินสมทบครบตามเงื่อนไขเวลาที่กฎหมายกำหนด ผู้ประกันตนจะมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 หมวด 2 หมวด 3 หมวด 4 และหมวด 5 ต่อไปอีกหกเดือน นับแต่วันที่สิ้นสภาพการเป็นลูกจ้าง¹⁴⁹

ฉ. กรณีชราภาพ ประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพ ได้แก่ เงินเลี้ยงชีพรายเดือน เรียกว่า เงินบำนาญชราภาพและเงินบำเหน็จที่จ่ายให้ครั้งเดียว เรียกว่า เงินบำเหน็จชราภาพ¹⁵⁰

ช. กรณีตาย สิทธิประโยชน์ของผู้ประกันตนในกรณีที่ผู้ประกันตนถึงแก่ความตาย คือ ค่าทำศพและค่าเงินสงเคราะห์¹⁵¹

5. แขนข้างหนึ่งกับเท้าข้างหนึ่งขาด

6. แขนข้างหนึ่งกับขาข้างหนึ่งขาด

7. สูญเสียลูกตาทั้งสองข้างหรือสูญเสียลูกตาข้างหนึ่งกับสูญเสียสมรรถภาพในการมองเห็นร้อยละ 90 ขึ้นไปหรือเสียความสามารถในการมองเห็นตั้งแต่ 3/60 หรือมากกว่าของตาอีกข้างหนึ่ง หรือสูญเสียสมรรถภาพในการมองเห็นร้อยละ 90 ขึ้นไปหรือเสียความสามารถในการมองเห็นตั้งแต่ 3/60 หรือมากกว่าของตาทั้งสองข้าง

8. โรคหรือการบาดเจ็บของไขสันหลัง เป็นเหตุให้มือหรือแขนทั้งสองข้าง มือข้างหนึ่งกับแขนข้างหนึ่ง มือข้างหนึ่งกับขาข้างหนึ่งหรือแขนข้างหนึ่งกับขาหรือเท้าอีกข้างหนึ่งหรือขาทั้งสองข้างกับการขยับย้าย ปัสสาวะ อุจจาระ สูญเสียสมรรถภาพโดยสิ้นเชิง

9. โรคหรือการบาดเจ็บของสมอง เป็นเหตุให้สูญเสียความสามารถของอวัยวะของร่างกายจนไม่สามารถประกอบกิจวัตรประจำวันได้และต้องมีผู้อื่นมาช่วยเหลือดูแล

¹⁴⁷ พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.2533, มาตรา 75.

¹⁴⁸ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และอัตราค่าจ่ายประโยชน์ทดแทนกรณีสงเคราะห์บุตร 2549.

¹⁴⁹ อัจฉริยา รสฉ่ำ, เพิ่งอ้าง, น. 75.

¹⁵⁰ พระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542, มาตรา 8.

¹⁵¹ อัจฉริยา รสฉ่ำ, เพิ่งอ้าง, น. 75.

ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

ตามร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับลงประชามติ) พุทธศักราช 2559 ได้บัญญัติให้รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง¹⁵² และตามพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติให้ประชาชนชาวไทยที่สิทธิได้รับบริการสาธารณสุขภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ โดยกำหนดให้บุคคลทุกคนที่ยังไม่มีสิทธิทางด้านบริการสาธารณสุขในระบบอื่นๆ ให้ได้รับความคุ้มครองภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ¹⁵³

ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติได้จัดตั้งขึ้นโดยให้การดำเนินการเป็นไปตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ซึ่งกำหนดให้มีการจัดตั้งสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติขึ้นเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข¹⁵⁴ และกำหนดให้มีคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติขึ้น โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขเป็นประธานคณะกรรมการและมีเลขาธิการสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเป็นเลขานุการของคณะกรรมการ¹⁵⁵ เพื่อการปฏิบัติการกิจด้านนโยบายเกี่ยวกับการสร้างหลักประกันสุขภาพและพัฒนา ระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า¹⁵⁶ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติทำหน้าที่จัดบริการสาธารณสุขให้แก่บุคคลที่ไม่มีสิทธิสวัสดิการรักษายาบาลจากกฎหมายประกันสังคม หรือสวัสดิการรักษายาบาลของข้าราชการหรือรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐอื่นๆ ภายใต้การควบคุมดูแลของคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ซึ่งมีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการว่า “สิทธิหลักประกันสุขภาพ” หรือที่เคยรู้จักกันในชื่อ “สิทธิ 30 บาท หรือ สิทธิบัตรทอง”¹⁵⁷

พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 หมวด 4 ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสนับสนุนและส่งเสริมการจัดบริการสาธารณสุขของหน่วยบริการและเป็นการส่งเสริมให้บุคคลสามารถเข้าถึงบริการ

¹⁵² ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับลงประชามติ) พุทธศักราช 2559, มาตรา 55.

¹⁵³ พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2545, มาตรา 5.

¹⁵⁴ พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2545, มาตรา 24.

¹⁵⁵ พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2545, มาตรา 13.

¹⁵⁶ พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2545, มาตรา 18.

¹⁵⁷ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, “คู่มือผู้ใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพ(ออนไลน์),”

สาธารณสุขได้อย่างทั่วถึงและอย่างมีประสิทธิภาพ¹⁵⁸ ซึ่งกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติจะประกอบด้วยแหล่งที่มาของเงินทุนในด้านต่างๆ เช่น เงินที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี เงินที่ได้รับจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ เงินที่ได้รับจากการดำเนินการให้บริการสาธารณสุขตามพระราชบัญญัตินี้ หรือเงินสมทบอื่นๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติ เป็นต้น¹⁵⁹

โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติได้รับจัดสรรงบประมาณกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สำหรับประชากรผู้มีสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ จำนวน 48.606 ล้านคน เป็นวงเงินทั้งสิ้นจำนวน 153,151.661 ล้านบาท¹⁶⁰

หลักเกณฑ์ของผู้มีสิทธิในการเข้ารับบริการสาธารณสุขภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ คือ บุคคลที่ประสงค์จะใช้สิทธิในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติให้ยื่นคำขอลงทะเบียนต่อสำนักงานหรือหน่วยงานที่สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติกำหนด¹⁶¹ เพื่อกำหนดเป็นหน่วยบริการประจำในการให้การดูแลทางด้านสุขภาพซึ่งจะถือเป็นหน่วยบริการระดับต้นหรือหน่วยบริการปฐมภูมิ และหน่วยบริการร่วมให้บริการ โดยยังทำหน้าที่เป็นหน่วยบริการคู่สัญญาสำหรับบริการปฐมภูมิเป็นหน่วยงานที่รับขึ้นทะเบียนประชาชนอันเป็นสถานพยาบาลด้านแรก ซึ่งทำหน้าที่ในการให้บริการแบบผสมผสาน ตั้งแต่การรักษาพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค และการฟื้นฟู ตลอดจนประสานงานการส่งต่อผู้ป่วยไปยังสถานพยาบาลอื่นซึ่งเป็นหน่วยบริการที่รับการส่งต่อตามสภาพความเจ็บป่วยและความจำเป็นด้านสุขภาพ¹⁶²

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ¹⁶³

ก. เป็นบุคคลสัญชาติไทย

ข. มีหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน 13 หลักอย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยต้องมีข้อมูลอยู่ในฐานข้อมูลประชากรของสำนักบริหารการทะเบียน กระทรวงมหาดไทย

บุคคลที่ไม่มีสิทธิภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพ¹⁶⁴ ได้แก่

¹⁵⁸ พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545, มาตรา 38.

¹⁵⁹ พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545, มาตรา 39.

¹⁶⁰ ผลการดำเนินงานการสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 (1 ตุลาคม 2557 – 31 มีนาคม 2558), น. 1.

¹⁶¹ พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545, มาตรา 6.

¹⁶² อัจฉริยา รสธำ, *เพ็งอ้าง*, น. 76 - 77.

¹⁶³ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, “คู่มือผู้ใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพ(ออนไลน์),” สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2558, จาก <http://stream.nhso.go.th/portals/0/library/library09.pdf>

¹⁶⁴ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, *คู่มือหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2556*,

- ก. ผู้มีสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยประกันสังคม
 - ข. ผู้มีสิทธิตามพระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล
 - ค. พนักงานหรือลูกจ้างขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาล
 - ง. พนักงานหรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ
 - จ. คู่สมรส บุตร หรือบิดมารดา หรือบุคคลอื่นใดที่ได้รับสวัสดิการการรักษาพยาบาลโดยอาศัยสิทธิของบุคคลข้อ ข. ค. และ ง.
 - ฉ. ครูโรงเรียนเอกชน
 - ช. ข้าราชการการเมือง ได้แก่ นายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการ รัฐมนตรีช่วยว่าการ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งรัฐได้จัดหาสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลให้อยู่แล้ว
 - ซ. ผู้ซึ่งปฏิบัติงานให้แก่หน่วยงานอื่นของรัฐหรือบุคคลอื่นใดที่มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลโดยใช้จ่ายจากเงินงบประมาณของรัฐ
- ในกรณีที่คนไทยอาศัยอยู่ในต่างประเทศติดต่อกันมากกว่า 2 ปีขึ้นไป หรือผู้ที่ลงทะเบียนเลือกตั้งในต่างประเทศ จะสามารถใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าได้ต่อเมื่อเดินทางกลับมาอาศัยอยู่ในประเทศไทยแล้ว เนื่องจากรัฐบาลไม่ได้จัดสรรงบประมาณเหมาจ่ายรายหัวสำหรับบุคคลกลุ่มดังกล่าวในขณะที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศ¹⁶⁵
- ตามพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 มาตรา 3 กำหนดให้ผู้มีสิทธิภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติจะได้รับความคุ้มครองค่าใช้จ่ายเพื่อการบริหารสาธารณสุข¹⁶⁶ ดังนี้
- ก. การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรคและการควบคุมโรค
 - ข. การตรวจ การวินิจฉัย การรักษาและการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์จนถึงสิ้นสุดการรักษา ทั้งนี้ รวมถึงการแพทย์ทางเลือกที่ผ่านการรับรองของคณะกรรมการ
 - ค. การตรวจและรับฝากครรภ์ ครอบคลุมการตรวจและการบริหาร เพื่อสร้างเสริมสุขภาพของหญิงมีครรภ์
 - ง. ค่าทำคลอด ครอบคลุมการคลอดบุตร รวมกันไม่เกิน 2 ครั้ง กรณีที่บุตรมีชีวิตอยู่
 - จ. ค่าอาหารและค่าห้องสามัญ

(ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2555), น. 44.

¹⁶⁵ เพ็งอ้าง, น. 45.

¹⁶⁶ อัจฉริยา รสคำ, เพ็งอ้าง, น. 79 - 81.

ฉ. การบริหารทารกแรกเกิด

ช. การถอนฟัน การอุดฟัน การขูดหินปูน การทำฟันปลอมฐานพลาสติก การรักษาโพรงประสาทฟันน้ำนม และการใส่เพดานเทียมในเด็กปากแหว่งเพดานโหว่

ซ. ค่ายา ค่าเวชภัณฑ์ ค่าอวัยวะเทียม และค่าอุปกรณ์ทางการแพทย์ ตามข้อบ่งชี้ทางการแพทย์ โดยครอบคลุมยาตามกรอบบัญชียาหลักแห่งชาติ

ณ. การจัดส่งต่อเพื่อการรักษาระหว่างหน่วยบริการ โดยครอบคลุมเฉพาะกรณีเจ็บป่วยฉุกเฉิน และการส่งต่อเพื่อการรักษาระหว่างสถานพยาบาล ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ญ. ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายและจิตใจ ครอบคลุมการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์จนถึงสิ้นสุดการรักษา

ฎ. ค่าบำบัดและการบริการทางการแพทย์หรือค่าใช้จ่ายอื่น นอกเหนือจาก ก.-ญ. ที่คณะกรรมการกำหนด

แต่ก็มีสิทธิประโยชน์ในบางกรณีที่พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ไม่ให้ความคุ้มครองในเรื่องค่าใช้จ่ายเพื่อการบริการสาธารณสุข เช่น การบำบัดและฟื้นฟูผู้ติดยาและเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติด การรักษาภาวะมีบุตรยาก การผสมเทียม การรักษาที่อยู่ในระหว่างการค้นคว้าทดลอง เป็นต้น

บทที่ 3

มาตรการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทาง การแพทย์ตามกฎหมายไทย และกฎหมายต่างประเทศ

เนื้อหาบทวิจัยในบทที่ 3 นี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอให้เห็นถึงมาตรการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การหักค่าลดหย่อนทางภาษี และมาตรการทางภาษีของประเทศไทย โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ว่าปัจจุบันกฎหมายภาษีของประเทศไทยมีการบัญญัติถึงกรณีนี้มากน้อยเพียงใด เพียงพอและเหมาะสมต่อความต้องการของประชาชน ณ ปัจจุบันหรือไม่ อีกทั้งยังได้นำเสนอกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ในกฎหมายต่างประเทศ คือ ประเทศแคนาดา และสหพันธรัฐมาเลเซีย เพื่อที่จะได้นำมาเป็นข้อมูลในการเปรียบเทียบกับหลักความเป็นธรรมและหลักความมีประสิทธิภาพในบทที่ 4 ต่อไป

3.1 มาตรการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและการหักค่าลดหย่อนตามกฎหมายไทย

3.1.1 หลักกฎหมายเกี่ยวกับการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

จากที่ได้กล่าวมาแล้วเบื้องต้นในบทที่ 2 ว่ารัฐบาลจะทำการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ต่อเมื่อบุคคลนั้นมีเงินได้อันเข้าลักษณะพึงเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งเงินได้อันเข้าลักษณะพึงเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ได้แก่

- 1) เงิน
- 2) ทรัพย์สินซึ่งอาจคำนวณเป็นเงินได้ ทั้งนี้การได้รับทรัพย์สินถือว่าเป็นการได้รับเงินได้พึงประเมินไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะเป็นทรัพย์สินประเภทอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ ส่วนจะถือว่าเป็นเงินได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับว่าทรัพย์สินนั้นย่อมแล้วแต่ราคาทรัพย์สินในขณะนั้นว่ามีราคาเป็นเท่าใด
- 3) ประโยชน์ที่อาจคำนวณเป็นเงินได้ การได้รับประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งอาจคิดคำนวณเป็นเงินได้ก็ถือว่าเป็นเงินได้พึงประเมิน เช่น การที่พนักงานบริษัทได้พักอาศัยอยู่ในบ้านพักของบริษัท โดยไม่ต้องเสียค่าเช่า เป็นต้น
- 4) ภาษีอากรที่ผู้จ่ายเงินหรือผู้อื่นออกแทนให้ ตามที่ได้มีการบัญญัติไว้ในประมวลรัษฎากร มาตรา 40

5) เครดิตภาษีตามที่กฎหมายกำหนด ตามที่ได้มีการบัญญัติไว้ในประมวลรัษฎากร มาตรา 47 ทวิ

เงินได้พึงประเมินจะต้องเป็นสิ่งที่ได้รับมาแล้ว มิใช่เป็นเพียงสิทธิเรียกร้องที่จะได้รับในภายหน้า เมื่อเงินได้พึงประเมินจะต้องเป็นสิ่งที่ได้รับมาแล้ว จึงเท่ากับว่า ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาใช้เกณฑ์เงินสดในการคำนวณเพื่อเสียภาษี

เนื่องจากเงินได้อันเข้าลักษณะพึงเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหรือเงินได้พึงประเมินเป็นเงินได้ที่บุคคลได้รับมาซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะมีได้เป็นการได้มาโดยเปล่าๆ แต่ผู้มีเงินได้จะต้องเสียค่าใช้จ่ายลงทุนลงแรง ดังนั้นเพื่อความเป็นธรรม ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กฎหมายจึงกำหนดให้ผู้มีเงินได้นำเงินได้นั้นๆ มาหักค่าใช้จ่ายได้ตามสมควรแก่กรณี ทั้งนี้ก็เพื่อให้ทราบถึงความสามารถในการเสียภาษีของผู้มีเงินได้อย่างแท้จริง¹ โดยการหักค่าใช้จ่ายกฎหมายก็จะอนุญาตให้หักค่าใช้จ่ายในจำนวนที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของเงินได้พึงประเมินว่าเป็นเงินได้พึงประเมินประเภทใด เพราะเงินได้พึงประเมินต่างประเภทกันก็ย่อมที่จะมีค่าใช้จ่ายที่แตกต่างกันออกไป

ประมวลรัษฎากรได้แบ่งประเภทของเงินได้พึงประเมินออกเป็น 8 ประเภท ซึ่งเป็นการแบ่งตามลักษณะแหล่งที่มาของเงินได้นั้น โดยเงินได้พึงประเมินทั้ง 8 ประเภทระบุไว้ในมาตรา 40 (1)-(8) มีดังต่อไปนี้

1) เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(1)

คือ เงินได้ที่ได้รับเนื่องมาจากการจ้างแรงงาน ไม่ว่าจะเป็นเงินเดือน ค่าจ้าง เบี้ยเลี้ยง โบนัส เบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ เงินค่าเช่าบ้าน เงินที่คำนวณได้จากมูลค่าของการได้อยู่บ้านที่นายจ้างให้อยู่โดยไม่เสียค่าเช่า เงินที่นายจ้างจ่ายชำระหนี้ใดๆ ซึ่งลูกจ้างมีหน้าที่ต้องชำระ และเงินทรัพย์สิน หรือประโยชน์ใดๆ บรรดาที่ได้เนื่องมาจากการจ้างแรงงาน²

2) เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(2)

คือ เงินได้เนื่องจากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำ หรือจากการรับทำงานให้ ไม่ว่าจะเป็นค่าธรรมเนียม ค่านายหน้า ค่าส่วนลด เงินอุดหนุนในงานที่ทำ เบี้ยประชุม บำเหน็จ โบนัส เงินค่าเช่าบ้าน เงินที่คำนวณได้จากมูลค่าของการได้อยู่บ้านที่ผู้จ่ายเงินได้ให้อยู่โดยไม่เสียค่าเช่า เงินที่ผู้จ่ายได้จ่ายชำระหนี้ใดๆ ซึ่งผู้มีเงินได้มีหน้าที่ต้องชำระ และเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์ใดๆ บรรดาที่ได้

¹ ปรีดา นาคเนาวทิม, เศรษฐศาสตร์การภาษีอากร, (ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2526) น. 81.

² ประมวลรัษฎากร, มาตรา 40 (1).

เนื่องจากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำ หรือจากการรับทำงานให้ นั้น ไม่ว่าหน้าที่ หรือตำแหน่งงาน หรืองานที่รับทำให้นั้นจะเป็นการประจำหรือชั่วคราว³

เงินได้ประเภทนี้มีลักษณะคล้ายกับเงินได้ตามมาตรา 40(1) แต่ต่างกันที่ เงินได้ตามมาตรา 40(1) นั้น ต้องเป็นเงินได้ที่เกิดจากการจ้างแรงงาน โดยผู้จ่ายเงินและผู้รับเงินมีความสัมพันธ์กันในลักษณะนายจ้างกับลูกจ้าง ส่วนเงินได้ตามมาตรา 40(2) ผู้มีเงินได้ไม่ใช่ลูกจ้างแรงงาน

ทั้งนี้ความหมายของการรับทำงานให้ นั้น หมายความว่ารวมถึง การจ้างตามมาตรา 587 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ผู้ว่าจ้างตกลงจะให้สินจ้างเพื่อมุ่งหวังต่อผลสำเร็จแห่งการที่ทำนั้นด้วย⁴

3) เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(3)

คือ ค่าแห่งกู้ดวิลล์ ค่าแห่งลิขสิทธิ์หรือสิทธิอย่างอื่น เงินปีหรือเงินได้มีลักษณะเป็นเงินรายปีอันได้มาจากพินัยกรรม นิติกรรมอย่างอื่น หรือคำพิพากษาของศาล⁵

เนื่องจากประมวลรัษฎากร ไม่ได้กำหนดคำจำกัดความของ “ค่าแห่งกู้ดวิลล์” ไว้ จึงจำเป็นต้องอาศัยการตีความจากความหมายของคำว่า “กู้ดวิลล์” เพื่อทำความเข้าใจ

กู้ดวิลล์ คือ ความได้เปรียบหรือผลประโยชน์ที่ได้มาโดยการก่อตั้งซึ่งมีค่าเกินกว่าส่วนของทุน เงิน หรือทรัพย์สินที่ใช้ในการประกอบกิจการ อันเป็นผลมาจากการอุดหนุนและสนับสนุน ซึ่งได้รับอย่างสม่ำเสมอจากลูกค้า อันเนื่องมาจากสถานที่ตั้งหรือการยอมรับนับถือหรือชื่อเสียงทางด้านทักษะ ความสามารถ ฯลฯ กู้ดวิลล์จึงเป็นสิทธิที่เกิดขึ้นจากความได้เปรียบที่เกิดขึ้นจากการประกอบกิจการอย่างต่อเนื่อง ลูกค้าซึ่งเคยติดต่อธุรกิจเป็นปกติธุระกับผู้ประกอบการรายหนึ่ง ย่อมพอใจที่จะติดต่อธุรกิจนั้นต่อไป แม้ว่าธุรกิจนั้นจะถูกเปลี่ยนเจ้าของไปแล้ว กู้ดวิลล์เป็นสิทธิในทรัพย์สินไม่มีรูปร่าง และเป็นทรัพย์สินที่มีคุณค่าทางธุรกิจ ดังที่ได้กล่าวมาสรุปได้ว่าค่าแห่งกู้ดวิลล์ หมายความว่า ราคาที่ผู้ซื้อกิจการจะต้องจ่ายเพื่อซื้อกิจการส่วนที่สูงกว่าราคาทรัพย์สินสุทธิ และรวมถึงค่าไม่แข่งขันที่ผู้ซื้อกิจการจะต้องจ่าย เพื่อตอบแทนตามตกลงที่ผู้ขายกิจการจะไม่ประกอบกิจการแข่งขันกับผู้ซื้อกิจการภายในอาณาเขตและเวลาที่กำหนด⁶

ค่าแห่งลิขสิทธิ์ หมายถึง สิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะทำการใดๆ เกี่ยวกับงานสร้างสรรค์วรรณกรรม นาฏกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ งานแพร่เสียง หรืองานอื่นใดในแผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะ

³ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 40 (2).

⁴ เพิ่งอ้าง.

⁵ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 40(3).

⁶ สืบค้นเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2558, จาก <http://digi.library.tu.ac.th/thesis/la/0498/08บทที่3.pdf>

เงินได้ที่มีลักษณะเป็นเงินรายปีที่ได้จากพันธกรรม นิติกรรมอย่างอื่น หรือคำพิพากษาของศาล เช่น ผู้ตายได้ทำพันธกรรมให้ผู้จัดการมรดกจ่ายเงินให้บุตรเป็นรายเดือนจนกว่าบุตรนั้นจะบรรลุนิติภาวะ ถือเป็นเงินรายปีที่ได้มาจากพันธกรรม หรือการนำเอาทรัพย์สินมาจัดตั้งเป็นมูลนิธิหาผลประโยชน์เพื่อแบ่งให้บุตรหลานไว้ใช้จ่ายเพื่อการศึกษา

คำสิทธิอย่างอื่น คือ คำสิทธิในทำนองเดียวกันตามบทบัญญัติในมาตรานี้ หมายถึง คำตอบแทนการได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิทางทรัพย์สินทางปัญญา

4) เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(4)

คือ เงินได้ที่เป็น

4.1) ดอกเบี้ยพันธบัตร ดอกเบี้ยเงินฝาก ดอกเบี้ยหุ้นกู้ ดอกเบี้ยตั๋วเงิน ดอกเบี้ยเงินกู้ยืม ไม่ว่าจะมีส่วนประกันหรือไม่ ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่อยู่ในบังคับต้องถูกหักภาษีไว้ ณ ที่จ่ายตามกฎหมายว่าด้วยภาษีเงินได้ปีใดเสียเฉพาะส่วนที่เหลือจากถูกหักภาษีไว้ ณ ที่จ่ายตามกฎหมายดังกล่าว หรือผลต่างระหว่างราคาไถ่ถอนกับราคาจำหน่ายตั๋วเงินหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือนิติบุคคลอื่นเป็นผู้ออกและจำหน่ายครั้งแรกในราคาต่ำกว่ายืม หรือจากสิทธิเรียกร้องในหนี้ทุกชนิด ไม่ว่าจะมีส่วนประกันหรือไม่ก็ตาม⁷

4.2) เงินปันผล เงินส่วนแบ่งของกำไร หรือประโยชน์อื่นใดที่ได้จากบริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล กองทุนรวม หรือสถาบันการเงินที่มีกฎหมายโดยเฉพาะของประเทศไทย จัดตั้งขึ้นสำหรับให้กู้ยืมเงินเพื่อส่งเสริมการเกษตรกรรม พาณิชยกรรมหรืออุตสาหกรรม เงินปันผล หรือเงินส่วนแบ่งของกำไรที่อยู่ในบังคับต้องถูกหักภาษีไว้ ณ ที่จ่ายตามกฎหมายว่าด้วยภาษีเงินได้ปีใดเสียเฉพาะส่วนที่เหลือจากหักภาษีไว้ ณ ที่จ่ายตามกฎหมายดังกล่าว

ในกรณีที่บุตรชอบด้วยกฎหมายที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเป็นผู้มีเงินได้และความเป็นสามีภริยาของบิดาและมารดาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ให้ถือว่าเงินได้ของบุตรดังกล่าวเป็นเงินได้ของบิดา แต่ถ้าความเป็นสามีภริยาของบิดาและมารดาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ให้ถือว่าเงินได้ของบุตรดังกล่าวเป็นเงินได้ของบิดาหรือมารดาผู้ใช้อำนาจปกครอง หรือของบิดาในกรณีบิดามารดาใช้อำนาจปกครองร่วมกัน และใช้บังคับกรณีบุตรบุญธรรมที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเป็นผู้มีเงินได้ด้วย⁸

4.3) เงินโบนัสที่จ่ายให้แก่ผู้ถือหุ้นหรือผู้เป็นหุ้นส่วนในบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล⁹

⁷ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 40(4)(ก).

⁸ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 40(4)(ข).

⁹ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 40(4)(ค).

4.4) เงินลงทุนของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลเฉพาะส่วนที่จ่ายไม่เกินกว่ากำไร และเงินที่กันไว้ร่วมกัน¹⁰

4.5) เงินเพิ่มทุนของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลซึ่งตั้งจากกำไรที่ได้มาหรือเงินที่กันไว้ร่วมกัน¹¹

4.6) ผลประโยชน์ที่ได้จากการที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลควมเข้ากัน หรือรับช่วงกัน หรือเลิกกัน ซึ่งตีราคาเป็นเงินได้เกินกว่าเงินทุน¹²

4.7) ผลประโยชน์ที่ได้จากการโอนการเป็นหุ้นส่วน หรือโอนหุ้น หุ้นกู้ พันธบัตร หรือตั๋วเงิน หรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือนิติบุคคลอื่นเป็นผู้ออก ทั้งนี้ เฉพาะซึ่งตีราคาเป็นเงินได้เกินกว่าที่ลงทุน¹³

5) เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(5)

คือ เงินได้หรือประโยชน์อย่างอื่นที่ได้เนื่องมาจาก

5.1) การให้เช่าทรัพย์สิน¹⁴

5.2) การผลิตสัญญาเช่าซื้อทรัพย์สิน¹⁵

5.3) การผลิตสัญญาซื้อขายเงินผ่อนซึ่งผู้ขายได้รับคืนทรัพย์สินที่ขายนั้น โดยไม่ต้องคืนเงินหรือประโยชน์ที่ได้รับไว้แล้ว¹⁶

6) เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(6)

คือ เงินได้ที่ได้รับเนื่องมาจากการประกอบวิชาชีพอิสระ คือ วิชากฎหมาย การประกอบโรคศิลปะ วิศวกรรม สถาปัตยกรรม การบัญชี ประณีตศิลปกรรม หรือวิชาชีพอื่น ซึ่งจะได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดชนิดไว้¹⁷ ปัจจุบันยังไม่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เงินได้จากวิชาชีพอิสระอื่นใดเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรานี้

7) เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(7)

¹⁰ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 40(4)(ง).

¹¹ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 40(4)(จ).

¹² ประมวลรัษฎากร, มาตรา 40(4)(ฉ).

¹³ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 40(4)(ซ).

¹⁴ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 40(5)(ก).

¹⁵ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 40(5)(ข).

¹⁶ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 40(5)(ค).

¹⁷ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 40(6).

คือ เงินได้ที่ได้รับเนื่องมาจากการรับเหมาที่ผู้รับเหมาต้องลงทุนด้วยการจัดหา
สัมภาระในส่วนสำคัญนอกจากเครื่องมือ¹⁸

8) เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(8)

คือ เงินได้ที่ได้รับเนื่องมาจากการธุรกิจ การพาณิชย์ การเกษตร การอุตสาหกรรม การ
ขนส่ง หรือการอื่นนอกจากที่ระบุไว้ในมาตรา 40(1)-(7)¹⁹

เงินได้ประเภทนี้เป็นเงินได้ครอบคลุมกว้างขวาง เงินได้ใดหากไม่สามารถจัดเป็นเงินได้
พึงประเมินตามมาตรา 40(1)-(7) แล้ว ต้องจัดเป็นเงินได้พึงประเมินประเภทนี้ และเงินได้ใดหากผู้มี
เงินได้พิสูจน์ไม่ได้ว่าเป็นเงินได้พึงประเมินประเภทใดแล้วต้องถือว่าเป็นเงินได้พึงประเมินประเภทนี้
นอกจากนี้ยังมีเงินได้พึงประเมินบางประเภทที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องนำมารวมคำนวณ
เพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คือ เงินได้พึงประเมินที่บัญญัติไว้ในประมวลรัษฎากร มาตรา 42
เป็นต้นว่า

ประมวลรัษฎากร มาตรา 42(1) ได้แก่ ค่าเบี้ยเลี้ยงหรือค่าพาหนะ ซึ่งลูกจ้างหรือผู้รับ
หน้าที่หรือตำแหน่งงาน หรือผู้รับทำงานให้ ได้จ่ายไปโดยสุจริตตามความจำเป็นเฉพาะ ในการที่ต้อง
ปฏิบัติการตามหน้าที่ของตนเองและได้จ่ายไปทั้งหมดในการนั้น

ประมวลรัษฎากร มาตรา 42(3) ได้แก่ เงินค่าเดินทางซึ่งนายจ้างจ่ายให้ลูกจ้าง เฉพาะส่วน
ที่ลูกจ้างได้จ่ายทั้งหมดโดยจำเป็นเพื่อการเดินทางจากต่างถิ่นในการเข้ารับงานเป็นครั้งแรก หรือใน
การกลับถิ่นเดิมเมื่อการจ้างได้สิ้นสุดลงแล้ว แต่ช้อยกเว้นนี้มีให้รวมถึงเงินค่าเดินทางที่ลูกจ้างได้รับ
ในการกลับถิ่นเดิม และในการเข้ารับงานของนายจ้างเดิมภายในสามร้อยหกสิบห้าวัน นับแต่วันที่การ
จ้างครั้งก่อนได้สิ้นสุดลง

ประมวลรัษฎากร มาตรา 42(9) ได้แก่ การขายสังหาริมทรัพย์อันเป็นมรดก หรือ
สังหาริมทรัพย์ที่ได้มาโดยมิได้มุ่งในทางการค้าหรือหากำไร แต่ไม่รวมถึงเรือกำปั่น เรือที่มีระวาง
ตั้งแต่หกตันขึ้นไป เรือกลไฟ หรือเรือยนต์ที่มีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป หรือแพ

ประมวลรัษฎากร มาตรา 42(11) ได้แก่ รางวัลเพื่อการศึกษาหรือค้นคว้าในวิทยาการ
รางวัลสลากกินแบ่งหรือสลากออมสินของรัฐบาล รางวัลที่ทางราชการจ่ายให้ในการประกวดหรือ
แข่งขัน ซึ่งผู้รับมิได้มีอาชีพในการประกวดหรือแข่งขัน หรือสินบนรางวัลที่ทางราชการจ่ายให้เพื่อ
ประโยชน์ในการปราบปรามการกระทำความผิด

¹⁸ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 40(7).

¹⁹ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 40(8).

ประมวลรัษฎากร มาตรา 42(28) ได้แก่ เงินได้ที่ได้รับจากการอุปการะโดยหน้าที่ ธรรมเนียมหรือจากการให้โดยเสน่หาเนื่องในพิธี หรือตามโอกาสแห่งขนบธรรมเนียมประเพณี ทั้งนี้ จากบุคคลซึ่งมิใช่บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือคู่สมรสเฉพาะเงินได้ในส่วนที่ไม่เกินสิบล้านบาทตลอดปี ภาษีนั้น

การหักค่าใช้จ่าย

เนื่องจากเงินได้พึงประเมินเป็นเงินได้ที่บุคคลได้รับมาซึ่งส่วนใหญ่มิได้เป็นการได้มาโดยเปล่าๆ แต่ผู้มีเงินได้จะต้องเสียค่าใช้จ่ายลงทุนลงแรง ดังนั้นเพื่อความเป็นธรรม ในการคำนวณภาษี เงินได้บุคคลธรรมดา กฎหมายจึงกำหนดให้ผู้มีเงินได้นำเงินได้นั้นๆ มาหักค่าใช้จ่ายได้ตามสมควรแก่กรณี ทั้งนี้ก็เพื่อให้ทราบถึงความสามารถในการเสียภาษีของผู้มีเงินได้อย่างแท้จริง²⁰

ตามปกติการหักค่าใช้จ่ายก็จะให้หักได้ตามความจำเป็นและสมควร ในกรณีการจ่ายที่มีลักษณะเป็นการลงทุนก็อาจไม่ยอมให้หักทั้งหมดในคราวเดียว แต่อาจยอมให้หักหรือตัดจ่ายได้เป็นงวดๆ เป็นค่าเสื่อมราคาหรือเสื่อมค่า ส่วนในประเทศด้อยพัฒนาซึ่งมีระบบบัญชีและเอกสารการใช้จ่ายยังไม่สมบูรณ์ กฎหมายภาษีมักกำหนดอัตราค่าใช้จ่ายมาตรฐานไว้เป็นการเหมาว่า รายได้ประเภทนั้นประเภทนี้ยอมให้หักค่าใช้จ่ายได้เท่าใด ทั้งนี้ อาจกำหนดค่าใช้จ่ายต่ำสุดและค่าใช้จ่ายสูงสุดไว้ การให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมา โดยกำหนดเป็นร้อยละ ซึ่งเป็นการแบ่งเบาภาระเจ้าหน้าที่ในอันที่จะต้องตรวจสอบรายละเอียดและหลักฐานการจ่าย ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษี ทางฝ่ายผู้เสียภาษีก็น่าจะสะดวกไม่ต้องห่วงในการที่จะต้องรักษาหลักฐานการใช้จ่ายหรือการทำบัญชีรายจ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่กิจการส่วนใหญ่มีขนาดเล็กหรือเป็นกิจการภายในครอบครัวเป็นส่วนใหญ่²¹

จากลักษณะของการหักค่าใช้จ่าย จะทำให้สามารถแบ่งประเภทของการหักค่าใช้จ่ายออกได้เป็น 2 วิธี คือ

1) การหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมา

วิธีนี้เป็นการหักค่าใช้จ่ายแบบกำหนดค่าใช้จ่ายในอัตราตายตัว โดยกำหนดเป็นร้อยละของยอดเงินได้พึงประเมิน ไม่ว่าค่าใช้จ่ายที่แท้จริงจะมากกว่าหรือน้อยกว่าค่าใช้จ่ายที่กำหนดไว้ก็ตาม ประมวลรัษฎากรได้กำหนดให้มีการหักค่าใช้จ่ายเงินได้พึงประเมินประเภทต่างๆ ก่อนนำไปคำนวณภาษี ดังนี้

²⁰ ปรีดา นาคเนาวทิมา, *เพ็งอ้าง*, น. 81.

²¹ *เพ็งอ้าง*, น. 81.

เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(1) ซึ่งเป็นเงินได้จากการจ้างแรงงาน และเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(2) ซึ่งเป็นเงินได้เนื่องจากการรับทำงานให้หรือเพราะหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำ ประมวลรัษฎากร มาตรา 42 ทวิ ให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้ร้อยละ 40 แต่รวมแล้วต้องไม่เกิน 60,000 บาท ในกรณีสามีภริยาค้างฝ่ายต่างมีเงินได้พึงประเมินและความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ให้ต่างฝ่ายต่างหักค่าใช้จ่ายได้ตามที่กำหนดไว้ข้างต้น²²

เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(3) ซึ่งเป็นเงินได้จากค่าแห่งภูตวิธ ค่าลิขสิทธิ์หรือสิทธิอื่นๆ เฉพาะค่าแห่งลิขสิทธิ์ ประมวลรัษฎากร มาตรา 42 ศรี ให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้ร้อยละ 40 แต่รวมแล้วต้องไม่เกิน 60,000 บาท ในกรณีสามีภริยาค้างฝ่ายต่างมีเงินได้พึงประเมินและความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ให้ต่างฝ่ายต่างหักค่าใช้จ่ายได้ตามที่กำหนดไว้ข้างต้น²³

สำหรับค่าแห่งภูตวิธ หรือสิทธิอื่นๆ เงินปี หรือเงินได้ที่มีลักษณะเป็นเงินรายปีอันได้มาจากพินัยกรรม นิติกรรมอย่างอื่น หรือคำพิพากษาของศาล ไม่ยอมให้หักค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น²⁴

เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(4) ซึ่งเป็นเงินได้ที่ได้รับเนื่องมาจากดอกเบี้ย พันธบัตร ดอกเบี้ยเงินฝาก ดอกเบี้ยหุ้นกู้ ดอกเบี้ยตั๋วเงิน ดอกเบี้ยเงินกู้ยืม เงินปันผล เงินส่วนแบ่งของกำไร เงินโบนัสที่จ่ายให้แก่ผู้ถือหุ้นหรือผู้เป็นหุ้นส่วนในบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล เงินลดทุนของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลเฉพาะส่วนที่จ่ายไม่เกินกว่ากำไรและเงินที่กันไว้ร่วมกัน เงินเพิ่มทุนของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลซึ่งตั้งจากกำไรที่ได้มาหรือเงินที่กันไว้ร่วมกัน ผลประโยชน์ที่ได้จากการที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลควบเข้ากัน ผลประโยชน์ที่ได้จากการโอนการเป็นหุ้นส่วน ฯลฯ เงินได้พึงประเมินประเภทนี้กฎหมายไม่อนุญาตให้หักค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด

เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(5) ซึ่งเป็นเงินหรือประโยชน์อย่างอื่นที่ได้เนื่องจากการให้เช่าทรัพย์สิน การผลิตสัญญาเช่าซื้อทรัพย์สิน การผลิตสัญญาซื้อขายเงินผ่อนซึ่งผู้ขายได้รับคืนทรัพย์สินที่ซื้อขายนั้นโดยไม่ต้องคืนเงินหรือประโยชน์ที่ได้รับไว้แล้ว ประมวลรัษฎากร มาตรา 43 ให้หักค่าใช้จ่ายได้ตามที่พระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ 11 มาตรา 5 กำหนดไว้ เช่น ค่าเช่าบ้าน โรงเรือน สิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นหรือแพ ในกรณีเจ้าของเป็นผู้ให้เช่าให้หักเป็นการเหมาร้อยละ 30 ในกรณีให้เช่าช่วงให้หักค่าใช้จ่ายเฉพาะค่าเช่าที่เสียให้แก่ผู้ให้เช่าเดิม หรือผู้ให้เช่าช่วงแล้วแต่กรณี หรือค่าเช่าที่ดินที่ใช้ในการเกษตรกรรม ในกรณีเจ้าของเป็นผู้ให้เช่าให้หักเป็นการเหมาร้อยละ 20 ในกรณีให้เช่าช่วงให้หักค่าใช้จ่ายเฉพาะค่าเช่าที่เสียให้แก่ผู้ให้เช่าเดิม หรือผู้ให้เช่าช่วง แล้วแต่กรณี เว้นแต่ผู้

²² ประมวลรัษฎากร, มาตรา 42 ทวิ.

²³ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 42 ศรี.

²⁴ กลุ่มนักวิชาการภาษีอากร. (2557). ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร 2557, น. 39.

มีเงินได้แสดงหลักฐานต่อเจ้าพนักงานประเมินและพิสูจน์ได้ว่ามีค่าใช้จ่ายมากกว่านั้นกฎหมายก็ยอมให้หักค่าใช้จ่ายได้ตามความจำเป็นและสมควร²⁵

เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(6) ซึ่งได้แก่เงินได้เนื่องมาจากการประกอบวิชาชีพ อิสระ คือ วิชากฎหมาย การประกอบโรคศิลปะ วิศวกรรม สถาปัตยกรรม การบัญชี ประณีตศิลปกรรม หรือวิชาชีพอื่น ซึ่งจะได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดชนิดไว้ ประมวลรัษฎากร มาตรา 44 ให้หักค่าใช้จ่ายได้ตามที่พระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ 11 มาตรา 6 กำหนดไว้ เช่น เงินได้จากวิชาชีพอิสระ การประกอบโรคศิลปะให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาร้อยละ 60 เงินได้จากวิชาชีพอิสระอื่นให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาร้อยละ 30 เว้นแต่ผู้มีเงินได้แสดงหลักฐานต่อเจ้าพนักงานประเมินและพิสูจน์ได้ว่ามีค่าใช้จ่ายมากกว่านั้นกฎหมายก็ยอมให้หักค่าใช้จ่ายได้ตามความจำเป็นและสมควร²⁶

เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(7) ซึ่งได้แก่เงินได้เนื่องมาจากการรับเหมาที่ผู้รับเหมาต้องลงทุนด้วยการจัดหาสัมภาระในส่วนสำคัญนอกจากเครื่องมือ ประมวลรัษฎากร มาตรา 45 ให้หักค่าใช้จ่ายได้ตามที่พระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ 11 มาตรา 7 กำหนดไว้ คือ ให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาร้อยละ 70 เว้นแต่ผู้มีเงินได้แสดงหลักฐานต่อเจ้าพนักงานประเมินและพิสูจน์ได้ว่ามีค่าใช้จ่ายมากกว่านั้นกฎหมายก็ยอมให้หักค่าใช้จ่ายได้ตามความจำเป็นและสมควร²⁷

เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(8) ซึ่งได้แก่ เงินได้ที่ได้รับเนื่องมาจากการธุรกิจ การพาณิชย์ การเกษตร การอุตสาหกรรม การขนส่ง หรือการอื่นนอกจากที่ระบุไว้ในมาตรา 40(1)-(7) ประมวลกฎหมายรัษฎากร มาตรา 46 ให้หักค่าใช้จ่ายได้ตามที่พระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ 11 มาตรา 8 และมาตรา 8 ทวิ กำหนดไว้ เช่น การทำกิจการโรงแรมหรือภัตตาคารให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมา ร้อยละ 70 การทำหรือจำหน่ายกระแสไฟฟ้าให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาร้อยละ 80 หรือการแสดง ของนักแสดงละคร ภาพยนตร์ วิทยุหรือโทรทัศน์ นักร้อง นักดนตรี นักกีฬาอาชีพ หรือนักแสดงเพื่อความบันเทิงใดๆ ให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาร้อยละ 60 สำหรับเงินได้ส่วนที่ไม่เกิน 300,000 บาท หรือให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาร้อยละ 40 สำหรับเงินได้ส่วนที่เกิน 300,00 บาท แต่รวมกันแล้วต้องไม่เกิน 600,000 บาท เว้นแต่ผู้มีเงินได้แสดงหลักฐานต่อเจ้าพนักงานประเมินและพิสูจน์ได้ว่ามีค่าใช้จ่ายมากกว่านั้นกฎหมายก็ยอมให้หักค่าใช้จ่ายได้ตามความจำเป็นและสมควร²⁸

2) การหักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควร

²⁵ พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการกำหนดค่าใช้จ่ายที่ยอมให้หักจากเงินได้พึงประเมิน (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2502.

²⁶ เพิ่งอ้าง.

²⁷ เพิ่งอ้าง.

²⁸ เพิ่งอ้าง.

วิธีนี้เป็นการกำหนดให้หักค่าใช้จ่ายตามที่ได้มีการใช้จ่ายจริง แต่ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขเดียวกันกับการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล เช่น ค่าใช้จ่ายที่นำมาหักออกจากเงินได้พึงประเมินจะต้องไม่ใช่ค่าใช้จ่ายต้องห้ามมิให้ถือเป็นรายจ่ายตามประมวลรัษฎากร มาตรา 66 ตรี เป็นต้น²⁹

การขอหักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควรเป็นวิธีการหักค่าใช้จ่ายสำหรับเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (5)-(8) รายจ่ายที่จะนำมาหักเป็นค่าใช้จ่ายจะต้องมีลักษณะ คือ เป็นค่าใช้จ่ายตามปกติ มีความเกี่ยวข้องและจำเป็นต่อการประกอบธุรกิจแต่ละประเภทหรือต่อเงินได้แต่ละชนิด เป็นจำนวนที่สมควรและเหมาะสมแก่กิจการ ไม่เป็นรายจ่ายที่กฎหมายห้ามมิให้หักเป็นรายจ่าย และผู้มีเงินได้ต้องมีหลักฐานการหักค่าใช้จ่ายพร้อมที่จะให้พนักงานตรวจสอบได้ การเลือกขอหักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควรนี้ไม่จำเป็นจะต้องปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ผู้มีเงินได้มีสิทธิเลือกปฏิบัติได้ว่าปีใดจะหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาหรือปีใดจะหักค่าใช้จ่ายจำเป็นและสมควรมิฉะนั้นในปีภาษีเดียวกันผู้มีเงินได้ยังอาจหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาสำหรับเงินได้ประเภทหนึ่ง และหักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควรสำหรับเงินได้อีกประเภทหนึ่งก็ได้ แต่เงินได้ประเภทและชนิดเดียวกัน หากเลือกหักค่าใช้จ่ายตามวิธีใดแล้วจะต้องใช้วิธีเดียวกันสำหรับเงินได้ประเภทนั้นทั้งประเภท³⁰

3.1.2 หลักกฎหมายเกี่ยวกับการหักค่าลดหย่อนในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

นอกจากกฎหมายจะอนุญาตให้หักค่าใช้จ่ายแล้ว การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดายังยอมให้หักค่าลดหย่อนด้วย ซึ่งการหักค่าลดหย่อนเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ใช้ปรับปรุงฐานภาษีให้เป็นธรรมสอดคล้องกับความจำเป็นหรือภาระค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงครอบครัวของผู้เสียภาษีและให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการใช้ภาษีเป็นเครื่องมือด้านต่างๆ ตามนโยบายของรัฐบาล

กฎหมายยอมให้หักค่าลดหย่อนสำหรับส่วนตัวผู้เสียภาษี สามิ ภริยา และบุตร ตลอดจนบุคคลผู้อยู่ในอุปการะเลี้ยงดู ในบางประเทศก็อาจลดหย่อนให้เป็นพิเศษอีกสำหรับผู้มีเงินได้ที่สูงอายุ เช่น มีอายุเกินกว่า 65 ปีขึ้นไป หรือผู้ที่พิการ ฯลฯ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในระหว่างผู้เสียภาษีด้วยกันซึ่งมีภาระในครอบครัวแตกต่างกัน การให้หักค่าลดหย่อนส่วนตัวจึงเป็นความพยายามที่จะมีระดับค่าใช้จ่ายในการครองชีพที่สัมพันธ์กับขนาดของครอบครัวของผู้เสียภาษี นอกจากนี้การให้หักค่าลดหย่อนอาจเป็นไปตามความต้องการในเรื่องรายได้หรือเพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลบางประการก็ได้ ดังเช่นราชอาณาจักรเบลเยียมเคยกำหนดค่าลดหย่อนให้สูงเป็นพิเศษสำหรับผู้มีบุตรมาก

²⁹ ชัยสิทธิ์ ตรีชูธรรม ข, คู่มือการศึกษาวิชากฎหมายภาษีอากร, (ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2550), น. 198.

³⁰ กรมสรรพากร, “ความรู้เรื่องภาษี ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หักตามความจำเป็นและสมควร(ออนไลน์),” สืบค้นเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2558, จาก <http://www.rd.go.th/publish/60555.0.html>

และอาจให้ส่วนลดสูงขึ้นเรื่อยๆ สำหรับบุตรคนต่อไป เพื่อส่งเสริมการเพิ่มประชากร เนื่องจากอัตราเพิ่มพลเมืองของราชอาณาจักรเบลเยียมอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ส่วนกรณีของประเทศไทยใช้ค่าลดหย่อนเพื่อสนับสนุนการวางแผนครอบครัว สำหรับบุตรที่เกิดหลัง พ.ศ. 2522 หักค่าลดหย่อนได้ไม่เกิน 3 คน เป็นต้น³¹

นอกจากค่าลดหย่อนสำหรับส่วนตัวและครอบครัวบุคคลผู้เสียภาษีแล้ว อาจมีค่าลดหย่อนตามรายการ ซึ่งแต่ละประเทศกำหนดไว้แตกต่างกัน ถ้าผู้เสียภาษีมียกจ่ายที่มีรายการกำหนดไว้ ก็ยอมให้หักออกจากเงินได้พึงประเมินได้ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าทรัพย์สินสูญหาย เบี้ยประกันชีวิต เงินบริจาค ตลอดจนค่าภาษีอากรอื่นๆ เป็นต้น กรณีของประเทศไทย ประมวลรัษฎากรให้หักค่าลดหย่อนสำหรับเงินบริจาค เงินค่าเบี้ยประกันชีวิต และค่าดอกเบี้ยในการผ่อนบ้านอยู่อาศัย³²

เงินได้พึงประเมินเมื่อได้หักค่าใช้จ่ายแล้ว ให้หักลดหย่อนได้อีกตามที่มีกำหนดไว้ในประมวลรัษฎากร มาตรา 47 ก่อนนำเงินได้ที่เหลือซึ่งเรียกว่าเงินได้สุทธิไปคำนวณภาษีตามบัญชีอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา รายการหักค่าลดหย่อนกรณีต่างๆ มีดังต่อไปนี้

1) การหักค่าลดหย่อนส่วนบุคคล

1.1) ผู้มีเงินได้ 30,000 บาท³³

1.2) สามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ 30,000 บาท³⁴

สามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ที่มีสิทธิหักลดหย่อนจะต้องเป็นสามีหรือภริยาชอบด้วยกฎหมาย การสมรสไม่ครบปีภาษีก็มีสิทธิหักลดหย่อนได้ และสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ที่จะนำมาหักลดหย่อนจะต้องไม่มีเงินได้พึงประเมินหรือมีแต่ไม่ได้แยกคำนวณภาษี³⁵

1.3) บุตรโดยชอบด้วยกฎหมายหรือบุตรบุญธรรมของผู้มีเงินได้ รวมทั้งบุตรชอบด้วยกฎหมายของสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ด้วย

ก) ที่เกิดก่อนหรือใน พ.ศ. 2522 หรือที่ได้รับเป็นบุตรบุญธรรมก่อน พ.ศ. 2522 คนละ 15,000 บาท

ข) ที่เกิดหลัง พ.ศ. 2522 หรือที่ได้รับเป็นบุตรบุญธรรมในหรือหลัง พ.ศ. 2522 คนละ 15,000 บาท แต่รวมกันต้องไม่เกินสามคน

³¹ ปรีดา นาคเนาวิม, เพิ่งอ้าง, น. 81 - 82.

³² เพิ่งอ้าง, น. 82.

³³ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 47(1)(ก).

³⁴ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 47(1)(ข).

³⁵ กลุ่มนักวิชาการภาษีอากร, เพิ่งอ้าง, น. 45.

ในกรณีที่ผู้มีเงินได้มีบุตรทั้งตาม ก) และ ข) การหักลดหย่อนสำหรับบุตรให้นำบุตรตาม ก) ทั้งหมดมาหักก่อน แล้วจึงนำบุตรตาม ข) มาหัก เว้นแต่ในกรณีที่ผู้มีเงินได้มีบุตรตาม ก) ที่มีชีวิตอยู่รวมเป็นจำนวนตั้งแต่สามคนขึ้นไป จะนำบุตรตาม ข) มาหักไม่ได้ แต่ถ้าบุตรตาม ก) จำนวนไม่ถึงสามคนให้นำบุตรตาม ข) มาหักได้โดยเมื่อรวมกับบุตรตาม ก) แล้ว ต้องไม่เกินสามคน

การนับจำนวนบุตรให้นับเฉพาะบุตรที่มีชีวิตอยู่ตามลำดับอายุสูงสุดของบุตร โดยให้รวบรวมทั้งบุตรที่ไม่อยู่ในเกณฑ์ได้รับการหักค่าลดหย่อนด้วย

การหักลดหย่อนสำหรับบุตร ให้หักได้เฉพาะบุตรซึ่งมีอายุไม่เกินยี่สิบห้าปีและยังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยหรือชั้นอุดมศึกษา หรือซึ่งเป็นผู้เยาว์ หรือศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถอันอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดู แต่มิให้หักลดหย่อนสำหรับบุตรดังกล่าวที่มีเงินได้พึงประเมินในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วตั้งแต่ 15,000 บาทขึ้นไป โดยเงินได้พึงประเมินนั้นไม่เข้าลักษณะตามมาตรา 42

การหักลดหย่อนสำหรับบุตรดังกล่าว ให้หักได้ตลอดปีภาษีไม่ว่ากรณีที่จะหักได้นั้นจะมีอยู่ตลอดปีภาษีหรือไม่ และในกรณีบุตรบุญธรรมนั้นให้หักในฐานะบุตรบุญธรรมได้แต่ฐานะเดียว³⁶

2) การหักค่าลดหย่อนตามรายการ

2.1) เบี้ยประกันภัยที่ผู้มีเงินได้จ่ายไปในปีภาษีสำหรับการประกันชีวิตของผู้มีเงินได้ตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 100,000 บาท ทั้งนี้เฉพาะในกรณีที่กรมธรรม์ประกันชีวิตมีกำหนดเวลาตั้งแต่สิบปีขึ้นไป และการประกันชีวิตนั้นได้เอาประกันไว้กับผู้รับประกันภัยที่ประกอบกิจการประกันชีวิตในราชอาณาจักร

ในกรณีสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้มีการประกันชีวิต และความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ให้หักลดหย่อนได้ด้วยสำหรับเบี้ยประกันที่จ่ายสำหรับการประกันชีวิตของสามีหรือภริยานั้นตามเกณฑ์ข้างต้น³⁷ ไม่ว่าสามีหรือภริยานั้นจะมีเงินได้ในปีภาษีนั้นหรือไม่ก็ตาม

เนื่องจากมีกฎกระทรวง ฉบับที่ 126³⁸ และประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับเงินได้ (ฉบับที่ 194)³⁹ ยกเว้นเงินได้เท่าเบี้ยประกันชีวิตที่จ่ายไป จึงสามารถนำเบี้ยประกันชีวิตหักออกจาก

³⁶ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 47(1)(ค).

³⁷ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 47(1)(ง).

³⁸ กฎกระทรวง ฉบับที่ 126 (พ.ศ.2509) ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร.

³⁹ ประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 194) เรื่อง กำหนดกฎเกณฑ์และวิธีการ เพื่อการยกเว้นภาษีเงินได้ สำหรับเงินได้เท่าที่ได้จ่ายเป็นเบี้ยประกันภัยสำหรับการประกันชีวิตแบบบำนาญของผู้มีเงินได้ตามวรรคสามของข้อ 2 (61) แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 126 (พ.ศ.2509) ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร.

เงินได้ก่อนคำนวณหักค่าใช้จ่ายและหักค่าลดหย่อน จึงมีผลเสมือนกับให้หักลดหย่อนในกรณีนี้ได้รวมกันไม่เกิน 100,000 บาท นอกจากนี้ยังมีการยกเว้นเงินได้เท่าเบี่ยประกันชีวิตแบบบำนาญที่จ่ายไปไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้ แต่ไม่เกิน 200,000 บาท อีกด้วย

2.2) บุตรของผู้มีเงินได้ซึ่งมีสิทธิหักลดหย่อนตามเงื่อนไขใน 1.3) และยังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาของทางราชการ สถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยสถานศึกษาเอกชน หรือโรงเรียนราษฎร์ตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนราษฎร์ ให้หักลดหย่อนเพื่อการศึกษาได้อีกคนละ 2,000 บาท⁴⁰ การหักลดหย่อนกรณีนี้ต้องเป็นการศึกษาภายในประเทศเท่านั้น

2.3) เงินสะสมที่จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ตามจำนวนมีจ่ายจริงแต่ไม่เกิน 10,000 บาท

ในกรณีสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้จ่ายเงินสะสมเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และความ เป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ให้หักลดหย่อนได้ด้วยสำหรับเงินสะสมของสามีหรือภริยาที่จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพนั่น⁴¹

เงินได้ที่ถูกจ้างจ่ายเป็นเงินสะสมเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ในอัตราไม่เกินร้อยละ 15 ของค่าจ้างเฉพาะส่วนที่เกิน 10,000 บาท แต่ไม่เกิน 490,000 บาท เป็นเงินที่ได้รับยกเว้นภาษีตามกฎหมายว่าด้วยกฎกระทรวง ฉบับที่ 126⁴² สามารถหักออกจากเงินได้ก่อนคำนวณหักค่าใช้จ่ายและหักค่าลดหย่อน

2.4) ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่ผู้มีเงินได้จ่ายให้แก่ธนาคารหรือสถาบันการเงินอื่น บริษัท ประกันชีวิต สหกรณ์หรือนายจ้าง สำหรับการกู้ยืมเงินเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารอยู่อาศัย โดย จ้างนองอาคารที่ซื้อหรือสร้างเป็นประกันการกู้ยืมนั้น ตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 10,000 บาท ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนดโดยอนุมัติรัฐมนตรีและประกาศในราชกิจจานุเบกษา อาคารดังกล่าวให้หมายความรวมถึงอาคารพร้อมที่ดินด้วย⁴³

เนื่องจากกฎกระทรวง ฉบับที่ 126⁴⁴ ยกเว้นเงินได้ที่จ่ายเป็นดอกเบี้ยเงินกู้ยืม สำหรับการกู้ยืมเงินเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารที่อยู่อาศัย โดยจ้างนองอาคารที่ซื้อหรือสร้างเป็นประกันการกู้ยืมนั้น ตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 100,000 บาท ทั้งนี้เฉพาะที่จ่ายให้แก่ กองทุนรวม อสังหาริมทรัพย์เพื่อแก้ไขปัญหาในระบบสถาบันการเงินที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์

⁴⁰ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 47(1)(ฉ).

⁴¹ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 47(1)(ข).

⁴² กฎกระทรวง ฉบับที่ 126 (พ.ศ.2509) ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร.

⁴³ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 47(1)(ซ).

⁴⁴ กฎกระทรวง ฉบับที่ 126 (พ.ศ.2509) ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร.

และตลาดหลักทรัพย์ กองทุนรวมเพื่อแก้ไขปัญหาในระบบสถาบันการเงินที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ สามารถหักออกจากเงินได้ก่อนคำนวณหักค่าใช้จ่ายและหักค่าลดหย่อน ดังนั้นจึงมีผลเสมือนให้หักลดหย่อนในกรณีนี้ได้ไม่เกิน 100,000 บาท

2.5) เงินสมทบที่ผู้ประกันตนจ่ายเข้ากองทุนประกันสังคมตามกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคมตามจำนวนที่จ่ายจริง

ในกรณีสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ ซึ่งเป็นผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคม และความเป็นสามีหรือภริยาได้อยู่ตลอดปีภาษี ให้หักลดหย่อนได้ด้วยสำหรับเงินสมทบของสามีหรือภริยาที่จ่ายเข้ากองทุนประกันสังคมดังกล่าว⁴⁵

2.6) ค่าอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาของผู้มีเงินได้ รวมทั้งบิดามารดาของสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้คนละสามหมื่นบาท โดยบุคคลดังกล่าวต้องมีอายุหกสิบปีขึ้นไป มีรายได้ไม่เพียงพอแก่การยังชีพและอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของผู้มีเงินได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด⁴⁶ ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 36) พ.ศ. 2548 และประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 136)⁴⁷

2.7) ค่าอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา สามีหรือภริยา บุตรชอบด้วยกฎหมายหรือบุตรบุญธรรมของผู้มีเงินได้ บิดามารดาหรือบุตรชอบด้วยกฎหมายของสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้หรือบุคคลอื่นที่ผู้มีเงินได้เป็นผู้ดูแลตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ คนละหกหมื่นบาท โดยบุคคลดังกล่าวต้องเป็นคนพิการซึ่งมีบัตรประจำตัวคนพิการตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ หรือเป็นคนทุพพลภาพ มีรายได้ไม่เพียงพอแก่การยังชีพและอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของผู้มีเงินได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข รวมทั้งจำนวนคนพิการ และคนทุพพลภาพในความอุปการะเลี้ยงดูของผู้มีเงินได้ที่อธิบดีกำหนดประกาศ⁴⁸

2.8) เมื่อได้หักลดหย่อนทั้งหมดตามที่ได้มีบัญญัติไว้ในประมวลรัษฎากรแล้วเหลือเท่าใด ให้หักลดหย่อนได้อีกสำหรับเงินที่บริจาคแก่สถานพยาบาลและสถานศึกษาของทางราชการ หรือเงินที่บริจาคเป็นสาธารณประโยชน์แก่องค์กรหรือสถานสาธารณกุศล หรือแก่สถานพยาบาล

⁴⁵ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 47(1)(ฉ).

⁴⁶ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 47(1)(ญ).

⁴⁷ ประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 136) เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการหักลดหย่อนค่าอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาของผู้มีเงินได้ รวมทั้งบิดามารดาของสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ตามมาตรา 47(1)(ญ) แห่งประมวลรัษฎากร.

⁴⁸ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 47(1)(ฎ).

และสถานศึกษาอื่น ทั้งนี้ ตามรัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา โดยให้หักได้เท่าจำนวนที่บริจาค แต่ต้องไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินที่เหลือนั้น⁴⁹

3) การหักลดหย่อนในกรณีผู้มีเงินได้มีรายได้เป็นผู้อยู่ในราชอาณาจักร

ในกรณีผู้มีเงินได้มีรายได้เป็นผู้อยู่ในราชอาณาจักร การหักลดหย่อนตาม 1.1) และ 1.2) ให้หักลดหย่อนรวมกันได้ 60,000 บาท แต่ถ้าความเป็นผู้มีเงินได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ให้ต่างฝ่ายต่างหักลดหย่อนได้ตาม 1.1) และสำหรับการหักลดหย่อนตาม 1.3) 1.5) และ 1.7) ให้ต่างฝ่ายต่างหักได้กึ่งหนึ่งตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแต่ละกรณี⁵⁰

4) การหักลดหย่อนในกรณีผู้มีเงินได้มิได้เป็นผู้อยู่ในราชอาณาจักร

การหักลดหย่อนในกรณีผู้มีเงินได้มิได้เป็นผู้อยู่ในราชอาณาจักร การหักลดหย่อนตาม 1.2) 1.3) และ 1.5) ให้หักได้เฉพาะสามีหรือภริยาและบุตรที่อยู่ในประเทศไทย⁵¹

5) การหักลดหย่อนในกรณีผู้มีเงินได้ถึงแก่ความตาย

ในกรณีผู้มีเงินได้ถึงแก่ความตายในระหว่างปีภาษี ให้หักลดหย่อนได้เสมือนผู้ตายมีชีวิตอยู่ตลอดปีภาษีที่ผู้นั้นถึงแก่ความตาย⁵²

6) การหักลดหย่อนกรณีผู้มีเงินได้เป็นกองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง

การหักลดหย่อนกรณีผู้มีเงินได้เป็นกองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่งให้หักลดหย่อนได้ 30,000 บาท⁵³

7) การหักลดหย่อนในกรณีผู้มีเงินได้เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ หรือคณะบุคคลที่มีใช่นิติบุคคล

การหักลดหย่อนในกรณีผู้มีเงินได้เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ หรือคณะบุคคลที่มีใช่นิติบุคคล ให้หักลดหย่อนได้ตาม 1.1) สำหรับผู้เป็นหุ้นส่วนหรือบุคคลในคณะบุคคลแต่ละคนซึ่งเป็นผู้อยู่ในประเทศไทย แต่รวมกันต้องไม่เกิน 60,000 บาท⁵⁴

เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจของประเทศได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ดังจะเห็นได้จากค่าครองชีพที่สูงขึ้น อัตราค่าจ้างแรงงานที่เปลี่ยนไป ฯลฯ ซึ่งหากฐานะทางด้านการคลังของรัฐบาลมีความมั่นคง เพื่อเป็นการช่วยเหลือคลายภาระภาษีอากรของประชาชนโดยทั่วไป อันจะมีส่วนช่วย

⁴⁹ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 47(7).

⁵⁰ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 47(2).

⁵¹ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 47(3).

⁵² ประมวลรัษฎากร, มาตรา 47(4).

⁵³ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 47(5).

⁵⁴ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 47(6).

ยกระดับรายได้สุทธิของประชาชน กรมสรรพากรโดยกระทรวงการคลังจะทำการปรับปรุงอัตราค่าใช้จ่ายค่าลดหย่อนและบัญชีอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นระยะๆ⁵⁵

3.2 มาตรการทางภาษีที่เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการแพทย์ในประเทศไทย

จากการที่ได้ศึกษาค้นคว้ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาษีอากรของประเทศไทย พบว่าในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติหรือมาตรการด้านภาษีอากรที่เกี่ยวข้องกับค่าลดหย่อนที่เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการแพทย์ ซึ่งช่วยเหลือผู้เจ็บป่วยซึ่งเป็นบุคคลผู้อยู่ในเกณฑ์ต้องเสียภาษีรวมถึงครอบครัวของผู้เสียภาษีโดยตรง แต่ก็มีบทบัญญัติด้านภาษีที่พอจะเกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการแพทย์ในกรณีอื่น ดังนี้

3.2.1 กรณีได้รับการยกเว้นไม่ต้องนำมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา⁵⁶

ประมวลรัษฎากร มาตรา 42 ได้บัญญัติถึงเงินได้พึงประเมินบางประเภทให้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องนำมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ ซึ่งบทบัญญัติมาตรานี้ได้บัญญัติยกเว้นเงินได้พึงประเมินในหลายกรณี เช่น ค่าเบี้ยเลี้ยงหรือค่าพาหนะ เงินเพิ่มพิเศษประจำตำแหน่ง เงินได้จากการขายหรือส่วนลดจากการซื้ออาคารเสถมภ์ การขายสังหาริมทรัพย์อันเป็นมรดก เป็นต้น

มาตรา 42(17) เป็นกรณีเงินได้พึงประเมินที่ได้รับการยกเว้นโดยการกำหนดยกเว้นโดยกฎกระทรวง ปัจจุบันมีกฎกระทรวงที่ยกเว้นเงินได้พึงประเมินทั้งสิ้น 7 ฉบับ คือ กฎกระทรวงฉบับที่ 126 (พ.ศ. 2509) กฎกระทรวงฉบับที่ 201 (พ.ศ. 2539) กฎกระทรวงฉบับที่ 219 (พ.ศ. 2542) กฎกระทรวงฉบับที่ 230 (พ.ศ. 2544) กฎกระทรวงฉบับที่ 241 (พ.ศ. 2546) กฎกระทรวงฉบับที่ 252 (พ.ศ. 2548) และกฎกระทรวงฉบับที่ 254 (พ.ศ. 2548) แต่กฎกระทรวงที่เราจะกล่าวถึงคือ กฎกระทรวงฉบับที่ 126 (พ.ศ. 2509) เพราะเป็นกฎกระทรวงฉบับที่ได้มีการยกเว้นเงินได้พึงประเมินที่เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการแพทย์ซึ่งเป็นกรณีที่เราศึกษาในงานวิจัยนี้

1) กฎกระทรวงฉบับที่ 126 (พ.ศ. 2509)⁵⁷ ข้อ 2(4) ได้บัญญัติให้เงินได้ส่วนที่เป็นค่ารักษาพยาบาลที่นายจ้างจ่ายให้หรือจ่ายแทนลูกจ้างเป็นเงินได้ที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องนำมาคำนวณเพื่อเสียภาษีตาม (17) ของมาตรา 42 แห่งประมวลรัษฎากร โดยมีหลักเกณฑ์ คือ จะต้องเงินได้ส่วนที่เป็นค่ารักษาพยาบาลที่นายจ้างจ่ายให้หรือจ่ายแทนลูกจ้างเป็นค่ารักษาพยาบาลสำหรับลูกจ้าง สามี ภริยา บุพการีหรือผู้สืบสันดาน ซึ่งอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของนายจ้าง ทั้งนี้ เฉพาะสำหรับการ

⁵⁵ กลุ่มนักวิชาการภาษีอากร, *เพิ่งอ้าง*, น. 51.

⁵⁶ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 42.

⁵⁷ กฎกระทรวง ฉบับที่ 126 (พ.ศ.2509) ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร.

รักษาพยาบาลที่กระทำในประเทศไทย⁵⁸ หรือจะต้องเงินได้ส่วนที่เป็นค่ารักษาพยาบาลที่นายจ้างจ่ายให้หรือจ่ายแทนลูกจ้างเป็นค่ารักษาพยาบาลสำหรับลูกจ้างในกรณีที่ต้องได้รับการรักษาพยาบาลในต่างประเทศในขณะที่ปฏิบัติการตามหน้าที่ในต่างประเทศเป็นครั้งคราว⁵⁹

2) กฎกระทรวงฉบับที่ 126 (พ.ศ. 2509) ข้อ 2(77) ได้บัญญัติให้เงินได้ส่วนที่นายจ้างจ่ายเป็นเบี้ยประกันให้แก่ลูกจ้างหรือบุคคลอื่นที่อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของลูกจ้างเป็นเงินได้ที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องนำมาคำนวณเพื่อเสียภาษีตาม (17) ของมาตรา 42 แห่งประมวลรัษฎากร โดยมีหลักเกณฑ์ คือ จะต้องเป็นเงินได้ส่วนที่เป็นเบี้ยประกันภัยที่นายจ้างจ่ายให้แก่บริษัทประกันชีวิตหรือบริษัทประกันวินาศภัยที่ประกอบกิจการในราชอาณาจักร สำหรับกรรมธรรม์ประกันภัยกลุ่มที่มีกำหนดเวลาไม่เกินหนึ่งปี เฉพาะในส่วนที่คุ้มครองค่ารักษาพยาบาลสำหรับลูกจ้าง สามิ ภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานซึ่งอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของลูกจ้าง ทั้งนี้ เฉพาะการรักษาพยาบาลในประเทศไทย⁶⁰ หรือจะต้องเป็นเงินได้ส่วนที่เป็นเบี้ยประกันภัยที่นายจ้างจ่ายให้แก่บริษัทประกันชีวิตหรือบริษัทประกันวินาศภัยที่ประกอบกิจการในราชอาณาจักร สำหรับกรรมธรรม์ประกันภัยกลุ่มที่มีกำหนดเวลาไม่เกินหนึ่งปี เฉพาะในส่วนที่คุ้มครองค่ารักษาพยาบาลสำหรับลูกจ้าง ในกรณีที่ต้องได้รับการรักษาพยาบาลในต่างประเทศ ในขณะที่ปฏิบัติการตามหน้าที่ในต่างประเทศเป็นครั้งคราว⁶¹

กรณีข้างต้นเป็นกรณีที่กฎหมายยกเว้นให้นายจ้างไม่ต้องนำเงินที่จ่ายเป็นค่ารักษาพยาบาลให้แก่ลูกจ้างหรือบุคคลในอุปการะของลูกจ้าง หรือเงินที่จ่ายเป็นเบี้ยประกันเฉพาะในส่วนที่คุ้มครองค่ารักษาพยาบาล (แล้วแต่กรณี) มารวมคำนวณเพื่อเสียภาษี ซึ่งบุคคลที่เกี่ยวข้องและสามารถใช้สิทธิประโยชน์จากกฎกระทรวงข้อนี้ได้จะต้องเป็นกรณีที่มีความสัมพันธ์กันในลักษณะของนายจ้าง-ลูกจ้าง ซึ่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มาตรา 5 ได้ให้นิยามของนายจ้างและลูกจ้างไว้คือ “นายจ้าง” หมายความว่า ผู้ซึ่งตกลงรับลูกจ้างเข้าทำงานโดยจ่ายค่าจ้างให้ และหมายความรวมถึงผู้ซึ่งได้รับมอบหมายให้ทำงานแทนนายจ้าง ในกรณีที่นายจ้างเป็นนิติบุคคลให้หมายความรวมถึงผู้มี

⁵⁸ กฎกระทรวง ฉบับที่ 126 (พ.ศ.2509) ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร, ข้อ 2(4)(ก).

⁵⁹ กฎกระทรวง ฉบับที่ 126 (พ.ศ.2509) ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร, ข้อ 2(4)(ข).

⁶⁰ กฎกระทรวง ฉบับที่ 126 (พ.ศ.2509) ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร, ข้อ 2(77)(ก).

⁶¹ กฎกระทรวง ฉบับที่ 126 (พ.ศ.2509) ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร, ข้อ 2(77)(ข).

อำนาจกระทำการแทนนิติบุคคล และผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลให้ทำการแทนด้วย ในกรณีที่ผู้ประกอบการได้ว่าจ้างด้วยวิธีเหมาค่าแรง โดยมอบให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดรับช่วงไปควบคุมดูแลการทำงานและรับผิดชอบจ่ายค่าจ้างให้แก่ลูกจ้างอีกทอดหนึ่งก็ดี มอบหมายให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นผู้จัดหาลูกจ้างมาทำงานอันมิใช่การประกอบธุรกิจจัดหางานก็ดี โดยการทำงานนั้นเป็นส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดในกระบวนการผลิตหรือธุรกิจในความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ ให้ถือว่าผู้ประกอบการเป็นนายจ้างของลูกจ้างดังกล่าวด้วย และ “ลูกจ้าง” หมายความว่า ผู้ซึ่งตกลงทำงานให้นายจ้างโดยรับค่าจ้าง ไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไร

3) กฎกระทรวงฉบับที่ 126 (พ.ศ. 2509) ข้อ 2(61) ได้บัญญัติให้เงินได้เท่าที่ผู้มีเงินได้จ่ายเป็นเบี้ยประกันภัยในปียกสำหรับประกันชีวิตของผู้มีเงินได้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องนำมาคำนวณเพื่อเสียภาษีตาม (17) ของมาตรา 42 แห่งประมวลรัษฎากร โดยจะต้องเป็นเงินได้ที่ผู้มีเงินได้จ่ายเป็นเบี้ยประกันภัยในปียกสำหรับประกันชีวิตของผู้มีเงินได้ เฉพาะส่วนที่เกินหนึ่งหมื่นบาท แต่ไม่เกินเก้าหมื่นบาท โดยกรมธรรม์ประกันชีวิตต้องมีกำหนดเวลาตั้งแต่สิบปีขึ้นไป และการประกันชีวิตนั้นได้เอาประกันไว้กับผู้รับประกันภัยที่ประกอบกิจการประกันชีวิตในราชอาณาจักร ทั้งนี้ สำหรับเบี้ยประกันภัย ที่ได้จ่ายตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2551 เป็นต้นไป และให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนด⁶²

4) กฎกระทรวงฉบับที่ 126 (พ.ศ. 2509) ข้อ 2(76) ได้บัญญัติให้เงินได้เท่าที่ผู้มีเงินได้จ่ายเป็นเบี้ยประกันภัย สำหรับการประกันสุขภาพบิดามารดาของผู้มีเงินได้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องนำมาคำนวณเพื่อเสียภาษีตาม (17) ของมาตรา 42 แห่งประมวลรัษฎากร โดยทั้งนี้จะต้องเป็นเงินได้ที่ผู้มีเงินได้จ่ายเป็นเบี้ยประกันภัยให้แก่บริษัทประกันชีวิตหรือบริษัทประกันวินาศภัยที่ประกอบกิจการในราชอาณาจักรตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินหนึ่งหมื่นห้าพันบาท สำหรับการประกันสุขภาพบิดามารดาของผู้มีเงินได้ รวมทั้งบิดามารดาของสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ ซึ่งมีรายได้ไม่เพียงพอแก่การยังชีพ⁶³

กรณีตามข้อ 3) และ 4) เป็นเรื่องของเบี้ยประกันภัยที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องนำมาคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ มีทั้งกรณีการทำประกันชีวิตตนเองและการประกันสุขภาพบิดามารดาของผู้มีเงินได้ หรือบิดามารดาของสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ ซึ่งความคุ้มครองหรือการได้รับสิทธิประโยชน์

⁶² กฎกระทรวง ฉบับที่ 126 (พ.ศ.2509) ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร, ข้อ 2(61).

⁶³ กฎกระทรวง ฉบับที่ 126 (พ.ศ.2509) ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร, ข้อ 2(76).

ในส่วนในเรื่องการรักษาพยาบาลจะมากน้อยเพียงใดนั้น ก็ขึ้นอยู่กับรายละเอียดและความคุ้มครองของประกันนั้นๆ เพราะเบี้ยประกันที่ต่างกันย่อมส่งผลให้ได้รับความคุ้มครองที่แตกต่างกัน

3.2.2 กรณีการหักเป็นค่าลดหย่อน⁶⁴

เงินได้พึงประเมินเมื่อได้หักค่าใช้จ่ายแล้ว ให้หักลดหย่อนได้อีกตามที่มีกำหนดไว้ในประมวลรัษฎากร มาตรา 47 ก่อนนำเงินได้ที่เหลือซึ่งเรียกว่าเงินได้สุทธิไปคำนวณภาษีตามบัญชีอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการช่วยบรรเทาภาระภาษีให้แก่ผู้เสียภาษี ปัจจุบันมีรายการค่าลดหย่อนต่างๆ หลายกรณี เช่น ค่าลดหย่อนสำหรับผู้มีเงินได้เอง ค่าลดหย่อนสำหรับบุตรชอบด้วยกฎหมายหรือบุตรบุญธรรม หรือค่าลดหย่อนสำหรับค่าอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา เป็นต้น ในเรื่องของรายการค่าลดหย่อนนี้จะมีส่วนที่พอจะเกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือในเรื่องค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ คือ เรื่องเบี้ยประกันภัยที่ผู้มีเงินได้จ่ายไปสำหรับการประกันชีวิต

ประมวลรัษฎากร มาตรา 47(1)(ง) บัญญัติให้เงินได้พึงประเมินเมื่อได้หักค่าใช้จ่ายแล้ว ให้สามารถหักค่าเบี้ยประกันภัยที่ผู้มีเงินได้จ่ายไปในปีภาษีสำหรับการประกันชีวิตของผู้มีเงินได้ตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 10,000 บาท ทั้งนี้เฉพาะในกรณีที่กรมธรรม์ประกันชีวิตมีกำหนดเวลาตั้งแต่สิบปีขึ้นไป และการประกันชีวิตนั้นได้เอาประกันไว้กับผู้รับประกันภัยที่ประกอบกิจการประกันชีวิตในราชอาณาจักร

ในกรณีสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้มีการประกันชีวิตและความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ให้หักลดหย่อนได้ด้วยสำหรับเบี้ยประกันที่จ่ายสำหรับการประกันชีวิตของสามีหรือภริยานั้นตามเกณฑ์ในวรรคก่อนด้วย

กรณีนี้เป็นเรื่องของเบี้ยประกันภัยที่ผู้มีเงินได้ได้จ่ายไปสำหรับการประกันชีวิต จึงเป็นกรณีเดียวกันกับมาตรา 42 ที่เป็นกรณียกเว้นเงินได้รายการต่างๆ ไม่ต้องนำมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จึงต้องพิจารณากฎกระทรวงฉบับที่ 126 (พ.ศ. 2509) ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร ข้อ 2(61) เรื่องยกเว้นเงินได้เท่าที่ผู้มีเงินได้จ่ายเป็นเบี้ยประกันภัยในปีภาษี สำหรับการประกันชีวิตของผู้มีเงินได้ดังกล่าวมาแล้วข้างต้นประกอบการพิจารณาในกรณีนี้ด้วย ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะได้ผลสรุปคือ ผู้มีเงินได้ได้จ่ายไปสำหรับการประกันชีวิตจะได้รับการช่วยเหลือบรรเทาภาระภาษีรวมเป็นเงินสูงสุดไม่เกิน 100,000 บาท

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะพบว่าในปัจจุบันกฎหมายภาษีอากรของประเทศไทยยังคงไม่มีบทบัญญัติหรือมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการให้สิทธิลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์แก่ผู้เสียภาษี

⁶⁴ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 47.

หรือครอบครัวของผู้เสียหายโดยตรง จะมีก็แต่กรณีที่ทำให้สิทธินายจ้างหรือให้สิทธิลดหย่อนกรณีเบี้ยประกันเท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยจะได้ทำการวิเคราะห์ในเรื่องนี้ในบทต่อไป

3.3 มาตรการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในการแพทย์ในต่างประเทศ

แม้ว่าในปัจจุบันกฎหมายภาษีอากรของประเทศไทยจะยังไม่มีมาตรการหรือบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือผู้เสียหายในส่วนที่เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการแพทย์หรือค่ารักษาพยาบาลโดยตรง แต่ถ้าได้ศึกษากฎหมายภาษีของต่างประเทศจะพบว่าในปัจจุบันประเทศต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law System) หรือระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law System) จะมีมาตรการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในการแพทย์ปะปนอยู่ในกฎหมายภาษีของประเทศนั้นๆ ทั้งสิ้น ดังนี้

3.3.1 มาตรการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในการแพทย์ในประเทศแคนาดา

1) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับประเทศแคนาดา

ชนพื้นเมืองกลุ่มแรกที่อาศัยอยู่ในประเทศแคนาดา คือ ชนชาติอะบอริจิน ซึ่งเชื่อกันว่าอพยพมาจากทวีปเอเชียโดยจุดเชื่อมทางพื้นดินระหว่างไซบีเรียกับอลาสกาเมื่อหลายพันปีที่ผ่านมา เมื่อสี่ร้อยปีที่แล้วมีนักเดินทางจากสาธารณรัฐฝรั่งเศสและอังกฤษได้เริ่มสำรวจประเทศนี้ และทั้งสองประเทศได้เริ่มตั้งรกรากอย่างถาวรในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 16⁶⁵

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 มีผู้อพยพเข้ามาในประเทศแคนาดามากขึ้น โดยผู้อพยพส่วนใหญ่จะมาจากเกาะอังกฤษหรือยุโรปตะวันออก อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ปีค.ศ. 1945 วัฒนธรรมแคนาดาได้เพิ่มความหลากหลายขึ้นจากการเพิ่มจำนวนของชนชาวยุโรปตอนใต้ ชาวเอเชีย ชาวลตินอเมริกา และชาวเกาะแคริบเบียน โดยผู้อพยพส่วนใหญ่มาจากภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก⁶⁶

ปัจจุบันประเทศแคนาดาได้รับการยอมรับจากองค์การสหประชาชาติมาเป็นเวลานานหลายปีให้เป็นประเทศที่น่าอยู่ที่สุดของโลกในระดับสูงสุด 5 ประเทศ ประเทศแคนาดาใช้ภาษาราชการ 2 ภาษา คือ ภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศส แต่โดยทั่วไปทั่วประเทศจะใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก ประชากรทั้งหมดของประเทศมีประมาณ 33 ล้านคน มีความหลากหลายด้านวัฒนธรรมและความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยี⁶⁷

⁶⁵ CEC Network Réseau des CEC. About Canada // , “ประวัติศาสตร์(ออนไลน์),” สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2559, จาก <http://www.studycanada.ca/thailand/history.htm>

⁶⁶ เพิ่งอ้าง.

⁶⁷ หน่วยงานการศึกษาแคนาดาแห่งประเทศไทย, “ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับประเทศแคนาดา(ออนไลน์),” สืบค้นเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2558, จาก <http://www.successcanada.org/canada.html>

ประเทศแคนาดาปกครองแบบสหพันธรัฐประชาธิปไตยในระบบรัฐสภาและเป็นระบอบกษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ จัดเป็นประเทศสหพันธรัฐ คือ อำนาจอการบริหารจะมีการจัดสรรให้รัฐบาลท้องถิ่นของแต่ละมณฑลและเขตปกครองสามารถปกครองตนเองได้⁶⁸ ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law System) ยกเว้นในรัฐควิเบก (Quebec) ที่ระบบกฎหมายจะมีรากฐานมาจากกฎหมายฝรั่งเศส รัฐธรรมนูญประกอบไปด้วยรัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร⁶⁹

สังคมของประเทศแคนาดาเป็นสังคมที่มีส่วนผสมของชนชาติต่างๆ มากมาย โดยในปี ค.ศ. 1962 รัฐสภาแคนาดาได้ออกกฎหมายคนเข้าเมืองตามข้อเสนอของพรรคอนุรักษนิยม ซึ่งยังคงมีผลบังคับใช้จนทุกวันนี้ สาระสำคัญของกฎหมายดังกล่าวคือ การยกเลิกการเลือกปฏิบัติ กล่าวคือ การเปิดรับคนเข้าเมืองจากทุกที่อย่างเป็นทางการทั่วไปและการใช้วิธีการคิดคะแนนประเมินน้ำหนักว่าสมควรรับผู้ใดเข้าไปตั้งถิ่นฐานในแคนาดา ทั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่าประเทศแคนาดามองเรื่องการรับคนเข้าไปตั้งถิ่นฐานอย่างเป็นการถาวร เพื่อเป็นฐานการเก็บภาษีให้แก่รัฐบาลกลางและรัฐบาลมณฑลของแคนาดา ค่านิยมหลักของสังคมประเทศแคนาดาที่ฝังลึกในทุกคนคือการส่งเสริมและเคารพในสิทธิและเสรีภาพของมนุษย์ ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานสำคัญที่สุดของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย⁷⁰

ประเทศแคนาดามีขนาดเศรษฐกิจเป็นอันดับต้นๆ ของโลก โดยเป็นลักษณะพึ่งพิงการค้ากับต่างประเทศเป็นหลัก มีสัดส่วนการค้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศร้อยละ 45 สำหรับการส่งออก และร้อยละ 40 สำหรับการนำเข้า โดยพึ่งพิงการค้าและการลงทุนกับประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นหลัก โดยรวมประเทศแคนาดาเป็นผู้นำในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และโทรคมนาคมมาเสริมการประกอบธุรกิจธนาคาร ภาคการลงทุนส่วนใหญ่เปิดรับจากต่างชาติในทุกกิจการยกเว้นประมง (เฉพาะชาวแคนาดาเท่านั้น) และการขนส่งทางอากาศ (ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 25) โดยนอกจากความได้เปรียบด้านคุณภาพแรงงานที่มีความรู้และมีอัตราการว่างงานต่ำมากแล้ว รัฐบาลแคนาดาชุดปัจจุบันให้สิทธิประโยชน์ต่อการลงทุนในกิจการวิจัยและพัฒนาเพื่อชักจูงการลงทุนจาก

⁶⁸ CEC Networks INC, “ระบบการปกครองของแคนาดา(ออนไลน์),” สืบค้นเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2558, จาก <http://www.study.canada.ca/thailand/government.htm>

⁶⁹ สถาบันศึกษาความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, “ข้อมูลรายประเทศทั่วโลก (ออนไลน์),” สืบค้นเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2558, จาก <http://www.apecthai.org/index.php/ข้อมูลรายประเทศทั่วโลก/อเมริกาเหนือ/636-แคนาดา.html>

⁷⁰ เพิ่งอ้าง.

ต่างชาติ ตลอดจนปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและยกระดับเทคโนโลยีเพื่อรองรับกับความต้องการของต่างชาติ⁷¹

2) มาตรการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายทางการแพทย์ในประเทศแคนาดา

เดิมก่อนปีค.ศ. 1988 ประเทศแคนาดาได้ใช้มาตรการทางภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเกี่ยวกับตัวผู้เสียภาษี คู่สมรส ผู้อยู่ในอุปการะ คนพิการ ค่ารักษาพยาบาล การบริจาคเพื่อกุศลสาธารณะ กองทุนเบี้ยบำนาญแคนาดา และการประกันการว่างงาน ในรูปของการหักเป็นรายจ่ายส่วนบุคคล (Personal Deductions) ในการคำนวณภาษี ซึ่งเปรียบได้กับการหักลดหย่อนของประเทศไทย แต่ต่อมาได้ปฏิรูประบบการหักรายจ่ายส่วนบุคคล (Personal Deductions) เหล่านี้ เป็นการให้เครดิตภาษี (Tax Credits) แทนการหักรายจ่ายดังกล่าว โดยยังคงมีส่วนที่อยู่ในรูปของการหักรายจ่ายอยู่บ้างแต่ไม่มากนัก⁷²

ทั้งนี้ เนื่องจากคำว่า การหักรายจ่ายทางภาษี หรือ Deduction ของประเทศแคนาดามีลักษณะทำนองเดียวกับคำว่า การหักลดหย่อน ตามประมวลรัษฎากรของประเทศไทย ดังนั้น เพื่อให้เข้าใจได้โดยง่ายสำหรับเนื้อหาที่จะกล่าวต่อไปในส่วนที่เกี่ยวกับประเทศแคนาดา ผู้วิจัยจึงขอใช้คำว่า การหักลดหย่อน แทนคำว่า การหักรายจ่าย ของประเทศแคนาดา

ปีเตอร์ ฮอกก์ (Peter Hogg) และ โจนน์ มาเก้ (Jonne Magee) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ Principles of Canadian Income Tax Law เกี่ยวกับการเปลี่ยนจากการหักลดหย่อนเป็นเครดิตภาษี ซึ่งถือได้ว่าเป็นการปฏิรูปภาษีของประเทศแคนาดา ดังนี้

ภาษีเงินได้ที่เก็บจากบุคคลธรรมดาของรัฐบาลกลางแคนาดาเป็นภาษีอัตราก้าวหน้า (Progressive Tax Rates) ซึ่งการหักลดหย่อนจะมีมูลค่าเพิ่มมากขึ้นตามการเพิ่มขึ้นของเงินได้ ในปี ค.ศ. 1997 อัตราภาษีสูงสุด (Top Tax Rate) คือร้อยละ 51.64 และนำมาใช้กับผู้เสียภาษีที่มีเงินได้เกินกว่า 63,490 ดอลลาร์⁷³ การหักลดหย่อน 100 ดอลลาร์ จะทำให้ประหยัดภาษี 51.64 ดอลลาร์ สำหรับผู้เสียภาษีซึ่งมีเงินได้หลังจากหักค่าลดหย่อนแล้วเกินกว่า 63,490 ดอลลาร์ เพราะทุก 100 ดอลลาร์ของเงินได้ที่ต้องเสียภาษี จะเสียภาษีร้อยละ 51.64 ทำนองเดียวกัน การหักลดหย่อนจะทำให้ประหยัดภาษี 39.26 ดอลลาร์ สำหรับผู้เสียภาษีซึ่งมีเงินได้ 50,000 ดอลลาร์ เมื่อระดับของอัตราภาษีอยู่ที่ร้อยละ 39.26 และการหักลดหย่อนจะประหยัดภาษี 25.67 ดอลลาร์ สำหรับผู้เสียภาษีซึ่งมีเงินได้ 10,000 ดอลลาร์ ตัวอย่างนี้เป็นข้อพิสูจน์ว่า ในระบบการจัดเก็บภาษีอัตราก้าวหน้า การหักลดหย่อนจะทำให้

⁷¹ เพิ่งอ้าง.

⁷² วาสนา สุขสมัย, “การนำระบบเครดิตภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามาใช้แทนระบบการหักลดหย่อน,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551), น. 59.

⁷³ 1 ดอลลาร์แคนาดา = 26.80 บาท (อัตราแลกเปลี่ยนธนาคารแห่งประเทศไทย ณ วันที่ 20 ตุลาคม 2559)

ความก้าวหน้าของบัญชีอัตราภาษีลดลง (Regressive) กล่าวคือ คนรวยได้ประโยชน์มากกว่าคนจน ซึ่งเรียกปรากฏการณ์เช่นนี้ว่า “ปรากฏการณ์พลิกกลับ (Upside-down Effect)”

ผลของการเกิดปรากฏการณ์ดังกล่าว นำไปสู่การปฏิรูปภาษีของประเทศแคนาดาในปีค.ศ. 1988 โดยได้มีการเปลี่ยนแปลงการหักลดหย่อนที่สำคัญๆ เกี่ยวกับตัวผู้เสียภาษี กลุ่มสมรส ผู้อยู่ในอุปการะ คนพิการ ค่ารักษาพยาบาล การบริจาคเพื่อกุศลสาธารณะ กองทุนบำนาญแคนาดา และการประกันการว่างงาน เป็นการให้เครดิตภาษี ซึ่งเป็นการให้ปริมาณดอลลาร์ที่เท่ากันแก่ผู้เสียภาษีในทุกระดับของเงินได้

ดังกล่าวมาแล้วว่า ก่อนการปฏิรูปภาษีในปีค.ศ. 1988 รัฐบาลอนุญาตให้ผู้เสียภาษีหักรายจ่ายส่วนตัว (Personal Exemptions or Deductions) ออกจากเงินได้ ซึ่งได้แก่ รายจ่ายเกี่ยวกับกลุ่มสมรสซึ่งอยู่ในอุปการะ หรือผู้อยู่ในอุปการะอื่น บุคคลซึ่งมีอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป ผู้พิการ การหักลดหย่อนสำหรับเงินได้บำนาญ (Pension Income) ค่าธรรมเนียมการเรียน (Tuition Fees) ภาษีขาย (Sales Tax) รายจ่ายเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล (Medical Expenses) การบริจาคเพื่อการกุศล (Charitable Contributions) การบริจาคเงินตามแผนบำนาญแคนาดา (Canada Pension Plan) และเบี้ยประกันสำหรับการประกันการทำงาน (Employment Insurance Premiums) แต่เนื่องจากการหักรายจ่ายหรือการหักลดหย่อนเหล่านี้มีข้อบกพร่อง กล่าวคือ ให้ประโยชน์แก่ผู้เสียภาษีที่มีเงินได้สูงมากกว่าผู้เสียภาษีที่มีเงินได้ต่ำ ในปีค.ศ. 1988 จึงได้มีการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการหักลดหย่อนเหล่านี้ทั้งหมด เป็นการเครดิตภาษี ซึ่งจะให้ความเป็นธรรมแก่ผู้เสียภาษีมากกว่า กล่าวคือ การลดลงของภาษีในอัตราเท่ากันสำหรับผู้เสียภาษีทุกคน โดยไม่คำนึงถึงระดับเงินได้ของผู้เสียภาษี เนื่องจากการเครดิตเป็นการให้หักจากภาษีที่ผู้เสียภาษีต้องเสีย การให้เครดิต 100 ดอลลาร์ ทำให้ผู้เสียภาษีแต่ละคนหักกลับ 100 ดอลลาร์จากจำนวนภาษี ไม่ว่าคนรวยหรือคนจนก็จะได้รับสิทธิอย่างเท่าเทียมกัน⁷⁴

ในปี ค.ศ. 2005 มีการกำหนดอัตราภาษีขั้นต่ำไว้ที่ ร้อยละ 16 ต่อมาในปีค.ศ. 2007 ได้มีการปรับเปลี่ยนอีกครั้งอยู่ที่ระดับ ร้อยละ 15⁷⁵ และในปีค.ศ. 2016 อัตราภาษีขั้นต่ำ ยังคงอยู่ที่ ร้อยละ 15⁷⁶ โดยอัตราภาษีของประเทศแคนาดาจะถูกปรับเปลี่ยนไปตามอัตราเงินเฟ้อ

⁷⁴ วาสนา สุขสมัย, *เพ็ญอ้าง*, น. 59 - 61.

⁷⁵ *เพ็ญอ้าง*, น. 83.

⁷⁶ Canadian income tax rates for individuals – current and previous years. Retrieved April 26, 2016, from <http://www.cra-arc.gc.ca>.

Federal tax rates for 2016

15% on the first \$45,282 of taxable income, +

ตารางที่ 3.1 ระดับและอัตราภาษีเงินได้ของรัฐบาลกลางแคนาดา ปี 2016

ระดับและอัตราภาษีเงินได้ของรัฐบาลกลาง ปี 2016 (ไม่รวมภาษีท้องถิ่นระดับจังหวัดและระดับเทศบาล) ⁷⁷	
ระดับเงินได้ (ดอลลาร์)	อัตราภาษี
0 - 45,282	15%
45,283 – 90,563	20.50%
90,564 – 140,388	26%
140,389 – 200,000	29%
200,001 และสูงขึ้นไป	33%

ทั้งนี้ รัฐบาลบัญญัติภาษีเงินได้ (Income Tax Act) ประเทศแคนาดาได้บัญญัติเกี่ยวกับการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีโดยการเครดิตภาษีรายจ่ายเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลไว้ในมาตรา 118.2

เครดิตภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล (Medical Expense Tax Credit)⁷⁸ เป็นเครดิตภาษีชนิดที่ไม่สามารถขอคืนเป็นเงินได้⁷⁹ หากมีเครดิตภาษีเกินกว่าภาษีที่ต้องเสียหรือมีเงินได้ไม่ถึงเกณฑ์ที่ต้องเสียภาษี (Non-refundable Tax Credit) ซึ่งให้แก่ผู้เสียภาษีหรือผู้อยู่ในอุปการะของผู้

20.5% on the next \$45,281 of taxable income (on the portion of taxable income over \$45,282 up to \$90,563), +

26% on the next \$45,825 of taxable income (on the portion of taxable income over \$90,563 up to \$140,388), +

29% on the next \$59,612 of taxable income (on the portion of taxable income over \$140,388 up to \$200,000), +

33% of taxable income over \$200,000

⁷⁷ การจัดเก็บภาษีรายได้ส่วนบุคคลของประเทศไทยจะประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ การจัดเก็บภาษีรายได้ของรัฐบาลกลางและการจัดเก็บภาษีในระดับรัฐที่มีถิ่นพำนัก (ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในแคนาดา, “การจัดเก็บภาษีในแคนาดา(ออนไลน์),” สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2559,

จาก <http://www.thaibizcanada.com/ca/faqs/detail.php?cate=faqs&id=17870>

⁷⁸ Section 118.2 in Income Tax Act 1985 as amended in 2015

⁷⁹ เครดิตภาษีของประเทศไทยสามารถจัดแบ่งได้เป็นหลายรูปแบบ เช่น เครดิตภาษีชนิดขอคืนเป็นเงินได้และเครดิตภาษีชนิดที่ไม่สามารถขอคืนเป็นเงินได้ เครดิตภาษีชนิดปรับลดตามจำนวนเงินได้ที่เพิ่มขึ้นและเครดิตภาษีชนิดที่ไม่สามารถปรับลดตามจำนวนเงินได้ที่เพิ่มขึ้น (วาสนา สุขสมัย, เพิ่งอ้าง, น. 62.)

เสียภาษีที่มีรายจ่ายในการรักษาพยาบาลสูงกว่าเงินได้สุทธิที่กฎหมายกำหนด รายการรายจ่ายในการรักษาพยาบาลที่นำมาคำนวณเครดิตภาษีจะถูกกำหนดโดยพระราชบัญญัติภาษีเงินได้และข้อบังคับที่ออกโดยกรมสรรพากร แม้ชื่อของเครดิตภาษีอาจทำให้เข้าใจว่าเครดิตภาษีชนิดนี้เกี่ยวกับรายจ่ายในการรักษาพยาบาล แต่ขอบเขตของรายจ่ายที่กฎหมายอนุญาตให้นำมาคำนวณเครดิตภาษีนั้นกว้างขวางและถูกปรับปรุงแก้ไขอยู่เสมอตามเทคโนโลยี⁸⁰ เครดิตภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลจะมีเงื่อนไขและรายละเอียด ดังนี้

2.1) สูตรในการคำนวณ การเครดิตภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คือ

$$A \times [(B - C) + D]$$

A คือ อัตราร้อยละที่เหมาะสม

B คือ ผลรวมของค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลของบุคคลผู้เสียภาษี คู่สมรส สามีภริยาที่อยู่ด้วยกันโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส (Common-law Partner) และบุตรซึ่งมีอายุไม่เกิน 18 ปี บริบูรณ์ในปีภาษีนั้น ซึ่งได้ทำการชำระค่าใช้จ่ายในปีภาษีนั้น

C คือ ร้อยละ 3 ของรายได้ของบุคคลผู้เสียภาษีสำหรับปีภาษีนั้น และ

$$D = E - F$$

D คือ ผลรวมของยอดเงินทั้งหมดของค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์อันเกิดจากผู้ที่ต้องพึ่งพิงบุคคลผู้เสียภาษี⁸¹

E คือ ผลรวมของค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลของผู้ต้องพึ่งพิงบุคคลผู้เสียภาษี ซึ่งได้ทำการชำระค่าใช้จ่ายในปีภาษีนั้น

F คือ ร้อยละ 3 ของรายได้ของบุคคลผู้เสียภาษีสำหรับปีภาษีนั้น

⁸⁰ วาสนา สุขสมัย, *เพิ่งอ้าง*, น. 76.

⁸¹ บุคคลผู้ต้องพึ่งพิงบุคคลผู้เสียภาษี หมายถึง บุคคลซึ่งอยู่กับผู้เสียภาษีตลอดปีภาษีนั้น และเป็นบุตรของผู้เสียภาษี หรือของคู่สมรส หรือสามีภริยาที่อยู่ด้วยกันโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส (Common-law Partner) หรือเป็นบุพการี ปู่ย่าตายาย พี่น้อง ลูกพี่น้าอา หรือหลานของผู้เสียภาษี หรือของคู่สมรส หรือสามีภริยาที่อยู่ด้วยกันโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส (Common-law Partner) ซึ่งได้อาศัยอยู่ในประเทศแคนาดาตลอดปีภาษีนั้น (Section 118 in Income Tax Act 1985 as amended in 2015)

2.2) บุคคลที่มีสิทธิในการเครดิตภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล

- ก. บุคคลผู้อยู่ในเกณฑ์ต้องเสียภาษี
- ข. คู่สมรสผู้เสียภาษี
- ค. สามีภริยาซึ่งอยู่ด้วยกัน โดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส (Common-law Partner)
- ง. บุตรซึ่งมีอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ในปีภาษีนั้น
- จ. บุคคลผู้อยู่ในอุปการะของผู้เสียภาษี

2.3) ค่ารักษาพยาบาลที่เข้าเกณฑ์ได้รับสิทธิเครดิตภาษี เช่น

- ก. ค่าใช้จ่ายในการเข้ารับบริการทางการแพทย์ ทันตกรรม หรือการรักษาพยาบาลจากสถานพยาบาลที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบกิจการนั้น
- ข. ค่าตอบแทนผู้ดูแลผู้สูงอายุ ผู้ป่วยที่มีความบกพร่องรุนแรง หรือผู้ป่วยที่มีใบรับรองแพทย์แสดงถึงความจำเป็นในการที่ผู้ป่วยจำเป็นต้องมีผู้ดูแล หรือพยาบาลซึ่งดูแลผู้ป่วยที่มีใบรับรองแพทย์แสดงถึงความจำเป็นในการที่ผู้ป่วยจำเป็นต้องมีผู้ดูแล
- ค. ค่าใช้จ่ายสำหรับการขนส่งผู้ป่วยโดยใช้รถพยาบาล
- ง. ขาเทียม ไม้เท้า เครื่องช่วยพูด ตาเทียม เครื่องช่วยฟัง เครื่องผลิตออกซิเจน แว่นตา ผ้าอ้อม กางเกงผ้าอ้อม หรืออุปกรณ์ต่างๆ สำหรับผู้ป่วยซึ่งมีคุณสมบัติตรงตามความจำเป็น เงื่อนไขการใช้งาน และมีราคาไม่เกินที่กฎหมายกำหนด
- จ. ค่าใช้จ่ายและค่าเดินทางตามสมควร สำหรับผู้ป่วยที่ต้องปลูกถ่ายอวัยวะหรือไขกระดูก
- ฉ. ยาหรือสารอื่นๆ ที่ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งผลิตหรือขาย เพื่อใช้ในการรักษาโรค ป้องกันโรค วินิจฉัยโรค ทั้งนี้ การใช้ยาหรือสารดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่แพทย์กำหนด
- ช. สำหรับการรักษาพยาบาลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของความสวยงาม (Cosmetic Purposes) ค่ารักษาพยาบาลที่เข้าเกณฑ์ได้รับสิทธิเครดิตภาษีจะไม่รวมเงินที่จ่ายค่าบริการทางการแพทย์ ทันตกรรม หรือค่าใช้จ่ายใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสวยงาม ยกเว้นเป็นกรณีจำเป็นต่อการรักษา

3.3.2 มาตรการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ในสหพันธรัฐมาเลเซีย

1) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสหพันธรัฐมาเลเซีย

สหพันธรัฐมาเลเชียเป็นประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน โดยมีทะเลจีนใต้กั้น ส่วนแรกคือคาบสมุทรมาลายู ส่วนที่สองคือส่วนเหนือของเกาะบอร์เนียว⁸² บริเวณที่เป็นสหพันธรัฐมาเลเชียปัจจุบันแต่เดิมนั้นเป็นอาณาจักรศรีวิชัย เนื่องจากอาณาจักรนี้มีชายแดนเปิดออกสู่ทะเล จึงส่งผลให้อาณาจักรมีความเจริญรุ่งเรืองในด้านการค้าทางทะเลเป็นอย่างมาก แต่ต่อมาอาณาจักรศรีวิชัยก็เริ่มเสื่อมอำนาจลง เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศเป็นหมู่เกาะทำให้ติดต่อกันลำบากทำให้ถูกข้าศึกเข้ายึดพื้นที่ไปที่ละเกาะได้ อีกทั้งการทำการค้าแบบผูกขาดและเก็บภาษีค่อนข้างสูง ทำให้ชาวต่างชาติไม่พอใจ ประกอบกับจีนเริ่มเปิดเส้นทางการค้าทางทะเลแล้วมาเดินเรือสำเภาซื้อขายสินค้าเสียเอง ทำให้อาณาจักรที่ต้องพึ่งพาการค้าเพียงอย่างเดียวอย่างอาณาจักรศรีวิชัยล่มสลายไปในที่สุด⁸³

ต่อมามหาอำนาจประเทศยุโรปได้เริ่มขยายตัวเข้ามาในบริเวณนี้ อังกฤษได้แบ่งส่วนการปกครองมาลายูออกเป็น 3 ประเภท โดยแต่ละส่วนการปกครองก็จะมีวิธีการปกครองที่แตกต่างกันในรายละเอียด แต่โดยรวมก็ให้ชาวพื้นเมืองได้มีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 อังกฤษเห็นว่าจะต้องปกครองมาลายูให้เข้มงวดกว่าเดิมแต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากชาวพื้นเมืองมีความตื่นตัวทางการเมืองและหวังได้รับเอกราชอย่างแท้จริง จนในที่สุดมาลายูก็ได้รับเอกราชและใช้ชื่อว่า สหพันธรัฐมาลายู ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อประเทศเป็น “สหพันธรัฐมาเลเชีย” โดยรวมเอา สิงคโปร์ ซาบาห์ และซาราวัก ส่วนบรูไนขอแยกไปอยู่ใต้อารักขาของอังกฤษตามเดิม แต่ต่อมาภายหลังสิงคโปร์ก็ได้แยกตัวเองออกจากมาเลเชีย เนื่องจากความขัดแย้งทางเชื้อชาติ เศรษฐกิจ และการเมือง⁸⁴

จากอดีตที่สหพันธรัฐมาเลเชียเคยถูกตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศอังกฤษ จึงได้มีการเอาแบบโครงสร้างทางการเมืองการปกครองของประเทศอังกฤษมาใช้ ยกเว้นระบบรัฐสภาซึ่งมาเลเชียมีทั้งรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลสหพันธ์ (Federal Government) และรัฐบาลแห่งรัฐ (State Government) โดยแต่ละรัฐมีผู้แทนปกครอง และผู้แทนร่วมกันเลือกสมเด็จพระราชาธิบดี หรือ ยังดี เปอร์ตวน อากง (Yang di-pertuan Agong) เป็นกษัตริย์ปกครองประเทศ โดยมีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันระหว่างผู้แทน ทั้ง 9 รัฐ เพื่อเป็นประมุข รัฐบาลกลางหรือรัฐบาลสหพันธ์ (Federal Government) และรัฐบาลแห่งรัฐ (State Government) มีโครงสร้างที่รองรับการปกครอง คือ โครงสร้างระดับ

⁸² สุภารัตน์ ละงู, “ประวัติความเป็นมาประเทศมาเลเชีย (ออนไลน์),” สืบค้นเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2559, จาก <http://mah10612.blog.spot.com/2013/07/blog-post.html>

⁸³ ประวัติศาสตร์ประเทศมาเลเชีย (ออนไลน์), สืบค้นเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2559, จาก <http://viyadasri.wordpress.com/ประวัติศาสตร์ประเทศมา/>

⁸⁴ เพิ่งอ้าง.

สหพันธรัฐ อันได้แก่ สภาประมุขของผู้ปกครองรัฐและพระราชาธิบดี นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา และสถาบันตุลาการ โครงสร้างระดับรัฐ ได้แก่ ประมุขแห่งรัฐ สภาการบริหารและมุขมนตรี สภานิติบัญญัติแห่งรัฐ และเลขาธิการประจำรัฐ โครงสร้างทั้งหมดข้างต้น ต่างถูกกำหนดอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญของสหพันธรัฐมาเลเซียหลังจากได้รับเอกราชจากอังกฤษ รัฐธรรมนูญนี้ ถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกและฉบับเดียว ซึ่งใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. 2500 แต่ก็ได้มีการแก้ไขหลายครั้ง โดยโครงสร้างรัฐสภาของสหพันธรัฐมาเลเซียจะมีลักษณะ เช่นเดียวกับอังกฤษ สรุปได้ว่าการปกครองของสหพันธรัฐมาเลเซียเป็นแบบรัฐสภา (Parliament System) อันประกอบด้วย สภาผู้แทนราษฎร (House of Representative) ที่สมาชิกมาจากการเลือกตั้งและวุฒิสภา (Senate) ที่สมาชิกมาจากการแต่งตั้ง อำนาจทางการเมืองขึ้นอยู่กับสภาผู้แทนราษฎร โครงสร้างการปกครองของสหพันธรัฐมาเลเซียแบ่งเป็น 3 ฝ่าย ได้แก่ฝ่ายนิติบัญญัติ ประกอบด้วย 2 สภาคือ วุฒิสภาหรือสภาสูงและสภาผู้แทนราษฎร (House of Representative หรือ Dewan Rakyat) ฝ่ายตุลาการ อำนาจตุลาการของสหพันธรัฐมาเลเซียใช้ระบบกฎหมายของอังกฤษ คือ ระบบกฎหมายแบบจารีตประเพณี (Common Law System) ยกเว้นศาสนาอิสลามจะอยู่ภายใต้ระบบสหพันธ ทำให้อำนาจตุลาการมีความอิสระมาก เพราะไม่ถูกควบคุมโดยฝ่ายบริหารและนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี⁸⁵

สหพันธรัฐมาเลเซียให้ความสำคัญกับบทบาทนายกรัฐมนตรีของรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลสหพันธ์เป็นอย่างมาก ซึ่งนอกจากจะเป็นผู้นำคณะรัฐบาลในการบริหารประเทศแล้ว นายกรัฐมนตรียังสามารถแต่งตั้งบุคคลเข้าดำรงตำแหน่ง ผู้บริหารระดับสูงในระบบราชการ ทั้งยังต้องถวายนโยบายการปกครอง และการบริหารรัฐให้แก่กษัตริย์ทราบ ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการแต่งตั้ง ผู้พิพากษาอธิบดีกรมตรวจเงินแผ่นดิน คณะกรรมการบริหารสาธารณะ และคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งหลังการประกาศเอกราชสหพันธรัฐมาเลเซียมีนายกรัฐมนตรีที่เป็นผู้นำฝ่ายบริหารมาแล้วรวม 6 คน ทั้งหมดมาจากพรรคการเมืองเดียวกัน คือ พรรค United Malays National Organization (UMNO) มีแนวนโยบายการบริหารประเทศ เน้นชาตินิยมแต่ไม่รุนแรง สนับสนุนประชาชนให้มีสิทธิในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารประเทศทั้งด้านการเมืองและเศรษฐกิจ⁸⁶

ประชากรในสหพันธรัฐมาเลเซียจะประกอบได้ด้วยคนหลากหลายเชื้อชาติ แต่โดยส่วนใหญ่ของประเทศ คือ ชนเชื้อสายมาเลย์ รองลงมา ได้แก่ คนเชื้อสายจีนและอินเดีย นอกจากนั้นคือชน

⁸⁵ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, “ประวัติและข้อมูลรัฐบาลมาเลเซียโดยย่อ(ออนไลน์),” สืบค้นเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2559, จาก http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=3851&filename=index

⁸⁶ เพิ่งอ้าง.

พื้นเมือง ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งถือเป็นศาสนาประจำชาติ รองลงมาคือศาสนาพุทธนิกายมหายาน นอกจากนี้คือศาสนาฮินดู คริสต์ และศาสนาอื่นๆ⁸⁷

สหพันธรัฐมาเลเซียมีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง เรียกได้ว่าเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ที่มีเศรษฐกิจก้าวหน้าแห่งหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเป็นรองจากประเทศสิงคโปร์ แหล่งอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ทางมาเลเซียตะวันตก ปีนัง เป็นเมืองท่าใหญ่ของประเทศ มีถนนหลวงมาตรฐานสูงเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายไปทั่วประเทศ คู่ค้าสำคัญของสหพันธรัฐมาเลเซียคือ ประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐสิงคโปร์ สินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศ ได้แก่ เครื่องใช้ไฟฟ้าและชิ้นส่วนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ น้ำมันปาล์ม เคมีภัณฑ์ น้ำมันสำเร็จรูป น้ำมันดิบ ก๊าซธรรมชาติ เหล็ก ยางพารา และนอกจากนี้ประเทศมาเลเซียยังเป็นผู้ส่งออกรถยนต์มืออันดับต้นๆ ของโลกอีกด้วย⁸⁸

2) มาตรการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายทางการแพทย์ในสหพันธรัฐมาเลเซีย

สหพันธรัฐมาเลเซียจัดเก็บภาษีตามหลักอาณาเขต (หลักแหล่งเงินได้) กล่าวคือ รายได้ที่เกิดขึ้นจากกิจการในสหพันธรัฐมาเลเซียและรายได้ต่างประเทศที่ได้รับในสหพันธรัฐมาเลเซียเท่านั้นที่ต้องเสียภาษีเงินได้ในสหพันธรัฐมาเลเซีย ปีภาษีในสหพันธรัฐมาเลเซียเหมือนปีภาษีประเทศไทย คือเป็นปีปฏิทินเริ่ม 1 มกราคม และสิ้นสุด 31 ธันวาคม ของทุกๆปี ในส่วนของบริษัท ปีภาษีจะหมายถึงปีตามงบการเงินของบริษัทนั้นๆ⁸⁹

บุคคลธรรมดาที่มีหน้าที่ที่จะต้องเสียภาษีจากรายได้ที่เกิดใน / ได้รับจาก / หรือนำเข้ามาในสหพันธรัฐมาเลเซีย อย่างไรก็ตาม บุคคลธรรมดาผู้ไม่มีถิ่นที่อยู่จะเสียภาษีเฉพาะรายได้ที่ได้รับในสหพันธรัฐมาเลเซีย อัตราภาษีจะขึ้นอยู่กับสถานภาพของบุคคลนั้น ซึ่งวัดได้จากระยะเวลาที่อยู่ในสหพันธรัฐมาเลเซีย ตามที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติภาษีเงินได้ (The Income Tax Act 1967) โดยทั่วไปบุคคลธรรมดาที่อาศัยอยู่ในสหพันธรัฐมาเลเซียเกิน 182 วัน จะถือเป็นบุคคลผู้มีถิ่นที่อยู่ในสหพันธรัฐมาเลเซีย⁹⁰

⁸⁷ สุภารัตน์ ละอู. แหล่งเดิม.

⁸⁸ ข้อมูลและประวัติของประเทศมาเลเซีย(ออนไลน์), สืบค้นจาก <http://www.9ddn.com/content.php?pid=764> [21 เมษายน 2559]

⁸⁹ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.), “ระบบการจัดเก็บภาษีของประเทศสมาชิกอาเซียน(ออนไลน์),” สืบค้นเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2559, จาก http://www.thaifita.com/trade/study/lawsme57_index6.pdf

⁹⁰ เพิ่งอ้าง.

สำหรับอัตรากำไรเงินได้บุคคลธรรมดาของสหพันธรัฐมาเลเซีย เป็นอัตรากำไรแบบก้าวหน้า ตั้งแต่ร้อยละ 0 – 28 โดยสามารถหักลดหย่อนภาษีรายการต่างๆ ได้ เช่น ค่าลดหย่อนส่วนตัว ค่าลดหย่อนสำหรับคู่สมรส เบี้ยประกันชีวิต ค่ารักษาพยาบาลสำหรับผู้เสียภาษี คู่สมรส บุตร หรือ บุพการี เป็นต้น

ตารางที่ 3.2 ระดับและอัตรากำไรเงินได้ของสหพันธรัฐมาเลเซีย ปี 2016

ระดับและอัตรากำไรเงินได้ของสหพันธรัฐมาเลเซีย ปี 2016	
ระดับเงินได้ (ริงกิตมาเลเซีย)	อัตรากำไร
0 – 5,000	0%
5,001 – 20,000	1%
20,001 – 35,000	5%
35,001 – 50,000	10%
50,001 – 70,000	16%
70,001 – 100,000	21%
100,001 – 250,000	24%
250,001 – 400,000	24.5%
400,001 – 600,000	25%
600,001 – 1,000,000	26%
1,000,001 และสูงขึ้น	28%

กฎหมายภาษีอากรของสหพันธรัฐมาเลเซียอนุญาตให้ผู้เสียภาษีสามารถนำค่าใช้จ่ายในการแพทย์หักมาเป็นค่าลดหย่อนออกจากเงินได้ในปีภาษีนั้น โดยจะมีรายละเอียดตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติภาษีเงินได้ (The Income Tax Act 1967) มาตรา 46 ดังนี้

2.1) ค่าใช้จ่ายในการแพทย์สำหรับบุพการี โดยให้ยอดเงินลดหย่อนได้สูงสุดรายละ 5,000 ริงกิตมาเลเซีย⁹¹

⁹¹ 1 ริงกิตมาเลเซีย = 8.49 บาท (อัตราแลกเปลี่ยนธนาคารแห่งประเทศไทย ณ วันที่ 20 ตุลาคม 2559)

2.2) ค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์สำหรับตัวผู้เสียภาษี คู่สมรสและบุตร โดยให้ยอดเงินลดหย่อนได้สูงสุดรายละ 5,000 ริงกิตมาเลเซีย ในการใช้สิทธิลดหย่อนจะต้องยื่นใบเสร็จรับเงินและใบรับรองแพทย์ที่ออกให้โดยแพทย์ผู้ทำการรักษาโรค

2.3) ค่าใช้จ่ายในการตรวจสุขภาพสำหรับตัวผู้เสียภาษี คู่สมรสและบุตร โดยให้ยอดเงินลดหย่อนได้สูงสุดรายละ 500 ริงกิตมาเลเซีย ในการใช้สิทธิลดหย่อนจะต้องยื่นใบเสร็จรับเงินที่ออกให้โดยโรงพยาบาลหรือแพทย์

บทที่ 4

ปัญหาและการวิเคราะห์ปัญหาการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในการแพทย์

ตามกฎหมายภาษีอากรของประเทศไทย ซึ่งมีการบัญญัติไว้ในประมวลรัษฎากร ค่าใช้จ่ายที่ให้สิทธิบุคคลผู้เสียภาษีสามารถหักเป็นค่าลดหย่อนออกจากเงินได้พึงประเมินที่ต้องเสียภาษีนั้น ประกอบไปด้วยการหักค่าลดหย่อนส่วนตัวกับค่าลดหย่อนตามรายการ ในบทที่ 3 ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นพบว่าในปัจจุบันค่าลดหย่อนตามรายการ ได้แก่ เบี้ยประกันภัยที่ผู้มีเงินได้จ่ายไปในปีภาษีสำหรับการประกันชีวิต ค่าการศึกษาบุตร เงินสะสมที่จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัย เงินสมทบที่ผู้ประกันตนจ่ายเข้ากองทุนประกันสังคม ค่าอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา และเงินที่บริจาคแก่สถานพยาบาลและสถานศึกษา ซึ่งยังไม่มีการอนุญาตให้ผู้เสียภาษีนำค่าใช้จ่ายในการแพทย์มาหักเป็นค่าลดหย่อนได้ ในบทนี้ผู้วิจัยจึงจะได้ทำการวิเคราะห์ว่าถ้าหากนำเอาค่าใช้จ่ายในการแพทย์มาลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะส่งผลกระทบต่อหลักความเป็นธรรมและหลักความมีประสิทธิภาพอย่างไรเพื่อเสนอแนะแนวทางปรับปรุงแก้ไขค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาให้เป็นธรรมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

4.1 ปัญหาการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในการแพทย์ต่อหลักความเป็นธรรม

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 หัวข้อที่ 2.1.4 ว่าระบบภาษีอากรที่ดีต้องเป็นระบบที่มีความเป็นธรรมทั้งในระหว่างผู้เสียภาษีด้วยกันเองและระหว่างรัฐผู้จัดเก็บภาษีกับประชาชนผู้เสียภาษีอากรทั้งหลายอย่างเท่าเทียมกันตามกำลังความสามารถ โดยจะต้องไม่ทำให้ผู้เสียภาษีเกิดความรู้สึกเหลื่อมล้ำหรือความเสียเปรียบระหว่างกันเกิดขึ้น หลักความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีจึงถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของหลักการจัดเก็บภาษีที่ดี หากกฎหมายภาษีอากรอนุญาตให้บุคคลผู้เสียภาษีสามารถนำค่าหักค่าใช้จ่ายในการแพทย์มาหักเป็นค่าลดหย่อนออกจากเงินได้เงินได้บุคคลธรรมดาจะส่งผลกระทบต่อหลักความเป็นธรรมหรือไม่ อย่างไร จึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณา ดังนี้

(1) พิจารณากรณีกฎหมายภาษีอากรอนุญาตให้บุคคลผู้เสียภาษีสามารถนำค่าหักค่าใช้จ่ายในการแพทย์มาหักเป็นค่าลดหย่อนออกจากเงินได้ที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะส่งผลกระทบต่อหลักความเป็นธรรมในแนวนอน

(2) พิจารณากรณีกฎหมายภาษีอากรอนุญาตให้บุคคลผู้เสียภาษีสามารถนำค่าหักค่าใช้จ่ายในในทางการแพทย์มาหักเป็นค่าลดหย่อนออกจากเงินได้ที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะส่งผลกระทบต่อหลักความเป็นธรรมในแนวตั้ง

4.1.1 ผลกระทบต่อหลักความเป็นธรรมในแนวนอน

พิจารณากรณีกฎหมายภาษีอากรอนุญาตให้บุคคลผู้เสียภาษีสามารถนำค่าหักค่าใช้จ่ายในในทางการแพทย์มาหักเป็นค่าลดหย่อนออกจากเงินได้ที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะส่งผลกระทบต่อหลักความเป็นธรรมในแนวนอน ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 หัวข้อที่ 2.1.4 ว่าความเป็นธรรมในแนวนอนจะเกิดขึ้นเมื่อผู้เสียภาษีมีฐานะเท่าเทียมกันในภาวะแวดล้อมเหมือนกัน ได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้น คนที่มีความสามารถในการเสียภาษีอากรเท่าเทียมกันจะต้องเสียภาษีอากรเท่าเทียมกัน เช่น ถ้าใช้รายได้เป็นเครื่องมือวัดความสามารถในการเสียภาษี ก็หมายความว่าบุคคลที่อยู่ในฐานะเดียวกัน เมื่อมีรายได้จำนวนที่เท่ากันต้องเสียภาษีในจำนวนที่เท่ากัน จึงก่อให้เกิดความเป็นธรรมตามแนวนอน จากลักษณะข้างต้นของหลักความเป็นธรรมในแนวนอน หากกฎหมายภาษีอากรอนุญาตให้บุคคลผู้เสียภาษีสามารถนำค่าหักค่าใช้จ่ายในในทางการแพทย์มาหักเป็นค่าลดหย่อนออกจากเงินได้บุคคลธรรมดาที่ต้องเสียภาษีจะเกิดผลกระทบต่อหลักความเป็นธรรม โดยมีข้อดีและข้อเสีย ดังนี้

ข้อดีของการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ต่อหลักความเป็นธรรมในแนวนอน คือ ในกรณีที่จากเดิมบุคคลผู้เสียภาษีที่มีรายได้เท่ากันต้องเสียภาษีในอัตราเดียวกัน (เป็นไปตามหลักความเป็นธรรมในแนวนอน) แต่หากบุคคลผู้เสียภาษีที่มีรายได้บางคนมีสิทธิสวัสดิการข้าราชการ สิทธิประกันสังคม หรือสิทธิตามหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เข้ามาช่วยเหลือในเรื่องของค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ ก็จะส่งผลให้บุคคลเหล่านั้นได้รับสิทธิประโยชน์ที่มากกว่ากลุ่มบุคคลผู้เสียภาษีที่ไม่มีสิทธิใดๆ เลย (แต่ถึงแม้จะมีสิทธิข้าราชการ ประกันสังคม หรือสิทธิตามหลักประกันสุขภาพ แต่สิทธิดังกล่าวก็ให้ความรับรองคุ้มครอง ขอบเขตการบังคับใช้แตกต่างกัน)

ตัวอย่างที่ 1

ในปีภาษี 2559 นาย ก. เป็นคนโสดรับราชการ มีสิทธิตามระบบสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการ นาย ข. เป็นคนโสดทำงานเป็นพนักงานเอกชนในบริษัทแห่งหนึ่ง ไม่มีสิทธิรักษายาบาลใดๆ เลย ทั้งนาย ก. และนาย ข. มีเงินได้พึงประเมิน 400,000 บาท และมีเงินได้สุทธิรวมทั้งปีเท่ากันคือ 300,000¹ บาท นาย ก. และนาย ข. จึงต้องเสียภาษีเท่ากันคือ 7,500² บาท และเสีย

¹ (400,000 – 60,000 (ค่าใช้จ่าย)) – 30,000 (ค่าลดหย่อนส่วนตัว) – 10,000 (ค่าเบี่ยงประกันชีวิต).

² (150,000 x 0) + (150,000 x 5%).

ภาษีในอัตราภาษีเฉลี่ยเท่ากันคือ ร้อยละ 1.8³ แต่หากระหว่างปีภาษีนาย ก. และนาย ข. ได้รับบาดเจ็บ จำเป็นต้องเข้ารับการรักษายาบาล มีค่าใช้จ่ายรวมทั้งหมดเท่ากัน คือ 10,000 บาท นาย ก. ได้รับสิทธิสวัสดิการข้าราชการจึงไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเอง ส่วนนาย ข. ต้องจ่ายค่ารักษายาบาลเองทั้งหมด แต่เมื่อสิ้นปีภาษีนาย ก. และนาย ข. กลับต้องเสียภาษีเป็นจำนวนเท่ากัน คือ 7,500 บาท หรือเสียภาษีในอัตราภาษีเฉลี่ยเท่ากันคือ ร้อยละ 1.8 ทั้งๆ ที่รายได้ของนาย ข. ต้องไปหักค่ารักษายาบาล แต่นาย ก. รายได้ยังคงเหลือเต็มจำนวน ซึ่งไม่เป็นไปตามหลักความเป็นธรรมในแนวนอนที่ว่าคนที่มีความสามารถในการเสียภาษีอากรเท่าเทียมกันจะต้องเสียภาษีอากรเท่าเทียมกัน

ผู้เสีย ภาษี	เงินได้พึงประเมิน (บาท)	เงินได้สุทธิ (บาท)	ค่าใช้จ่ายในการแพทย์ ที่ผู้เสียภาษีต้องจ่ายด้วยตนเอง (ไม่มีสิทธิค่ารักษายาบาลใดๆ)	ภาษี (บาท)	อัตราภาษีเฉลี่ย (ร้อยละ)
นาย ก.	400,000	300,000	-	7,500	1.8
นาย ข.	400,000	300,000	10,000	7,500	1.8

แต่หากกฎหมายภาษีอากรมีการกำหนดค่าลดหย่อนในส่วนของค่าใช้จ่ายในการแพทย์เพิ่มเข้ามา จากข้อเท็จจริงเดียวกันข้างต้น บุคคลที่มีรายได้เท่ากันต้องเสียภาษีในอัตราเท่ากัน ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะมีสิทธิสวัสดิการข้าราชการ สิทธิประกันสังคม สิทธิตามหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ หรือไม่มีสิทธิใดๆเลย เมื่อบุคคลดังกล่าวมีความจำเป็นต้องใช้จ่ายค่าใช้จ่ายในการแพทย์ ไม่ว่าจะเป็นตัวบุคคลผู้มีเงินได้เอง คู่สมรสของผู้มีเงินได้ บิดามารดาของผู้มีเงินได้ หรือบุตรของผู้มีเงินได้ บุคคลดังกล่าวได้รับประโยชน์เหมือนกัน คือสามารถนำค่าใช้จ่ายที่ได้จ่ายไปจริงมาลดหย่อนภาษีได้ ซึ่งอาจจะแตกต่างกันบ้างเล็กน้อยในส่วนของจำนวนเงินซึ่งทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับ การกำหนดขอบเขตจำนวนเงินของรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะกำหนด จากตัวอย่างดังกล่าวจึงทำให้ทราบว่า การเพิ่มค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในการแพทย์เข้ามาจะช่วยสร้างความเป็นธรรมตามหลักความเป็นธรรมในแนวนอนได้

³ ((7,500 ÷ 400,000) x 100).

ผู้เสีย ภาษี	เงินได้พึงประเมิน (บาท)	เงินได้สุทธิ (บาท)	จำนวนค่าใช้จ่ายในการแพทย์ ของผู้เสียภาษี		ภาษี (บาท)	อัตราภาษีเฉลี่ย (ร้อยละ)
			ได้รับตามสิทธิใดๆ	ใช้เป็นค่า ลดหย่อนภาษี		
นาย ก.	400,000	300,000	10,000	-	7,500	1.8
นาย ข.	400,000	300,000	-	10,000	7,500	1.8

ตัวอย่างที่ 2

ในปีภาษี 2559 นาย ก. เป็นคนโสดรับราชการ มีสิทธิตามระบบสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการ นาย ข. เป็นคนโสดทำงานเป็นพนักงานเอกชนในบริษัทแห่งหนึ่ง ไม่มีสิทธิรักษายาบาลใดๆ เลย ทั้งนาย ก. และนาย ข. มีเงินได้พึงประเมิน 400,000 บาท และมีเงินได้สุทธิตั้งแต่ปีแรกคือ 300,000⁴ บาท นาย ก. และนาย ข. จึงต้องเสียภาษีเท่ากันคือ 7,500⁵ บาท และเสียภาษีในอัตราเฉลี่ยเท่ากันคือ ร้อยละ 1.8⁶ แต่หากระหว่างปีภาษีนาย ก. และนาย ข. ได้รับบาดเจ็บจำเป็นต้องเข้ารับการรักษายาบาล มีค่าใช้จ่ายรวมทั้งหมดเท่ากัน คือ 10,000 บาท นาย ก. และนาย ข. สามารถนำเอาค่ารักษายาบาลมาใช้เป็นค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้ เมื่อสิ้นปีภาษีนาย ก. และนาย ข. ก็จะเสียภาษีในอัตราเฉลี่ยเท่ากัน ซึ่งเป็นไปตามหลักความเป็นธรรมในแนวนอนที่ว่า คนที่มีความสามารถในการเสียภาษีอากรเท่าเทียมกันจะต้องเสียภาษีอากรเท่าเทียมกัน

ผู้เสีย ภาษี	เงินได้พึงประเมิน (บาท)	เงินได้สุทธิ (บาท)	จำนวนค่าใช้จ่ายในการแพทย์ ของผู้เสียภาษี		ภาษี (บาท)	อัตราภาษีเฉลี่ย (ร้อยละ)
			ได้รับตามสิทธิใดๆ	ใช้เป็นค่า ลดหย่อนภาษี		
นาย ก.	400,000	300,000	-	10,000	7,500	1.8
นาย ข.	400,000	300,000	-	10,000	7,500	1.8

นอกจากนี้การกำหนดค่าลดหย่อนในส่วน of ค่าใช้จ่ายในการแพทย์เพิ่มเข้ามายังจะเป็นการช่วยให้ประชาชนที่จากเดิมอาจมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงภาษีหรือไม่อยู่ในระบบระเบียบของกฎหมายภาษีเข้ามาอยู่ในระบบระเบียบของกฎหมายภาษีอากรมากยิ่งขึ้น เนื่องจากค่าลดหย่อนตาม

⁴ (400,000 – 60,000 (ค่าใช้จ่าย)) – 30,000 (ค่าลดหย่อนส่วนตัว) – 10,000 (ค่าเบี่ยงประกันชีวิต).

⁵ (150,000 x 0) + (150,000 x 5%).

⁶ ((7,500 ÷ 400,000) x 100).

รายการจากเดิมอาจจะไม่ได้ให้ความช่วยเหลือลดหย่อนแก่บุคคลผู้เสียภาษีอย่างกว้างขวางมากนัก เช่น หากผู้เสียภาษีไม่ได้มีการทำประกันชีวิตก็ไม่ได้รับสิทธิที่จะนำเบี้ยประกันภัยมาลดหย่อนภาระภาษีได้ หากไม่ได้มีการกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัยก็ไม่มีสิทธิที่จะนำดอกเบี้ยเงินกู้ยืมมาลดหย่อนได้ เป็นต้น แต่ในกรณีของการรักษาพยาบาลนี้เป็นค่าใช้จ่ายสำคัญที่ผู้เสียภาษีทุกคนต้องประสบพบเจอ ไม่จำเป็นต้องดำเนินกิจกรรมใดๆ เป็นพิเศษก็มีสิทธิได้รับประโยชน์ในส่วนนี้ได้ ดังนั้นจึงส่งผลต่อกระบวนการคิดของผู้เสียภาษีที่ว่าจากเดิมผู้เสียภาษีจะต้องเป็นฝ่ายเสียภาษีให้แก่รัฐเท่านั้น ไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ใดๆ ให้แก่ตนเองหรือครอบครัวเลย แต่กรณีนี้แม้ตนเองจะต้องเสียภาษีให้แก่รัฐแต่ตนเองและครอบครัวก็ได้รับความช่วยเหลือในเรื่องค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ ซึ่งถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายที่มีความจำเป็นและสำคัญต่อความเป็นอยู่อย่างมาก เมื่อมีผู้หลักเลียงภาษีน้อยลง ผู้มีเงินได้ทุกคนก็จะเข้ามาสู่ขั้นตอนของการเสียภาษีที่ถูกต้องเหมาะสมมากขึ้น จึงช่วยส่งผลให้หลักความเป็นธรรมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสียของการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ต่อหลักความเป็นธรรมในแนวนอน แม้ว่าการเพิ่มมาตรการหักค่าลดหย่อน กรณีค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์เข้ามาจะส่งผลดีต่อหลักความเป็นธรรมทั้งในแนวนอนดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่การเพิ่มมาตรการหักค่าลดหย่อน กรณีค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ก็ส่งผลกระทบในทางลบต่อหลักความเป็นธรรมในแนวนอนด้วยเช่นกัน คือ บุคคลผู้เสียภาษีที่มีรายได้เท่ากันต้องเสียภาษีในอัตราเดียวกัน หากมีการเพิ่มมาตรการหักค่าลดหย่อน กรณีค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์เข้ามาก็จะเป็นการให้ประโยชน์แก่ฝ่ายผู้เสียภาษีที่มีค่าใช้จ่ายทางการแพทย์มากกว่าผู้เสียภาษีอีกฝ่ายที่ไม่ค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์เลย หรือมีแต่มีจำนวนค่าใช้จ่ายที่น้อยกว่า จึงไม่สามารถใช้สิทธิลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์หรือสามารถใช้สิทธิได้แต่มีจำนวนค่าใช้จ่ายที่น้อยกว่า

ตัวอย่างที่ 3

ในปีภาษี 2559 นาย ก. และนาย ข. เป็นคนโสดทำงานเป็นพนักงานเอกชนในบริษัทแห่งหนึ่ง ไม่มีสิทธิการรักษาพยาบาลใดๆ เลย ทั้งนาย ก. และนาย ข. มีเงินได้พึงประเมิน 400,000 บาท และมีเงินได้สุทธิ รวมทั้งปีเท่ากันคือ 300,000⁷ บาท นาย ก. และนาย ข. จึงต้องเสียภาษีเท่ากันคือ 7,500⁸ บาท และเสียภาษีในอัตราก้าวหน้าเฉลี่ยเท่ากันคือ ร้อยละ 1.8⁹ แต่หากระหว่างปีภาษีนาย ก. ได้รับบาดเจ็บจำเป็นต้องเข้ารับการรักษาพยาบาล มีค่าใช้จ่ายรวมทั้งหมดเท่ากัน คือ 10,000 บาท แต่นาย ข. สุขภาพร่างกายแข็งแรงดีจึงไม่มีค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์แต่อย่างใด เมื่อสิ้นปีภาษี นาย ก. สามารถ

⁷ (400,000 – 60,000 (ค่าใช้จ่าย)) – 30,000 (ค่าลดหย่อนส่วนตัว) – 10,000 (ค่าเบี้ยประกันชีวิต).

⁸ (150,000 x 0) + (150,000 x 5%).

⁹ ((7,500 ÷ 400,000) x 100).

นำเอาค่ารักษาพยาบาลมาใช้เป็นค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้ แต่นาย ข. ไม่ได้รับสิทธิลดหย่อนในกรณีนี้แต่อย่างใด ส่งผลให้นาย ข. ต้องจ่ายภาษีมากกว่านาย ก. ทั้งที่ทั้งสองคนมีเงินได้เท่ากัน

ผู้เสียภาษี	เงินได้พึงประเมิน (บาท)	เงินได้สุทธิ (บาท)	จำนวนค่าใช้จ่ายในการแพทย์ของผู้เสียภาษี		ภาษี (บาท)	อัตราภาษีเฉลี่ย (ร้อยละ)
			ได้รับตามสิทธิใดๆ	ใช้เป็นค่าลดหย่อนภาษี		
นาย ก.	400,000	300,000	-	10,000	7,500	1.8
นาย ข.	400,000	300,000	-	-	< 7,500	< 1.8

4.1.2 ผลกระทบต่อหลักความเป็นธรรมในแนวตั้ง

พิจารณากรณีกฎหมายภาษีอากรอนุญาตให้บุคคลผู้เสียภาษีสามารถนำค่าหักค่าใช้จ่ายในการแพทย์มาหักเป็นค่าลดหย่อนออกจากเงินได้ที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะส่งผลกระทบต่อหลักความเป็นธรรมในแนวตั้ง ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 หัวข้อที่ 2.1.4 ว่าความเป็นธรรมในแนวนอนจะเกิดขึ้นเมื่อผู้เสียภาษีในฐานะระดับไม่เท่าเทียมกันได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกัน ดังนั้น คนที่มีความสามารถในการชำระภาษีต่างกันควรจะเสียภาษีอากรต่างกัน โดยจำนวนภาษีอากรที่เสียต่างกันนั้นจะต้องเป็นความแตกต่างที่เหมาะสม ซึ่งความเป็นธรรมในแนวตั้งนี้แม้จะมีข้อดีในการสร้างความเป็นธรรมมากที่สุดก็ตาม แต่อาจจะเกิดปัญหาในทางปฏิบัติได้ เพราะเป็นการยากที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ว่าคนที่มีความสามารถในการชำระภาษีต่างกัน ควรจะเสียภาษีอากรต่างกันเท่าใดจึงจะเป็นธรรม จากลักษณะข้างต้นของหลักความเป็นธรรมในแนวตั้ง หากกฎหมายภาษีอากรอนุญาตให้บุคคลผู้เสียภาษีสามารถนำค่าหักค่าใช้จ่ายในการแพทย์มาหักเป็นค่าลดหย่อนออกจากเงินได้บุคคลธรรมดาที่ต้องเสียภาษีจะเกิดผลกระทบต่อหลักความเป็นธรรม โดยมีข้อดีและข้อเสียดังนี้

ข้อดีของการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในการแพทย์ต่อหลักความเป็นธรรมในแนวตั้ง หากเราลองพิจารณาในข้อเท็จจริงต่างๆ ในปัจจุบันที่มีเรื่องของค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย จะพบหลายกรณีที่ไม่สอดคล้องกับหลักความเป็นธรรม เช่น ผู้ซึ่งมีรายได้มากได้รับสิทธิประโยชน์ในการรักษาพยาบาลไม่ว่าจะเป็นสิทธิสวัสดิการข้าราชการหรือสิทธิประกันสังคมเข้ามาช่วยเหลือคุ้มครอง กับผู้ซึ่งมีรายได้น้อยไม่มีสิทธิประโยชน์ใดๆ ทั้งสิ้น ผู้ซึ่งมีรายได้มากก็จะมีเงินเหลือมากกว่าผู้ซึ่งมีรายได้น้อย เพราะมีรายจ่ายที่น้อยกว่า ทั้งๆ ที่มีรายได้น้อยกว่า และในอีกกรณีหนึ่ง คือ ผู้ที่มีรายได้น้อยได้รับสิทธิประโยชน์ในการรักษาพยาบาลไม่ว่าจะเป็นสิทธิสวัสดิการ

ข้าราชการหรือสิทธิประกันสังคมเข้ามาช่วยเหลือ กับผู้มีรายได้น้อยและไม่มีสิทธิประโยชน์ใดๆ ทั้งสิ้น ผู้ที่มีรายได้น้อยก็จะได้รับความช่วยเหลือให้รายจ่ายน้อยลงไปอีก (ได้รับสิทธิประโยชน์ค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์) แต่ผู้ที่มีรายได้น้อยกลับไม่ได้รับความช่วยเหลือแต่อย่างใด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความไม่เป็นธรรมอย่างชัดเจน

ตัวอย่างที่ 1

ในปีภาษี 2559 นาย ก. เป็นคนโสดรับราชการ มีสิทธิตามระบบสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการ มีเงินได้พึงประเมิน 1,100,000 บาท และมีเงินได้สุทธิรวมทั้งปีคือ 1,000,000¹⁰ บาท นาย ก. จึงต้องเสียภาษีเป็นจำนวน 115,500¹¹ บาท และเสียภาษีในอัตรากำหนดร้อยละ 10.45¹² นาย ข. เป็นคนโสด ทำงานเป็นพนักงานเอกชนในบริษัทแห่งหนึ่ง ไม่มีสิทธิรักษายาบาลใดๆ เลย มีเงินได้พึงประเมิน 400,000 บาท และมีเงินได้สุทธิรวมทั้งปีคือ 300,000¹³ บาท นาย ข. จึงต้องเสียภาษีเป็นจำนวน 7,500¹⁴ บาท และเสียภาษีในอัตรากำหนดร้อยละ 1.8¹⁵ แต่หากระหว่างปีภาษีนาย ก. และนาย ข. ได้รับบาดเจ็บจำเป็นต้องเข้ารับการรักษายาบาล มีค่าใช้จ่ายรวมทั้งหมดเท่ากัน คือ 10,000 บาท นาย ก. ได้รับสิทธิสวัสดิการข้าราชการจึงไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเอง ส่วนนาย ข. ต้องจ่ายค่ารักษายาบาลเองทั้งหมด แต่เมื่อสิ้นปีภาษีนาย ก. และนาย ข. ต้องเสียภาษีเป็นจำนวน 115,000 บาท และ 7,500 บาท ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าแม้ว่านาย ก. จะเสียภาษีมากกว่านาย ข. แต่หากพิจารณาจากรายรับรายจ่ายของแต่ละคนแล้วจะเห็นได้ว่านาย ข. ได้รับความคุ้มครองช่วยเหลือน้อยกว่านาย ก.

ผู้เสียภาษี	เงินได้พึงประเมิน (บาท)	เงินได้สุทธิ (บาท)	ค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ที่ผู้เสียภาษีต้องจ่ายด้วยตนเอง (ไม่มีสิทธิรักษายาบาลใดๆ)	ภาษี (บาท)	อัตรากำหนด (ร้อยละ)
นาย ก.	1,100,000	1,000,000	-	115,500	10.45
นาย ข.	400,000	300,000	10,000	7,500	1.8

¹⁰ $(1,100,000 - 60,000 \text{ (ค่าใช้จ่าย)}) - 30,000 \text{ (ค่าลดหย่อนส่วนตัว)} - 10,000 \text{ (ค่าเบี้ยประกันชีวิต)}$.

¹¹ $(150,000 \times 0) + (150,000 \times 5\%) + (200,000 \times 10\%) + (250,000 \times 15\%) + (250,000 \times 20\%)$.

¹² $((115,000 \div 1,100,000) \times 100)$.

¹³ $(400,000 - 60,000 \text{ (ค่าใช้จ่าย)}) - 30,000 \text{ (ค่าลดหย่อนส่วนตัว)} - 10,000 \text{ (ค่าเบี้ยประกันชีวิต)}$.

¹⁴ $(150,000 \times 0) + (150,000 \times 5\%)$.

¹⁵ $((7,500 \div 400,000) \times 100)$.

ตัวอย่างที่ 2

ในปีภาษี 2559 นาย ก. เป็นคนโสดรับราชการ มีสิทธิตามระบบสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการ มีเงินได้พึงประเมิน 400,000 บาท และมีเงินได้สุทธิรวมทั้งปีคือ 300,000¹⁶ บาท นาย ก. จึงต้องเสียภาษีเป็นจำนวน 7,500¹⁷ บาท และเสียภาษีในอัตราภาษีเฉลี่ยร้อยละ 1.8¹⁸ นาย ข. เป็นคนโสดทำงานเป็นพนักงานเอกชนในบริษัทแห่งหนึ่ง ไม่มีสิทธิการรักษายาบาลใดๆ เลย มีเงินได้พึงประเมิน 1,100,000 บาท และมีเงินได้สุทธิรวมทั้งปีคือ 1,000,000¹⁹ บาท นาย ข. จึงต้องเสียภาษีเป็นจำนวน 115,500²⁰ บาท และเสียภาษีในอัตราภาษีเฉลี่ยร้อยละ 10.45²¹ แต่หากระหว่างปีภาษีนาย ก. และนาย ข. ได้รับบาดเจ็บจำเป็นต้องเข้ารับการรักษายาบาล มีค่าใช้จ่ายรวมทั้งหมดเท่ากัน คือ 10,000 บาท นาย ก. ได้รับสิทธิสวัสดิการข้าราชการจึงไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเอง ส่วนนาย ข. ต้องจ่ายค่ารักษายาบาลเองทั้งหมด แต่เมื่อสิ้นปีภาษีนาย ก. และนาย ข. ต้องเสียภาษีเป็นจำนวน 7,500 บาท และ 115,000 บาท ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าแม้ว่านาย ข. จะเสียภาษีมากกว่านาย ก. แต่จากตัวอย่างก็แสดงให้เห็นถึงความไม่เป็นธรรมต่อนาย ข. ที่นาย ข. ได้รับความคุ้มครองช่วยเหลือน้อยกว่านาย ก.

ผู้เสียภาษี	เงินได้พึงประเมิน (บาท)	เงินได้สุทธิ (บาท)	ค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ที่ผู้เสียภาษีต้องจ่ายด้วยตนเอง (ไม่มีสิทธิการรักษายาบาลใดๆ)	ภาษี (บาท)	อัตราภาษีเฉลี่ย (ร้อยละ)
นาย ก.	400,000	300,000	-	7,500	1.8
นาย ข.	1,100,000	1,000,000	10,000	115,500	10.45

แต่หากกฎหมายภาษีอากรมีการกำหนดค่าลดหย่อนในส่วน of ค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์เพิ่มเข้ามา จากข้อเท็จจริงเดียวกันข้างต้นไม่ว่าจะเป็นบุคคลผู้ที่มีรายได้มากหรือรายได้น้อยไม่ว่าจะเป็นบุคคลนั้นจะมีสิทธิสวัสดิการข้าราชการ สิทธิประกันสังคม สิทธิตามหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ หรือไม่มีสิทธิใดๆเลย เมื่อบุคคลดังกล่าวมีความจำเป็นต้องใช้จ่ายค่ารักษาในทางการแพทย์ไม่ว่าจะเป็นตัวบุคคลผู้มีเงินได้เอง คู่สมรสของผู้มีเงินได้ บิดามารดาของผู้มีเงินได้ หรือบุตรของผู้มี

¹⁶ $(400,000 - 60,000 \text{ (ค่าใช้จ่าย)}) - 30,000 \text{ (ค่าลดหย่อนส่วนตัว)} - 10,000 \text{ (ค่าเบี้ยประกันชีวิต)}$.

¹⁷ $(150,000 \times 0) + (150,000 \times 5\%)$.

¹⁸ $((7,500 \div 400,000) \times 100)$.

¹⁹ $(1,100,000 - 60,000 \text{ (ค่าใช้จ่าย)}) - 30,000 \text{ (ค่าลดหย่อนส่วนตัว)} - 10,000 \text{ (ค่าเบี้ยประกันชีวิต)}$.

²⁰ $(150,000 \times 0) + (150,000 \times 5\%) + (200,000 \times 10\%) + (250,000 \times 15\%) + (250,000 \times 20\%)$.

²¹ $((115,000 \div 1,100,000) \times 100)$.

เงินได้ บุคคลดังกล่าวได้รับประโยชน์เหมือนกัน คือสามารถนำค่าใช้จ่ายที่ได้จ่ายไปจริงมาลดหย่อนภาษีได้เหมือนกัน จากตัวอย่างดังกล่าวจึงทำให้ทราบว่า การเพิ่มค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์เข้ามาจะช่วยสร้างความเป็นธรรมตามหลักความเป็นธรรมในแนวดิ่งได้

นอกจากนี้การกำหนดค่าลดหย่อนในส่วน of ค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์เพิ่มเข้ามายังจะเป็นการช่วยให้ประชาชนที่จากเดิมอาจมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงภาษีหรือไม่อยู่ในระบบระเบียบของกฎหมายภาษีเข้ามาอยู่ในระบบระเบียบของกฎหมายอากรมากยิ่งขึ้น เนื่องจากค่าลดหย่อนตามรายการจากเดิมอาจจะไม่ได้ให้ความช่วยเหลือลดหย่อนแก่บุคคลผู้เสียภาษีอย่างกว้างขวางมากนัก เช่น หากผู้เสียภาษีไม่ได้มีการทำประกันชีวิตก็ไม่ได้รับสิทธิที่จะนำเบี้ยประกันภัยมาลดหย่อนภาษีได้ หากไม่ได้มีการกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัยก็ไม่มีสิทธิที่จะนำดอกเบี้ยเงินกู้ยืมมาลดหย่อนได้ เป็นต้น แต่ในกรณีของการรักษาพยาบาลนี้เป็นค่าใช้จ่ายสำคัญที่ผู้เสียภาษีทุกคนต้องประสบพบเจอ ไม่จำเป็นต้องดำเนินกิจกรรมใดๆ เป็นพิเศษก็มีสิทธิได้รับประโยชน์ในส่วนนี้ได้ ดังนั้นจึงส่งผลต่อกระบวนการคิดของผู้เสียภาษีที่ว่าจากเดิมผู้เสียภาษีจะต้องเป็นฝ่ายเสียภาษีให้แก่รัฐเท่านั้น ไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ใดๆ ให้แก่ตนเองหรือครอบครัวเลย แต่กรณีนี้แม้ตนเองจะต้องเสียภาษีให้แก่รัฐแต่ตนเองและครอบครัวก็ได้รับความช่วยเหลือในเรื่องค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ ซึ่งถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายที่มีความจำเป็นและสำคัญต่อความเป็นอยู่อย่างมาก เมื่อมีผู้หลีกเลี่ยงภาษีน้อยลง ผู้มีเงินได้ทุกคนก็จะเข้ามาสู่ขั้นตอนของการเสียภาษีที่ถูกต้องเหมาะสมมากขึ้น จึงช่วยส่งผลให้หลักความเป็นธรรมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสียของการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ต่อหลักความเป็นธรรมในแนวดิ่ง แม้ว่าการเพิ่มมาตรการหักค่าลดหย่อน กรณีค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์เข้ามาจะส่งผลดีต่อหลักความเป็นธรรมทั้งในแนวดิ่งดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่การเพิ่มมาตรการหักค่าลดหย่อนกรณีค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ก็ส่งผลกระทบในทางลบต่อหลักความเป็นธรรมในแนวดิ่งด้วยเช่นกัน คือ ตามหลักแล้วผู้ที่มีความสามารถในการหารายได้มาก ก็ควรเสียภาษีให้แก่รัฐมากกว่าผู้ที่มีความสามารถในการหารายได้น้อย แต่หากมีการเพิ่มมาตรการหักค่าลดหย่อน กรณีค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์เข้ามาจะเป็นการให้ประโยชน์แก่ฝ่ายผู้ที่มีเงินได้มากในกรณีที่ฝ่ายผู้ที่มีเงินได้มากมีค่าใช้จ่ายทางการแพทย์มาก ในขณะที่ฝ่ายผู้ที่มีเงินได้น้อยไม่มีค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์เลย หรือมีแต่มีจำนวนค่าใช้จ่ายที่น้อยกว่า จึงไม่ก่อให้เกิดค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์หรือได้รับแต่เป็นจำนวนที่น้อยกว่า หากนำมาหักลดหย่อนฝ่ายที่ไม่มีค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์หรือมีน้อยกว่า ก็จะได้รับอัตราส่วนของค่าลดหย่อนที่น้อยกว่า แม้ว่าตนเองจะเป็นฝ่ายที่มีเงินได้น้อยกว่าก็ตาม

ตัวอย่างที่ 3

ในปีภาษี 2559 นาย ก. เป็นคนโสดรับราชการ มีสิทธิตามระบบสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการ มีเงินได้พึงประเมิน 1,100,000 บาท และมีเงินได้สุทธิรวมทั้งปีคือ 1,000,000²² บาท นาย ก. จึงต้องเสียภาษีเป็นจำนวน 115,500²³ บาท และเสียภาษีในอัตรากาญีเฉลี่ยร้อยละ 10.45²⁴ นาย ข. เป็นคนโสด ทำงานเป็นพนักงานเอกชนในบริษัทแห่งหนึ่ง ไม่มีสิทธิคำรักษายาบาลใดๆ เลย มีเงินได้พึงประเมิน 400,000 บาท และมีเงินได้สุทธิรวมทั้งปีคือ 300,000²⁵ บาท นาย ข. จึงต้องเสียภาษีเป็นจำนวน 7,500²⁶ บาท และเสียภาษีในอัตรากาญีเฉลี่ยร้อยละ 1.8²⁷ แต่หากระหว่างปีภาษีนาย ก. ได้รับบาดเจ็บจำเป็นต้องเข้ารับการรักษายาบาล มีค่าใช้จ่ายรวมทั้งสิ้น 100,000 บาท ส่วนนาย ข. สุขภาพร่างกายแข็งแรงจึงทำให้ไม่มีค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์แต่อย่างใด เมื่อสิ้นปีภาษีนาย ก. สามารถนำเอาคำรักษายาบาลมาใช้เป็นคำลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้ แต่นาย ข. ไม่ได้รับสิทธิลดหย่อนในกรณีนี้แต่อย่างใด แม้วานาย ก. จะเสียภาษีมากกว่านาย ข. แต่หากพิจารณาจากรายรับรายจ่ายของแต่ละคนแล้วจะเห็นได้ว่านาย ข. ได้รับความคุ้มครองช่วยเหลือน้อยกว่านาย ก.

ผู้เสียภาษี	เงินได้พึงประเมิน (บาท)	เงินได้สุทธิ (บาท)	จำนวนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ ของผู้เสียภาษี		ภาษี (บาท)	อัตรากาญีเฉลี่ย (ร้อยละ)
			ได้รับตามสิทธิใดๆ	ใช้เป็นคำลดหย่อนภาษี		
นาย ก.	1,100,00	1,000,000	-	100,000	< 115,500	< 10.45
นาย ข.	400,000	300,000	-	-	7,500	1.8

นอกจากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นการเพิ่มมาตรการหักคำลดหย่อน กรณีค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์จะก่อให้เกิดช่องทางการหลบเลี่ยงที่จะชำระภาษี เนื่องจากการเพิ่มมาตรการจะต้องการการเพิ่มขึ้นตอนของการบังคับใช้ การทำความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนสถานพยาบาลที่รัฐบาลกำหนดให้สามารถให้นำคำรักษายาบาลใช้สิทธิลดหย่อนได้ ขอบเขตของจำนวนค่า

²² (1,100,000 – 60,000 (ค่าใช้จ่าย)) – 30,000 (คำลดหย่อนส่วนตัว) – 10,000 (ค่าเบี้ยประกันชีวิต).

²³ (150,000 x 0) + (150,000 x 5%) + (200,000 x 10%) + (250,000 x 15%) + (250,000 x 20%).

²⁴ ((115,000 ÷ 1,100,000) x 100).

²⁵ (400,000 – 60,000 (ค่าใช้จ่าย)) – 30,000 (คำลดหย่อนส่วนตัว) – 10,000 (ค่าเบี้ยประกันชีวิต).

²⁶ (150,000 x 0) + (150,000 x 5%).

²⁷ ((7,500 ÷ 400,000) x 100).

รักษาพยาบาล ขอบเขตของการบังคับใช้ของมาตรการว่าครอบคลุมกว้างขวางมากน้อยเพียงใด ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนก่อให้เกิดช่องทางการหลบเลี่ยงภาษีทั้งสิ้น เช่น ผู้เสียภาษีไม่ได้มีการใช้จ่ายค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์เลย แต่ต้องการที่จะได้รับสิทธิลดหย่อน ผู้เสียภาษีจึงไปทำข้อตกลงกับแพทย์หรือสถานพยาบาลเพื่อให้แพทย์หรือสถานพยาบาลออกใบเสร็จค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์เพื่อนำมาลดหย่อนภาษี หรือผู้เสียภาษีมีค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์จริง แต่มีจำนวนเพียงเล็กน้อยหรือไม่เต็มวงเงินที่กฎหมายให้สิทธิลดหย่อน ผู้เสียภาษีจึงไปทำข้อตกลงกับแพทย์หรือสถานพยาบาลเพื่อให้แพทย์หรือสถานพยาบาลออกใบเสร็จค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ในจำนวนที่สูงขึ้นหรือเต็มวงเงินที่กฎหมายให้สิทธิเพื่อนำมาลดหย่อนภาษี หรือผู้เสียภาษีมีค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์จริง แต่เป็นค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ที่กฎหมายไม่ให้สิทธิลดหย่อน เช่น ค่าใช้จ่ายในการศัลยกรรมเพื่อความสวยความงาม ผู้เสียภาษีจึงไปทำข้อตกลงกับแพทย์หรือสถานพยาบาลเพื่อให้แพทย์หรือสถานพยาบาลออกใบเสร็จค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์เป็นกรณีที่กฎหมายให้สิทธิเพื่อนำมาลดหย่อนภาษี เป็นต้น

จากตัวอย่างการหลีกเลี่ยงภาษีโดยอาศัยมาตรการหักค่าลดหย่อน กรณีค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีผลกระทบต่อหลักความเป็นธรรมอย่างชัดเจน คือ ผู้ที่ควรเสียภาษีในจำนวนที่เท่ากันก็จะเสียภาษีในอัตราที่ไม่เท่ากัน หรือผู้ที่ควรเสียภาษีมากกว่าเนื่องจากมีความสามารถในการหาเงินที่มากกว่าก็อาจจะเสียภาษีน้อยกว่าผู้ที่มีความสามารถในการหาเงินได้น้อยกว่าก็ได้

ตารางที่ 4.1 สรุปผลการวิเคราะห์การหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ต่อหลักความเป็นธรรม

ผลกระทบต่อหลักความเป็นธรรมในแนวนอน	
ข้อดี	ข้อเสีย
1. ช่วยสร้างความเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น สำหรับกรณีที่ผู้เสียภาษีมียอดได้สุทธิเท่ากันต้องเสียภาษีเท่ากัน แต่ผู้เสียภาษีแต่ละรายได้รับสิทธิช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาลที่แตกต่างกัน เช่น สิทธิตามระบบสวัสดิการรักษายาบาล สิทธิตามระบบหลักประกันสุขภาพ เป็นต้น หรือผู้เสียภาษีบางรายไม่ได้รับสิทธิช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาลเลย (ดูตารางในหน้า 95-96 ประกอบ)	1. ไม่เป็นธรรมต่อผู้เสียภาษีสำหรับกรณีที่ผู้เสียภาษีมียอดได้สุทธิเท่ากันต้องเสียภาษีเท่ากัน แต่ตลอดปีภาษีผู้เสียภาษีบางรายไม่มีค่ารักษาพยาบาลเลยหรือมีแต่เป็นจำนวนที่น้อยกว่า (ดูตารางในหน้า 98 ประกอบ)

ผลกระทบต่อหลักความเป็นธรรมในแนวนอน	
ข้อดี	ข้อเสีย
2. ช่วยให้ประชาชนมีความสนใจและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีอากรมากยิ่งขึ้น	2. กฎหมายมีความซับซ้อนมากขึ้น ก่อให้เกิดช่องทางการหลบเลี่ยงที่จะชำระภาษี ทำให้ผู้มีเงินได้สุทธิเท่ากันเสียภาษีไม่เท่ากัน
ผลกระทบต่อหลักความเป็นธรรมในแนวตั้ง	
ข้อดี	ข้อเสีย
1. ช่วยสร้างความเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น สำหรับกรณีที่มีรายได้น้อยได้รับช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล แต่ผู้มีรายได้น้อยไม่ได้รับสิทธิช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาลเลย หรือกรณีผู้มีเงินได้สุทธิน้อยเสียต้องภาน้อยได้รับช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล แต่ผู้มีเงินได้สุทธิมากต้องเสียภาษีมากไม่ได้รับสิทธิช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาลเลย (ดูตารางในหน้า 99-100 ประกอบ)	1. ไม่เป็นธรรมต่อผู้เสียภาษีสำหรับกรณีผู้มีเงินได้สุทธิมากต้องเสียภาษีมาก แต่ตลอดปีภาษีมีค่ารักษาพยาบาลมากจึงได้ค่าลดหย่อนมากกว่าผู้มีเงินได้น้อยที่ตลอดปีภาษีไม่มีค่ารักษาพยาบาลเลยหรือมีแต่เป็นจำนวนที่น้อยกว่า (ดูตารางในหน้า 102 ประกอบ)
2. ช่วยให้ประชาชนมีความสนใจและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีอากรมากยิ่งขึ้น	2. กฎหมายมีความซับซ้อนมากขึ้น ก่อให้เกิดช่องทางการหลบเลี่ยงที่จะชำระภาษี ทำให้ผู้มีเงินได้สุทธิมากเสียภาษีเท่ากับหรือเสียภาษีน้อยกว่าผู้มีเงินได้สุทธิน้อย

4.2 ปัญหาการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในการแพทย์ต่อหลักความมีประสิทธิภาพ

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 หัวข้อที่ 2.1.4 ว่าระบบภาษีอากรที่ดีตามหลักความมีประสิทธิภาพจะต้องเป็นระบบภาษีอากรที่มีค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีจะต้องมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับรายได้ที่จะได้รับมาจากการจัดเก็บภาษี ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการเก็บภาษีของเจ้าหน้าที่และค่าใช้จ่ายในการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้เสียภาษีควรต้องต่ำที่สุด ภาษีต้องก่อให้เกิดผลกระทบที่ไม่ตั้งใจให้เกิดแก่ผู้เสียภาษีน้อยที่สุดหรือก่อให้เกิดการบิดเบือนการตัดสินใจในการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจอันนำมาซึ่งผลไม่พอใจให้ผู้เสียภาษีทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจน้อยที่สุด และระบบภาษีที่ดีนั้นจะต้องมีลักษณะเป็นกลางในทางเศรษฐกิจให้มากที่สุด กล่าวคือ จะต้องกระทบกระเทือนการทำงานของกลไกในทางเศรษฐกิจน้อยที่สุดอีกด้วย หากกฎหมายภาษีอากรอนุญาตให้บุคคลผู้เสียภาษีสามารถนำค่าหักค่าใช้จ่ายในในการแพทย์มาหักเป็นค่าลดหย่อนออก

จากเงินได้เงินได้บุคคลธรรมดาจะส่งผลกระทบต่อหลักความมีประสิทธิภาพหรือไม่ อย่างไร จึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณา ดังนี้

(1) พิจารณากรณีกฎหมายภาษีอากรอนุญาตให้บุคคลผู้เสียภาษีสามารถนำค่าหักค่าใช้จ่ายในในทางการแพทย์มาหักเป็นค่าลดหย่อนออกจากเงินได้ที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะส่งผลกระทบต่อความมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี

(2) พิจารณากรณีกฎหมายภาษีอากรอนุญาตให้บุคคลผู้เสียภาษีสามารถนำค่าหักค่าใช้จ่ายในในทางการแพทย์มาหักเป็นค่าลดหย่อนออกจากเงินได้ที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะส่งผลกระทบต่อความมีประสิทธิภาพในทางเศรษฐกิจ

4.2.1 ความมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี

พิจารณากรณีกฎหมายภาษีอากรอนุญาตให้บุคคลผู้เสียภาษีสามารถนำค่าหักค่าใช้จ่ายในในทางการแพทย์มาหักเป็นค่าลดหย่อนออกจากเงินได้ที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะส่งผลกระทบต่อหลักความมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 หัวข้อที่ 2.1.4 ว่าความมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี คือ หลักการจัดเก็บภาษีที่ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีมียำนวนน้อยเมื่อเทียบกับรายได้ที่จะได้รับมาจากการจัดเก็บภาษี ซึ่งจะเกิดได้จากการที่ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการเก็บภาษีของเจ้าหน้าที่และค่าใช้จ่ายในการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้เสียภาษีมูลค่าต่ำ เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการเก็บภาษีที่ผลกระทบต่อรายได้ของรัฐบาลที่เกิดจากการจัดเก็บภาษี หากรัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมากในการบริหารจัดการเก็บให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ รัฐก็จะไม่มีเงินเพียงพอที่จะใช้จ่ายสาธารณะ ดังนั้น รัฐต้องสามารถจัดเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้จัดเก็บภาษีได้มาก โดยมีค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีน้อยที่สุด ส่วนค่าใช้จ่ายในการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีของผู้เสียภาษีซึ่งถือได้ว่าเป็นภาระที่เพิ่มขึ้นแก่ผู้เสียภาษี หากค่าใช้จ่ายในการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีสูงแล้ว อาจนำไปสู่การลดลงอย่างมากของรายได้ที่ใช้จ่ายได้และความไม่เต็มใจในการเสียภาษีของผู้เสียภาษี และนำไปสู่ปัญหาการหลบหลีกหรือหนีภาษี จากลักษณะข้างต้นของหลักความมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี หากกฎหมายภาษีอากรอนุญาตให้บุคคลผู้เสียภาษีสามารถนำค่าหักค่าใช้จ่ายในในทางการแพทย์มาหักเป็นค่าลดหย่อนออกจากเงินได้บุคคลธรรมดาที่ต้องเสียภาษีจะเกิดผลกระทบต่อหลักความมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีโดยมีข้อดีและข้อเสีย ดังนี้

ข้อดีของการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ต่อหลักความมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี คือ ประชาชนผู้เสียภาษีจะหันมาให้ความสนใจและให้ความร่วมมือกับรัฐบาลในเรื่องการเสียภาษีอากรมากยิ่งขึ้น เพราะค่าลดหย่อนตามรายการตามบทบัญญัติที่มีอยู่เดิมอาจจะไม่ได้ให้ความช่วยเหลือหรือช่วยลดหย่อนแก่บุคคลผู้เสียภาษีอย่างกว้างขวางมากนัก เช่น หากผู้เสียภาษีไม่ได้

มีการทำประกันชีวิตก็ไม่ได้รับสิทธิที่จะนำเบี้ยประกันภัยมาลดหย่อนภาระภาษีได้ หากไม่ได้มีการกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัยก็ไม่มีสิทธิที่จะนำดอกเบี้ยเงินกู้ยืมมาลดหย่อนได้ เป็นต้น แต่ในกรณีของค่ารักษาพยาบาลนี้เป็นค่าใช้จ่ายสำคัญที่ผู้เสียภาษีทุกคนต้องประสบพบเจอ ไม่จำเป็นต้องดำเนินการใดๆ เป็นพิเศษก็มีสิทธิได้รับประโยชน์ในส่วนนี้ได้ การเพิ่มมาตรการหักค่าลดหย่อน กรณีค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์จะส่งผลต่อกระบวนการคิดและทัศนคติของผู้เสียภาษีที่ว่าจากเดิมผู้เสียภาษีจะต้องเป็นฝ่ายเสียเงินให้แก่รัฐเท่านั้น โดยที่ตนเองและครอบครัวไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ใดๆ หรือได้รับการช่วยเหลือบรรเทาภาระทางการเงินแต่อย่างใดเลย แต่กรณีการเพิ่มมาตรการหักค่าลดหย่อน กรณีค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์เข้ามาช่วยเหลือนี้ จะช่วยสร้างทัศนคติที่ดีของผู้เสียภาษีต่อระบบกฎหมายภาษี คือ แม้ผู้เสียภาษีต้องเสียภาษีให้แก่รัฐแต่ตนเองและครอบครัวก็ได้รับความช่วยเหลือในเรื่องค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ ซึ่งถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายที่มีความจำเป็นและสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่อย่างมาก การกำหนดค่าลดหย่อนในส่วน of ค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์เพิ่มจึงเป็นการช่วยให้ประชาชนที่จากเดิมอาจมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงภาษีหรือไม่อยู่ในระบบระเบียบของกฎหมายภาษีเข้ามาอยู่ในระบบระเบียบของกฎหมายภาษีอากรมากยิ่งขึ้น

ตัวอย่างที่ 1

นาย ก. มีอาชีพเป็นเกษตรกร มีรายได้ถึงเกณฑ์ที่จะต้องเสียภาษี แต่ นาย ก. ได้หลบเลี่ยงจ่ายภาษีมาโดยตลอด โดยการปกปิดรายได้ที่แท้จริง และมีความคิดที่ว่าภาษีไม่มีประโยชน์ต่อตนเอง แต่กลับกันมีแต่ตนเองที่ต้องเป็นฝ่ายเสียเงินให้แก่รัฐ ครอบครัวนาย ก. เป็นครอบครัวใหญ่ประกอบด้วย พ่อแม่ ภรรยา และลูกอีก 3 คน เมื่อถึงเวลาสมาชิกในครอบครัวเจ็บไข้ได้ป่วยย่อมก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเกิดขึ้น เมื่อกฎหมายภาษีกำหนดค่าลดหย่อนในส่วน of ค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์เพิ่มเข้ามา นาย ก. จึงสนใจเข้ามาสู่ระบบของภาษีอากร เพราะเมื่อสมาชิกภายในครอบครัวเจ็บป่วย นาย ก. ก็สามารถนำค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์มาช่วยลดหย่อนภาษีได้ การกำหนดค่าลดหย่อนในส่วน of ค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์เพิ่มเข้ามาช่วยเปลี่ยนความคิดนาย ก. จากเดิมที่คิดว่าตนต้องจ่ายเงินให้แก่รัฐโดยที่ไม่ได้รับประโยชน์อะไรตอบแทน เป็นแม้ว่าตนจะต้องเสียเงินภาษีให้แก่รัฐแต่ตนและครอบครัวก็ได้รับความคุ้มครองในเรื่องของค่ารักษาพยาบาลตอบแทนกลับมา

เมื่อจำนวนบุคคลผู้ที่มีพฤติกรรมหลบเลี่ยงภาษีน้อยลงก็จะส่งผลให้รัฐบาลสามารถเก็บภาษีเข้าสู่รัฐได้เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้รัฐมีเงินเพียงพอที่จะใช้จ่ายสาธารณะและใช้ในกิจกรรมที่มีความสำคัญและจำเป็นกับประเทศชาติ และหากบทบัญญัติมาตรการหักค่าลดหย่อน กรณีค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ที่รัฐนำมาบังคับใช้มี โครงสร้างที่แน่นอนชัดเจนและไม่ซับซ้อน คือ กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เวลา สถานที่เสียภาษี จำนวนภาษีที่จะต้องเสียไว้โดยชัดเจน ว่าผู้ใดบ้างมีหน้าที่

ต้องเสียภาษี เสียเมื่อไร เสียจากฐานอะไร ในอัตราเท่าใด วิธีเสียภาษีเป็นอย่างไร รวมทั้งมีความชัดเจนในการตีความกฎหมาย ภาษษาที่เข้าใจง่าย สามารถทำให้มองเห็นผลลัพธ์ล่วงหน้าได้ ก็จะทำให้ผู้เสียภาษีมองมีความเข้าใจและปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้องและยังเป็นการง่ายต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษีที่จะเข้าใจและบริหารจัดการเก็บภาษี ซึ่งความแน่นอนชัดเจนดังกล่าวจะก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีและต้นทุนในการบริหารจัดการเก็บภาษีที่ต่ำ นอกจากนี้การที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายภาษีอากร มีความสมัครใจที่จะเข้ามาอยู่ในระบบระเบียบของกฎหมายภาษีอากรมากยิ่งขึ้นยังเป็นการช่วยชดเชยวงต่อการหลบหลีกและหนีภาษี การใช้อำนาจตามอำเภอใจ การเรียกและรับสินบนของเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษี จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นจึงสรุปได้ว่า การเพิ่มมาตรการหักค่าลดหย่อน กรณีค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ที่ทบบัญญัติมีความแน่นอนชัดเจนและประชาชนสามารถทำความเข้าใจได้ง่ายสามารถช่วยสนับสนุนหลักความมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีและการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี

ตัวอย่างที่ 2

เดิมประเทศไทยมีรายรับจากภาษีอากรปีภาษีละ 1,000,000.0 ล้านบาท แต่เมื่อกฎหมายภาษีกำหนดค่าลดหย่อนในส่วน of ค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์เพิ่มเข้ามาผู้เสียภาษีที่เดิมเคยหลบเลี่ยงหรือหนีภาษีปรับเปลี่ยนความคิดสมัครใจเข้ามาอยู่ในบังคับของกฎหมายภาษี โดยหวังผลตอบแทนจากค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ จะทำให้ประเทศไทยมีรายรับจากภาษีอากรมากขึ้น และเมื่ออัตราผู้หลบเลี่ยงหรือหนีภาษีน้อยลง รัฐต้องไม่จำเป็นต้องใช้จ่ายงบประมาณไปกับมาตรการป้องกันการหลบเลี่ยงและหนีภาษีอีกด้วย ทำให้ประเทศไทยมีเงินเหลือมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

ข้อเสียของการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ต่อหลักความมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี คือ แม้ว่าการเพิ่มมาตรการหักค่าลดหย่อน กรณีค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์เข้ามาจะส่งผลดีต่อหลักความมีประสิทธิภาพดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่การเพิ่มมาตรการหักค่าลดหย่อน กรณีค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ก็ส่งผลกระทบในทางลบต่อหลักความมีประสิทธิภาพด้วยเช่นกัน คือ หากกฎหมายภาษีอากรมีการเพิ่มมาตรการหักค่าลดหย่อน กรณีค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์เข้ามาใช้บังคับจะส่งผลให้ประมวลรัษฎากรและกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ต้องมีการเพิ่มบทบัญญัติ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ระเบียบ วิธีการต่างๆ ที่จะเกี่ยวข้องและเป็นแนวทางในการบังคับปฏิบัติเรื่องค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์โดยเฉพาะเพิ่มเข้ามา ซึ่งจะเป็นการทำให้กฎหมายภาษีอากรมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เมื่อกฎหมายภาษีมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นจึงเป็นการยากที่ประชาชนผู้ต้องปฏิบัติตามกฎหมายจะมีความเข้าใจและปฏิบัติตามกฎหมายภาษีอากรได้อย่างถูกต้อง และยังเป็นการยากต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายจะเข้าใจ ตีความกฎหมายและบริหารจัดการเก็บภาษีได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ตัวอย่างที่ 3

ตามกฎหมายภาษีอากรเดิม ผู้เสียภาษีสามารถยื่นภาษีได้เองทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ แต่เมื่อกฎหมายเพิ่มมาตรการหักค่าลดหย่อน กรณีค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์เข้ามา ในบางกรณี ผู้เสียภาษีที่จะใช้สิทธิลดหย่อนอาจจะต้องติดต่อโรงพยาบาลเพื่อขอใบเสร็จค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ แล้วผู้เสียภาษีจะต้องนำใบเสร็จมาให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องตรวจสอบความถูกต้องของใบเสร็จเสียก่อน ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นตอนในการทำงานของเจ้าหน้าที่ และเพิ่มความยุ่งยากให้แก่ผู้เสียภาษี

เมื่อกฎหมายมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นก็จะทำให้การคำนวณภาษีเพื่อคาดการณ์ล่วงหน้าเป็นไปได้ด้วยความยุ่งยากมากขึ้น และจะส่งผลให้ประชาชนผู้เสียภาษีและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไม่สามารถทำให้มองเห็นผลลัพธ์ล่วงหน้าได้หรือหากกระทำได้อีกก็ต้องคิดคำนวณโดยเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญ หรือต้องใช้ขั้นตอน-วิธีการคิดคำนวณที่ยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้นกว่าการคิดคำนวณเพื่อทราบผลลัพธ์ล่วงหน้าของระบบกฎหมายภาษีแบบเดิม

รัฐบาลต้องใช้งบประมาณมากขึ้นเพื่อที่จะดำเนินการบังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสมตรงตามจุดประสงค์ของค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ ที่มีขึ้นเพื่อช่วยบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายในการใช้บริการทางสาธารณสุขให้แก่ประชาชนผู้เสียภาษี เช่น รัฐต้องทำการสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทำการพัฒนาศูนย์ข้อมูลที่มีอยู่เดิมให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเรื่องค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ หรือทำการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับความรู้เรื่องหักค่าลดหย่อน กรณีค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ วิธีการคิดคำนวณด้วยตนเองเพื่อทำให้มองเห็นผลลัพธ์ล่วงหน้า ขั้นตอนการใช้สิทธิตามกฎหมาย รายชื่อโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลที่สามารถนำค่ารักษาพยาบาลมาใช้สิทธิลดหย่อนได้ เป็นต้น อีกทั้งรัฐจะต้องติดต่อประสานงาน คัดเลือก และทำการตรวจสอบโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลที่จะอนุญาตให้ประชาชนสามารถนำค่ารักษาพยาบาลมาทำการลดหย่อนภาษีว่าเป็นโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลที่มีการรักษาพยาบาลที่มีความปลอดภัยต่อประชาชน มีความเป็นธรรมในส่วน of ค่ารักษาพยาบาล หรือมีปัจจัยอื่นๆ ประกอบตามที่กฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ กฎหมาย ระเบียบที่ซับซ้อน และขั้นตอนการทำงานที่เพิ่มเข้ามาจะทำให้ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการเก็บภาษีเพิ่มมากขึ้น เพราะเป็นเรื่องที่ยุ่งยากสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษีในการบริหารจัดการเก็บภาษี และเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษีต้องใช้เวลาที่มากขึ้นกว่าปกติในการทำความเข้าใจและบังคับใช้กฎหมายและระเบียบที่เพิ่มเข้ามาได้อย่างถูกต้อง

เมื่อกฎหมายภาษีอากรมีการเพิ่มมาตรการหักค่าลดหย่อน กรณีค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ เข้ามาใช้บังคับ มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับต่างๆ ในประมวลรัษฎากรและกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถบังคับใช้ได้ในเรื่องนี้ได้อย่างแท้จริงแล้ว ย่อมส่งผลให้กฎหมายภาษี

อาจมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม เมื่อกฎหมายมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นก็จะทำให้กฎหมายมีช่องโหว่ในการหลีกเลี่ยงภาษีมากขึ้น ทำให้บุคคลบางกลุ่มสามารถใช้ประโยชน์จากกฎหมายและระเบียบที่มีความซับซ้อนค้นหาช่องโหว่ในการลดภาระภาษีของตนเองหรือหลีกเลี่ยงภาษีที่ตนจะต้องจ่ายให้แก่รัฐ

ตัวอย่างที่ 4

ผู้เสียภาษีมียกจ่ายในทางการแพทย์จริง แต่มีจำนวนเพียงเล็กน้อยหรือไม่เต็มวงเงินที่กฎหมายให้สิทธิลดหย่อน ผู้เสียภาษีจึงไปทำข้อตกลงกับแพทย์หรือสถานพยาบาลเพื่อให้แพทย์หรือสถานพยาบาลออกใบเสร็จค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ในจำนวนที่สูงขึ้นหรือเต็มวงเงินที่กฎหมายให้สิทธิเพื่อนำมาลดหย่อนภาษี

ตัวอย่างที่ 5

ผู้เสียภาษีมียกจ่ายในทางการแพทย์จริง แต่เป็นค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ที่กฎหมายไม่ให้สิทธิลดหย่อน เช่น ค่าใช้จ่ายในการศัลยกรรมเพื่อความสวยความงาม ผู้เสียภาษีจึงไปทำข้อตกลงกับแพทย์หรือสถานพยาบาลเพื่อให้แพทย์หรือสถานพยาบาลออกใบเสร็จค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์เป็นกรณีที่กฎหมายให้สิทธิเพื่อนำมาลดหย่อนภาษี

ตัวอย่างที่ 6

ผู้เสียภาษีไม่ได้มีการใช้จ่ายค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์เลย แต่ต้องการที่จะได้รับสิทธิลดหย่อน ผู้เสียภาษีจึงไปทำข้อตกลงกับแพทย์หรือสถานพยาบาลเพื่อให้แพทย์หรือสถานพยาบาลออกใบเสร็จค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์เพื่อนำมาลดหย่อนภาษี

4.2.2 ความมีประสิทธิภาพในทางเศรษฐกิจ

พิจารณากรณีกฎหมายภาษีอากรอนุญาตให้บุคคลผู้เสียภาษีสามารถนำค่าหักค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์มาหักเป็นค่าลดหย่อนออกจากเงินได้ที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะส่งผลกระทบต่อหลักความมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 หัวข้อที่ 2.1.4 ว่าความมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี คือ หลักการจัดเก็บภาษีที่ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับรายได้ที่จะได้รับมาจากการจัดเก็บภาษี นอกจากนี้การจัดเก็บภาษีต้องมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีแล้วยังต้องมีประสิทธิภาพในทางเศรษฐกิจด้วย คือ การจัดเก็บภาษีต้องก่อให้เกิดผลกระทบที่ไม่ตั้งใจให้เกิดแก่ผู้เสียภาษีน้อยที่สุดหรือก่อให้เกิดการบิดเบือนการตัดสินใจในการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจอันนำมาซึ่งผลไม่พึงพอใจให้ผู้เสียภาษีทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจน้อยที่สุด ทั้งนี้ก็เพราะว่าภาษีมียุทธผลต่อการตัดสินใจทางเศรษฐกิจของผู้เสียภาษี โดยผู้เสียภาษีอาจเลือกที่จะไม่ประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ตนชอบและตนเองถนัด หรือผู้เสียภาษีอาจเลือกที่จะทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ไม่ถูกจัดเก็บภาษี หรืออาจจะเลือกกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ถูกจัดเก็บภาษีไม่

สูงแทนกิจกรรมที่ถูกจัดเก็บภาษีที่สูง อันเป็นการกระทบกระเทือนต่อผลการตัดสินใจของผู้เสียภาษี ซึ่งจะส่งผลกระทบคือรัฐบาลอาจได้รับรายได้จากการจัดเก็บภาษีน้อยลง และนอกจากนี้ภาษีที่ดินนั้นจะต้องมีลักษณะเป็นกลางในทางเศรษฐกิจให้มากที่สุด คือ จะต้องกระทบกระเทือนการทำงานของกลไกในทางเศรษฐกิจน้อยที่สุดอีกด้วย จากลักษณะข้างต้นของหลักความมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี หากกฎหมายภาษีอากรอนุญาตให้บุคคลผู้เสียภาษีสามารถนำค่าหักค่าใช้จ่ายในในการแพทย์มาหักเป็นค่าลดหย่อนออกจากเงินได้บุคคลธรรมดาที่ต้องเสียภาษีจะเกิดผลกระทบต่อหลักความมีประสิทธิภาพในทางเศรษฐกิจโดยมีข้อดีและข้อเสีย ดังนี้

ข้อดีของการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในการแพทย์ต่อหลักความมีประสิทธิภาพในทางเศรษฐกิจ คือ การเพิ่มค่าลดหย่อนกรณีค่าใช้จ่ายในการแพทย์เข้ามาในระบบกฎหมายภาษีอากรจะทำให้ประชาชนหันมาใส่ใจสุขภาพร่างกายของตนเองและครอบครัวมากยิ่งขึ้น จากเดิมที่เมื่อเกิดอาการเจ็บป่วยอาจจะทำการซื้อยารับประทานเอง ซึ่งอาจจะเป็นยาอันตรายหรืออาจจะเป็นยาไม่มีคุณภาพหรือไม่ได้มาตรฐาน เนื่องจากราคาถูกและสะดวกรวดเร็วกว่าการเข้ารับบริการในสถานพยาบาล ซึ่งในบางกรณีการรักษาด้วยตนเองดังกล่าวก็ทำให้อาการแย่ลงหรือใช้เวลาในการรักษาตัวมากกว่าปกติ เพราะไม่ได้รับการตรวจและวินิจฉัยโรคอย่างถูกต้องจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ แต่หากประชาชนสามารถนำเอาค่ารักษาพยาบาลมาใช้หักลดหย่อนภาษีของตนเองได้นั้น ก็จะเป็นการช่วยกระตุ้นให้ประชาชนเลือกที่จะเข้ารับบริการของสถานพยาบาลของรัฐหรือเอกชนที่รัฐอนุญาตให้นำค่ารักษาพยาบาลมาใช้สิทธิลดหย่อนได้ ซึ่งจะทำให้ประชาชนได้รับการตรวจวินิจฉัยโรคที่ถูกต้อง ได้รับการรักษาพยาบาลที่ถูกต้องตรงจุด ได้รับยาที่มีคุณภาพและมีความปลอดภัย นอกจากนี้ยังเป็นการช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่สถานพยาบาลอีกด้วย และเมื่อประชาชนมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ก็จะเป็นกำลังสำคัญในการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ และพัฒนาทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

ตัวอย่างที่ 7

ตามปกติเมื่อนาย ก. มีอาการเจ็บป่วย นาย ก. ก็จะทำการรักษาด้วยตนเอง โดยการซื้อยาชุดหรือรักษาด้วยการพบหมอเถื่อน ซึ่งบางครั้งก็ทำให้นาย ก. มีอาการป่วยรุนแรงมากยิ่งขึ้นหรือต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาเป็นจำนวนมาก แต่เมื่อกฎหมายอนุญาตให้ประชาชนสามารถนำค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลมาใช้ลดหย่อนภาษีได้ นาย ก. จึงเปลี่ยนความคิดและเลือกที่จะเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลของรัฐเพื่อใช้สิทธิ ดังกล่าว ซึ่งนอกจากนาย ก. จะได้รับสิทธิลดหย่อนภาษีแล้ว นาย ก. ยังได้รับการรักษาที่ถูกต้องเหมาะสมจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญอีกด้วย

ข้อเสียของการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในการแพทย์ต่อหลักความมีประสิทธิภาพในทางเศรษฐกิจ คือ แม้ว่าการเพิ่มค่าใช้จ่ายในการแพทย์จะสามารถช่วยให้รัฐจัดเก็บภาษีได้มาก

ยิ่งขึ้น ช่วยกระตุ้นให้ประชาชนหันมาให้ความสนใจกับกฎหมายอากรและสุขภาพร่างกายของตนเองและบุคคลในครอบครัวมากยิ่งขึ้น แต่การเพิ่มค่าลดหย่อนกรณีค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ก็อาจส่งผลต่อการบิดเบือนการตัดสินใจทางเศรษฐกิจของประชาชนในอีกด้านหนึ่งได้ เพราะเมื่อมีการเพิ่มค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์เข้ามาในระบบกฎหมายอากร ประชาชนบางกลุ่มก็จะมีความต้องการที่จะได้รับผลประโยชน์จากค่าลดหย่อนที่เพิ่มเติมเข้ามา เพื่อช่วยบรรเทาภาระภาษีของตนเอง ซึ่งการกระทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อรับสิทธิค่าลดหย่อนในกรณีที่ตนเองและครอบครัวได้รับความเจ็บป่วยเพียงเล็กน้อยหรือไม่ได้รับความเจ็บป่วยใดๆ เลย นอกจากจะเป็นการเสียเวลาโดยใช้เหตุของผู้เสียภาษีแล้ว ยังเป็นการเพิ่มภาระของโรงพยาบาลซึ่งปกติก็มีภาระในเรื่องของจำนวนคนไข้ที่มากพออยู่แล้วอีกด้วย

ตัวอย่างที่ 8

จากเดิมที่นาย ก. สามารถรักษาเบื้องต้นด้วยตัวเองได้โดยการรับประทานยาเมื่อมีอาการเจ็บป่วยเล็กๆ น้อยๆ แต่เมื่อมีการเพิ่มมาตรการหักค่าลดหย่อน กรณีค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ นาย ก. จึงเลือกที่จะไม่ทำการรักษาพยาบาลเบื้องต้นด้วยตนเอง แต่เลือกที่จะไปพบแพทย์ที่โรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลเพื่อที่จะได้นำใบเสร็จค่ารักษาพยาบาลมาใช้สิทธิในการลดหย่อนภาษีแทน

จากที่กล่าวมาข้างต้นไม่ว่าจะเป็นการบัญญัติกฎหมายในส่วนของมาตรการหักค่าลดหย่อน กรณีค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์มาใช้บังคับ การกำหนดขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติตามกฎหมาย การสรรหาและการพัฒนาบุคลากร การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชน การประสานงาน ตรวจสอบโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาล ล้วนแต่เป็นการเพิ่มต้นทุนของรัฐในการดำเนินการจัดเก็บภาษีทั้งสิ้น และไม่ว่าจะด้วยสาเหตุค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการเก็บภาษีของเจ้าหน้าที่สูงขึ้น ความซับซ้อนของกฎหมาย แนววิธีปฏิบัติในการบริหารที่ยุ่ยากมากขึ้น ทั้งหมดนี้ล้วนขัดกับหลักความมีประสิทธิภาพที่ยึดหลักที่ว่าค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีจะต้องมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับรายได้ที่จะได้รับมาจากการจัดเก็บภาษี ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการเก็บภาษีของเจ้าหน้าที่และค่าใช้จ่ายในการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้เสียภาษีควรต้องต่ำที่สุด ภาษีต้องก่อให้เกิดผลกระทบที่ไม่ตั้งใจให้เกิดแก่ผู้เสียภาษีน้อยที่สุดหรือก่อให้เกิดการบิดเบือนการตัดสินใจในการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจอันนำมาซึ่งผลไม่พอใจให้ผู้เสียภาษีทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจน้อยที่สุด และระบบภาษีที่ดีนั้นจะต้องมีลักษณะเป็นกลางในทางเศรษฐกิจให้มากที่สุด กล่าวคือ จะต้องกระทบกระเทือนการทำงานของกลไกในทางเศรษฐกิจน้อยที่สุดอีกด้วย

ตารางที่ 4.2 สรุปผลการวิเคราะห์การหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ต่อหลักความมีประสิทธิภาพ

ผลกระทบต่อหลักความมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี	
ข้อดี	ข้อเสีย
1. ช่วยให้ประชาชนมีความสนใจและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีอากรมากยิ่งขึ้น ทำให้รัฐสามารถจัดเก็บภาษีได้เพิ่มมากขึ้น	1. การเพิ่มมาตรการหักค่าลดหย่อน กรณีค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์เข้ามาใช้บังคับจะทำให้กฎหมายมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จึงเป็นการยากสำหรับผู้เสียภาษีและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ทำให้รัฐมีค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น
	2. กฎหมายมีความซับซ้อนมากขึ้น ก่อให้เกิดช่องทางการหลบเลี่ยงที่จะชำระภาษี ทำให้รัฐจัดเก็บภาษีได้น้อยลง
ผลกระทบต่อหลักความมีประสิทธิภาพในทางเศรษฐกิจ	
ข้อดี	ข้อเสีย
1. ประชาชนหันมาใส่ใจสุขภาพร่างกายของตนเองและครอบครัวมากยิ่งขึ้น ใช้บริการสถานพยาบาลของรัฐมากขึ้น ได้รับการตรวจวินิจฉัยโรคที่ถูกต้อง ได้รับยาที่มีคุณภาพและมีความปลอดภัย และทำให้สถานพยาบาลมีรายได้เพิ่มมากขึ้น	1. เมื่อผู้เสียภาษีและครอบครัวได้รับความเจ็บป่วยเพียงเล็กน้อย ซึ่งสามารถรักษาเบื้องต้นเองได้ ผู้เสียภาษีก็จะเลือกที่จะใช้บริการสถานพยาบาล เพราะต้องการผลประโยชน์จากค่าลดหย่อน

บทที่ 5

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

เมื่อได้ทำการศึกษาหลักการจัดเก็บภาษีที่ดี หลักการเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หลักการบรรเทาภาระภาษี ความจำเป็นในการเข้าถึงบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขของประเทศไทย และมาตรการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในการแพทย์ในต่างประเทศ พร้อมทั้งวิเคราะห์ผลกระทบต่อหลักความเป็นธรรมและหลักความมีประสิทธิภาพกรณีเพิ่มการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในการแพทย์เข้ามาในโครงสร้างกฎหมายภาษีอากรแล้ว ผู้วิจัยขอสรุปผลของการศึกษา พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

5.1 บทสรุป

ผู้วิจัยขอสรุปหลักการจัดเก็บภาษี หลักการเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หลักการบรรเทาภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มาตรการบรรเทาภาระภาษีกับหลักความเป็นธรรมและหลักความมีประสิทธิภาพ หลักเกณฑ์ทางการคลังของรัฐบาลในการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุข และมาตรการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในการแพทย์ตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ โดยลำดับ ดังนี้

5.1.1 หลักการจัดเก็บภาษี

ภาษีอากรเป็นสิ่งที่รัฐบังคับจัดเก็บเพื่อที่จะได้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม โดยมิได้มีสิ่งตอบแทนโดยตรงแก่ผู้เสียภาษี วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของการจัดเก็บภาษีมียหลายประการ เช่น เพื่อเป็นรายได้ของรัฐบาล เป็นเครื่องมือในการกระจายความเป็นธรรม เป็นเครื่องมือในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

การที่รัฐจะจัดเก็บภาษีจากบุคคลใดได้นั้น บุคคลนั้นๆ จะต้องมีความสัมพันธ์กับรัฐนั้น โดยความสัมพันธ์นี้จะมีหลายรูปแบบ ได้แก่ ความสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งเงินได้หรือหลักแหล่งเงินได้ ความสัมพันธ์เกี่ยวกับถิ่นที่อยู่หรือหลักถิ่นที่อยู่ และความสัมพันธ์เกี่ยวกับสัญชาติหรือหลักสัญชาติ

การที่จะมีระบบจัดเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพได้นั้นจะต้องมีหลักเกณฑ์การจัดเก็บ เพื่อให้เป็นแนวทางในการกำหนดการจัดเก็บภาษี มีนักคิดหลายท่านได้เสนอหลักการจัดเก็บภาษีที่ดี เช่น

หลักความเสมอภาค หลักความแน่นอน หลักความสะดวก หลักความเป็นธรรม ความมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

5.1.2 หลักการเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นภาษีที่เก็บจากหน่วยเสียภาษี คือ บุคคลธรรมดา ผู้ถึงแก่ความตายในระหว่างปีภาษี กองมรดกที่ยังมิได้แบ่ง และห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีชื่อนิติบุคคล โดยเก็บจากเงินได้พึงประเมินที่หน่วยเสียภาษีดังกล่าวได้รับ หักด้วยค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนเหลือเท่าใดเป็นเงินได้สุทธิ นำไปคำนวณภาษีตามอัตราภาษีที่ประมวลรัษฎากรกำหนดไว้

เงินได้อันเข้าลักษณะพึงเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ได้แก่ เงิน ทรัพย์สินซึ่งอาจคำนวณเป็นเงินได้ ประโยชน์ที่อาจคำนวณเป็นเงินได้ ภาษีอากรที่ผู้จ่ายเงินหรือผู้อื่นออกแทนให้ และเครดิตภาษีตามที่กฎหมายกำหนด โดยประมวลรัษฎากรได้แบ่งประเภทของเงินได้พึงประเมินออกเป็น 8 ประเภท ซึ่งเป็นการแบ่งตามลักษณะแหล่งที่มาของเงินได้นั้น และเนื่องจากเงินได้พึงประเมินเป็นเงินได้ที่บุคคลได้รับมาซึ่งส่วนใหญ่มิได้เป็นการได้มาโดยเปล่าๆ แต่ผู้มีเงินได้จะต้องเสียค่าใช้จ่ายลงทุนลงแรง ดังนั้นเพื่อความเป็นธรรม ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กฎหมายจึงกำหนดให้ผู้มีเงินได้นำเงินได้นั้นๆ มาหักค่าใช้จ่ายได้ โดยจำนวนค่าใช้จ่ายจะมีจำนวนที่แตกต่างกันตามประเภทของเงินได้

นอกจากนี้กฎหมายยอมให้หักค่าลดหย่อน คือ หักค่าลดหย่อนส่วนบุคคล หักค่าลดหย่อนตามรายการ เพื่อเป็นการปรับปรุงฐานภาษีให้เป็นธรรมสอดคล้องกับความจำเป็นหรือภาระค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงครอบครัวของผู้เสียภาษี

5.1.3 หลักการบรรเทาภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

การที่ระบบกฎหมายภาษีเงินได้กำหนดให้มีเรื่องตัวบรรเทาภาษีก็เพื่อที่จะสนับสนุนความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษี สนับสนุนความเป็นธรรมในการกระจายรายได้ครั้งใหม่และเพื่อประโยชน์ต่อบุคคลหรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งโดยเฉพาะ ตัวบรรเทาภาษีแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ตัวบรรเทาภาษีในเชิงโครงสร้าง (นำมาใช้เพื่อหักเป็นค่าใช้จ่ายที่ก่อให้เกิดเงินได้ เพื่อช่วยให้เกิดความเป็นธรรมในการกระจายรายได้) และตัวบรรเทาภาษีที่ไม่ใช่โครงสร้างภาษี (นำมาใช้เพื่อให้บรรลุดัตถุประสงค์ที่เป็นการสนับสนุนบุคคลหรือกิจกรรมบางประเภท)

5.1.4 มาตรการบรรเทาภาระภาษีกับหลักความเป็นธรรมและหลักความมีประสิทธิภาพ

หลักความเป็นธรรม คือ หลักที่ประชาชนทุกคนที่อยู่ในประเทศหรือรัฐเดียวกันไม่ว่าจะแตกต่างกันในเชื้อชาติ ศาสนา ชั้นวรรณะ ฐานะดีหรือฐานะยากจน หรือแตกต่างกันทางตำแหน่งหน้าที่การงานก็ตามควรจะต้องเสียภาษีอากร เพื่อบำรุงประเทศชาติตามกำลังความสามารถของตน โดยทัดเทียมกัน คนที่มีความสามารถมากควรเสียภาษีอากรมาก คนที่มีความสามารถน้อยควรเสียภาษี

อากรน้อยตามส่วน การหักค่าลดหย่อนเป็นการลดฐานภาษีที่จะนำมาคำนวณจำนวนของภาษีอากรที่จะต้องชำระ การหักค่าลดหย่อนก่อนนำมาคำนวณเพื่อเสียภาษีมีวัตถุประสงค์ก็เพื่อที่จะแบ่งเบาภาระภาษีให้มีความเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น การพิจารณาการหักค่าลดหย่อนในลักษณะที่ถูกต้องและเหมาะสมต่อสภาพสังคม เศรษฐกิจ จะสามารถสร้างความเป็นธรรมขึ้นมาได้ นอกจากนี้ค่าลดหย่อนควรที่จะมีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนชัดเจนเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย

หลักความมีประสิทธิภาพ คือ หลักที่ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีจะต้องมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับรายได้ที่จะได้รับมาจากการจัดเก็บภาษี ดังนั้น เพื่อให้การหักค่าลดหย่อนสอดคล้องกับหลักความมีประสิทธิภาพ ลักษณะของค่าลดหย่อนจึงควรที่จะมีความแน่นอนชัดเจนทั้งในเรื่องของจำนวนและหลักเกณฑ์ต่างๆ เกี่ยวกับค่าลดหย่อนนั้นๆ เพื่อที่ผู้เสียภาษีและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องจะสามารถดำเนินการในเรื่องค่าลดหย่อนเรื่องนั้นๆ ได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และสิ้นเปลืองเวลาจนเกินสมควร นอกจากนี้ค่าลดหย่อนควรที่จะให้ผลประโยชน์แก่บุคคลผู้เสียภาษีทุกคน เพื่อไม่ให้เกิดการกระทบกระเทือนในการตัดสินใจต่างๆ ของบุคคลผู้เสียภาษี

5.1.5 หลักเกณฑ์ทางการคลังของรัฐบาลในการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุข

การแพทย์และการสาธารณสุขถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีพของมนุษย์เป็นอย่างมาก เพราะสุขภาพถือได้ว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะส่งผลต่อการกระทำกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ การเข้าถึงบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขของประชาชนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาประชาชน พัฒนาเศรษฐกิจ รวมไปถึงการพัฒนาของประเทศชาติ รัฐบาลในทุกยุคทุกสมัยจึงให้ความสำคัญกับเรื่องการแพทย์และการสาธารณสุขไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าเรื่องใดๆ ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและงบประมาณแผ่นดิน ซึ่งงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 โดยการจำแนกตามยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ ซึ่งมีทั้งหมด 8 ยุทธศาสตร์ รัฐบาลจัดสรรงบประมาณให้แก่ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษา สาธารณสุข คุณธรรม จริยธรรมและคุณภาพชีวิต เท่ากับร้อยละ 36.4 ของงบประมาณทั้งหมด ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่ได้รับจัดสรรงบประมาณมากที่สุด

ปัจจุบันรัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญการแพทย์และการสาธารณสุข และทราบสถานภาพทางการเงินของประชาชนภายในประเทศเป็นอย่างดี รัฐบาลจึงได้ให้ความช่วยเหลือเรื่องการรักษาพยาบาลแก่ประชาชนในลักษณะหลายระบบ โดยมีระบบหลักอยู่ 3 ระบบ ได้แก่ ระบบสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการ ระบบประกันสังคม และระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ซึ่งแต่ละระบบมีหลักเกณฑ์และความคุ้มครองที่แตกต่างกัน

5.1.6 มาตรการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ

ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติหรือมาตรการด้านภาษีอากรที่เกี่ยวข้องกับค่าลดหย่อนที่เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ ซึ่งช่วยเหลือผู้เจ็บป่วยซึ่งเป็นบุคคลผู้อยู่ในเกณฑ์ต้องเสียภาษี รวมถึงครอบครัวของผู้เสียภาษีโดยตรง แต่ก็มีบทบัญญัตินด้านภาษีที่พอจะเกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ คือ 1. กรณีได้รับการยกเว้นไม่ต้องนำมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และ 2. กรณีการหักเป็นค่าลดหย่อน

1. กรณีได้รับการยกเว้นไม่ต้องนำมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ได้แก่
 - 1) เงินได้ส่วนที่เป็นค่ารักษาพยาบาลที่นายจ้างจ่ายให้หรือจ่ายแทนลูกจ้าง (ความสัมพันธ์กันในลักษณะของนายจ้าง-ลูกจ้าง)
 - 2) เงินได้ส่วนที่นายจ้างจ่ายเป็นเบี้ยประกันให้แก่ลูกจ้างหรือบุคคลอื่นที่อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของลูกจ้าง (ความสัมพันธ์กันในลักษณะของนายจ้าง-ลูกจ้าง)
 - 3) เงินได้เท่าที่ผู้มีเงินได้จ่ายเป็นเบี้ยประกันภัยในปณณปีสำหรับการประกันชีวิตของผู้มีเงินได้
 - 4) เงินได้เท่าที่ผู้มีเงินได้จ่ายเป็นเบี้ยประกันภัย สำหรับการประกันสุขภาพบิดามารดาของผู้มีเงินได้

กรณีตามข้อ 3. และ 4. เป็นเรื่องของเบี้ยประกันภัยที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องนำมาคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ มีทั้งกรณีการทำประกันชีวิตตนเองและการประกันสุขภาพบิดามารดาของผู้มีเงินได้ หรือบิดามารดาของสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ ซึ่งความคุ้มครองหรือการได้รับสิทธิประโยชน์ในส่วนในเรื่องค่ารักษาพยาบาลจะมากน้อยเพียงใดนั้น ก็ขึ้นอยู่กับรายละเอียดและความคุ้มครองของประกันนั้นๆ เพราะเบี้ยประกันที่ต่างกันย่อมส่งผลให้ได้รับความคุ้มครองที่แตกต่างกัน

2. กรณีการหักเป็นค่าลดหย่อน คือ เบี้ยประกันภัยที่ผู้มีเงินได้จ่ายไปสำหรับการประกันชีวิต โดยสามารถหักค่าเบี้ยประกันภัยที่ผู้มีเงินได้จ่ายไปในปณณปีสำหรับการประกันชีวิตของผู้มีเงินได้ตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 10,000 บาท ทั้งนี้เฉพาะในกรณีที่กรมธรรม์ประกันชีวิตมีกำหนดเวลาตั้งแต่สิบปีขึ้นไป และการประกันชีวิตนั้นได้เอาประกันไว้กับผู้รับประกันภัยที่ประกอบกิจการประกันชีวิตในราชอาณาจักร

ในกรณีที่สามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้มีการประกันชีวิตและความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ให้หักลดหย่อนได้ด้วยสำหรับเบี้ยประกันที่จ่ายสำหรับการประกันชีวิตของสามีหรือภริยาด้วย

ในส่วนของกฎหมายต่างประเทศ กฎหมายภาษีอากรของประเทศแคนาดาและสหพันธรัฐมาเลเซียแล้วแต่มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับมาตรการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์อยู่ในระบบกฎหมายภาษี คือ รัฐบัญญัติภาษีเงินได้ของแคนาดาได้บัญญัติเกี่ยวกับการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีโดยการเครดิตภาษีรายจ่ายเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล คือ เครดิตภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล เป็นเครดิตภาษีชนิดที่ไม่สามารถขอคืนเป็นเงินได้ ขอบเขตของรายจ่ายที่กฎหมายอนุญาตให้นำมาคำนวณเครดิตภาษีนี้นั้นกว้างขวางและถูกปรับปรุงแก้ไขอยู่เสมอตามเทคโนโลยีบุคคลที่มีสิทธิในการเครดิตภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ได้แก่ บุคคลผู้อยู่ในเกณฑ์ต้องเสียภาษี คู่สมรสผู้เสียภาษี สามีภริยาที่อยู่ด้วยกันโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส (Common-law Partner) บุตรซึ่งมีอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ในปีภาษีนั้น และบุคคลผู้อยู่ในอุปการะของผู้เสียภาษี ค่ารักษาพยาบาลที่เข้าเกณฑ์ได้รับสิทธิเครดิตภาษี เช่น ค่าใช้จ่ายในการเข้ารับบริการทางการแพทย์ ทันตกรรม หรือการรักษาพยาบาลจากสถานพยาบาลที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบกิจการนั้น ค่าใช้จ่ายสำหรับการขนส่งผู้ป่วยโดยใช้รถพยาบาล ค่าใช้จ่ายและค่าเดินทางตามสมควร สำหรับผู้ป่วยที่ต้องปลูกถ่ายอวัยวะหรือไขกระดูก หรือยาหรือสารอื่นๆ ที่ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งผลิตหรือขาย เพื่อใช้ในการรักษาโรค ป้องกันโรค วินิจฉัยโรค ทั้งนี้ การใช้จ่ายหรือสารดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่แพทย์กำหนด แต่ไม่รวมถึงค่ารักษาพยาบาลที่จ่ายค่าบริการสำหรับการแพทย์ ทันตกรรมหรือค่าใช้จ่ายใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสวยงาม ยกเว้นเป็นกรณีจำเป็นต่อการรักษา

สำหรับพระราชบัญญัติภาษีเงินได้ของสหพันธรัฐมาเลเซียอนุญาตให้ผู้เสียภาษีสามารถนำค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์หักมาเป็นค่าลดหย่อนออกจากเงินได้ในปีภาษีนั้น โดยจะมีรายละเอียดคือ ค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์สำหรับบุพการี โดยให้หยอดเงินลดหย่อนได้สูงสุดรายละ 5,000 ริงกิตมาเลเซีย ค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์สำหรับตัวผู้เสียภาษี คู่สมรสและบุตร โดยให้หยอดเงินลดหย่อนได้สูงสุดรายละ 5,000 ริงกิตมาเลเซีย ในการใช้สิทธิลดหย่อนจะต้องยื่นใบเสร็จรับเงินและใบรับรองแพทย์ที่ออกให้โดยแพทย์ผู้ทำการรักษาโรค และค่าใช้จ่ายในการตรวจสุขภาพสำหรับตัวผู้เสียภาษี คู่สมรสและบุตร โดยให้หยอดเงินลดหย่อนได้สูงสุดรายละ 500 ริงกิตมาเลเซีย ในการใช้สิทธิลดหย่อนจะต้องยื่นใบเสร็จรับเงินที่ออกให้โดยโรงพยาบาลหรือแพทย์

5.2 ข้อเสนอแนะ

เมื่อได้วิเคราะห์ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากกรณีเพิ่มการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์เข้ามาในโครงสร้างกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแล้ว เห็นว่ามีประเด็นที่ควรพิจารณาปรับปรุงให้สอดคล้องกับหลักการจัดเก็บภาษีอากรที่ดีที่ประเทศไทยควรปรับใช้ให้เหมาะสมกับ

ระบบภาษีอากรภายในรัฐ เพื่อให้ประชาชนมีความสนใจในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และรายได้ทางภาษีอากรจะเข้าสู่รัฐมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการเพิ่มการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์เข้ามาในโครงสร้างกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีความเหมาะสมในการนำมาปรับใช้กับระบบภาษีของประเทศไทยด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น ช่วยส่งเสริมความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษี ส่งเสริมความร่วมมือร่วมใจในการเสียภาษีของประชาชน เป็นต้น แต่ในทางกลับกันการเพิ่มการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์เข้ามาในโครงสร้างกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาก่อให้เกิดความซับซ้อนของกฎหมายมากขึ้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะและขอควรปฏิบัติในการเพิ่มการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์เข้ามาในโครงสร้างกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ดังนี้

1. จากการศึกษาบทบัญญัติกฎหมายภาษีของประเทศแคนาดาและสหพันธรัฐมาเลเซียในส่วนของค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์แล้ว ผู้วิจัยเห็นควรว่ากฎหมายภาษีของประเทศไทยควรที่จะมีการเพิ่มบทบัญญัติการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์เข้ามาในโครงสร้างกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา แต่จำนวนเงินของค่าลดหย่อนที่สามารถนำมาใช้สิทธิได้นั้นไม่ควรเป็นจำนวนเงินที่ได้มาโดยการให้สูตรคำนวณเหมือนอย่างเช่นบทบัญญัติของประเทศแคนาดา เพราะจะทำให้เกิดความซับซ้อนและความยุ่งยากทั้งต่อผู้เสียภาษีและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง และไม่ควรเป็นจำนวนเงินที่ได้มาจากการคิดคำนวณร้อยละจากเงินได้พึงประเมินหรือเงินได้สุทธิ เพราะจะทำให้กลุ่มผู้มีเงินได้พึงประเมินหรือเงินได้สุทธิน้อยจะได้รับผลประโยชน์มากกว่ากลุ่มผู้มีเงินได้พึงประเมินหรือเงินได้สุทธิน้อย¹

ในกรณีนี้ผู้วิจัยเห็นว่าควรเป็นเงินตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินคนละ 100,000 บาท ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่เท่ากับกรณีของการประกันชีวิต (กรณีเบี้ยประกันภัยที่ผู้มีเงินได้ได้จ่ายไปสำหรับการประกันชีวิตได้รับยกเว้นเงินได้ไม่ต้องนำมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและสามารถหักค่าลดหย่อนได้อีก สรุปคือผู้มีเงินได้ได้จ่ายไปสำหรับการประกันชีวิตจะได้รับการช่วยเหลือบรรเทาภาระภาษีรวมเป็นเงินสูงสุดไม่เกินคนละ 100,000 บาท) เพราะลักษณะการกระทำกรณีของการทำประกันชีวิตและกรณีค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์มีลักษณะของการกระทำที่คล้ายคลึงกันนั่นก็คือ เป็นการกระทำที่มีขึ้นเพื่อดูแลรักษาสุขภาพความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกายตนเอง

¹ ตัวอย่างเช่น กฎหมายให้สิทธิผู้เสียภาษีสามารถนำค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์มาลดหย่อนภาษีได้ไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินได้พึงประเมิน หากนาย ก. มีเงินได้พึงประเมิน 1,000,000 บาท จะได้สิทธิลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ไม่เกิน 100,000 บาท แต่นาย ข. มีเงินได้พึงประเมิน 500,000 บาท จึงได้สิทธิลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ไม่เกินเท่ากับ 50,000 บาทเท่านั้น

นอกจากนี้การกำหนดให้หักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ได้ตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินคนละ 100,000 บาท เท่ากับกรณีการประกันชีวิตจะช่วยส่งเสริมหลักความเป็นธรรมอีกด้วย คือ ไม่ว่าผู้เสียภาษีจะเลือกใช้สิทธิในกรณีประกันชีวิตหรือกรณีค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์ ผู้เสียภาษีย่อมจะได้รับผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกัน

2. การเพิ่มการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์เข้ามาในโครงสร้างกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นการทำให้ฐานภาษีแคบลงโดยการเพิ่มตัวบรรเทาภาระภาษี ดังนั้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะว่าการเพิ่มการหักค่าลดหย่อนดังกล่าวควรเป็นการเพิ่มตัวบรรเทาภาษีที่ไม่ใช่โครงสร้างภาษีโดยการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร มาตรา 47(1) เพราะค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์เป็นตัวบรรเทาภาระภาษีที่มีขึ้นเพื่อประโยชน์ของบุคคลหรือกิจกรรมบางประเภท หรือส่งเสริมภารกิจของรัฐ ซึ่งในกรณีนี้ก็คือ การส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนหันมาให้ความสนใจสุขภาพร่างกายของตนเองและบุคคลในครอบครัว เมื่อเกิดการเจ็บป่วยประชาชนก็จะเลือกที่จะใช้บริการของสถานพยาบาลของรัฐหรือสถานพยาบาลของเอกชนที่มีประสิทธิภาพหรือมาตรฐานในระดับสากลมากกว่าที่จะไปรักษาพยาบาลกับหมอเถื่อนหรือทนายาชุดรับประทานเอง ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมและอาจจะก่อให้เกิดอันตรายร้ายแรงต่อผู้ป่วยได้ และการที่ประชาชนหันมาให้ความสนใจสุขภาพและเลือกใช้บริการสถานพยาบาลของรัฐเป็นการช่วยส่งเสริมต่อหลักความมีประสิทธิภาพอีกด้วย

3. การแก้ไขเพิ่มเติมค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์เข้ามาในโครงสร้างกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาควรแก้ไขโดยการบัญญัติเป็นพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร ซึ่งการแก้ไขกฎหมายในลักษณะดังกล่าวเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่มีลักษณะเป็นคำสั่งของภาครัฐที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและมีผลกระทบต่อสิทธิของประชาชนจึงควรเป็นการกระทำของประชาชน หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมโดยสมาชิกของรัฐสภา เพราะวุฒิสมาชิกส่วนหนึ่งและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย พระราชบัญญัติภาษีอากรที่ออกโดยรัฐสภาหรือที่ถูกเปลี่ยนแปลงภายใต้การถกเถียงและอภิปรายทางการเมืองผ่านทางผู้แทนของประชาชน อยู่ภายใต้การตรวจสอบทางกระบวนการนิติบัญญัติของรัฐสภาจึงเป็นการสอดคล้องกับแนวความคิดในเรื่องระบบภาษีอากรที่ดี ซึ่งกรณีการเพิ่มการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในทางการแพทย์เข้ามาในโครงสร้างกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีลักษณะเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่มีลักษณะเป็นคำสั่งของภาครัฐที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและมีผลกระทบต่อสิทธิของประชาชน เนื่องจากจะเป็นในการใช้ทรัพยากรทางเศรษฐกิจและกระทบต่อเสรีภาพในการใช้ชีวิตของประชาชน การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในกรณีนี้จึงควรแก้ไขโดยตัวแทนของประชาชน คือ รัฐสภา และบัญญัติ

กฎหมายขึ้นมาใช้บังคับในลักษณะของพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร ก็จะเป็นการเหมาะสมมากกว่าบัญญัติกฎหมายขึ้นมาใช้บังคับในลักษณะของพระราชกฤษฎีกาหรือกฎกระทรวง โดยบทบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมควรมีความดังต่อไปนี้

“เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 เมื่อได้หักตามมาตรา 42 ทวิ ถึงมาตรา 46 แล้ว เพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษี ให้หักลดหย่อนได้อีกต่อไปนี้

ค่าใช้จ่ายในการแพทย์ของผู้มีเงินได้และของสามีหรือภริยา บิดามารดา บุตรชอบด้วยกฎหมายหรือบุตรบุญธรรมของผู้มีเงินได้ ตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินคนละ 100,000 บาท”

หากมีการเพิ่มการหักค่าลดหย่อนค่าใช้จ่ายในการแพทย์เข้ามาในโครงสร้างกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาโดยมีลักษณะตามข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้น การเพิ่มการหักค่าลดหย่อนดังกล่าวจะช่วยสร้างความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และส่งเสริมความมีประสิทธิภาพของรัฐในการจัดเก็บภาษีมากขึ้น และประโยชน์สูงสุดก็จะเกิดแก่ประชาชนคนไทยและประเทศไทยนั่นเอง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กลุ่มนักวิชาการภาษีอากร. ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร 2557. กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้วการพิมพ์, 2557.

กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ กระทรวงพลังงาน. “ภาษีเงินได้ปิโตรเลียม.”

<http://www.dmf.go.th/index.php?act=petroleum&sec=tax> , 26 พฤษภาคม 2558.

กรมสรรพากร. “ความรู้เรื่องภาษี ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หักตามความจำเป็นและสมควร.”

<http://www.rd.go.th/publish/6055.0.html> , 18 ธันวาคม 2558.

กรมสรรพากร. “ความรู้เรื่องภาษี.” <http://www.rd.go.th/publish/553.0.html> , 20 ตุลาคม 2558.

กระทรวงสาธารณสุข. “วิวัฒนาการทางการแพทย์.”

<http://mophaccess.moph.go.th/index.php/2013-07-15-03-58-59> , 3 ธันวาคม 2558.

ข้อมูลและประวัติของประเทศมาเลเซีย. <http://www.9ddn.com/content.php?pid=764> ,

21 เมษายน 2559.

คลินิกภาษี กระทรวงการคลัง. “ความรู้เรื่องภาษี.”

<http://taxclinic.mof.go.th/knowledge/customs-dept.php> , 20 พฤษภาคม 2558.

งบประมาณแผ่นดิน.

<https://sites.google.com/site/nanarin325/kar-ngein-kar-khlang-kar-thnakhar/ngb-praman> , 3 ธันวาคม 2558.

จรัสศักดิ์ รอดจันทร์. ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หลักการและบทวิเคราะห์. กรุงเทพมหานคร :

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.

จินตนา สัตยาชัย. “ยาชุดและอันตรายจากยาชุด.”

http://pharmacology.md.kku.ac.th/site_data/mykku_pharmacal/34/News/ebook/medicine.html , 20 ตุลาคม 2559.

เจนจิรา สุนันท์. “แผนการพัฒนาเศรษฐกิจ.”

<https://www.eduzones.com/knowledge-2-10-28149.html> , 3 ธันวาคม 2558.

ฉัตรชัย คุณโลहित. “ผลกระทบของมาตรการเพิ่มค่าลดหย่อนภาษีของเบี้ยประกันชีวิต.”

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2547.

ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม. คำอธิบายกฎหมายภาษีอากร. กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน, 2536.

บุญธรรม ราชรักษ์. ทฤษฎีภาษีอากร. กรุงเทพมหานคร : ทิธีเอ็น เพรส, 2552.

ปรีดา นาคเนาวิท. เศรษฐศาสตร์การภาษีอากร1. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2526.

ประวัติศาสตร์ประเทศไทย. http://viyadasri.wordpress.com/ประวัติศาสตร์ประเทศไทย/
, 21 เมษายน 2559.

ประวัติหมอบลัดเลย์. https://sites.google.com/site/ratanakosin11/bukhkhhl-sakhay/hmxb-rad-ley
, 3 ธันวาคม 2558.

พรหม สิริลักษณ์มงคล. “ปัญหาในการปรับข้อมูลแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินของเทศบาลนครเชียงใหม่ให้เป็นปัจจุบัน.”

http://archive.lib.cmu.ac.th/full/T/2550/mpa0950ps_ch2.pdf, 26 พฤษภาคม 2558.

พริ้ม มั่นกลาง ปรีดี, บุญยัง และ โกเมนทร์ สืบวิเศษ. วิชาภาษีอากรว่าด้วยเงินได้บุคคลธรรมดา.
กรุงเทพมหานคร : อักษรสาส์น, 2535.

ไพศาล ชัยมงคล. งบประมาณแผ่นดิน : ทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช,
2517.

ภาษีมูลค่าเพิ่ม คืออะไร?. http://tax.bugnoms.com/what-is-vat/#gs.NJhTiiM, 20 ตุลาคม 2558.

ภาษีสรรพสามิต. http://www.thailaws.com/aboutthailaw/general_29.htm, 20 ตุลาคม 2558.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา. “แนวคิดของ ฌ็อง ฌัก รูสโซ (Jean Jacques Reusseau)

กับบางเลี้ยวแห่งวิกฤตการเมืองไทย.” http://www.stou.ac.th, 21 ธันวาคม 2559.

วิวัฒนาการสาธารณสุขและการพยาบาลอนามัยชุมชน แนวคิดหลักการและมาตรการทาง

สาธารณสุข. “ทฤษฎีสถานการณ์และแนวโน้มการสาธารณสุข.”

http://www.teacher.ssru.ac.th/natgrita_wo/pluginfile.php/220/block_html/content/
เนื้อหาสอนวิวัฒนาการสาธารณสุขบทที่1-3.pdf, 3 ธันวาคม 2558.

วาสนา สุขสมัย. “การนำระบบเครดิตภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามาใช้แทนระบบการหักลดหย่อน.”

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.

ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในแคนาดา. “การจัดเก็บภาษีในแคนาดา.”

<http://www.thaibizcanada.com/ca/faqs/detail.php?cate=faqs&id=17870>

, 20 เมษายน 2559.

สถาพร จุฑารัตนพงศ์. “ปัญหาการจ่ายประโยชน์ทดแทนตามกฎหมายประกันสังคม : ศึกษากรณี
ตาย.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2555.

สถาบันพระปกเกล้า. “สัญญาประชาคม.” <http://kpi2.kpi.ac.th> , 21 ธันวาคม 2559.

สถาบันศึกษาความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. “ข้อมูลรายประเทศ
ทั่วโลก.” [http://www.apecthai.org/index.php/ข้อมูลรายประเทศทั่วโลก/อเมริกา
เหนือ/636-แคนาดา.html](http://www.apecthai.org/index.php/ข้อมูลรายประเทศทั่วโลก/อเมริกาเหนือ/636-แคนาดา.html) , 29 ธันวาคม 2558.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. “ประวัติและข้อมูลรัฐบาลมาเลเซียโดยย่อ.”

http://www.aseanthai.net/ewt_news.php?nid=3851&filename=index

, 21 เมษายน 2559.

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.). “ระบบการจัดเก็บภาษีของประเทศ
สมาชิกอาเซียน.” http://www.thaifita.com/trade/study/lawsme57_index6.pdf
, 10 พฤษภาคม 2559.

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. “คู่มือผู้ใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพ.”

<http://stream.nhso.go.th/portals/0/library/library09.pdf> , 12 ธันวาคม 2558.

สุดารัตน์ ละงู. “ประวัติความเป็นมาประเทศมาเลเซีย.”

<http://mah10612.blogspot.com/2013/07/blog-post.html> , 21 เมษายน 2559.

สมคิด บางโม. ภาษีอากรธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร : วิทยพัฒน์, 2551.

สรายุทธ์ วุฒยาภรณ์. “ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมายภาษีอากร.” วารสารดุลพินิจ, 52 (3).

(กันยายน-ธันวาคม, 2548) : 32 - 33.

สุเกตุ อภิชาติบุตร. “หลักความเป็นธรรมแห่งสังคม.” สรรพกรสาส์น. (2501) : 30 - 41.

หน่วยงานการศึกษาแคนาดาแห่งประเทศไทย. “ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับประเทศแคนาดา.”

<http://www.successcanada.org/canada.html> , 29 ธันวาคม 2558.

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาสถานที่เกิดแหล่งเงินได้ เพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคล

ธรรมดา(1) . http://www.sanpakornsarn.com/page_article_detail.php?aID=278

, 28 พฤศจิกายน 2558.

อจริยา รสน้ำ. “ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในค่าใช้จ่ายเพื่อบริการสาธารณสุขของข้าราชการ
ลูกจ้าง และประชาชนทั่วไป : ศึกษากรณีการรวมระบบบริการสาธารณสุขของรัฐ.”
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2557.

ภาษาต่างประเทศ

CEC Network Reseau des CEC. About Canada // .“ประวัติศาสตร์.”

<http://www.studycanada.ca/thailand/history.htm> , 20 เมษายน 2559.

CEC Network Reseau des CEC. “ระบบการปกครองของแคนาดา.”

<http://www.study canada.ca/thailand/government.htm> , 29 ธันวาคม 2558.

ภาคผนวก

กฎกระทรวง
ฉบับที่ 126 (พ.ศ. 2509)
ออกตามความในประมวลรัษฎากร
ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 4 และมาตรา 134 (4) แห่งประมวลรัษฎากรซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2494 และมาตรา 42 (17) แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2496 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ให้ยกเลิก

- (1) กฎกระทรวง ฉบับที่ 110 (พ.ศ. 2500) ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร
- (2) กฎกระทรวง ฉบับที่ 124 (พ.ศ. 2506) ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร
- (3) กฎกระทรวง ฉบับที่ 125 (พ.ศ. 2507) ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร

ข้อ 2 ให้กำหนดเงินได้ต่อไปนี้เป็นเงินได้ตาม (17) ของมาตรา 42 แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2496

- (1) เงินได้จากกิจการของโรงเรียนราษฎร์ซึ่งได้ตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนราษฎร์ แต่ไม่รวมถึงเงินได้จากการขายของ การรับจ้างทำของหรือการให้บริการอื่นใดที่โรงเรียนราษฎร์ซึ่งเป็นโรงเรียนอาชีวศึกษาได้รับจากผู้ซึ่งมิใช่ นักเรียน (แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 132 (พ.ศ. 2513) ไขบังคับ 16 กันยายน 2513 เป็นต้นไป)
- (2) เงินได้จากการจำหน่าย หรือส่วนลดจากการจำหน่ายสลากกินแบ่งของรัฐบาล
- (3) เงินได้ส่วนที่เป็นค่าจ้างการทำงานในระหว่างเวลาปิดภาคการศึกษาของคนต่างด้าวซึ่งเป็นนักเรียน นักศึกษาหรือนิสิตที่เข้ามาศึกษา ณ สถานศึกษาในประเทศไทย ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ถือปฏิบัติต่อกัน
- (4) เงินได้ส่วนที่เป็นค่ารักษาพยาบาลที่นายจ้างจ่ายให้ หรือจ่ายแทน

ลูกจ้างเป็นค่ารักษาพยาบาล สำหรับ

(ก) ลูกจ้าง สามี ภริยา บุพการีหรือผู้สืบสันดาน ซึ่งอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของลูกจ้าง ทั้งนี้ เฉพาะสำหรับการรักษาพยาบาลที่กระทำในประเทศไทย

(ข) ลูกจ้างในกรณีที่จำเป็นต้องได้รับการรักษาพยาบาลในต่างประเทศในขณะที่ปฏิบัติการตามหน้าที่ในต่างประเทศเป็นครั้งคราว
ทั้งนี้ เงินจำนวนดังกล่าวได้จ่ายไปทั้งหมดในการนั้น

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 149 (พ.ศ. 2523) ใช้นับสำหรับเงินได้ปี 2523 เป็นต้นไป)

(5) (ยกเลิกโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 187 (พ.ศ. 2534) ความเดิมยังคงใช้บังคับสำหรับการโอนกรรมสิทธิในพันธบัตรของรัฐบาลที่ออกจำหน่ายก่อนวันที่ 8 พฤศจิกายน 2534)

(6) เงินได้ที่ทางราชการจ่ายให้เป็นเงินค่าเช่าบ้านหรือเงินที่คำนวณได้จากมูลค่าของการได้อยู่บ้านที่ให้อยู่โดยไม่เสียค่าเช่า เงินช่วยการศึกษาบุตร เงินช่วยเหลือบุตรเงินค่าเบี้ยกันดาร เงินยังชีพ หรือเงินค่าอาหารทำการนอกเวลา

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 136 (พ.ศ. 2517) ใช้นับสำหรับเงินได้ปี 2517 เป็นต้นไป)

(7) (ยกเลิกโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 187 (พ.ศ. 2534) ความเดิมยังคงใช้บังคับสำหรับดอกเบียพันธบัตรของรัฐบาลและพันธบัตรของรัฐบาลที่เริ่มจำหน่ายก่อนวันที่ 8 พฤศจิกายน 2534)

(8) เงินค่าเช่าบ้านที่ได้รับจากรัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีไชบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล เท่าที่ผู้มีเงินได้ได้จ่ายไปโดยสุจริตตามความเป็นจริง หรือเงินที่คำนวณได้จากมูลค่าของการได้อยู่บ้านที่รัฐวิสาหกิจดังกล่าวให้อยู่โดยไม่ต้องเสียค่าเช่า และรัฐวิสาหกิจผู้จ่ายเงินมิได้ออกค่าภาษีเงินได้สำหรับเงินได้จำนวนดังกล่าวให้

(9) เงินช่วยการศึกษาบุตร เงินช่วยเหลือบุตร เงินค่าเบี้ยกันดารหรือเงินยังชีพ ที่ได้รับจากรัฐวิสาหกิจซึ่งมีไชบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลในอัตราเดียวกับที่ทางราชการจ่ายให้แก่ข้าราชการ และรัฐวิสาหกิจผู้จ่ายเงินมิได้ออกค่าภาษีเงินได้สำหรับเงินได้จำนวนดังกล่าวให้

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 138 (พ.ศ. 2518) ใช้นับสำหรับเงินได้ปี 2517 เป็นต้นไป)

(10) รางวัลที่ทางราชการจ่ายให้เพื่อประโยชน์ในการป้องกันมิให้มีการกระทำผิดเกี่ยวกับภาษีอากร

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 139 (พ.ศ. 2518) ใช้นับสำหรับเงินได้ปี 2518 เป็นต้นไป)

(11) ดอกเบี้ยเงินสะสมที่ได้รับจากรัฐวิสาหกิจซึ่งมิใช่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ในอัตราเดียวกับที่ทางราชการจ่ายให้แก่ข้าราชการ และรัฐวิสาหกิจผู้จ่ายเงินมิได้ออกค่าภาษีเงินได้สำหรับเงินได้จำนวนดังกล่าวให้

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 145 (พ.ศ. 2522) ใช้บังคับสำหรับเงินได้ปี 2522 เป็นต้นไป)

(12) เงินได้ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลต่างประเทศซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในประเทศไทย ได้รับจากรัฐบาลของตน ทั้งนี้ โดยให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่อภัยปฏิบัติต่อกัน

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 146 (พ.ศ. 2522) ใช้บังคับสำหรับเงินได้ปี 2522 เป็นต้นไป)

(13) เงินได้ส่วนที่เป็นเงินเดือนและเงินใด ๆ บรรดาที่ได้เนื่องจากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำหรือจากการรับทำงานให้ที่คนต่างด้าวซึ่งเป็นผู้แทนของคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศปฏิบัติหน้าที่ในประเทศไทย ได้รับจากคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 145 (พ.ศ. 2522) ใช้บังคับสำหรับเงินได้ปี 2522 เป็นต้นไป)

(14) (ยกเลิกโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 169 (พ.ศ. 2529) ใช้บังคับ 2 กุมภาพันธ์ 2529 เป็นต้นไป)

(15) เงินได้ที่ทางราชการจ่ายให้เพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และกระทรวงการคลังได้อนุญาตให้เบิกจ่ายได้

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 152 (พ.ศ. 2523) ใช้บังคับสำหรับเงินได้ไม่ว่าที่ได้รับก่อนหรือตั้งแต่ 6 ตุลาคม 2523 เป็นต้นไป)

(16) เงินได้ส่วนที่เป็นเงินเดือนหรือค่าจ้างและเงินใด ๆ บรรดาที่ได้เนื่องจากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำหรือจากการรับทำงานให้ที่คนต่างด้าวซึ่งไม่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย ได้รับจาก

(ก) คณะกรรมการระหว่างรัฐบาลเกี่ยวกับการโยกย้ายถิ่นฐานในการปฏิบัติงานในประเทศไทย

(ข) รัฐบาลแห่งประเทศของตนในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้อพยพจากอินโดจีนในประเทศไทย

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 154 (พ.ศ. 2524) ใช้บังคับสำหรับเงินได้ปี 2524 เป็นต้นไป)

(17) เงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์อันเป็นมรดกหรือสังหาริมทรัพย์ที่ได้รับจากการให้โดยเสนหา ที่ตั้งอยู่นอกเขตกรุงเทพมหานคร เทศบาล สุขาภิบาล หรือเมืองพัทยา

หรือการปกครองท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ ทั้งนี้ เฉพาะเงินได้จากการขายในส่วนที่ไม่เกิน 200,000 บาท ตลอดปีภาษีนั้น

(18) เงินได้จากการโอนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในอสังหาริมทรัพย์ให้แก่บุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของตนโดยไม่มีค่าตอบแทน บุตรโดยชอบด้วยกฎหมายดังกล่าวไม่รวมถึงบุตรบุญธรรมด้วย

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 155 (พ.ศ. 2525) ใช้บังคับ 27 กุมภาพันธ์ 2525 เป็นต้นไป)

(19) เงินได้จากการขายสินค้ายาสูบ ที่โรงงานยาสูบ กระทรวงการคลังได้เสียภาษีเงินได้แทนผู้ขายสินค้าดังกล่าวทุกทอดตามมาตรา 48 ทวิ แห่งประมวลรัษฎากร

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 156 (พ.ศ. 2526) ใช้บังคับ 28 สิงหาคม 2525)

(20) ยกเลิกโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 187 (พ.ศ. 2534) ความเดิมยังคงใช้สำหรับการโอนกรรมสิทธิ์ในใบรับฝากเงินประเภทประจำของธนาคารโดยมีดอกเบี้ยที่ได้มีการออกใบรับฝากก่อนวันที่ 8 พฤศจิกายน 2534

“(21) เงินได้ดังต่อไปนี้

(ก) ดอกเบี้ยพันธบัตรหรือดอกเบี้ยหุ้นกู้

(ข) ผลต่างระหว่างราคาไถ่ถอนกับราคาจำหน่ายพันธบัตรหรือหุ้นกู้ที่ออกจำหน่ายครั้งแรกในราคาต่ำกว่าราคาไถ่ถอน

(ค) ผลประโยชน์ที่ได้จากการโอนพันธบัตรหรือหุ้นกู้

ทั้งนี้ เฉพาะพันธบัตรหรือหุ้นกู้ของรัฐบาล องค์การของรัฐบาล หรือสถาบันการเงินที่มีกฎหมายโดยเฉพาะของประเทศไทยจัดตั้งขึ้นสำหรับให้กู้ยืมเงินเพื่อส่งเสริมเกษตรกรรม พาณิชยกรรม หรืออุตสาหกรรม และผู้มีเงินได้นั้นมิได้เป็นผู้อยู่ในประเทศไทย”

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 249 (พ.ศ. 2548) ใช้บังคับ 25 มกราคม 2548 เป็นต้นไป)

(22) ดอกเบี้ยเงินฝากประเภทออมทรัพย์ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 187 (พ.ศ. 2534) ความเดิมยังคงใช้บังคับที่ได้มีการออกบัตรก่อน 8 พฤศจิกายน 2534)

(23) เงินได้จากการขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยแต่ไม่รวมถึงเงินได้จากการขายหลักทรัพย์ที่เป็นหุ้นกู้หรือพันธบัตร

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 187 (พ.ศ. 2534) ความเดิมยังคงใช้บังคับดอกเบี้ยพันธบัตรของรัฐบาลและพันธบัตรของรัฐบาลที่เริ่มจำหน่ายก่อน 8 พฤศจิกายน 2534)

(24) เงินได้จากการขายโลหะดีบุกตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2531 สำหรับโลหะดีบุกที่ซื้อมาระหว่างวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2530

ทั้งนี้ เฉพาะที่ไม่นำรายจ่ายในส่วนที่เกี่ยวกับกิจการซื้อและขายโลหะดีบุกดังกล่าวไปรวมคำนวณเป็นรายจ่ายในการคำนวณเงินได้สุทธิ

ในกรณีที่รายจ่ายบางรายการไม่สามารถแยกเป็นรายจ่ายเกี่ยวกับกิจการซื้อและขายโลหะดีบุกหรือเกี่ยวกับกิจการอื่นได้โดยชัดแจ้ง ให้เฉลี่ยรายจ่ายตามส่วนของเงินได้ของแต่ละกิจการนั้น

(25) เงินปันผลหรือเงินส่วนแบ่งของกำไร แล้วแต่กรณีจากห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีใช้นิติบุคคล หรือจากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย ทั้งนี้ เฉพาะส่วนที่เป็นการคำนวณจากเงินได้จากการขายโลหะดีบุกตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2531 สำหรับโลหะดีบุกที่ซื้อมาระหว่างวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2530 และรายจ่ายในส่วนที่เกี่ยวกับกิจการซื้อและขายโลหะดีบุกดังกล่าว

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 171 (พ.ศ. 2529) ใช้บังคับ 18 กันยายน 2529 เป็นต้นไป)

(26) เงินได้จากการโอนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในอสังหาริมทรัพย์โดยไม่มีค่าตอบแทนให้แก่มูลนิธิพัฒนา

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 177 (พ.ศ. 2531) ใช้บังคับ 9 ธันวาคม 2531 เป็นต้นไป)

(27) เงินได้สำหรับรางวัลสลากการกุศลสร้างตึกสยามมินทร์ ซึ่งออกเมื่อวันที่ 7 มกราคม 2531 และเงินได้จากการขายหรือส่วนลดจากการซื้อสลากการกุศลสร้างตึกสยามมินทร์

(28) เงินได้จากการโอนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในอสังหาริมทรัพย์โดยไม่มีค่าตอบแทนให้แก่มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

(29) เงินค่าทดแทนตามกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ทั้งนี้ เฉพาะที่ดินที่ต้องเวนคืน และอสังหาริมทรัพย์อื่นบนที่ดินที่ต้องเวนคืน

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 184 (พ.ศ. 2533) ใช้บังคับเงินได้พึงประเมินที่ได้รับใน พ.ศ. 2532 ที่จะต้องยื่นรายการใน พ.ศ. 2533 เป็นต้นไป)

(30) เงินได้พึงประเมินดังต่อไปนี้

(ก) ผลต่างระหว่างราคาไถ่ถอนกับราคาซื้อตัวเงินหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ใด ๆ ที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือนิติบุคคลอื่นเป็นผู้ออกและมีการจำหน่ายครั้งแรกในราคาต่ำกว่าราคาไถ่ถอน แต่ไม่รวมถึงกรณีที่ผู้มีเงินได้ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นผู้ทรงคนแรก

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 196 (พ.ศ. 2538) ใช้บังคับ 11 กรกฎาคม 2538 เป็นต้นไป)

(ข) ผลประโยชน์ที่ได้จากการโอนตัวเงินหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ใด ๆ ที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือนิติบุคคลอื่นเป็นผู้ออก ทั้งนี้ เฉพาะตัวเงินหรือตราสาร

แสดงสิทธิในหนี้ที่ไม่มีดอกเบี้ย

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 223 (พ.ศ. 2542) ให้งบับ 30 กรกฎาคม 2542 เป็นต้นไป)

“ (ค) ดอกเบี้ยที่ได้จากตัวเงินหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ใด ๆ ที่บริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือนิติบุคคลอื่นเป็นผู้ออก เฉพาะส่วนที่เกิดขึ้นก่อนการเป็นผู้ทรงตัวเงิน หรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ของผู้มีเงินได้ ทั้งนี้ ต้องมีการหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย ตามมาตรา 50(2) แห่งประมวลรัษฎากร จากดอกเบี้ยดังกล่าวทั้งจำนวนไว้แล้ว “

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 231 (พ.ศ. 2544) ให้งบับ 14 กันยายน 2544 เป็นต้นไป)

ในกรณีที่เงินได้พึงประเมินตามวรรคหนึ่งเกิดจากตัวเงิน หรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่มีการ จำหน่ายครั้งแรกในราคาต่ำกว่าราคาไถ่ถอน จะต้องเป็นกรณีที่ได้มีการหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย จากเงินได้ของบุคคลธรรมดาที่เป็นผู้ทรงคนแรกไว้แล้วตาม มาตรา 50 (2)(ค) แห่งประมวล รัษฎากร และผู้จ่ายเงินได้ได้ประทับตราว่าได้หักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายบนตราสารแล้วเท่านั้น

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 196 (พ.ศ. 2538) ให้งบับ 11 กรกฎาคม 2538 เป็นต้นไป)

(31) เงินได้ที่ผู้เชี่ยวชาญของประชาคมยุโรปที่เป็นคนต่างด้าว และไม่มีถิ่นที่ อยู่ในประเทศไทยได้รับเนื่องจากการเข้ามาทำงานในประเทศไทย ภายใต้โครงการ ความช่วยเหลือ ที่ประเทศไทยได้รับจากประชาคมยุโรป

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 190 (พ.ศ. 2535) ให้งบับ 13 มีนาคม 2535 เป็นต้นไป)

“(32) เงินได้จากการขายหน่วยลงทุนในกองทุนรวมที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่า ด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ แต่ไม่รวมถึงเงินหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่ได้รับเนื่องจากการ ขายหน่วยลงทุนคืนให้แก่กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพหรือกองทุนรวมหุ้นระยะยาวตามกฎหมายว่า ด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์”

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 246 (พ.ศ. 2547) ให้งบับ 31 สิงหาคม 2547 เป็นต้นไป)

(33) เงินได้ที่คณะกรรมการอำนวยการปรับปรุงพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ได้รับเพื่อประโยชน์ในการสร้างพระที่นั่งองค์ใหม่และปรับปรุงพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 193 (พ.ศ. 2536) ให้งบับสำหรับเงินได้พึงประเมินที่ได้รับ ตั้งแต่ 1 มกราคม 2536 เป็นต้นไป)

(34) เงินได้ที่คำนวณได้จากมูลค่าของเครื่องแบบซึ่งลูกจ้างได้รับจากนายจ้าง ในจำนวนคนละไม่เกินสองชุดต่อไป และเสื้อนอกในจำนวนคนละไม่เกินหนึ่งตัวต่อปี

“เครื่องแบบ” ตามวรรคหนึ่ง หมายความว่า เครื่องแต่งกาย รวมทั้งสิ่ง ประกอบเครื่องแต่งกายที่กำหนดให้แต่งเพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน แต่ไม่รวมถึงรองเท้าที่อาจใช้งาน

ได้ทั่วไป ชุดชั้นใน หรือสิ่งประกอบเครื่องแต่งกายที่ทำด้วยโลหะหรืออัญมณีที่มีค่าเช่น เงิน ทองคำ
ทับทิม หยก “เลื่อนนอก” ตามวรรคหนึ่ง หมายความว่า

รวมถึง ชุดไทยพระราชทานและเสื้อที่นิยมใช้ในการแต่งกายไปในงานสำคัญต่างๆ

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 194 (พ.ศ. 2537) ใช้บังคับสำหรับเงินได้พึงประเมินที่ได้รับ
ตั้งแต่ 1 มกราคม 2537 เป็นต้นไป)

(35) เงินได้เท่าที่ลูกจ้างจ่ายเป็นเงินสะสมเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ตาม
กฎหมาย ว่าด้วยกองทุนสำรองเลี้ยงชีพในอัตราไม่เกินร้อยละสิบห้าของค่าจ้างเฉพาะส่วนที่เกิน
หนึ่งหมื่นบาท แต่ไม่เกินสี่แสนเก้าหมื่นบาท สำหรับปีภาษีนั้น

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 266 (พ.ศ. 2551) ใช้บังคับสำหรับเงินได้พึงประเมินที่ได้รับ
ตั้งแต่ 1 มกราคม 2551 เป็นต้นไป)

(36) เงินหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่ลูกจ้างได้รับจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพตาม
กฎหมายว่าด้วยกองทุนสำรองเลี้ยงชีพเมื่อลูกจ้างออกจากการเพราะเกษียณอายุทุพพลภาพ หรือ
ตาย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไขและวิธีการที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนด

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 195 (พ.ศ. 2538) ใช้บังคับสำหรับเงินได้พึงประเมินที่ได้รับ
ตั้งแต่ 1 มกราคม 2537 เป็นต้นไป)

(ดูประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 52))

(37) เงินปันผลหรือเงินส่วนแบ่งของกำไรจากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติ
บุคคลที่ได้จากกิจการโรงเรียนเอกชนที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชนหรือกิจการ
สถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ทั้งนี้ บริษัทหรือ
ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลดังกล่าวจะต้องมิได้ประกอบกิจการอื่นนอกจาก กิจการโรงเรียนเอกชนตาม
กฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชนหรือกิจการสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามกฎหมายว่าด้วย
สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 197 (พ.ศ. 2538) ใช้บังคับ 11 พฤษภาคม 2538 เป็นต้น
ไป)

(38) ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารในราชอาณาจักรที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม
ประเภทออมทรัพย์ เฉพาะกรณีที่มีผู้เงินได้ได้รับดอกเบี้ยดังกล่าวในจำนวนรวมกันทั้งสิ้นไม่เกิน
สองหมื่นบาทตลอดปีภาษีนั้น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 200 (พ.ศ. 2538) ใช้บังคับ 29 พฤศจิกายน 2538 เป็นต้น
ไป)

(ดูประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 55))

(39) เงินได้ส่วนที่เป็นเงินเดือนหรือค่าจ้างที่คนประจำเรือได้รับเนื่องจากการ

ปฏิบัติงานบนเรือไทยตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการพาณิชย์ที่ใช้ในการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 204 (พ.ศ. 2539) ใช้บังคับ 26 กันยายน 2539 เป็นต้นไป)

(40) เงินได้ที่คณะกรรมการบริหาร “ทุนการกุศลสมเด็จพระเทพฯ” ได้รับเพื่อประโยชน์ของทุนการกุศลสมเด็จพระเทพฯ

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 205 (พ.ศ. 2540) ใช้บังคับสำหรับเงินได้พึงประเมินที่ได้รับตั้งแต่ 2 เมษายน 2540 เป็นต้นไป)

(41) เงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์ ดังต่อไปนี้

(ก) บ้าน โรงเรือน หรือสิ่งปลูกสร้างอื่น ซึ่งโดยปกติใช้ประโยชน์เพื่อเป็นที่อยู่อาศัย

(ข) อสังหาริมทรัพย์ตาม (ก) พร้อมที่ดิน

(ค) ห้องชุดสำหรับการอยู่อาศัยในอาคารชุดตามกฎหมายว่าด้วยอาคารชุด

ทั้งนี้ เฉพาะกรณีที่ผู้มีเงินได้ได้อสังหาริมทรัพย์ตาม (ก) (ข) หรือ (ค) โดยจดทะเบียนการได้มาใน พ.ศ. 2540 และขายอสังหาริมทรัพย์นั้นภายหลังจากการจดทะเบียนไม่น้อยกว่าหนึ่งปี แต่ไม่เกินวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2550

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 206 (พ.ศ. 2540) ใช้บังคับ 1 มกราคม 2540 เป็นต้นไป)

(42) ผลประโยชน์ที่ได้จากการควบเข้ากันของธนาคารตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ และหรือบริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ หรือบริษัทเครดิต ฟองซิเอร์ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ ซึ่งตีราคาเป็นเงินได้เกินกว่าเงินทุน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกรมสรรพากรประกาศกำหนด

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 207 (พ.ศ. 2540) ใช้บังคับ 23 กันยายน 2540 เป็นต้นไป)

(ดูประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 69))

(43) เงินได้เท่าที่สมาชิกกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการจ่ายเป็นเงินสะสมเข้ากองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ เฉพาะส่วนที่ ไม่เกินห้าแสนบาท สำหรับปีภาษีนั้น

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 266 (พ.ศ. 2551) ใช้บังคับสำหรับเงินได้พึงประเมินที่ได้รับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2551 เป็นต้นไป)

(44) เงินหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่สมาชิกกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการได้รับจากกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนบำเหน็จบำนาญ

ข้าราชการ เนื่องจากออกจากราชการเพราะเหตุสูงอายุ เหตุทุพพลภาพ เหตุทดแทนหรือตาย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนด

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 208 (พ.ศ. 2540) ใช้บังคับสำหรับเงินได้พึงประเมินที่ได้รับ ตั้งแต่ 27 มีนาคม 2540 เป็นต้นไป)

(ดูประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 70))

(45) เงินได้ที่คณะกรรมการกองทุนลานกีฬาต้านยาเสพติด สำนัก
นายกรัฐมนตรีได้รับเพื่อประโยชน์ของกองทุนลานกีฬาต้านยาเสพติดดังกล่าว

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 209 (พ.ศ. 2541) ใช้บังคับสำหรับเงินได้พึงประเมินที่ได้รับ ตั้งแต่ 4 มีนาคม 2540 เป็นต้นไป)

(46) ดอกเบี้ยพันธบัตรออมสิน รุ้นพันธบัตรเงินฝากช่วยชาติ

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 210 (พ.ศ. 2541) ใช้บังคับสำหรับเงินได้พึงประเมินที่ได้รับ ตั้งแต่ 4 มีนาคม 2540 เป็นต้นไป)

(47) เงินได้ที่เป็นเงินเดือนหรือค่าตอบแทนที่เจ้าหน้าที่ของศูนย์วิจัยวน
เกษตรนานาชาติ ซึ่งเป็นคนต่างด้าวและไม่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยได้รับจากศูนย์วิจัยวนเกษตร
นานาชาติ เนื่องจากการเข้ามาทำงานในประเทศไทย ภายใต้ข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยและ
ศูนย์วิจัยวนเกษตรนานาชาติ

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 211 (พ.ศ. 2541) ใช้บังคับสำหรับเงินได้พึงประเมินที่ได้รับ ตั้งแต่ 21 ตุลาคม 2539 เป็นต้นไป)

(48) รางวัลบัตรออกทรัพย์ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์
การเกษตร

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 213 (พ.ศ. 2541) ใช้บังคับสำหรับรางวัลบัตรออกทรัพย์ที่
ออกรางวัลตั้งแต่ 10 มีนาคม 2541 เป็นต้นไป)

(49) เงินได้จากการโอนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในที่ดินโดยไม่มี
ค่าตอบแทนให้แก่วัด วัดบาดหลวงโรมันคาทอลิก หรือมัสยิด ที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยการ
นั้น ทั้งนี้ เฉพาะการโอนที่ดินส่วนที่ทำให้วัด วัดบาดหลวงโรมันคาทอลิก หรือมัสยิดมีที่ดินไม่เกิน
ห้าสิบไร่

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 214 (พ.ศ. 2541) ใช้บังคับสำหรับเงินได้พึงประเมินที่ได้รับ ตั้งแต่ 22 ตุลาคม 2541 เป็นต้นไป)

(50) ผลประโยชน์ที่ได้จากการที่ผู้ประกอดอบกิจการซึ่งเป็นบริษัทมหาชน
จำกัดหรือบริษัทจำกัดควบเข้ากันหรือโอนกิจการทั้งหมดให้แก่กันตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และ
เงื่อนไขที่อธิบดีกรมสรรพากรประกาศกำหนด ซึ่งตีราคาเป็นเงินได้เกินกว่าเงินทุน

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 215 (พ.ศ. 2541) ให้งบับสำหรับเงินได้พึงประเมินที่ได้รับตั้งแต่ 14 พฤศจิกายน 2541 เป็นต้นไป)

(ดูประกาศอธิบดีกรมสรรพากร กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการควบคุมเข้ากันหรือโอนกิจการทั้งหมดให้แก่กันของบริษัทมหาชน จำกัด หรือบริษัทจำกัด)

(51) ค่าชดเชยที่ลูกจ้างได้รับตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานและค่าชดเชยที่พนักงานได้รับตามกฎหมายว่าด้วยพนักงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ แต่ไม่รวมถึงค่าชดเชยที่ลูกจ้างหรือพนักงานได้รับเพราะเหตุเกษียณอายุหรือสิ้นสุดสัญญาจ้าง ทั้งนี้เฉพาะค่าชดเชยส่วนที่ไม่เกินค่าจ้างหรือเงินเดือนค่าจ้างของการทำงานสามร้อยวันสุดท้ายแต่ไม่เกินสามแสนบาท (แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 217 (พ.ศ. 2542) ให้งบับสำหรับเงินได้พึงประเมินที่ได้รับตั้งแต่ 1 มกราคม 2541 เป็นต้นไป)

(52) เงินได้เท่าที่ได้จ่ายเป็นดอกเบี้ยเงินกู้ยืม สำหรับการกู้ยืมเงินเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารที่อยู่อาศัย โดยจำนองอาคารที่ซื้อหรือสร้างเป็นประกันการกู้ยืมนั้น ตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินหนึ่งแสนบาท ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนด ทั้งนี้ เฉพาะดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่ได้จ่ายตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2550 เป็นต้นไป ซึ่งจ่ายให้แก่

(ก) กองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์เพื่อแก้ไขปัญหาในระบบสถาบันการเงินที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

(ข) กองทุนรวมเพื่อแก้ไขปัญหาในระบบสถาบันการเงินที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

(ค) นิติบุคคลเฉพาะกิจซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์ เป็นหลักทรัพย์ ทั้งนี้ เฉพาะกรณีที่นิติบุคคลเฉพาะกิจดังกล่าวเข้ารับช่วงสิทธิเป็นเจ้าหนี้เงินกู้แทนกองทุนรวมตาม (ก) หรือ (ข) ธนาคารหรือสถาบันการเงินอื่น บริษัทประกันชีวิต สหกรณ์ หรือนายจ้าง

กรณีที่ผู้มีเงินได้หักลดหย่อนตามมาตรา 47(1)(ซ) แห่งประมวลรัษฎากร หรือได้รับยกเว้นไม่ต้องนำเงินได้ตาม (53) หรือ (59) รวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ เงินได้ที่ได้รับยกเว้นตามวรรคหนึ่งเมื่อรวมกับค่าลดหย่อนตามมาตรา 47 (1)(ซ) แห่งประมวลรัษฎากร หรือเงินได้ตาม (53) หรือ (59) แล้วแต่กรณี ต้องไม่เกินหนึ่งแสนบาท

อาคารตามวรรคหนึ่งให้หมายความรวมถึงอาคารพร้อมที่ดินด้วย

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 264 (พ.ศ. 2550) ตั้งแต่ 1 มกราคม 2550 เป็นต้นไป)

(ดูประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 87))

(ดูประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 102))

(ดูประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 103))

(53) เงินได้เท่าที่ได้จ่ายเป็นดอกเบี้ยเงินกู้ยืมให้แก่ธนาคารหรือสถาบันการเงินอื่น บริษัทประกันชีวิต สหกรณ์ หรือนายจ้าง สำหรับการกู้ยืมเงินเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารที่อยู่อาศัย โดยจำนองอาคารที่ซื้อหรือสร้างเป็นประกันการกู้ยืมนั้น ตามจำนวนที่จ่ายจริงใน ส่วนที่เกินหนึ่งหมื่นบาทแต่ไม่เกินเก้าหมื่นบาท และเฉพาะดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่ได้จ่ายตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2550 เป็นต้นไป ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนด

กรณีที่ผู้มีเงินได้หักลดหย่อนตามมาตรา 47(1)(ซ) แห่งประมวล รัษฎากร หรือได้รับยกเว้นไม่ต้องนำเงินได้ตาม (52) หรือ (59) รวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ เงิน ได้ที่ ได้รับยกเว้นตามวรรคหนึ่งเมื่อรวมกับค่าลดหย่อนตามมาตรา 47(1)(ซ) แห่งประมวลรัษฎากร หรือเงินได้ตาม (52) หรือ (59) แล้วแต่กรณี ต้องไม่เกินหนึ่งแสนบาท

อาคารตามวรรคหนึ่งให้หมายความรวมถึงอาคารพร้อมที่ดินด้วย
(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 264 (พ.ศ. 2550) ตั้งแต่ 1 มกราคม 2550 เป็นต้นไป)

(ดูประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 88))

(54) เงินได้เท่าที่ผู้อำนวยการ ผู้บริหาร ครู หรือบุคลากรทางการศึกษา ใน โรงเรียนเอกชน จ่ายเป็นเงินสะสมเข้ากองทุนสงเคราะห์ตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน เฉพาะส่วนที่ไม่เกินห้าแสนบาท สำหรับปีภาษีนั้น
(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 266 (พ.ศ. 2551) ใช้บังคับสำหรับเงินได้พึงประเมินที่ได้รับ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2551 เป็นต้นไป)

(55) เงินได้เท่าที่จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ในอัตราไม่เกินร้อยละสิบห้าของเงินได้พึง ประเมินเฉพาะส่วนที่ ไม่เกินห้าแสนบาท สำหรับปีภาษีนั้น โดยผู้มีเงินได้ต้องถือหน่วยลงทุน ดังกล่าวมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีนับตั้งแต่วันซื้อหน่วยลงทุนครั้งแรกและได้ถอนหน่วยลงทุนนั้นเมื่อ ผู้มีเงินได้มีอายุไม่ต่ำกว่าห้าสิบห้าปีบริบูรณ์ ทั้งนี้ สำหรับเงินได้พึงประเมินที่ได้รับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2551 เป็นต้นไป และ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด

ในกรณีที่ผู้มีเงินได้จ่ายเงินสะสมเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพตามกฎหมายว่า ด้วยกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการตามกฎหมายว่าด้วยกองทุน บำเหน็จบำนาญข้าราชการ หรือกองทุนสงเคราะห์ตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชนด้วย เงินได้ ที่ได้รับยกเว้นตามวรรคหนึ่งเมื่อรวมกับเงินสะสมที่จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุนบำเหน็จ บำนาญข้าราชการ หรือกองทุนสงเคราะห์ ต้องไม่เกินห้าแสนบาท

ในกรณีที่ผู้มีเงินได้ถือหน่วยลงทุนไม่ครบห้าปีนับตั้งแต่วันซื้อหน่วยลงทุนครั้งแรกหรือไถ่ถอนหน่วยลงทุนก่อนที่ผู้มีเงินได้มีอายุครบห้าสิบห้าปีบริบูรณ์ ให้ผู้มีเงินได้นั้นหมดสิทธิได้รับยกเว้นตามวรรคหนึ่ง และต้องเสียภาษีเงินได้สำหรับเงินได้ที่ได้รับยกเว้นภาษีตามวรรคหนึ่งมาแล้วด้วย ”

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 266 (พ.ศ. 2551))

(56) เงินหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่ผู้ถือหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ได้รับจากกองทุนรวมดังกล่าวเพราะเหตุสูงอายุ ทุพพลภาพ หรือตาย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนด

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 228 (พ.ศ. 2544) ใช้นับ 1 มกราคม 2544 เป็นต้นไป)

(ดูประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 91))

“ (57) เงินหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่ครูใหญ่หรือครูโรงเรียนเอกชนได้รับจากกองทุนสงเคราะห์ตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน เมื่อครูใหญ่หรือครูโรงเรียนเอกชนออกจากงานเพราะเหตุสูงอายุ ทุพพลภาพ หรือตาย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนด”

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 233 (พ.ศ. 2544) ใช้นับ 1 มกราคม 2543 เป็นต้นไป)

(ดูประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 99))

“ (58) เงินได้พึงประเมิน ดังต่อไปนี้

(ก) เงินปันผลที่ได้จากการถือหุ้นในบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบกิจการธุรกิจเงินร่วมลงทุน และได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ตามมาตรา 5 อัญสาวส แห่งพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2500 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 396) พ.ศ. 2545 (ข) ผลประโยชน์ที่ได้จากการโอนหุ้นของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบกิจการธุรกิจเงินร่วมลงทุน และได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ตามมาตรา 5 อัญสาวส แห่งพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2500 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 396) พ.ศ. 2545 ”

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 235 (พ.ศ. 2545) ใช้นับ 1 มีนาคม 2545 เป็นต้นไป)

“ (59) เงินได้เท่าที่ได้จ่ายเป็นดอกเบี้ยเงินกู้ยืมให้แก่กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ สำหรับการกู้ยืมเงินเพื่อซื้อ เท่า

ซื้อ หรือสร้างอาคารที่อยู่อาศัย ตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินหนึ่งแสนบาท และเฉพาะดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่ได้จ่ายตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2550 เป็นต้นไป ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนด

กรณีที่มีเงินได้หักลดหย่อนตามมาตรา 47(1)(ซ) แห่งประมวลรัษฎากร หรือได้รับยกเว้นไม่ต้องนำเงินได้ตาม (52) หรือ (53) รวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ เงินได้ที่ได้รับยกเว้นตามวรรคหนึ่งเมื่อรวมกับ ค่าลดหย่อนตามมาตรา 47(1)(ซ) แห่งประมวลรัษฎากร หรือเงินได้ตาม (52) หรือ (53) แล้วแต่กรณี ต้อง ไม่เกินหนึ่งแสนบาท

อาคารตามวรรคหนึ่งให้หมายความรวมถึงอาคารพร้อมที่ดินด้วย

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 264 (พ.ศ. 2550) ตั้งแต่ 1 มกราคม 2550 เป็นต้นไป)

(ดูประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 122))

“(60) ดอกเบี้ยและรางวัลสลากออมทรัพย์ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร แต่ไม่รวมถึงดอกเบี้ยซึ่งผู้รับมิใช่ผู้ทรงคนแรก ทั้งนี้ สำหรับสลากออมทรัพย์ที่ออกจำหน่ายตั้งแต่วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2545 เป็นต้นไป”

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 239 (พ.ศ. 2545) ใช้บังคับ 28 กันยายน 2545 เป็นต้นไป)

“(61) เงินได้เท่าที่มีเงินได้จ่ายเป็นเบี้ยประกันภัยในปีภาษี สำหรับการประกันชีวิตของผู้มี เงินได้ตามจำนวนที่จ่ายจริง เฉพาะส่วนที่เกินหนึ่งหมื่นบาทแต่ไม่เกินเก้าหมื่นบาท โดยกรมธรรม์ประกันชีวิตต้องมีกำหนดเวลาตั้งแต่สิบปีขึ้นไป และการประกันชีวิตนั้นได้เอาประกันไว้กับผู้รับประกันภัยที่ประกอบกิจการประกันชีวิตในราชอาณาจักร ทั้งนี้ สำหรับเบี้ยประกันภัย ที่ได้จ่ายตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2551 เป็นต้นไป และให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดี กำหนด”

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 266 (พ.ศ. 2551) ใช้บังคับ 16 พฤษภาคม 2551 เป็นต้นไป)

(ดูประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 112) ใช้บังคับ 1 มกราคม 2545 เป็นต้นไป)

“(62) เงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์ ดังต่อไปนี้

(ก) บ้าน โรงเรือน หรือสิ่งปลูกสร้างอื่น ซึ่งโดยปกติใช้ประโยชน์เพื่อเป็นที่อยู่อาศัย

(ข) อสังหาริมทรัพย์ตาม (ก) พร้อมที่ดิน

(ค) ห้องชุดสำหรับการอยู่อาศัยในอาคารชุดตามกฎหมายว่าด้วยอาคารชุด

ทั้งนี้ เฉพาะสำหรับกรณีการทำสัญญาซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ซึ่งผู้มีเงินได้ใช้เป็น ที่อยู่อาศัยอันเป็นแหล่งสำคัญ โดยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในอสังหาริมทรัพย์นั้น ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนด

การได้รับยกเว้นตามวรรคหนึ่ง ต้องปรากฏว่าภายในกำหนดเวลาหนึ่งปีก่อนหรือ นับแต่วันที่ทำสัญญาซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าว ผู้มีเงินได้ได้ทำสัญญาซื้อขายอสังหาริมทรัพย์แห่งใหม่ซึ่งมีลักษณะตาม (ก) (ข) หรือ (ค) เพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยของตน และให้ได้รับยกเว้นเท่ากับจำนวนมูลค่าของอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าว แต่ไม่เกินจำนวนมูลค่าของอสังหาริมทรัพย์แห่งใหม่ ทั้งนี้ ให้ถือตามราคาประเมินทุนทรัพย์เพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดิน“

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 241 (พ.ศ. 2546) ใช้บังคับกับการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดินหรือกฎหมายว่าด้วยอาคารชุดแล้วแต่กรณี สำหรับการขายอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งกระทำตั้งแต่ 1 มกราคม 2546 เป็นต้นไป)

(ดูประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 125) ใช้บังคับ 1 มกราคม 2546)

“(63) เงินได้จากการขายข้อตกลงซื้อขายล่วงหน้าในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า แห่งประเทศไทย เฉพาะกรณีที่ไม่มี การส่งมอบสินค้าเกษตร”

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 244 ใช้บังคับสำหรับเงินได้พึงประเมินที่ได้รับตั้งแต่วันที่เปิดทำการซื้อขายข้อตกลงซื้อขายล่วงหน้าในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทยเป็นต้นไป)

“(64) บำเหน็จดำรงชีพตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ และกฎหมายว่าด้วยกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ.2546” (แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 245 ใช้บังคับ 10 มีนาคม 2547 เป็นต้นไป)

“(65) เงินหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่ได้รับเนื่องจากการขายหน่วยลงทุนคืนให้แก่กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์เฉพาะกรณีที่ผู้มีเงินได้ถือหน่วยลงทุนดังกล่าวมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีนับตั้งแต่วันที่ซื้อหน่วยลงทุนครั้งแรก ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด”

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 265 (พ.ศ. 2551))

(66) เงินได้ที่จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาวตามกฎหมาย ว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่ได้มีการจดทะเบียนกองทุนทรัพย์สินเป็นกองทุนรวมภายในวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2550 ในอัตราไม่เกินร้อยละสิบห้าของเงินได้พึงประเมินเฉพาะส่วนที่ไม่เกินห้าแสนบาท สำหรับปีภาษีนั้น และเงินได้ดังกล่าวต้องเป็นเงินได้ของผู้มีเงินได้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาแต่ไม่รวมถึง ห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีใช้นิติบุคคลและกอง

มรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง ทั้งนี้ สำหรับเงินได้ ฟังประเมินที่ได้รับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2551 เป็นต้นไป

เงินได้ที่ได้รับยกเว้นตามวรรคหนึ่ง และการถือหน่วยลงทุนในกองทุนรวมหุ้น ระยะยาวให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด

ในกรณีที่ผู้มีเงินได้ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดใน วรรคสอง ให้ผู้มีเงินได้นั้นหมดสิทธิได้รับยกเว้นตามวรรคหนึ่ง และต้องเสียภาษีเงินได้ สำหรับเงินได้ที่ได้รับยกเว้นภาษีตามวรรคหนึ่งมาแล้วด้วย

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 266 (พ.ศ. 2551))

(67) เงินหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่ได้รับเนื่องจากการขายหน่วยลงทุนคืน ให้แก่ กองทุนรวมหุ้นระยะยาวตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ทั้งนี้ เฉพาะกรณีที่ผู้มี เงินได้ถือหน่วยลงทุนดังกล่าวมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีปฏิทิน แต่ไม่รวมถึงกรณีทุพพลภาพหรือตาย และเงินหรือผลประโยชน์ดังกล่าวคำนวณมาจากเงินได้ฟังประเมินที่ได้รับสิทธิยกเว้นภาษีเงินได้ ตาม (66)”

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 246 (พ.ศ. 2547) ใช้บังคับ 31 สิงหาคม 2547 เป็นต้นไป)

“(68) เงินได้ฟังประเมินหลังจากหักค่าใช้จ่ายและหักลดหย่อนตามมาตรา 47 (1)(2) (3) (4) (5) หรือ (6) แห่งประมวลรัษฎากร เท่าจำนวนเงินที่ได้บริจาคเพื่อการกีฬา ให้แก่ การกีฬาแห่งประเทศไทยเพื่อส่งเสริมการกีฬา คณะกรรมการกีฬาจังหวัดที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยการกีฬาแห่งประเทศไทยเพื่อส่งเสริมกีฬาในจังหวัด สำนักงานพัฒนาการกีฬาและ นันทนาการเพื่อการจัดการแข่งขันกีฬานักเรียน หรือสมาคมกีฬาสมัครเล่นที่ได้รับอนุญาตจากการ กีฬาแห่งประเทศไทย แต่เมื่อรวมกับเงินบริจาคตามมาตรา 47(7) แห่งประมวลรัษฎากรแล้ว ต้อง ไม่เกินร้อยละสิบของเงินได้ฟังประเมินหลังจากหักค่าใช้จ่ายและหักลดหย่อนดังกล่าว”

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 248 (พ.ศ. 2547) ใช้บังคับ 1 มกราคม 2548 เป็นต้นไป)

“(69) ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารในราชอาณาจักรเฉพาะดอกเบี้ยเงินฝาก ประจำที่มีระยะเวลาการฝากตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป แต่เมื่อรวมกับดอกเบี้ยเงินฝากประจำทุกประเภท รวมกันแล้วต้องมีจำนวนทั้งสิ้นไม่เกินสามหมื่นบาทตลอดปีภาษีนั้น และผู้มีเงินได้ได้รับดอกเบี้ย เงินฝากดังกล่าวเมื่อมีอายุไม่ต่ำกว่าห้าสิบห้าปีบริบูรณ์ ทั้งนี้ สำหรับเงินได้ที่ได้รับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2548 เป็นต้นไป โดยเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศ กำหนด” (แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 250 (พ.ศ. 2548) ใช้บังคับ 1 มกราคม 2548 เป็นต้นไป)

“(70) เงินได้ฟังประเมินหลังจากหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนตามมาตรา 47(1) (2) (3) (4) (5) หรือ (6) แห่งประมวลรัษฎากร เท่าจำนวนที่บริจาคให้แก่ส่วนราชการ เพื่อ

ช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย หรือภัยธรรมชาติอื่น แต่เมื่อรวมกับเงินบริจาคตาม มาตรา 47(7) แห่งประมวลรัษฎากรแล้ว ต้องไม่เกินร้อยละสิบของเงินได้พึงประเมินหลังจากหัก ค่าใช้จ่ายและหักค่าลดหย่อนดังกล่าวนั้น ทั้งนี้ สำหรับเงินได้พึงประเมินประจำปี พ.ศ. 2547 ที่ ต้องยื่นรายการในปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นไป”

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 253 (พ.ศ. 2548) ลงวันที่ 28 มีนาคม 2548 ใช้บังคับ สำหรับเงินได้พึงประเมินประจำปี พ.ศ. 2547 ที่ต้องยื่นรายการในปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นไป)

“(71) เงินได้จากการโอนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในอสังหาริมทรัพย์ โดยไม่มีค่าตอบแทนให้แก่สภาภาษาไทย”

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 256 (พ.ศ. 2548) ใช้บังคับ 22 สิงหาคม 2548 เป็นต้นไป)

“(72) เงินได้ที่ผู้มีเงินได้ซึ่งเป็นผู้อยู่ในประเทศไทยและมีอายุไม่ต่ำกว่าหก สิบห้าปีบริบูรณ์ในปีภาษีได้รับ เฉพาะส่วนที่ไม่เกินหนึ่งแสนเก้าหมื่นบาทในปีภาษีนั้น ทั้งนี้ สำหรับ เงินได้ที่ได้รับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2548 เป็นต้นไป โดยเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และ เงื่อนไขที่อธิบดีกรมสรรพากรประกาศกำหนด”

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 257 (พ.ศ. 2549) ใช้บังคับสำหรับเงินได้ที่ได้รับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2548 เป็นต้นไป)

“(73) เงินที่มีลักษณะเดียวกับบำเหน็จดำรงชีพตามกฎหมายว่าด้วย บำเหน็จบำนาญข้าราชการและกฎหมายว่าด้วยกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ซึ่งพนักงาน การท่าเรือแห่งประเทศไทย พนักงานการรถไฟแห่งประเทศไทย และพนักงานธนาคารออมสินได้รับ โดยมีอัตราและวิธีการคำนวณเช่นเดียวกับบำเหน็จดำรงชีพตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญ ข้าราชการและกฎหมายว่าด้วยกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2547 เป็นต้นไป”

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 258 (พ.ศ. 2549) ใช้บังคับ 10 มีนาคม 2547 เป็นต้นไป)

“(74) เงินได้ที่คณะกรรมการโครงการทุนเล่าเรียนหลวงสำหรับพระสงฆ์ไทย ได้รับเพื่อประโยชน์ของโครงการทุนเล่าเรียนหลวงสำหรับพระสงฆ์ไทย ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547 เป็นต้นไป”

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 259 (พ.ศ. 2549) ใช้บังคับ 5 กุมภาพันธ์ 2547 เป็นต้นไป)

“(75) เงินได้จากการขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าตามกฎหมายว่าด้วย สัญญาซื้อขายล่วงหน้าซึ่งกระทำในศูนย์ซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า เฉพาะกรณีที่ไม่มีการส่ง

มอบสินค้า ทั้งนี้ สำหรับเงินได้พึงประเมินที่ได้รับตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 เป็นต้นไป”
(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 260 (พ.ศ. 2549) ให้อำนาจ 1 พฤศจิกายน 2548 เป็นต้นไป)

“(76) เงินได้เท่าที่ผู้มีเงินได้จ่ายเป็นเบี้ยประกันภัยให้แก่บริษัทประกันชีวิต หรือบริษัท ประกันวินาศภัยที่ประกอบกิจการในราชอาณาจักรตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินหนึ่ง หมื่นห้าพัน บาท สำหรับการประกันสุขภาพบิดามารดาของผู้มีเงินได้ รวมทั้งบิดามารดาของสามี หรือภริยาของผู้มี เงินได้ซึ่ง มีรายได้ไม่เพียงพอ แก่การยังชีพ ทั้งนี้ ต้องเป็นเบี้ยประกันภัยที่ได้จ่าย ในปี พ.ศ. 2549 เป็น ต้นไป และให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนด

“(77) เงินได้เท่าที่นายจ้างจ่ายเป็นเบี้ยประกันภัยให้แก่บริษัทประกันชีวิต หรือบริษัทประกันวินาศภัยที่ประกอบกิจการในราชอาณาจักร สำหรับกรรมธรรม์ประกันภัยกลุ่มที่มี กำหนดเวลาไม่เกินหนึ่งปี เฉพาะในส่วนที่คุ้มครองค่ารักษาพยาบาลสำหรับ

(ก) ลูกจ้าง สามี ภริยา บุพการีหรือผู้สืบสันดานซึ่งอยู่ในความอุปการะ เลี้ยงดูของลูกจ้าง ทั้งนี้ เฉพาะการรักษาพยาบาลในประเทศไทย

(ข) ลูกจ้าง ในกรณีที่ต้องได้รับการรักษาพยาบาลในต่างประเทศ ในขณะที่ปฏิบัติการทำงานในต่างประเทศเป็นครั้งคราว

”
“ทั้งนี้ สำหรับเงินได้ที่ได้รับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2549 เป็นต้นไป

(แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 263 (พ.ศ. 2549) ให้อำนาจ 1 มกราคม 2549 เป็นต้นไป)

“(78) เงินได้ของวิสาหกิจชุมชนตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมวิสาหกิจ ชุมชน เฉพาะ ที่เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีใช้นิติบุคคล ซึ่งมีเงินได้ไม่เกินหนึ่งล้าน สองแสนบาท สำหรับปีภาษีนั้น ทั้งนี้ สำหรับเงินได้พึงประเมินที่ได้รับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2551 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2553 และให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดี กำหนด”

ให้ไว้ ณ วันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2509

ส.วินิจัยกุล

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

(ร.จ. เล่ม 83 ตอนที่ 17 วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2509)

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – นามสกุล

ประวัติการศึกษา

ภาวินี อนันต์ธนสาร

พ.ศ. 2553 นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พ.ศ. 2555 เนติบัณฑิต สมัยที่ 64

PDF